AANVRAAG
VAN EEN WERKINGSSUBSIDIE
VOOR DE UITVOERING VAN EEN
LOKAAL CULTUREEL-ERFGOEDBELEID
DOOR INTERWAAS

Beveren, Kruibeke, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas,

Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster

Met steun van de Vlaamse overheid

De Erfgoedcel Waasland maakt deel uit van het Intergemeentelijk Samenwerkingsverband van het Land van Waas (Interwaas) en wordt ondersteund door de Vlaamse overheid en de steden en gemeenten Beveren, Kruibeke, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster

Aanvraag van een werkingssubsidie voor de uitvoering van een lokaal cultureel-erfgoedbeleid door een intergemeentelijk samenwerkingsverband

Vlaams Ministerie van Cultuur, Jeugd, Sport en Media
Kunsten en Erfgoed
Arenbergstraat 9, 1000 BRUSSEL
Tel. 02 553 68 68 – Fax 02 553 69 69
Website: www.kunstenenerfgoed.be

In te vullen door de behandelende afdeling
ontvangstdatum

Wie vult dit formulier in?
Dit formulier moet ingevuld worden door de contactpersoon van het intergemeentelijk samenwerkingsverband. De contactpersoon en de eindverantwoordelijke van het intergemeentelijk samenwerkingsverband ondertekenen de aanvraag.

Aan wie bezorgt u deze aanvraag?
U doet uw aanvraag zowel digitaal als op papier.

Stuur uw formulier in 10 exemplaren naar mevrouw Marina Laureys, afdelingshoofd, Kunsten en Erfgoed, afdeling Erfgoed, Arenbergstraat 9, 1000 BRUSSEL.

Stuur dit formulier samen met de bijlagen ook per e-mail op naar cultureelerfgoed@vlaanderen.be. Vermeld de volgende gegevens in de onderwerpsregel van uw e-mailbericht: Aanvraag werkingssubsidie lokaal cultureel-erfgoedbeleid + naam van het intergemeentelijk samenwerkingsverband.

Waar vindt u meer informatie?
Het agentschap heeft een handleiding bij het Cultureel-erfgoeddecreet van 6 juli 2012 samengesteld, waarin de subsidiemogelijkheden, de basisvoorwaarden, de beoordelingscriteria en de aanvraagprocedure worden toegelicht. U vindt er een gestructureerde samenvatting van de belangrijkste informatie uit het decreet, de uitvoeringsbesluiten en de memorie van toelichting. U kunt de handleiding, samen met andere relevante informatie over het Cultureel-erfgoeddecreet, downloaden van www.kunstenenerfgoed.be: klik achtereenvolgens op Erfgoed > Subsidies voor cultureel-erfgoedbeleid > Handleidingen.

Als u vragen hebt over uw aanvraag, kunt u contact opnemen met Inge Waer: inge.waer@cjsm.vlaanderen.be, tel.: 02 553 68 50.

Gegevens van de organisatie

1 Vul de gegevens van het intergemeentelijk samenwerkingsverband in.
Het ondernemingsnummer is een uniek nummer voor elke organisatie met rechtspersoonlijkheid. Ook een intergemeentelijk samenwerkingsverband heeft een ondernemingsnummer.

naam: Interwaas

eventuele roepnaam:

rechtspersoonlijkheid: Intergemeentelijk samenwerkingsverband

vorm van intergemeentelijke samenwerking:
- ☐ projectvereniging
- ☒ dienstverlenende vereniging
- ☐ opdrachthoudende vereniging

adres maatschappelijke zetel: Lamstraat 113
9100 Sint-Niklaas

ondernemingsnummer: 0206.460.639

IBAN: BE42 0910 0070 0954

BIC: BICGKCCBEBB

webadres: www.erfgoedcelwaasland.be (www.interwaas.be)

2 Is het intergemeentelijk samenwerkingsverband btw-plichtig

☒ ja

☐ nee

☐ gemengd btw-plichtig

3 Vul de gegevens van de contactpersoon en de correspondentiegegevens van het intergemeentelijk samenwerkingsverband in.

Het adres vult u alleen in als het verschilt van de maatschappelijke zetel van de organisatie.
Alle correspondentie over deze aanvraag voor een werkingssubsidie verloopt via deze contactpersoon en via dit adres.

aanschrijftitel	☐ De heer ☒ Mevrouw
voor- en achternaam	Ode De Zutter
straat en nummer	
postnummer en gemeente	
telefoon- of gsm-nummer	03 780 52 10
e-mailadres	erfgoedcel@interwaas.be

4 Vul de gegevens van de eindverantwoordelijke van het intergemeentelijk samenwerkingsverband in.

De eindverantwoordelijke heeft de bevoegdheid om het intergemeentelijk samenwerkingsverband te vertegenwoordigen.
Het adres vult u alleen in als het verschilt van de correspondentiegegevens die u hebt ingevuld in vraag 1 of 3.

aanschrijftitel	☒ De heer ☐ Mevrouw
voor- en achternaam	Bart Casier
straat en nummer	
postnummer en gemeente	
telefoon- of gsm-nummer	03 780 52 02
e-mailadres	info@interwaas.be

Gegevens van het aanvraagdossier

5 Voor welke beleidsperiode vraagt u een werkingssubsidie aan?

Een beleidsperiode duurt hoogstens zes jaar. De beleidsperiode eindigt altijd op 31 december van het tweede jaar van de gemeentelijke beleidsperiode.

van 1 januari 2015 tot en met 31 december 2020

6 Vul de gevraagde subsidiebedragen in.

jaar 1	jaar 2	jaar 3	jaar 4	jaar 5	jaar 6
330 000 euro	333 300 euro	336 633 euro	339 999,33 euro	343 399,32 euro	346 833,32 euro

Bij te voegen bewijsstuk

7 *Voeg het verplichte bewijsstuk* Bijlage bij de aanvraag van een werkingssubsidie voor de uitvoering van een lokaal cultureel-erfgoedbeleid door een intergemeentelijk samenwerkingsverband: motivering *bij uw aanvraag. Die bijlage is achteraan in dit formulier opgenomen.*

Ondertekening

8 Vul de onderstaande verklaring in.

Deze aanvraag moet worden ondertekend door de contactpersoon, vermeld in vraag 3, en door de eindverantwoordelijke, vermeld in vraag 4.

Onder de handtekening vult u de voor- en achternaam van de contactpersoon en de eindverantwoordelijke in, en hun functie in het intergemeentelijk samenwerkingsverband.

Ik verklaar dat alle gegevens in dit formulier en in de bijbehorende motivering naar waarheid ingevuld zijn.

Ik bevestig dat ik de verplichte bijlage die bij deze aanvraag gevoegd is, volledig heb gelezen en ermee akkoord ga.

datum dag 2 8 maand 0 3 jaar 2 0 1 4

handtekening van de contactpersoon		handtekening van de eindverantwoordelijke	
voor- en achternaam	Ode De Zutter	voor- en achternaam	Bart Casier
functie	Coördinator erfgoedcel	functie	Directeur Interwaas

Privacywaarborg

9 *De gegevens die u meedeelt, worden door het agentschap Kunsten en Erfgoed, Arenbergstraat 9, 1000 BRUSSEL, verwerkt voor identificatiedoeleinden. Overeenkomstig de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens hebt u het recht om kennis te krijgen van uw gegevens in ons bestand en zo nodig de verbetering ervan aan te vragen.*

Voor meer informatie over de verwerking van uw gegevens kunt u het register bij de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer raadplegen.

CJSM-KE-CED-131018

Bijlage bij de aanvraag van een werkingssubsidie voor de uitvoering van een lokaal cultureel-erfgoedbeleid door een intergemeentelijk samenwerkingsverband: motivering

Hoe vult u deze aanvraag in?

De vragen in dit formulier zijn gebaseerd op de decretale bepalingen in het Cultureel-erfgoeddecreet van 6 juli 2012 over het verkrijgen van een werkingssubsidie voor de uitvoering van een lokaal cultureel-erfgoedbeleid.

Met dit formulier worden de gegevens opgevraagd over de werking in de komende beleidsperiode.

Een toelichting bij de procedurele elementen en bij de decretale criteria vindt u in de handleiding bij het Cultureel-erfgoeddecreet van 6 juli 2012 dat het agentschap heeft opgesteld. U kunt de handleiding, samen met andere relevante informatie over het Cultureel-erfgoeddecreet, downloaden van www.kunstenenerfgoed.be: klik achtereenvolgens op Erfgoed > Subsidies voor cultureel-erfgoedbeleid > Handleidingen.

Meer informatie vindt u ook in de handleiding Het beleidsplan voor een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een cultureel-erfgoedconvenant*, die is opgesteld door FARO, Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed. U kunt die handleiding downloaden van www.faronet.be.*

Het is raadzaam dat u beide handleidingen raadpleegt bij de opmaak van uw aanvraag.

Voeg deze bijlage bij het formulier Aanvraag van een werkingssubsidie voor de uitvoering van een lokaal cultureel-erfgoedbeleid door een intergemeentelijk samenwerkingsverband*.*

Overzicht van de rubrieken

Hieronder vindt u een overzicht van de rubrieken die u in de aanvraag moet opnemen:

- *Voorstelling van het intergemeentelijk samenwerkingsverband*
- *Wijze waarop lokale belanghebbenden bij het lokale cultureel-erfgoedbeleid betrokken worden*
- *Gegevensverzameling en –analyse*
- *Doelstellingen voor de beleidsperiode*
- *De uitvoering van het complementair cultureel-erfgoedbeleid*
- *Inspanningen op het vlak van duurzaamheid en maatschappelijke en culturele diversiteit*
- *Zakelijk beheer en organisatie*
- *Meerjarenbegroting*

Voorstelling van het intergemeentelijk samenwerkingsverband

1 Welke gemeenten maken deel uit van het intergemeentelijke samenwerkingsverband?

Vermeld per gemeente ook het inwonersaantal op 1 januari 2014.

Zie bijlage: motivering

naam gemeente	inwonersaantal		naam gemeente	inwonersaantal	
Beveren	47 178	inwoners	**TOTAAL 01/01/2014**	**260 112**	**inwoners**
Kruibeke	16 307	inwoners			inwoners
Lokeren	40 328	inwoners			inwoners
Moerbeke	6 242	inwoners			inwoners
Sint-Gillis-Waas	19 065	inwoners			inwoners
Sint-Niklaas	73 717	inwoners			inwoners
Stekene	17 595	inwoners			inwoners
Temse	29 050	inwoners			inwoners
Waasmunster	10 630	inwoners			inwoners

2 Wat is de visie voor het lokale cultureel-erfgoedbeleid van het intergemeentelijk samenwerkingsverband?

Uw antwoord mag maximaal anderhalve pagina omvatten. U mag de visie ook als een aparte bijlage bij uw aanvraag voegen.

Zie bijlage: motivering

3 Hoe werd de aanvraag afgestemd op de strategische meerjarenplanning van de deelnemende gemeenten?

Uw antwoord mag maximaal een halve pagina omvatten.

Zie bijlage: motivering

Wijze waarop lokale belanghebbenden bij het lokale cultureel-erfgoedbeleid betrokken worden

4 Hoe worden lokale belanghebbenden bij het lokale cultureel-erfgoedbeleid betrokken?

Beantwoord in uw beschrijving minstens de volgende vragen:

- ***Hoe werden de lokale belanghebbenden betrokken bij de opmaak van deze aanvraag?***
- ***Hoe zullen de verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen op het grondgebied tijdens de beleidsperiode betrokken worden bij het lokale cultureel-erfgoedbeleid?***

Uw antwoord mag maximaal twee pagina's omvatten.

Zie bijlage: motivering

Gegevensverzameling en -analyse

5 Beschrijf voor de gegevensverzameling het lokale cultureel erfgoed en de lokale cultureel-erfgoedactoren op het grondgebied, inclusief de aanwezige expertises, verwachtingen en noden van het cultureel erfgoed en de cultureel-erfgoedactoren, en maak op basis van uw gegevensverzameling een kritische gegevensanalyse.

Die analyse vormt het uitgangspunt voor het bepalen van de doelstellingen.

U mag de gegevensverzameling en -analyse ook als een beknopte aparte bijlage beknopt bij uw aanvraag voegen.

Zie bijlage: motivering

Doelstellingen voor de beleidsperiode

6 Geef een overzicht van de doelstellingen en acties die gerealiseerd worden met het oog op de zorg voor en de ontsluiting van het lokale cultureel erfgoed.

In het overzicht van de doelstellingen moeten minstens de volgende vragen beantwoord worden:

- *Welke strategische doelstellingen wil het intergemeentelijk samenwerkingsverband in de komende beleidsperiode bereiken?*
- *Door middel van welke operationele doelstellingen en mogelijke acties wil het intergemeentelijke samenwerkingsverband die strategische doelstellingen realiseren?*
- *Door wie zullen de operationele doelstellingen uitgevoerd worden?*
- *Hoe wordt het bereiken van de operationele doelstellingen meetbaar gemaakt? Welke meetbare doelstellingen wil de organisatie bereiken?*
- *Welke (financiële en personeels)middelen worden ingezet voor het bereiken van de operationele doelstellingen?*

U mag het overzicht van de doelstellingen en de toelichting hierbij ook als een aparte bijlage bij uw aanvraag voegen.

Zie bijlage: motivering

De uitvoering van het complementair cultureel-erfgoedbeleid

7 Geef een beschrijving van de wijze waarop het complementair beleid wordt uitgevoerd op basis van het *Protocol van akkoord tussen de Vlaamse Regering en de Vereniging van Vlaamse Provincies en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten over de uitbouw van een complementair cultureel-erfgoedbeleid (2011-2015).*

U kunt het protocol downloaden van www.kunstenenerfgoed.be: klik achtereenvolgens op Over ons > Wet- en regelgeving > Cultureel-erfgoeddecreet > Protocol met VVP en VVSG.

Het intergemeentelijke samenwerkingsverband of de betrokken gemeenten voeren het complementair cultureel-erfgoed-beleid uit door:

- *minimaal collectiebeherende organisaties op het grondgebied die over een kwaliteitslabel beschikken als vermeld in het Cultureel-erfgoeddecreet van 6 juli 2012, in te delen bij het lokale niveau. Die indeling gebeurt op basis van de criteria die het intergemeentelijke samenwerkingsverband of de betrokken gemeente daarvoor bepaalt ter uitvoering van het protocol.*

- *de collectiebeherende organisaties op het grondgebied die ingedeeld zijn bij het lokale niveau te ondersteunen.*

Als er al erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties met een werking met een lokale relevantie op het grondgebied van het intergemeentelijk samenwerkingsverband zijn, is het indeling- en ondersteuningsbeleid volledig ontwikkeld. Dat wil zeggen dat de wijze waarop die organisaties ingedeeld kunnen worden bij het lokale niveau en ondersteund kunnen worden, volledig beschreven is en bekend gemaakt werd.

Als er nog geen erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties met een werking met een lokale relevantie op het grondgebied van het intergemeentelijk samenwerkingsverband zijn, is een visie uitgeschreven over de wijze waarop het complementair beleid zal worden uitgevoerd. In die visie wordt ook een termijn vastgelegd waarbinnen een collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie na de toekenning van een kwaliteitslabel, de indeling bij het lokale niveau en de daaraan gekoppelde ondersteuning kan verwachten.

U mag de beschrijving ook als een aparte bijlage bij uw aanvraag voegen.

Zie bijlage: motivering

Inspanningen op het vlak van duurzaamheid en maatschappelijke en culturele diversiteit

8 Welke inspanningen doet het intergemeentelijk samenwerkingsverband in zijn cultureel-erfgoedbeleid op het vlak van duurzaamheid en maatschappelijke en culturele diversiteit?

Uw antwoord mag maximaal anderhalve pagina omvatten. U mag het antwoord ook als een aparte bijlage bij uw aanvraag voegen.

Zie bijlage: motivering

Zakelijk beheer en organisatie

9 Geef een beschrijving van het zakelijke beheer van het intergemeentelijk samenwerkingsverband.

In de beschrijving moeten minstens de volgende vragen beantwoord worden:

- ***Hoe wordt de uitvoering van het cultureel-erfgoedconvenant opgevolgd en geëvalueerd?***
- ***Hoe wordt de uitvoering van het cultureel-erfgoedconvenant inhoudelijk aangestuurd?***
- ***Welke controlemechanismen (functiescheiding, audit, neergeschreven procedures, voortgangscontrole op de budgetten enzovoort) past het intergemeentelijk samenwerkingsverband toe?***
- ***Heeft het intergemeentelijk samenwerkingsverband nog andere opdrachten of werkingen naast de uitvoering van het lokale cultureel-erfgoedbeleid? Zo ja, hoe wordt in de boekhouding een duidelijk onderscheid gemaakt tussen die verschillende opdrachten en werkingen?***
- ***Heeft het intergemeentelijk samenwerkingsverband een vrijwilligerswerking voor de uitvoering van het cultureel-erfgoedconvenant? Zo ja, welk vrijwilligersbeleid wordt gehanteerd?***

U mag het antwoord ook als een aparte bijlage bij uw aanvraag voegen.

Zie bijlage: motivering

10 Geef een beschrijving van de wijze waarop de cultureel-erfgoedcel georganiseerd wordt en de aansturing ervan.

In de beschrijving moeten minstens de volgende vragen beantwoord worden:

- ***Hoe wordt/is de cultureel-erfgoedcel ingebed binnen de structuur van het intergemeentelijk samenwerkingsverband?***
- ***Is er een adviesorgaan dat de cultureel-erfgoedcel adviseert/aanstuurt?***
- ***Is er een delegatie van beslissingsbevoegdheid naar de cultureel-erfgoedcel?***
- ***Welke personeelsbeleidsinstrumenten gebruikt het intergemeentelijk samenwerkingsverband?***
- ***Hoe wordt het personeel aangeworven?***
- ***Welke verloning is er?***
- ***Hoe wordt het personeel geëvalueerd?***

Geef een overzicht van de huidige personeelssituatie.

U mag de beschrijving ook als een aparte bijlage bij uw aanvraag voegen.

Zie bijlage: motivering

Meerjarenbegroting

11 Over welke middelen beschikt het intergemeentelijk samenwerkingsverband en hoe zullen die middelen ingezet worden voor het bereiken van de doelstellingen?

De meerjarenbegroting toont welke personele, logistieke en financiële middelen ingezet worden om de doelstellingen te behalen.

Let op! *Zorg ervoor dat alle verwachte kosten en opbrengsten van het intergemeentelijk samenwerkingsverband voor de uitvoering van het lokale cultureel-erfgoedbeleid in beeld gebracht worden, ook de opbrengsten in natura. De kosten worden zo veel mogelijk per doelstelling berekend.*

De inbreng van middelen door de deelnemende gemeenten in het lokale cultureel-erfgoedbeleid en andere financierings-bronnen moeten duidelijk af te lezen zijn.

De meerjarenbegroting is uiteraard sluitend.

U mag de begroting ook als een aparte bijlage bij uw aanvraag voegen.

Zie bijlage: motivering

12 Geef een toelichting bij de meerjarenbegroting.

In de toelichting bij de meerjarenbegroting moeten minstens de volgende twee vragen beantwoord worden:

- *Wat betekenen de bedragen in de begroting en hoe zijn ze bepaald?*
- *Hoe verhouden de bedragen in de begroting zich tot de te bereiken doelstellingen?*

U mag de toelichting bij de begroting ook als een aparte bijlage bij uw aanvraag voegen.

Zie bijlage: motivering

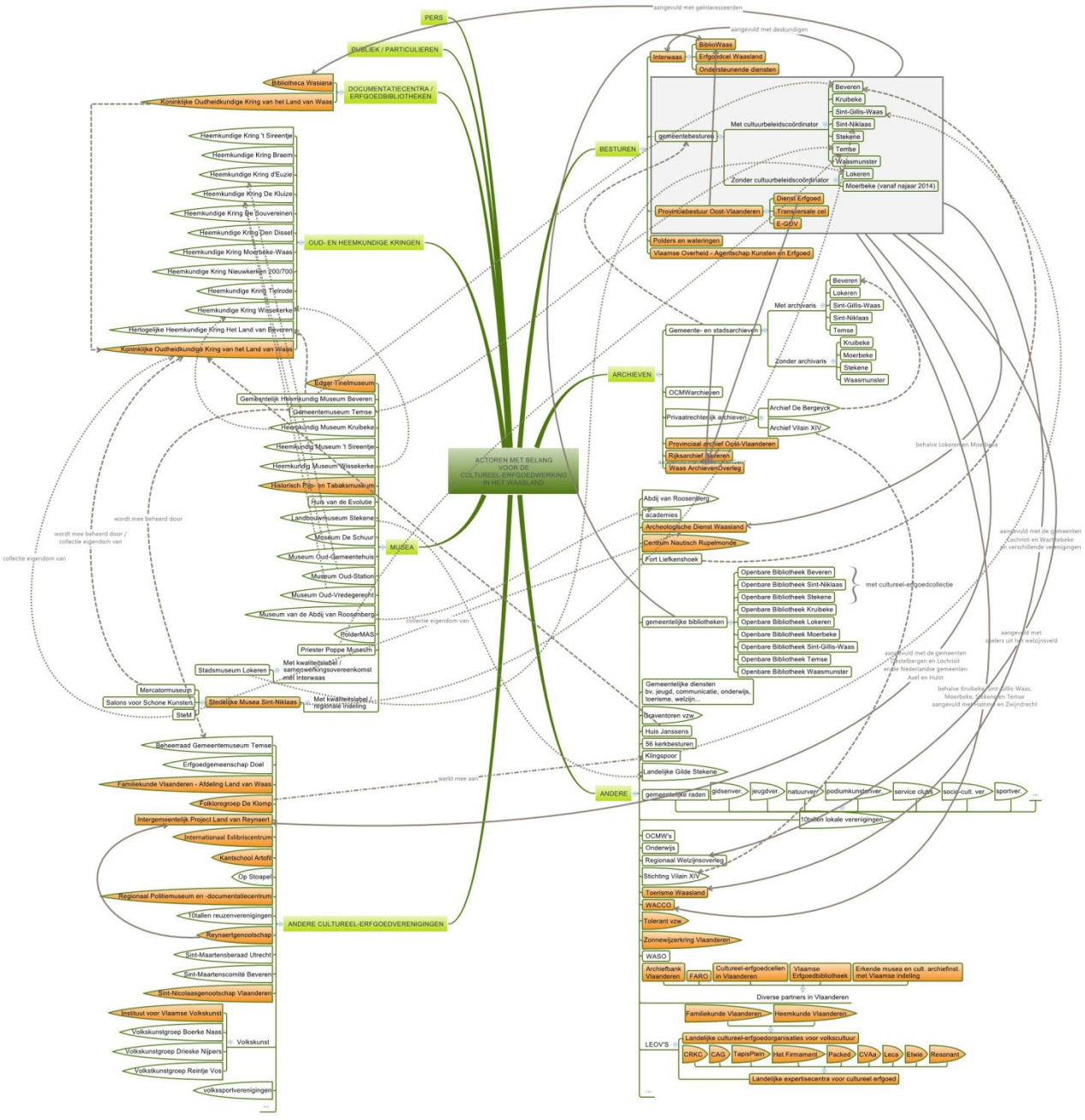

BIJLAGE – MOTIVERING

INHOUDSTAFEL

VOORSTELLING VAN HET INTERGEMEENTELIJK SAMENWERKINGSVERBAND 6

1. Gemeenten 8

2. Visie 9

Samen op weg naar eenheid in verscheidenheid 9

Vakkundige ondersteuning voor een professionele zorg 9

Cultureel erfgoed leeft! 10

3. Afstemming op de meerjarenplanning 10

Het strategisch plan van Interwaas 10

De meerjarenplanning van de gemeenten 11

Synergiën 11

WIJZE WAAROP LOKALE BELANGHEBBENDEN BIJ HET LOKALE CULTUREEL-ERFGOEDBELEID BETROKKEN WORDEN 12

4. Betrokkenheid bij de opmaak van de aanvraag 14

4. Betrokkenheid tijdens de beleidsperiode 15

GEGEVENSVERZAMELING EN –ANALYSE 18

5. Beschrijving gegevensverzameling en gegevensanalyse 20

Werkwijze voor de gegevensverzameling 20

Algemeen 20

De actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking 21

Het cultureel erfgoed 21

Werkwijze voor de gegevensanalyse 22

De actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking 22

Besturen 24

Oud-en heemkundige kringen 27

Musea 29

Documentatiecentra / erfgoedbibliotheken 31

Archieven 32

Andere cultureel-erfgoedverenigingen 35

Andere 37

Pers 41

Publiek / particulieren 41

Expertises 42

Enkele algemene conclusies 44

Het cultureel erfgoed 47

De aard ... 47
De omvang ... 48
De datering ... 48
De (geautomatiseerde) registratiegraad en digitalisering ... 49
De conditie en bewaaromstandigheden ... 50
De eigendomsstatus ... 51
De relevantie ... 51
Voorbeeldfiches van deelcollecties ... 52
Een aantal specifieke soorten cultureel erfgoed in kaart gebracht ... 52
Deelname en medewerking aan projecten van derden ... 55
Enkele algemene conclusies ... 56
Rapporten ... 61
Ondersteuningsmaatregelen van de gemeenten en Interwaas ... 61
Ondersteuningsmaatregelen van de gemeenten ... 61
Intergemeentelijke ondersteuningsmaatregelen ... 69
Ondersteuningsmaatregelen van Interwaas ... 70
Evaluatie van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas 2009-2014 ... 73
Strategische doelstelling 1. 1+1=3 ... 74
Strategische doelstelling 2. De Erfgoedcel Waasland als knooppunt ... 74
Strategische doelstelling 3. Het cultureel erfgoed = de basis van alles ... 78
Strategische doelstelling 4. Erfgoed leeft! ... 82
Strategische doelstelling 5. Financieel ondersteuningsbeleid ... 85
Swot ... 86

DOELSTELLINGEN VOOR DE BELEIDSPERIODE ... 88
6. Overzicht van de doelstellingen en acties ... 90

DE UITVOERING VAN HET COMPLEMENTAIR CULTUREEL-ERFGOEDBELEID ... 118
7. Beschrijving uitvoering ... 120
Afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus ... 120
Gemeentelijke ondersteuning ... 121
Intergemeentelijke ondersteuning ... 121
Provinciale ondersteuning ... 122
Vlaamse ondersteuning ... 122
Indeling en ondersteuning cultureel-erfgoedorganisaties met een kwaliteitslabel ... 122

INSPANNINGEN VOOR DUURZAAMHEID EN MAATSCHAPPELIJKE EN CULTURELE DIVERSITEIT ... 126

8. Inspanningen 128
Duurzaamheid 128
Maatschappelijke en culturele diversiteit 129

ZAKELIJK BEHEER EN ORGANISATIE 132
9. Beschrijving zakelijke beheer van het intergemeentelijk samenwerkingsverband 134
Opvolging, evaluatie en inhoudelijke aansturing cultureel-erfgoedconvenant 134
Controlemechanismen van het intergemeentelijk samenwerkingsverband 135
Andere opdrachten van het intergemeentelijk samenwerkingsverband en onderscheid in boekhouding 136
Vrijwilligersbeleid 137
10. Beschrijving organisatie en aansturing cultureel-erfgoedcel 138
Inbedding cultureel-erfgoedcel in intergemeentelijk samenwerkingsverband 138
Opvolging en evaluatie werking cultureel-erfgoedcel 139
Adviesorgaan voor advisering / aansturing cultureel-erfgoedcel 139
Delegatie van beslissingsbevoegdheid naar de cultureel-erfgoedcel 139
Personeelsbeleidsinstrumenten van het intergemeentelijk samenwerkingsverband 139
Aanwerving personeel 140
Verloning van personeel 140
Evaluatie van personeel 141
Overzicht huidige personeelssituatie 141

MEERJARENBEGROTING 142
11. Inzet van middelen 144
12. Toelichting bij de meerjarenbegroting 145
Vertrekkend vanuit de strategische doelstellingen en een aantal principes… 145
De meerjarenbegroting strategisch bekeken 145
Verhouding tussen de doelstellingen 146
Eigen inbreng 147
Personeelskosten 147
Omslag Interwaas 148
Investeringen in vaste activa 149
Kosten op basis van de doelstellingen 149
Inkomsten van lokale overheden 149
Inkomsten uit de werking 149
Sponsoring en andere subsidies 150
Subsidies Vlaamse Gemeenschap 150

BIJLAGEN 152

VOORSTELLING VAN HET INTERGEMEENTELIJK SAMENWERKINGSVERBAND

1. Welke gemeenten maken deel uit van het intergemeentelijk samenwerkingsverband?

DE GEMEENTEN

Figuur 1: Kaart van het Land van Waas

Interwaas werkt samen met acht gemeenten in het Waasland: **Beveren, Kruibeke, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster.**
In het najaar van 2014 zal de gemeente **Moerbeke** toetreden tot het intergemeentelijk samenwerkingsverband. Moerbeke werd dan ook reeds meegenomen in het kader van dit beleidsplanningstraject.

HET AANTAL INWONERS

Gemeente	Inwonersaantal	Oppervlakte in km²
Beveren	47 178 inwoners	150,2 km²
Kruibeke	16 307 inwoners	33,4 km²
Lokeren	40 328 inwoners	67,5 km²
Moerbeke	6 242 inwoners	37,8 km²
Sint-Gillis-Waas	19 065 inwoners	55,0 km²
Sint-Niklaas	73 717 inwoners	83,8 km²
Stekene	17 595 inwoners	44,8 km²
Temse	29 050 inwoners	39,9 km²
Waasmunster	10 630 inwoners	31,9 km²
Totaal	**260 112 inwoners**	**544,3 km²**

Tabel 1: Overzicht van het aantal inwoners per gemeente op 01/01/2014

Deze tabel geeft een overzicht van het **aantal inwoners** per gemeente en voor de deelnemende gemeenten in het Waasland op 1 januari 2014.

2. Wat is de visie voor het lokale cultureel-erfgoedbeleid van het intergemeentelijk samenwerkingsverband?

SAMEN VERDER OP WEG NAAR EENHEID IN VERSCHEIDENHEID

De **verscheidenheid** in het intergemeentelijk samenwerkingsverband van het Land van Waas uit zich zowel op het vlak van bodemgesteldheid (zandgronden, meersen, heide, kleipolders...), ruimtelijke (wan)ordening (oprukkende industrie van haven en langs snelwegen, ruil- en andere verkavelingen, dicht wegennet, maar ook bolle akkers, open ruimten en stiltegebieden) en economische ontwikkeling (nieuwe en oude industriële activiteiten) als in de diversiteit van de aanwezige bevolking en het aanwezige cultureel erfgoed. **Zowel vrijwilligers als professionelen dragen met zeer veel toewijding en enthousiasme zorg voor het aanwezige cultureel erfgoed en ontsluiten dit voor een zo groot mogelijk publiek.**

Ondanks de grote onderlinge verscheidenheid, bestaat er een **grote verbondenheid** in het Waasland, een duidelijk begrensd gebied met historische wortels. Eeuwenlang vormde het Waasland een aparte bestuurlijke eenheid onder de graven van Vlaanderen. Meer recent leidde de druk vanuit Antwerpen tot een nog groter gemeenschapsgevoel. De nabijheid van Nederland en de evidentie van grensoverschrijdende samenwerking zorgen voor een open blik op de wereld.

Samenwerken is altijd al een wezenlijk onderdeel van het maatschappelijke leven in het Waasland. Intussen is dit, door een brede schare aan deskundige cultureel-erfgoedzorgers die zich dagelijks inzetten voor dit cultureel erfgoed, ook cruciaal in de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed.

VAKKUNDIGE ONDERSTEUNING VOOR EEN PROFESSIONELE ZORG

De cultureel-erfgoedgemeenschappen willen het verhaal van het **cultureel erfgoed in al haar verscheidenheid** vertellen: van doodsprentjes tot literair erfgoed, van bevolkingsregisters tot bedrijfsarchief, van middeleeuwse stoeten tot de gebruiken rond Sinterklaas en Sint-Maarten.

In 2008 werkten alle cultureel-erfgoedzorgers mee aan het uittekenen van een eerste **staalkaart van het cultureel erfgoed in het Waasland**. Hieraan werd tussen 2009 en 2014 verder gewerkt. Het verder in kaart brengen van het cultureel erfgoed en de noden van erfgoedzorgers leidde – dankzij een sterke coördinatie en de verdere uitbouw van netwerken (in het Waasland en daarbuiten) – tot een ruimere expertise-uitwisseling en een **verdere professionalisering** van de cultureel-erfgoedzorgers op een structurele manier. De Erfgoedcel Waasland zal in de toekomst onverminderd blijven inzetten op de **ondersteuning** van deze cultureel-erfgoedzorgers, die zo zorgvuldig de duurzame zorg voor en ontsluiting van het cultureel erfgoed in de gemeenten op zich nemen. Een blijvende aandacht voor **duurzame resultaten** staat hierin centraal met o.a. een belangrijke rol voor het gedigitaliseerde en digitale erfgoed.

Via het Cultureel-Erfgoedconvenant van het Land van Waas worden de gemeentebesturen en organisaties blijvend gesensibiliseerd over het belang van de zorg voor cultureel erfgoed. Een structurele **responsabilisering** met betrekking tot de verschillende verantwoordelijkheden op het gebied van cultureel erfgoed en een **structurele culturele-erfgoedreflex** bij alle diensten en op alle niveaus is de conditio sine qua non.

CULTUREEL ERFGOED LEEFT!

Cultureel erfgoed maakt deel uit van het dagelijks leven. Het vertelt ons wie we zijn en bepaalt mee de eigenheid van de gemeenten en de inwoners in het Waasland. De waarde en betekenis van het cultureel erfgoed worden niet enkel ingevuld door het cultureel erfgoed op zich, maar ook door de verhalen die ermee verbonden zijn. Deze verhalen worden niet enkel verteld door de cultureel-erfgoedzorgers, maar door verschillende **cultureel-erfgoedgemeenschappen** in het Waasland.

Dit cultureel-erfgoedverhaal wordt verteld in samenwerking met en aan de **diverse inwoners van het Waasland**: erfgoedzorgers en erfgoedliefhebbers, nieuwkomers, senioren en jongeren, individuen en groepen. Aan de hand van een actieve en verrassende **publiekswerking** die oog heeft voor **diverse doelgroepen** en **hedendaagse en duurzame communicatie**, die tegemoet komt aan de noden van een divers publiek wordt het cultureel erfgoed in het Waasland meer dan ooit levend.

3. Hoe werd de aanvraag afgestemd op de strategische meerjarenplanning van de deelnemende gemeenten?

HET STRATEGISCH PLAN VAN INTERWAAS

Interwaas werkt binnen het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking. Hiertoe maakt **Interwaas e**lke 6 jaar een **strategisch plan** op. In 2012 werd gewerkt aan het strategisch plan voor de periode 2013-2018, waarin de koers die Interwaas de komende 6 jaar zal varen in hoofdlijnen werd vastgelegd. Dit gebeurde op basis van zeer uitgebreide bevragingen van de verschillende stakeholders van Interwaas op het vlak van verschillende werkdomeinen. De werkdomeinen werden hierin integraal en

geïntegreerd benaderd. Specifiek wat betreft de zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed werden eveneens **twee aparte groepsgesprekken** met vertegenwoordigers van de gemeenten en erfgoedzorgers binnen het Waasland georganiseerd.

DE MEERJARENPLANNING VAN DE GEMEENTEN

Na de verschillende gemeenteraden en de provincieraad keurde de algemene vergadering van Interwaas op 29/05/13 het strategisch plan Interwaas 2013-2018 goed. In een schrijven werd vervolgens **een algemene tekst over de intergemeentelijke samenwerking (met als één van de onderdelen cultureel erfgoed) naar de gemeenten** gestuurd **om op te nemen in hun meerjarenplanning** van de gemeenten. Wat betreft cultureel-erfgoed (onder het werkdomein cultuur) is het volgende tekstje opgenomen: “De Erfgoedcel Waasland ondersteunt projecten die het Waas cultureel-erfgoed in de kijker zetten. Naast het opzetten van projecten toegankelijk voor het publiek ondersteunt de Erfgoedcel Waasland zowel vrijwilligers als professionelen met als doel het behoud en de ontsluiting van het Waas cultureel-erfgoed. In het Waasland zijn er heel wat organisaties en personen die cultureel erfgoed bewaren en beheren. Dat zijn onder meer musea, heemkundige kringen, volkskunstgroepen, archieven, historische genootschappen, kerkbesturen... Elk op hun manier maken zij cultureel erfgoed toegankelijk voor het publiek en zorgen ze dat het behouden blijft voor de generaties na ons. Zowel vrijwilligers als professionele medewerkers zetten zich in voor het erfgoed in het Waasland. Ook andere organisaties en instellingen, die normaal met heel andere taken bezig zijn vinden aanknopingspunten om zelf iets met dit erfgoed te doen. De mensen in het Waasland die voor erfgoed zorgen en ermee werken – permanent of tijdelijk – vormen samen de Wase erfgoedgemeenschap. Om ervoor te zorgen dat het cultureel erfgoed voor zoveel mogelijk mensen bewaard en toegankelijk wordt, is er overleg en afstemming nodig. Het is heel interessant om dit intergemeentelijk te doen. En sinds 2005 gebeurt dit ook in het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas dat werd afgesloten tussen de Vlaamse gemeenschap en Interwaas. Tot en met 2014 wordt het huidige convenant verder gezet. Voor de periode 2015-2020 zal voor de zorg en ontsluiting van het cultureel erfgoed in de gemeente opnieuw samengewerkt worden met Interwaas binnen een nieuw aan te vragen Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas. - Beleidsveld: Cultuur en vrije tijd, 0739 Overig kunst- en cultuurbeleid.”

SYNERGIËN

Dit planningstraject van Interwaas en de voorbereiding voor de aanvraag van een nieuw Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas vielen samen met de start van de beleids- en beheerscyclus van de gemeenten. **Door de verbanden te leggen tussen de taken die gemeentelijk en/of intergemeentelijk worden uitgevoerd, werden synergiën gecreëerd, niet alleen op het intergemeentelijk, maar ook op het gemeentelijk niveau.**

Tenslotte zal deze verdere afstemming ook gebeuren op het vlak van **concrete jaaractieplannen**.

WIJZE WAAROP LOKALE BELANGHEBBENDEN BIJ HET LOKALE CULTUREEL-ERFGOEDBELEID BETROKKEN WORDEN

4. Hoe worden lokale belanghebbenden bij het lokale cultureel-erfgoedbeleid betrokken?

Hoe werden de lokale belanghebbenden betrokken bij de opmaak van deze aanvraag?

De afgelopen jaren werden de lokale belanghebbenden en hun collecties zeer uitgebreid in kaart gebracht (*zie vraag 5*). De Erfgoedcel Waasland streefde er in haar dagelijkse werking ook naar om dit overzicht actueel te houden. Betreffende de lokale belanghebbenden en collecties wordt een onderscheid gemaakt tussen de stakeholders die heel dicht staan bij de uitwerking van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas (bv. lokale gemeentebesturen, cultureel-erfgoedverenigingen) en stakeholders die iets verder af staan (bv. scholen, socio-culturele verenigingen). Op basis van dit **in kaart gebrachte netwerk** werden n.a.v. de opmaak van deze aanvraag de lokale belanghebbenden betrokken en bevraagd a.d.h.v. verschillende methodieken:

- Twee groepsgesprekken met een vertegenwoordiging van de gemeenten en erfgoedzorgers binnen het Waasland in het kader van het strategisch plan van Interwaas 2013-2018;
- Diepgaande besprekingen met het huidige team van de Erfgoedcel Waasland;
- Installatie van het beleidsplanningsteam, dat fungeerde als klankbordgroep en een aantal concrete voorstellen uitwerkte. Zij kwamen vijf maal samen (ongeveer maandelijks).
- Individuele gesprekken met alle huidige stuurgroepleden, waaronder de schepenen van cultuur en erfgoed, ambtenaren en deskundigen; daarnaast was er ook een gesprek met de schepen van Moerbeke Marc Fruytier. *Zie bijlage 1 voor de vragenlijst die gebruikt werd als leidraad voor de gesprekken.*
- Groepsgesprek met de Wase erfgoedverenigingen - en organisaties;
- Groepsgesprek met het Waas Archievenoverleg (met de gemeentearchivarissen uit het Waasland en het Rijksarchief Beveren);
- Groepsgesprekken met de cultuurbeleidscoördinatoren van het Waasland;
- Groepsgesprek met Wacco (het samenwerkingsverband tussen de cultuur- en gemeenschapscentra van Beveren, Hamme, Lokeren, Sint-Niklaas, Waasmunster en Zwijndrecht)
- Groepsgesprek met BiblioWaas (het samenwerkingsverband van de negen bibliotheken in het Waasland)
- Andere inhoudelijke gesprekken:
    - In het Waasland met de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven, VormingPlus Waas- en Dender
    - In Oost-Vlaanderen met de Oost-Vlaamse Erfgoedcellen (Aalst, Land van Dendermonde, Meetjesland, Viersprong Land van Rode en Leie Schelde) en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen – directie Cultuur
    - In Vlaanderen i.s.m. de Oost-Vlaamse Erfgoedcellen (Aalst, Land van Dendermonde, Meetjesland, Viersprong Land van Rode en Leie Schelde) en met het Centrum voor Agrarische

Geschiedenis, het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur, Etwie, Familiekunde Vlaanderen en Packed.

De eerste verwerking van alle informatie gebeurde door de **Erfgoedcel Waasland**, waarna het **beleidsplanningsteam** als klankbordgroep fungeerde en waarin een aantal concrete voorstellen werden voorbereid. Tenslotte volgden er uitgebreide besprekingen op de **stuurgroep** en op het **Directiecomité** van Interwaas.

Hoe zullen de verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen op het grondgebied tijdens de beleidsperiode betrokken worden bij het lokale cultureel-erfgoedbeleid?

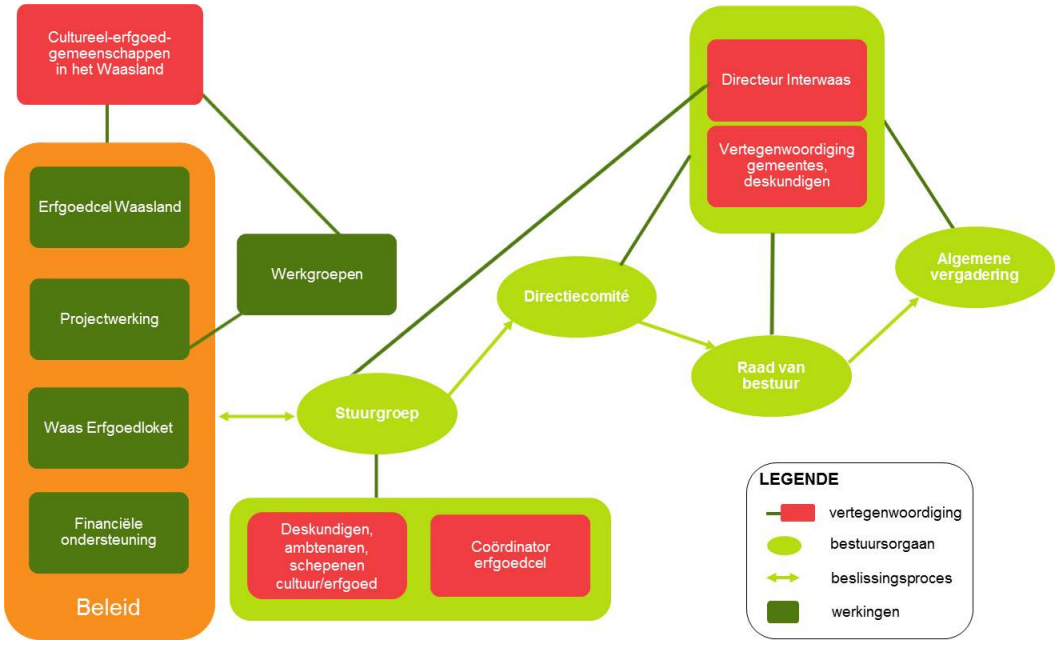

Figuur 2: De wijze waarop cultureel-erfgoedgemeenschappen betrokken worden bij het beleid

Zoals dit organigram toont, worden de verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen op verschillende manieren betrokken bij het beleid:

- **Rechtstreeks via de bestuursorganen** (*zie vraag 9 voor een uitvoerige beschrijving van de bestuursorganen*): concreet zetelen in de stuurgroep een aantal “deskundigen”. Deze deskundigen zijn mensen uit verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen.
- **Via de werkgroepen**: de werk- en projectgroepen zijn structurele of ad hoc-werkgroepen, samengesteld op basis van de benodigde expertise voor de uitwerking van een concreet project of traject. Hierin zetelen zowel ambtenaren als personen uit een vereniging of organisatie als particulieren, die deel uitmaken van verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen. De samenstelling is afhankelijk van het soort project of traject. Zij leveren input voor specifieke projecten, bereiden de uitwerking van specifieke projecten voor en fungeren als klankbordgroep. Voorbeelden van werkgroepen zijn stuurgroep Erfgoedbank Waasland, werkgroep Sinterklaas- en Sint-Maarten, kernteam particulier erfgoed…

- Het gevoerde beleid is uiteraard geënt op de **verschillende contacten met de verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen in het kader van de werking** (de projectwerking, contacten met de Erfgoedcel Waasland, het Waas erfgoedloket, financiële ondersteuning…).

Tenslotte worden vanaf 2014 **Erfgoedontmoetingen** georganiseerd. Hierop worden alle erfgoedgeïnteresseerden uitgenodigd en hierin wordt, aan de hand van onderlinge expertise-uitwisseling, steeds een specifiek thema behandeld. Beleidsaanbevelingen en concrete voorstellen die hieruit voortvloeien worden ook op de stuurgroep geagendeerd.

GEGEVENSVERZAMELING EN –ANALYSE

5. Beschrijf voor de gegevensverzameling het lokale cultureel erfgoed en de lokale cultureel-erfgoedactoren op het grondgebied, inclusief de aanwezige expertises, verwachtingen en noden van het cultureel erfgoed en de cultureel-erfgoedactoren, en maak op basis van uw gegevensverzameling een kritische gegevensanalyse.

WERKWIJZE VOOR DE GEGEVENSVERZAMELING

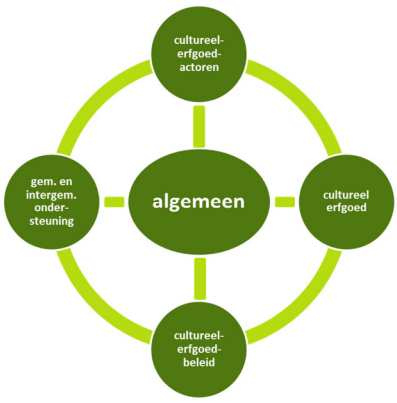

Sinds 2004 staat de **gegevensverzameling en de kritische analyse ervan centraal** bij het bepalen van de beleidskeuzes binnen de uitwerking van de Cultureel-Erfgoedconvenants Land van Waas (in strategische meerjarenplanningen 2005-2008, 2009-2014 en 2015-2020 en in de jaarlijkse actieplannen). Hiertoe werden doorheen de jaren verschillende acties ondernomen.

ALGEMEEN

Algemeen werden reeds twee **uitgebreide omgevingsanalyses** gedaan n.a.v. de intentienota en het beleidsplan 2005-2008 én het beleidsplan 2009-2014 (met bijhorende bevragingen, gesprekken e.d.). Daarnaast werden n.a.v. de beleidsplanning in het kader van voorliggende aanvraag **uitgebreide bevragingen** georganiseerd met verschillende soorten stakeholders (*zie vraag 4*). De gegevensverzameling en -analyse werd uiteraard ook gebaseerd op (de evaluatie van) de **werking van de afgelopen tien jaar** (*zie* Evaluatie van het huidig Cultureel-Erfgoedconvenant land van Waas 2009-2014). Doorheen o.a. de verschillende visieteksten (bv. rond particulier erfgoed, vrijwilligersbeleid…), honderden gesprekken en samenwerking met cultureel-erfgoedactoren en overlegplatformen werd bovendien allerlei informatie verzameld.

Tenslotte werd beroep gedaan op de **verzamelde informatie van andere actoren in het (cultureel-erfgoed)veld**, zowel lokale spelers, als provinciale en Vlaamse spelers, zoals bv. de transversale cel van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw, de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en de Landelijke Expertisecentra en Organisaties Volkscultuur en de Vlaamse Erfgoedbibliotheek.

De Erfgoedcel Waasland volgde eveneens het **traject rond omgevingsanalyse** dat in 2009-2010 door FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw werd aangeboden met een vijftal inhoudelijke sessies.

DE ACTOREN MET BELANG VOOR DE CULTUREEL-ERFGOEDWERKING

De cultureel-erfgoedactoren en andere belanghebbenden werden de afgelopen jaren specifiek in kaart gebracht aan de hand van **verschillende gerichte acties**. Zo is er een uitgebreide adresdatabank, waarin verschillende gegevens opgenomen zijn: o.a. de persoonlijke en administratieve contactgegevens, verbanden tussen personen en organisaties (dikwijls meerdere), contactgroepen, collectiegegevens (*zie Het cultureel erfgoed*)… Deze gegevens werden ook aangevuld via WODE (*zie De actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking*).

Via **uitgebreide bevragingen en specifieke uitgewerkte projecten** werden de noden en behoeften van de cultureel-erfgoedactoren duidelijk (*zie vraag 4*). Ook werden een aantal **specifieke bevragingen** georganiseerd, o.a. rond de vormingsbehoeften, cultureel-erfgoededucatie…

Hierbij was ook steeds aandacht voor de **netwerken** tussen personen onderling, organisaties onderling en personen en organisaties onderling.

Daarnaast werden ook de **expertises** in kaart gebracht aan de hand van o.a. de ingezette expertise in de eigen werking van de organisaties en in projectwerking, een gericht traject met groepsgesprekken voor het in kaart brengen van expertises in 2010-2011… In het kader van het Waas erfgoedloket wordt de expertise-uitwisseling opgelijst. Hierbij wordt ook veel gevraagde informatie en interessante informatie voor een grotere groep online geplaatst onder **Tips voor erfgoedzorgers**. Op deze manier wordt deze informatie herbruikt en indien nodig verder verfijnd.

HET CULTUREEL ERFGOED

Het cultureel erfgoed werd op verschillende manieren in kaart gebracht. In 2007 werd het zogenaamde "**Wetenschappelijk Onderzoek Deelcollecties Erfgoed in het Land van Waas**" (WODE) uitgevoerd (*zie bijlage 13 en 14 – 1 generiek exemplaar van elk*). De onderzoeksgegevens per organisatie, per deelcollectie en per depot zijn opgenomen in een Accessdatabank. *Zie bijlage 2 voor WODE voorbeeldfiches voor invoer voor organisatie-, deelcollectie- en depotgegevens.*
Het eindrapport bevatte o.a. een volledig overzicht van alle deelcollecties met een stand van zaken betreffende inventarisatie, automatisering, digitalisering, depot, behoud en beheer… Daarnaast geeft het eindrapport een serie aanbevelingen. De resultaten uit WODE dien(d)en als basis voor het uitstippelen van het toekomstige beleid, dat gericht is op een gezamenlijke aanpak van inventarisatie, collectiemobiliteit, selectie- en afstotingsbeleid, behoud en beheer en depotruimte. Deze databank wordt voortdurend aangepast.

Daarnaast spelen de **Erfgoedbank Waasland** (vroegere Beeldbank Waasland) een grote rol in de inventarisatie en beschrijving van vlakke collecties.

Ook werden een aantal **specifieke acties** ondernomen ten aanzien van specifieke soorten cultureel-erfgoed. Zo werd b.v. n.a.v. de microfilmering en digitalisering van kranten een krantendatabank (verbonden aan de WODEdatabank) opgesteld (gegevens werden ook uitgewisseld met het project Abraham); in het kader van het project De Potige Polders werd de Wase cartografische inventaris opgemaakt; voor het project Wase griezelverhalen werd een databank met volksverhalen uit het Waasland gemaakt; het project 2009 Waas Reuzenjaar resulteerde in een uitgebreide inventaris van alle reuzen in het Waasland en het grootschalige inventarisatieproject op stukniveau van de collectie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas.

Ook werd samengewerkt met en beroep gedaan op **andere inventarisatieprojecten** zoals bv. Erfgoedinzicht.be (inventarisatie van collecties), het Oost-Vlaamse onderzoeksproject rond depot (in kaart brengen van de Oost-Vlaamse depotcollecties, de noden en de verwachtingen van de collectiebeheerders, de expertise en de faciliteiten rond behoud en beheer).

Tenslotte werd rond het **cultureel-erfgoed in particuliere handen** gewerkt, o.a. in het kader van de Beeldbank/Erfgoedbank Waasland, het project Erfgoedspeurders en Verzamelingen.

WERKWIJZE VOOR DE GEGEVENSANALYSE

Bij **elk onderdeel van de gegevensverzameling**

1. de actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking
2. het cultureel erfgoed
3. de gemeentelijke en intergemeentelijke ondersteuning van de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed en
4. de evaluatie van het huidig Cultureel-Erfgoedconvenant land van Waas 2009-2014

(*zie hieronder*) wordt een analyse van de gegevens toegevoegd. Daarnaast werden in het kader van de beleidsplanning voor deze aanvraag de lokale belanghebbenden betrokken en bevraagd a.d.h.v. verschillende methodieken.
De combinatie van al deze gegevens werden gebundeld in een swot (*zie bijlage 3*).
Het geheel biedt een **kritische analyse** van de gegevens waarop vervolgens de **doelstellingen voor de volgende beleidsperiode 2015-2020** gebaseerd zijn.

DE ACTOREN MET BELANG VOOR DE CULTUREEL-ERFGOEDWERKING

In 2004 werden n.a.v. de intentienota voor een Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas de cultureel-erfgoedactoren en andere belanghebbenden uitgebreid in kaart gebracht. Sindsdien werd deze kaart steeds aangevuld en verder verfijnd. Daarnaast is er een uitgebreide adresdatabank, waarin verschillende gegevens opgenomen zijn per organisatie en per persoon: o.a. de persoonlijke en administratieve contactgegevens, linken tussen personen en organisaties (dikwijls meerdere), contactgroepen, collectiegegevens (*zie Het cultureel erfgoed*), expertise, mailinggroepen… Deze gegevens werden ook aangevuld via WODE o.a.

contactgegevens, gegevens over personeel en vrijwilligers, de budgetten en de publieksactiviteiten en beleidsmatige aspecten (*zie ook hieronder*). Hierbij was ook steeds aandacht voor de netwerken tussen personen onderling, organisaties onderling en personen en organisaties onderling.

Hieronder staat een **uitgebreide kaart van de actoren**. *Zie bijlage 4 voor de kaart op A3 formaat.*

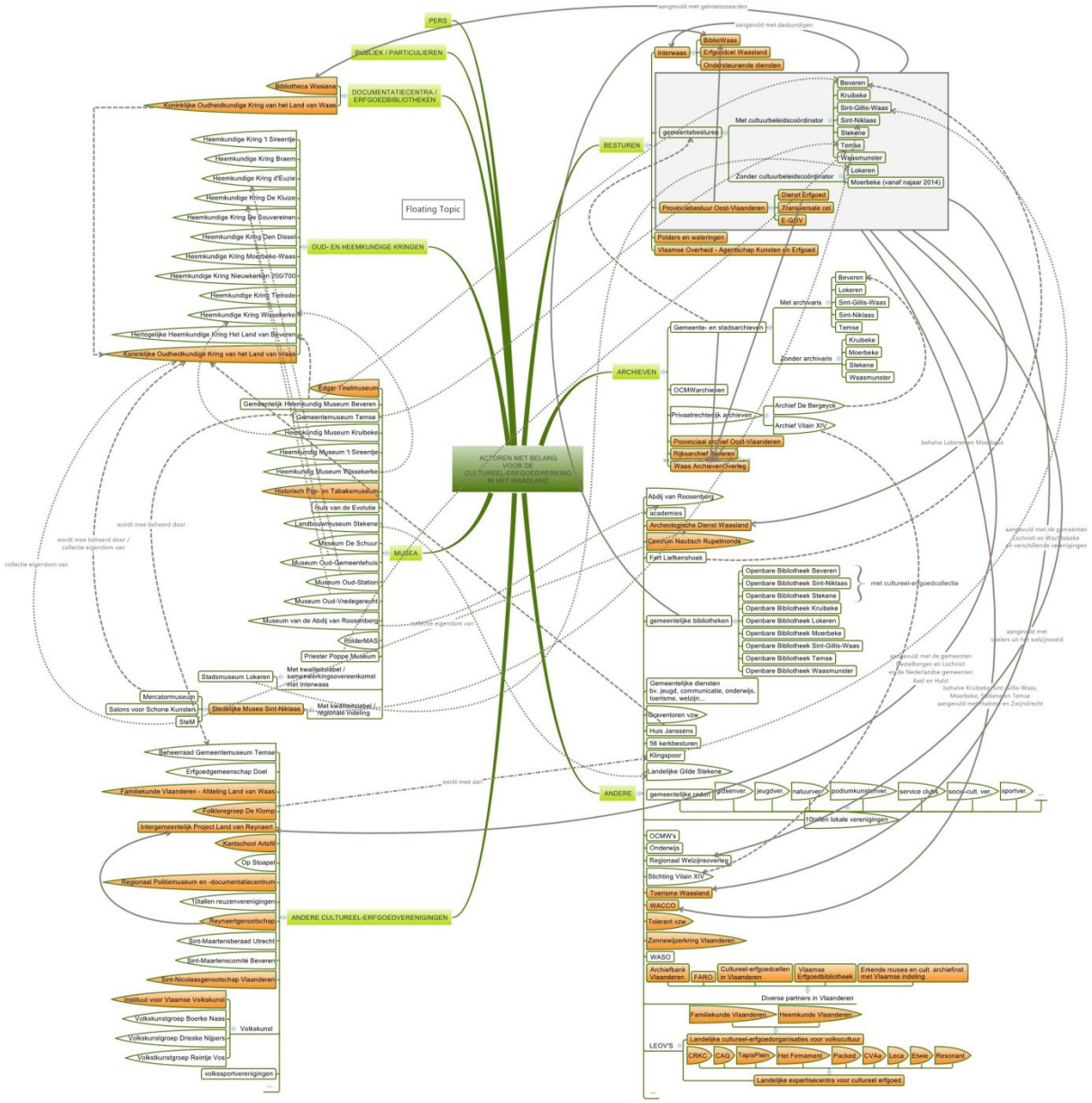

Figuur 3: De actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking in het Waasland en hun onderlinge verbanden

In deze kaart is ook aandacht voor de verschillende **relaties** tussen de verschillende actoren, zoals lidmaatschap, samenwerking, beheer, eigendom… (zie verschillende lijnen op de kaart). Aangezien deze relaties duidelijk aangeduid worden in de kaart, worden ze niet verder geëxpliciteerd in de beschrijving van de actoren.

Figuur 4: Groepen van actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking in het Waasland

Zoals de figuur toont, zijn er zeven grote groepen actoren van belang voor de cultureel-erfgoedwerking in het Waasland. De groepen documentatiecentra / erfgoedbibliotheken, oud- en heemkundige kringen, musea, archieven, andere cultureel-erfgoedverenigingen hebben de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed als hoofdtaak. Dit geldt niet voor de groepen besturen en andere organisaties. Tussen de verschillende groepen zijn er verschillende soorten relaties. Deze relaties worden getoond in de kaart, ze worden dan ook niet verder geëxpliciteerd in de beschrijving van de actoren.

Hieronder wordt een beknopte beschrijving en analyse van het veld weergegeven. In bijlage 3 staat de **uitgebreide swot met sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen per (soort) actor**.

BESTUREN

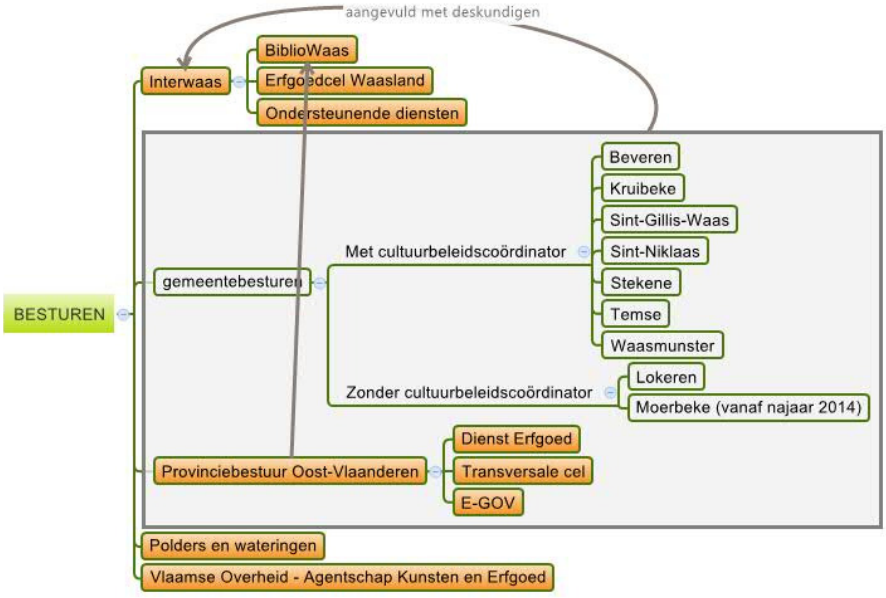

Figuur 5: Besturen met belang voor de cultureel-erfgoedwerking in het Waasland

Interwaas bezit reeds een jarenlange ervaring met intergemeentelijke samenwerking in diverse sectoren en bouwt sinds 2005 ook aan praktische knowhow over intergemeentelijke cultureel-erfgoedwerking. Interwaas is juist door deze jarenlange ervaring een gerespecteerde en neutrale partner voor heel wat intergemeentelijke samenwerkingen binnen het Waasland. In het verleden was Interwaas ook al de juridische trekker van initiatieven in de erfgoedsector, met als voorbeeld hiervan de Archeologische Dienst Waasland, die later verzelfstandigde. Sinds 2005 valt ook BiblioWaas (het samenwerkingsverband van bibliotheken in het Waasland) onder Interwaas. De inbedding van cultureel erfgoed in de werking van Interwaas kan nog verder versterkt worden.

De **negen gemeentebesturen** zijn een essentiële speler in het culturele veld en een cruciale partner in de uitwerking van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas. Ze ontwikkelen niet alleen een eigen cultuur- en erfgoedbeleid, maar engageren zich bovendien voor de intergemeentelijke samenwerking. Dit uit zich o.a. in hun positie in de overlegorganen. Per gemeente zetelt één schepen en minstens één ambtenaar in de stuurgroep.
Daarnaast wordt de expertise, opgebouwd in de gemeenten, ter beschikking gesteld van de andere gemeenten en actoren.
De cultuurraden vormen een belangrijke officiële verbinding tussen de verenigingen, de culturele instellingen en het lokaal bestuur. Om de communicatie en slagkracht nog te vergroten wordt op diverse plaatsen gewerkt met sectorale (bijvoorbeeld voor erfgoed in Sint-Niklaas en in Lokeren) en / of met territoriale (per deelgemeente) deelraden.
Zeven van de negen gemeenten in het werkingsgebied hebben een cultuurbeleidscoördinator in dienst (*zie ook de gemeentelijke ondersteuning hieronder*), namelijk Beveren, Kruibeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster. De cultuurbeleidscoördinator tracht culturele actoren aan te zetten tot samenwerking en een lokale en intergemeentelijke dynamiek op gang te brengen. Tevens zal hij / zij sneller de zwaktes, bedreigingen en witte vlekken in het beleid detecteren en naar buiten brengen. Het feit op zich dat iemand tijd en middelen voorhanden heeft om een grondige analyse van de situatie op te maken en naar oplossingen te zoeken, is voldoende om het beleid te stimuleren tot een vernieuwende aanpak. Daarom ook dat via deze weg cultureel erfgoed, ook binnen de gemeenten, een duidelijker en belangrijker onderdeel van het lokaal cultuurbeleid geworden is, mede dankzij een groter wordend aantal cultuurinitiatieven die samenwerking en lokale erfgoedbeleving stimuleren (bv. Erfgoeddag…).
De gemeentebesturen hebben heel veel **relaties** met de andere actoren. Zo zijn ze o.a. aandeelhouders / lid van verschillende organisaties (bv. Interwaas, Archeologische Dienst Waasland, Bibliotheca Wasiana, Toerisme Waasland, Intergemeentelijk Project Land van Reynaert), maar zijn ze bv. ook eigenaar van verschillende musea.

De **polders en wateringen** zijn waarschijnlijk historisch de oudste openbare besturen uit onze contreien. Polderbesturen zijn in het Land van Waas belangrijk, omdat zij een vrij groot deel (ongeveer een kwart) van het grondgebied van de regio omvatten, gaande van de Scheldepolders te Beveren en Sint-Gillis-Waas, tot de

rivierpolders omheen de Schelde en de Durme te Kruibeke, Temse, Waasmunster en Lokeren. Er bestaat een enorm verschil in schaalgrootte tussen de polderbesturen, gaande van de Nieuwe Polder van het Land van Waas in de Scheldepolders (ca. 15.000 ha), tot vele kleine polderbesturen omheen Schelde en Durme (enkele honderden ha groot): Polder Zuid-Oost, Polder Sinaai-Daknam, Polder tussen Schelde en Durme, Polder Noord-West, Polder Noord-Oost, Polder Moervaart en Zuidlede, Polder Oost-Sive en Schauselbroek, Polder Tielrode, Moerbekepolder en Polder Kruibeke. De gebieden in het Waasland die de polderbesturen beheren, staan onder grote druk van maatschappelijke wijzigingen (uitbouw van de haven van Antwerpen op de Linkeroever te Beveren, aanleg van potpolders tegen overstromingen in o.a. Kruibeke, inrichting van natuurgebieden enz.), terwijl dit precies de gebieden zijn die veel bijdragen tot de historische en huidige landschappelijke waarde van de regio.
De polderbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor de goede bewaring van het eigen polderarchief. Vooral voor de kleinschalige polderbesturen kan dit moeilijk zijn. Belangrijke gedeelten van deze archieven werden in het verleden (vaak naar aanleiding van een fusie) in het Rijksarchief Beveren gedeponeerd.

Het **Provinciebestuur Oost-Vlaanderen** – de directie Cultuur en Monumentenzorg (met de dienst erfgoed en de transversale cel) en E-GOV ontplooit in het kader van het depotbeleid inzake cultureel erfgoed een gebiedsgerichte en sectoroverschrijdende werking. *Zie ook vraag 7*. Verschillende medewerkers van het Provinciebestuur participeren in overlegstructuren in het Land van Waas, zoals bv. in de stuurgroep en het Waas ArchievenOverleg.

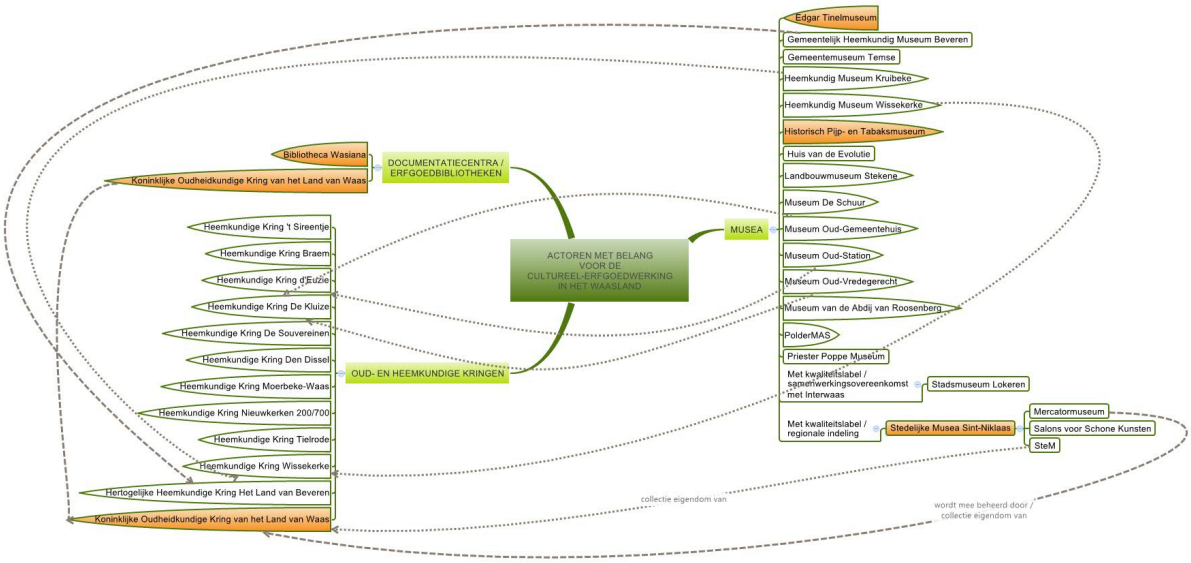

Figuur 6: Oud- en heemkundige kringen, musea en documentatiecentra met belang voor de cultureel-erfgoedwerking in het Waasland

OUD-EN HEEMKUNDIGE KRINGEN

Het Land van Waas telt maar liefst **twaalf heemkundige kringen**! Elke gemeente telt minimum één kring. Daarnaast is er **één oudheidkundige kring** die een werking voor het hele Waasland ontplooit, de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas. De kringen zijn zeer belangrijke spelers binnen het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas.

De **Heemkring 't Sireentje** (Waasmunster) beheert het Heemkundig museum in het kasteel Blauwendael. Verder beheren ze ook een archief en documentatiecentrum. De **Heemkundige Kring Braem** van Temse geeft een driemaandelijks tijdschrift voor heemkunde 'Braem' uit. Daarnaast heeft de kring een archief en documentatiecentrum en doen ze allerlei activiteiten zoals wisseltentoonstellingen, zoektochten en voordrachten. De **Heemkundige kring d'Euzie** uit Stekene organiseert jaarlijks twee thematentoonstellingen over Stekene en de deelgemeenten Kemzeke en Klein-Sinaai. Verder staan ze in voor het beheer van het museum Oud-Station, zijn ze een documentatiecentrum en archief en brengen ze driemaandelijks het heemkundig tijdschrift D'Euzie uit. De **Heemkundige Kring de Kluize** van Sint-Gillis-Waas bezit een uitgebreid fotoarchief (meer dan 10 000 foto's) over de vier deelgemeenten, met o.m. het fotokabinet van dorpsfotograaf Florent De Vijlder. Jaarlijks zet de kring een thematentoonstelling op poten en brengen ze driemaandelijks het tijdschrift 'De Kluizenaar' uit. De **Heemkundige Kring de Souvereinen** van Lokeren focust zich vooral op publicaties, met jaarlijks 4 nummers van het tijdschrift 'De Souvereinen'. Af en toe zijn er aparte speciale nummers. **Heemkring den Dissel** uit Sinaai is opgericht in 2004 en brengt driemaandelijks het tijdschrift 'Sinaïek' uit. De heemkring werkt mee aan tentoonstellingen en bouwt een documentair archief over Sinaai uit. De **Heemkundige Kring Moerbeke-Waas** brengt een tijdschrift uit, organiseert tentoonstellingen en allerlei activiteiten. **Heemkundige Kring Nieuwkerken** uit Sint-Niklaas staat in voor het beheer van het Heemkundig Museum Nieuwkerken 200/700. Van Erfgoeddag tot Open Monumentendag loopt er een thematentoonstelling. De kring bezit een uitgebreid archief met dia- en fototheek over het Nieuwkerkse familie- en verenigingsleven. De **Heemkundige Kring Wissekerke** uit Kruibeke staat in voor het heemkundig museum in de voormalige pastorij van Bazel. Daar zijn er jaarlijkse thematentoonstellingen. Verder bezitten ze een archief met stukken uit de 16de tot 20ste eeuw, hebben ze een driemaandelijks tijdschrift 'Wissekerke' en zijn er gelegenheidspublicaties. De heemkundige kring verzamelt boeken, tijdschriften, doodsprentjes, brieven, foto's en documenten. De **Hertogelijke Heemkundige Kring Land van Beveren** beheert het heemkundig museum in Kasteel Cortewalle, heeft een tijdschrift 'Het Land van Beveren', organiseert tentoonstellingen, lezingen en andere activiteiten. Daarnaast hebben ze een bibliotheek met veel informatie over de geschiedenis van Beveren en zijn omgeving. Er is een archief voor familieonderzoekers en een uitgebreide collectie doodsbrieven en rouwprentjes. De **Koninklijke Oudheidkundig Kring Land van Waas** heeft een bibliotheek met een 300-tal werken over Gerard Mercator en meer dan 400 tijdschriften voor regionale geschiedschrijving, heemkunde en genealogie. Verder bezit ze enkele bijzondere collecties waaronder kranten, foto's, porseleinkaarten, affiches, penningen, munten enz. De kring bezit verschillende archieven i.v.m. het Wase verleden waaronder de Sint-Sebastiaansgilde, de rederijkerskamer De Goudbloem,

de spoorwegmaatschappij Mechelen-Terneuzen, het familiearcief Sanchez de Castro enz. Daarnaast verlenen zij hun medewerking aan tentoonstellingen en brengen ze jaarlijkse annalen uit. In 2008 werd i.s.m. de Erfgoedcel Waasland en het SteM een totaalinventaris opgemaakt van de 3Dcollectie.

De vrijwilligers zijn **actief op verschillende vlakken**. Zo beheren 6 heemkundige kringen zeven **musea**: de Heemkundige Kringen d'Euzie, 't Sireentje, Wissekerke beheren hun lokaal heemkundig museum; de Heemkundige Kring De Kluize beheert twee museale opstellingen en de Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren beheert het Gemeentelijk Heemkundig Museum Beveren. De Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas stelt een deel van zijn collectie ter beschikking aan het SteM en werkt samen met het SteM de opstellingen in het Mercatormuseum uit. Daarnaast heeft de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas een uitgebreid **documentatiecentrum/erfgoedbibliotheek**. Ook de andere heemkundige kringen hebben dikwijls veel documentatiemateriaal. De heemkundige kringen doen eveneens uitgebreid aan lokaal historisch onderzoek. Tien kringen publiceren dit in een tijdschrift. De kringen (aangevuld met de Beheerraad Gemeentemuseum Temse, het Sint-Nicolaasgenootschap en het Reynaertgenootschap) ontvangen hiervoor sinds 2011 een financiële ondersteuning van Interwaas.

Naam organisatie	Titel publicatie	Periodiciteit x aantal/jaar
Heem- oudheidkundige kringen		
Heemkundige Kring Braem (Elversele)	Braem Elversele	4
Heemkundige Kring De Kluize (Sint-Gillis-Waas)	De Kluizenaer	4
Heemkundige Kring De Souvereinen (Lokeren)	De Souvereinen	4
Heemkundige Kring Den Dissel (Sinaai)	Sinaïek	4
Heemkundige Kring d'Euzie (Stekene)	d'Euzie	4
Heemkundige Kring Moerbeke-Waas	Heemkundige Kring Moerbeke-Waas	3
Heemkundige Kring Nieuwkerken 200/700	Nieuwkerkse kronieken	2
Heemkundige Kring Wissekerke (Kruibeke)	Heemkundige Kring	4
Hertogelijke Heemkundige Kring het Land van Beveren	Het Land van Beveren	4
Kon. Oudheidkundige Kring van het Land van Waas	Annalen	1
Andere organisaties		
Beheerraad Gemeentemuseum Temse	Jaarboek	1
Familiekunde Vlaanderen (afdeling Land van Waas)	Genealogie en heraldiek in Vlaanderen	6
Instituut voor Vlaamse Volkskunst	Volkskunst	4
Sint-Nicolaasgenootschap	Tijdingen	4
Tinelmuseum	Tinelkrant	3
Reynaertgenootschap	Tiecelyn	1

Tabel 2: Overzicht van publicaties rond cultureel erfgoed uit het Waasland

De heemkundige kringen worden bestuurd door heel gedreven **vrijwilligers** met een zeer groot engagement. Dankzij de heemkundige kringen is de lokale geschiedenis tussen de jaren 1950 en 1980 bewaard gebleven. De besturen kampen echter met een vergrijzing en hebben het niet gemakkelijk nieuwe actieve leden te werven. Andere vormen van vrijwilligersengagement (bv. projectmatig werken) bieden zeker kansen. De zeer actieve publiekswerking via publicaties, vaste museale opstellingen en tentoonstellingen kan nog verder uitgebreid worden. De soms verouderde museale opstellingen vragen om het inzetten op nieuwe methodieken.

MUSEA

Het Land van Waas telt **twintig musea**, waaronder **twee erkende musea**, namelijk het Stadsmuseum Lokeren met een lokale indeling (*zie ook vraag 7*) en de Stedelijke Musea Sint-Niklaas met een regionale indeling (met 3 musea). De beide erkende musea ondergingen de laatste jaren grondige renovaties en vernieuwingen van de opstellingen.

Het Edgard Tinelmuseum is gehuisvest in het huis van Tinel in Sinaai-Waas. Het **Gemeentelijk Heemkundig Museum Beveren** wordt beheerd door de Hertogelijke Heemkundige Kring het Land van Beveren en bevindt zich op de zolder van kasteel Cortewalle. Het museum herbergt een belangrijke collectie Beverse kant en een aantal verzamelingen die het dagelijks leven illustreren, waaronder een uitgebreide reeks ambachtelijke gereedschappen. Ieder jaar is er een nieuwe thematentoonstelling. Het **Gemeentemuseum van Temse** is opgericht in 1942 en wordt mee beheerd door de Beheerraad Gemeentemuseum Temse. De beheerraad ijvert voor de uitbreiding van het patrimonium en de studie van de geschiedenis van de gemeente. De beheerraad is ook verantwoordelijk voor een vaste tentoonstelling 'Temse aan de Schelde', de uitgave van jaarboeken en de organisatie van een grote zomertentoonstelling. Het **Historisch Pijp- en Tabakmuseum** in Sint-Niklaas toont de ontwikkeling in formaat en vorm van de kleipijp vanaf 1492 (de ontdekking van Amerika en van de tabak) tot heden. In dit museum vind je ook heel wat algemene informatie over de sigarenindustrie die in Sint-Niklaas tussen 1921 en 1969 heel wat mensen tewerk stelde en affiches, sigarenbandjes en dergelijke die alles te maken hebben met sigaren en tabak. **Het Huis van de Evolutie** in Sint-Gillis-Waas geeft aan de hand van fossielen een beeld van de evolutie van het leven op onze aarde. Van een huidig tafereel van een kustlijn wordt er terug gegaan in de tijd naar de krijttijd om uiteindelijk te belanden bij reconstructies van de vroeg-Cambrische en allereerste levensvormen. Het **Landbouwmuseum Stekene** bevat 150 stuks oud landbouwgereedschap, waaronder een 40-tal dateren van de jaren 1920. Uniek zijn de rapenplukker en de tuigen voor vlasbewerking. **Museum de Schuur** is een museum van oude ambachten uit het Waasland in Bazel (Kruibeke). Heemkundige Kring De Kluize beheren **Museum Oud-Gemeentehuis en Museum Oud-Vredegerecht** in Sint-Gillis-Waas en Sint-Pauwels met een uitgebreid fotoarchief van De Klinge, Meerdonk, Sint-Gillis-Waas en Sint-Pauwels. Ook het fotokabinet van dorpsfotograaf Florent De Vijlder is daar ondergebracht. Het **Museum Oud-Station** wordt beheerd door de Heemkundige Kring d'Euzie in Stekene. **Museum van de Abdij Roosenberg** in Waasmunster toont de turbulente geschiedenis van de abdij van Roosenberg in oorkonden, boeken en tal van perkamenten. Het **PolderMAS** is een museum dat de geschiedenis langs de Linkerscheldeoever wil herbergen. De collectie bestaat uit archeologica, fossielen, kleipijpen, oude kaarten, prenten en etsen en polderalaam. Het **Priester Poppemuseum** is ondergebracht in het geboortehuis van Edward Poppe (1890-1924). Het vroegere bakkerswinkeltje en het woonhuis van de familie Poppe-Ogiers zijn ingericht als museum, met het authentieke huisraad en de persoonlijke bezittingen van priester Poppe. Het **Stadsmuseum Lokeren** vertelt de geschiedenis van de stad met objecten, film- en fotobeelden en verhalen. De focus ligt op het werk- en vrijetijdsleven in de 19de en de 20ste eeuw. Veel aandacht gaat naar de haarsnijderij-industrie. Daarnaast

bevat het Stadsmuseum Lokeren ook het Nationaal Beenhouwersmuseum en een oude bakkerswinkel. In de vroegere stadsfeestzaal lopen tijdelijke tentoonstellingen. De **Stedelijke Musea Sint-Niklaas** bestaan uit het Mercatormuseum, de Salons voor Schone Kunsten en het SteM. Het Mercatormuseum in Sint-Niklaas is het enige museum in België dat volledig gewijd is aan cartografie. Er is informatie te vinden over de cartografie van voor en na Mercator (1512-1594). De Salons voor Schone Kunsten, gehuisvest in een eclectische stadswoning, werd in 1928 opgericht in opdracht van grootindustrieel Edmond Meert, naar een ontwerp van de Antwerpse architect Stordiau.

Behalve deze twee grotere musea, beheerd door professionelen, liggen in het Wase museumveld nog **zestien kleinere musea** verspreid, meestal gerund door vrijwilligers, vaak als onderdeel van de werking van een erfgoed- of andere vereniging. Er zijn **drie gemeentelijke musea**, namelijk Gemeentelijk Heemkundig Museum Beveren (beheerd door de heemkundige kring), Gemeentemuseum Temse (wordt mee beheerd door de Beheerraad Gemeentemuseum Temse) en Priester Poppemuseum. Zoals reeds vermeld, zijn er **zeven heemkundige musea**. Daarnaast zijn er nog **zeven private initiatieven**, namelijk Edgar Tinelmuseum (Sinaai, Sint-Niklaas), Historisch Pijp- en Tabaksmuseum (Sint-Niklaas), Huis van de Evolutie (Sint-Gillis-Waas), Landbouwmuseum Stekene, Museum De Schuur (Bazel, Kruibeke), Museum van de Abdij van Roosenberg (Waasmunster) en PolderMAS (Ouden Doel).

Sommige musea worden mee **ondersteund** door de gemeentelijke cultuurdienst, de cultuurbeleidscoördinator, het cultureel centrum en / of de archivaris. Hiermee wordt reeds een aanzet gegeven om de professionalisering op een hoger niveau te tillen. Vrijwel alle door vrijwilligers gerunde musea, zijn gehuisvest in één of meerdere gemeentelijke gebouwen of lokalen.

Gedrevenheid, sociale aspecten van het vrijwilligerswerk, samenwerking met professionelen en deskundigheid, omvang en de diversiteit van de collecties worden door de meeste kleinere musea aangehaald als **sterktes**. Overbelasting van de vrijwilligers, los-vast engagement op een bepaald terrein of gebrek aan aansluiting bij grotere gehelen zijn de **zwaktes**.
De collecties groeien nog steeds aan, hoofdzakelijk dankzij schenkingen. Een **selectief collectiebeleid** ontbreekt over het algemeen. Anderzijds zien bijna alle kleine musea het ontbreken van of een **tekort aan voldoende depotruimte** (plaatsgebrek) en de vergrijzing van het bestuur als twee van de belangrijkste bedreigingen.
Op termijn is het noodzakelijk samen te werken op het vlak van **collectiebeleid en collectieafstemming**. Enkele musea werken trouwens nu al rond één welbepaald onderwerp, zoals bijvoorbeeld het Edgar Tinelmuseum, het Pijp- en Tabaksmuseum, het Landbouwmuseum, het Priester Poppemuseum en het Huis van de Evolutie in Sint-Gillis-Waas.
Het blijft natuurlijk de vraag hoe al deze voornamelijk vrijwilligersinitiatieven op termijn blijvend kunnen gecontinueerd worden. De meerderheid van deze kleinere musea is ook beperkt toegankelijk, bijvoorbeeld enkel open op zondag.

DOCUMENTATIECENTRA/ERFGOEDBIBLIOTHEKEN

Het Land van Waas heeft twee regionale documentatiecentra, de Bibliotheca Wasiana en de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas.

De vzw Bibliotheca Wasiana (°1946 te Sint-Niklaas) heeft als doel de uitbouw van een **regionaal bio-bibliografisch documentatiecentrum en bewaarbibliotheek** voor 'alles' (drukwerk, foto's, langspeelplaten, cd's, cd-rom e.a.) wat ooit geschreven was of zou worden in én over het Land van Waas, over én door Waaslanders. Zonder de logistieke en personele ondersteuning van de stad Sint-Niklaas was de Bibliotheca Wasiana wellicht nooit kunnen uitgroeien tot wat zij nu betekent. Het is dankzij de inzet van het stadspersoneel dat de collectie reeds deels geïnventariseerd en gebruiksklaar gemaakt werd: 10 000 boekwerken, 3 000 documentatiemappen, enkele honderden kaarten en een honderdtal tijdschriften liggen ter inzage voor het publiek in de leeszaal van de Stedelijke Openbare Bibliotheek. Pronkstukken in de verzameling zijn de fondsen Camille Melloy, Camil Van Hulse, Robrecht van der Spurt, Ignace De Sutter, René De Clercq, Karel Heynderickx, Filip De Pillecyn en Jozef De Wilde. Opmerkelijk is ook de Reynaertcollectie. In 2004 is gestart met de inventarisering en digitalisering van de fotobestanden.
Door de overvloed aan documentair materiaal en de beperkte personeelsbezetting kampt de Bibliotheca Wasiana voor het ogenblik met moeilijkheden om zijn hoofdtaak (documentair erfgoed over het Waasland verzamelen, bewaren en ontsluiten) te vervullen. De modernisering van de gebouwen van de openbare bibliotheek van Sint-Niklaas en de samenwerking met de Erfgoedcel Waasland en andere partners zoals de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas bieden wel kansen voor de automatisering en publicatie van inventarissen, inventarisatie en afspraken i.v.m. collectievorming.
De vzw Bibliotheca Wasiana ontwikkelde in 2004 een beeldbank over het Waasland met een Vlaamse subsidie binnen het toenmalige Archiefdecreet en met steun van de Stad Sint-Niklaas (Stadsarchief en Openbare Bibliotheek). In februari 2006 nam de Erfgoedcel Waasland de coördinatie van de Beeldbank Waasland verder op zich.

De **Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas** is de oudste (°1861) en de enige particuliere instelling in de regio die zoveel **publicaties** (Annalen e.a.) op haar naam heeft met bijdragen en studies over alle aspecten van de geschiedenis van het Land van Waas. Ze beschikt over een zeer waardevolle bibliotheek, een documentatiecentrum en diverse verzamelingen: volkskunde, cartografie (Mercatorcollectie), boeken van voor 1800, ca. 450 tijdschriften, ca. 160 reekswerken, ca. 5 000 monografieën, Wase drukwerkjes en vliegende blaadjes, fototheek, cartotheek, collectie (week)bladen, collectie Wase doodsbrieven en doodsprentjes, iconografie, penningencollectie, Mercatoriana e.a.

ARCHIEVEN

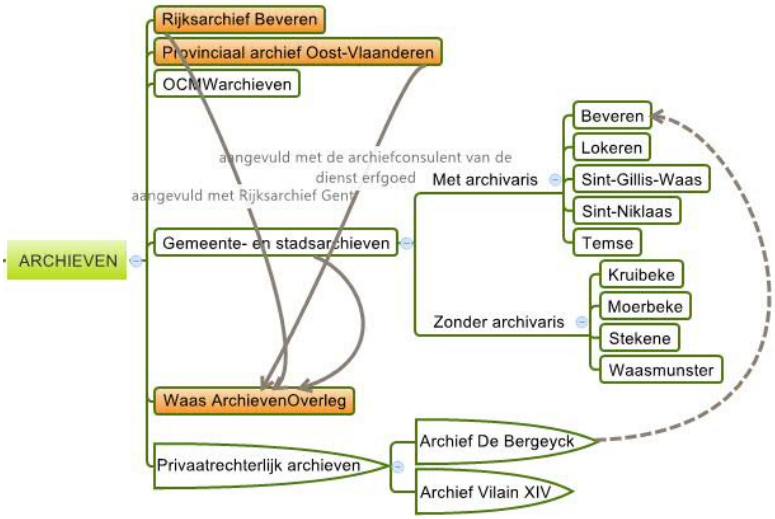

Figuur 7: Archieven met belang voor de cultureel-erfgoedwerking in het Waasland

De negen Wase gemeenten beschikken over aanzienlijke hoeveelheden **administratief én historisch relevant archief**, dat soms nog ongeïnventariseerd en allesbehalve ontsloten is.

In Lokeren, Sint-Niklaas en Temse bestaat een traditie van actief beheer onder leiding van een door de gemeente aangestelde functionaris. In Beveren en Sint-Gillis-Waas werd in 2005 een **archivaris** aangeworven (*zie ook gemeentelijke ondersteuning*). Kruibeke, Moerbeke, Stekene en Waasmunster hebben geen archiefdienst, enkel een archiefverantwoordelijke. Vaak is dan de zorg voor het archief toegewezen aan een medewerker die al een uitgebreid takenpakket heeft (bijvoorbeeld de ambtenaar van de burgerlijke stand of een medewerker van het secretariaat).
In het **Gemeentearchief van Beveren** bevindt zich het bestuurlijke en administratieve archief van de huidige gemeente Beveren en de administratieve archieven van de vroegere gemeenten Beveren-Waas, Kieldrecht, Doel, Melsele, Haasdonk, Verrebroek, Kallo en Vrasene. De nadruk ligt op documenten uit de 19de en 20ste eeuw. Het **Gemeentearchief Kruibeke** bewaart de stukken van de deelgemeenten Kruibeke en Rupelmonde. Het **Gemeentearchief Moerbeke** herbergt het archief van de gemeentelijke diensten. Het **Gemeentearchief Sint-Gillis-Waas** bewaart in de eerste plaats het modern archief (1796-1977) van Sint-Gillis-Waas en van de drie deelgemeenten De Klinge, Meerdonk en Sint-Pauwels. Men vindt er de belangrijke documenten die door de gemeentebesturen zijn opgemaakt bij het uitoefenen van hun taken. Verder beheert het gemeentearchief enkele stukken uit het oud archief van Sint-Gillis-Waas waaronder parochieierekeningen en resolutieboeken. Het **Gemeentearchief van Stekene** bevat alle stukken van na WO I die betrekking hebben op het bestuur en de administratie van de gemeente. De oudste notulen staan in het notulenboek van de gemeenteraad van 1826-1853. Het **Gemeentearchief Temse** herbergt, naast het archief van de gemeentelijke diensten, enkele belangrijke deelarchieven zoals het archief van Clemens De Landtsheer, het Hinderdael-archief, de archiefcollectie van de gebroeders Van Raemdonck en het Boelarchief. Daarnaast worden er een aantal oude

lokale kranten bewaard en beschikt men over een waardevolle collectie bidprentjes en heel wat foto- en filmmateriaal over Temse. Er zijn ook documentatiemappen en boeken bij over de meest uiteenlopende onderwerpen die met de gemeente in verband staan. Het **Gemeentearchief Waasmunster** bevat de notulen van de gemeenteraad en het college van burgemeester en schepenen vanaf 1819. De registers van de burgerlijke stand zijn aanwezig vanaf 1796. Verder zijn er ook de parochiale lijsten van de periode 1585-1796 en de gegevens inzake de tellingen vanaf 1900. **Het Stadsarchief Lokeren** bewaart zowat alle bestuurlijke en administratieve documenten die werden geproduceerd op het huidige grondgebied van de Stad Lokeren, inclusief de deelgemeenten Eksaarde en Daknam. Het oudste archiefstuk dateert uit 1348. Er worden ook heel wat foto's, prenten en affiches bewaard, naast kaarten en plannen, documenten van Lokerse personen, verenigingen en bedrijven, officiële en (kunst)historische publicaties en allerhande (week)bladen en tijdschriften uit de Lokerse regio. Het **Stadsarchief Sint-Niklaas** bewaart de archieven van Sint-Niklaas en de deelgemeenten Belsele, Nieuwkerken en Sinaai. Het bezit charters en registers van de Sint-Nicolaasparochie en een verzameling films en foto's. Het archief beschikt over een eigen conservatieatelier en ontsluit zijn erfgoed door middel van publicaties, tentoonstellingen en projecten. In de leeszaal bevinden zich ingebonden fotokopieën van parochieregisters en tienjaarlijkse tafels (burgerlijke stand en bevolking), een collectie bidprentjes en rouwbrieven, en een beperkte handbibliotheek.

Er zijn een aantal veel voorkomende **problematieken** in de gemeentearchieven: de inrichting van een goede centrale bewaarplaats, de geautomatiseerde inventarisering van de bestanden, de verdere systematische aanpak van selectie en vernietiging, de verdere efficiënte organisatie van de dienstverlening en de verdere opwaardering van het archief door publieksgerichte initiatieven zijn noodzakelijke opdrachten die zij tot nog toe slechts ten dele konden aanpakken. De intentie om aan deze problematieken iets te doen, is echter nadrukkelijk aanwezig.

Er zijn ook een aantal significante **verwezenlijkingen** op te merken de laatste jaren: het Waas archievenreglement dat in 2001 ontworpen werd door het Waas ArchievenOverleg, werd ondertussen in zeven van de acht Wase gemeenten aangenomen; Sint-Gillis-Waas investeerde in 2006 in een nieuwe archiefbewaarplaats en in 2007 in een leeszaal; het gemeentearchief van Temse verhuisde naar een uitgerust depot in het nieuwe administratieve centrum; het Stadsarchief Sint-Niklaas heeft een conservatie-atelier voor papier en verhuist in de nabije toekomst.

De openheid en bereidheid tot samenwerking die onder impuls van de beide stadsarchieven de laatste jaren gegroeid is in de regio, heeft inmiddels al vruchten opgeleverd, zoals het **Waas ArchievenOverleg** (°1999), waar naast de gemeentearchivarissen en –verantwoordelijken, ook het Rijksarchief Beveren en Gent en het Provinciaal archief en de archiefconsulent van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen in vertegenwoordigd zijn. Het Intergemeentelijk Waas ArchievenOverleg heeft zich tot doel gesteld de informatie-uitwisseling op professioneel gebied te bevorderen, het stroomlijnen van de aanpak van de dienstverlening, het stimuleren van een zorgvuldig en actief archiefbeheer in de regio en het opzetten van gemeenschappelijke initiatieven. Ook op het gebied van de ontsluiting zijn concrete gezamenlijke projecten tot een goed einde gebracht, zoals o.a. een aantal publicaties en het project Archief op het Spoor.

De Organieke Wet van 8 juli 1976 en het Koninklijk Besluit van 15 februari 1977 betreffende de OCMW's en COO's (Commissies van Openbare Onderstand) bepalen dat de secretaris verantwoordelijkheid draagt voor het archiefbeheer in het **OCMW**. Ondanks de wettelijke verplichting komen heel wat OCMW's niet toe aan het dagelijks beheer. De OCMW's van het Waasland beschikken niet over voltijdse archivarissen, enkel over medewerkers die het archief gedurende een aantal dagen per maand onderhouden. Dit is op zich geen uitzonderlijke situatie: in het overgrote deel van de Vlaamse OCMW's is er geen archivaris. In totaal is er minimum 2000 meter OCMW-archieven in het Waasland aanwezig. Het merendeel van de OCMW's houden hun archief in eigen beheer. Een kleine 10% van deze archieven heeft betrekking op de archieven van de rechtsvoorgangers van het huidige OCMW: de armentafels, de burelen van weldadigheid, de burgerlijke godshuizen en de COO's. Veel van deze archieven bevinden zich bijkomend in het Rijksarchief Beveren. Het merendeel van de archieven is geregistreerd, een systematische inventarisatie is echter nog niet gebeurd. OCMW's hebben behoefte aan begeleiding ter plaatse en samenwerking met andere archiefbewaarders, zoals de gemeente.

Het Algemeen Rijksarchief en het Rijksarchief in de Provinciën is krachtens de Archiefwet van 24 juni 1955 belast met het toezicht op de overheidsarchieven, de verwerving van archieven van overheden en van particulieren, de bewaring, conservering en ontsluiting van archieven, publieke dienstverlening en wetenschappelijk onderzoek. Het **Rijksarchief te Beveren** werd in 1964 opgericht om als centrale archiefbewaarplaats voor hedendaagse overheidsarchieven uit alle Vlaamse provincies te dienen. Tegelijkertijd doet het dienst als Rijksarchief voor het gerechtelijk arrondissement Dendermonde en bewaart het ook heel wat publieke en private archieven uit het Land van Waas. Het Rijksarchief neemt jaarlijks deel aan de Erfgoeddag en biedt als genealogisch centrum voor Vlaanderen een uitgebreide leeszaalwerking: meer dan 1 000 bezoekers per jaar.

In het Land van Waas berusten **twee privaatrechterlijke archieven** van belangrijke families, het Archief de Bergeyck en het Archief Vilain XIIII.
Het **Archief de Bergeyck** bewaart onder auspiciën van het gemeentebestuur van Beveren in het kasteel Cortewalle tussen de dertig en veertig strekkende meter Ancien Régime-archief van de familie de Brouckhoven de Bergeyck en vier verwante families: Goubau, Bouwens, Helman en de Vischer de Celles. Het was een lid van de familie Goubau die het kasteel Cortewalle kocht in 1671. Sindsdien worden de bescheiden van de respectieve bewoners, bezitters en familieleden op de zolder van het kasteel bewaard. In het Archief de Bergeyck berusten bronnen voor de studie van het leven en de levensstijl van genoemde families, maar eveneens aangaande hun familiepatrimonium, dat zich uitstrekte over de Lage Landen tot in Engeland.
Het **Archief Vilain XIIII** wordt beheerd door de Stichting Vilain XIIII en beslaat de periode 1568-1969. Dit gebeurt in samenwerking met de gemeente Kruibeke en de familie Vilain XIIII. Het archief kent een lange geschiedenis: in 1971 werd het overgebracht naar het Rijksarchief Gent. In 2006 vond een overbrenging van Rijksarchief Gent naar Kasteel Wissekerke plaats.

ANDERE CULTUREEL-ERFGOEDVERENIGINGEN

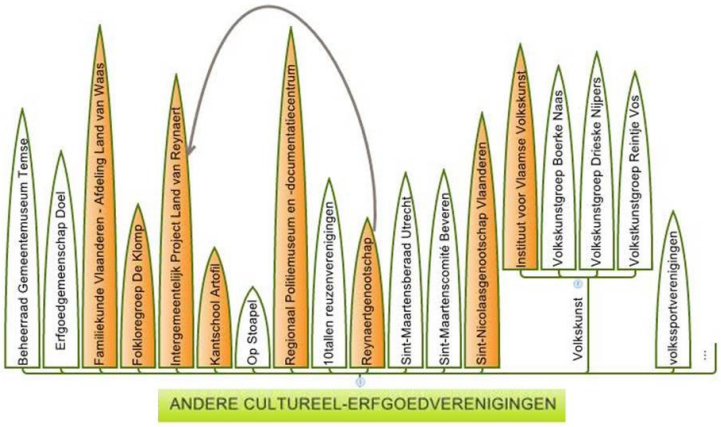

Figuur 8: Andere cultureel-erfgoedverenigingen met belang voor de cultureel-erfgoedwerking in het Waasland

Kerntaak van **Familiekunde Vlaanderen (afdeling Land van Waas)** is het organiseren en coördineren van de activiteiten in verband met genealogie en heraldiek. Verder stimuleren ze familieonderzoek door opleidingen en digitaliseren ze kostbare registers. Ze hebben een uitgebreide website en een tijdschrift 'FV-kroniek van het Land van Waas'. De vereniging bezit een eigen collectie boeken, tijdschriften en documenten i.v.m. familiekunde en is gehuisvest samen met Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas.

Het **Intergemeentelijk project Land van Reynaert** (°1996) is een grensoverschrijdend, cultureel samenwerkingsproject tussen gemeenten boven en onder de Belgisch-Nederlandse grens: de Oost-Vlaamse gemeenten Beveren, Destelbergen, Kruibeke, Lochristi, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse, Waasmunster en de Zeeuws-Vlaamse gemeenten Hulst en Terneuzen. De vzw Reynaertgenootschap is eveneens lid en adviseert bij de werking. De gemeenten in het Land van Reynaert streven naar een gezamenlijke promotie van de streek en het verhaal Van den vos Reynaerde. Ze streven naar afstemming van de grote variëteit van initiatieven met betrekking tot Reynaert en naar organisatie van intergemeentelijke grensoverschrijdende activiteiten. De structuur van het samenwerkingsverband met wisselend voorzitterschap is echter geen sinecure.

De **vzw Reynaertgenootschap** (°1988 als Tiecelijn, 1993: vzw Tiecelijn-Reynaert) is samen met de Bibliotheca Wasiana één van de weinige verenigingen in het Waasland, die met literair erfgoed bezig is. De aandacht gaat vooral uit naar de Reynaertverhalen, waarvan Van den vos Reynaerde een topstuk is. De vereniging legt zich toe op de studie van de teksten, op een educatieve werking en focust zich op een ondersteuning van cultuurtoeristische initiatieven. Daarvoor gebruikt het vooral zijn website, zijn driemaandelijks tijdschrift en maandelijkse e-nieuwsbrief. De redactie van het tijdschrift Tiecelijn en de Orde van de Vossenstaart maken deel uit van de vereniging. De vereniging kan zich beroepen op een groot specialisme en wetenschappelijke expertise, maar heeft toch grote aandacht voor educatie en cultuurtoerisme. Er is echter een klein actief bestuur, waardoor nood is aan verjonging en uitbreiding. I.s.m. het Reynaertgenootschap werd het project Tricky Reynaert en co uitgewerkt.

Sinds het project 2009 Waas Reuzenjaar werken de zogenaamde **reuzenverenigingen** ook aan het behoud en de ontsluiting van hun cultureel erfgoed, namelijk reuzen. Er zijn tientallen reuzenverenigingen actief in het Land van Waas, de meesten met meer dan één reus in hun beheer. Hiervoor werken ze soms samen met het gemeentebestuur. Het hoofddoel van de reuzenverenigingen is om zo veel mogelijk met de reuzen 'buiten te komen'.

In het veld van traditionele dans en muziek zijn in het Waasland **drie volkskunstgroepen** actief: Volkskunstgroep Drieske Nijpers (Sint-Gillis-Waas), Volkskunstgroep Boerke Naas (Sint-Niklaas) en Volkskunstgroep Reintje Vos (Stekene). Alle drie brengen ze traditionele dans en muziek onder de aandacht. Er bestaan echter verschillen in de interpretatie en de manier waarop deze dans en muziek moeten gepresenteerd worden. De discussie heeft betrekking op de vraag of de dans zoals die in het verleden gedanst werd, letterlijk moet gebracht worden of er ook nieuwe elementen kunnen in gebracht worden. Daarnaast zijn de volkskunstgroepen niet onverdeeld gelukkig met het feit dat ze zijn opgegaan in het steunpunt Danspunt (opgericht in 2002), terwijl er vroeger een aparte ondersteuningsstructuur was. Er wordt te weinig aandacht besteed aan traditionele dans en muziek in het nieuwe steunpunt en de groepen verdrinken in het grote dansaanbod. Volkskunstgroep Boerke Naas en Volkskunstgroep Drieske Nijpers verzamelen zaken die betrekking hebben op hun activiteiten. Ook hebben ze aandacht voor hun eigen archief, respectievelijk negen en drie meter archief. Volkskunstgroep Reintje Vos voert geen verzamelbeleid: de foto's, het eigen archief en de kledij worden decentraal bewaard.
Volkskunstgroep Boerke Naas is een volkskunstgroep met een brede waaier van activiteiten: volksdans, volkszang, kunstambachten, volksmuziek en vendelzwaaien. De groep is gesticht in 1949 en is nog steeds actief. **Volkskunstgroep Drieske Nijpers** verzorgt programma's met Vlaamse dansen in de typische uitgangskledij van de Wase boerenbevolking van rond 1820. Tevens beschikt de groep over een eigen vendelkorps dat traditionele en vrije reeksen brengt. Bij alle oefenstonden en optredens zorgt het eigen muzikaal ensemble steeds voor de muzikale ondersteuning. Jonge danslustigen kunnen terecht in de jeugdgroep Marie-Katrien. Drieske Nijpers voert tradities hoog in het vaandel; vandaar dat er verschillende jaarlijks terugkerende festiviteiten worden georganiseerd. **Volkskunstgroep Reintje Vos** tracht steeds een verantwoorde selectie te brengen van wat in Vlaanderen werd gedanst en ooit is opgetekend. Dit gaat van figuurdansen en kringdansen over meisjesdansen en jongensdansen tot stokdansen en zwaarddansen. Ook hebben wij een eigen orkest dat tijdens repetities en optredens onze Vlaamse dansen en melodieën speelt. Het **Instituut voor Vlaamse Volkskunst** doet onderzoek naar de kansen en de mogelijkheden voor volkskunstgroepen en is geaccrediteerd door UNESCO als expertisecentrum voor Immaterieel Cultureel Erfgoed.

Folkloregroep De Klomp (Sint-Gillis-Waas, De Klinge) werd opgericht in 1976. De opdracht is alles wat te maken heeft met de klompenmakerij te verzamelen, het ambacht aan te leren en door te geven aan de volgende generaties. De groep werkte actief mee aan het tot stand komen van Klingspoor in Sint-Gillis-Waas en staat voor uitdagingen rond het beheer van de collectie naar de toekomst toe.

Het **Sint-Nicolaasgenootschap Vlaanderen** is enerzijds actief in Sint-Niklaas zelf en anderzijds op heel Vlaanderen gericht. Het genootschap spant zich in voor “de instandhouding, de herwaardering en de studie van de Sinterklaasgebruiken in Vlaanderen en Sint-Niklaas, door wetenschappelijke, folkloristische, culturele, sociale en artistieke activiteiten.” Het genootschap is actief in het traject rond de Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken in Vlaanderen.

Het **Sint-Maartenscomité Beveren** organiseert sinds tientallen jaren het jaarlijkse Sint-Maartensfeest met een massagriel.

ANDERE

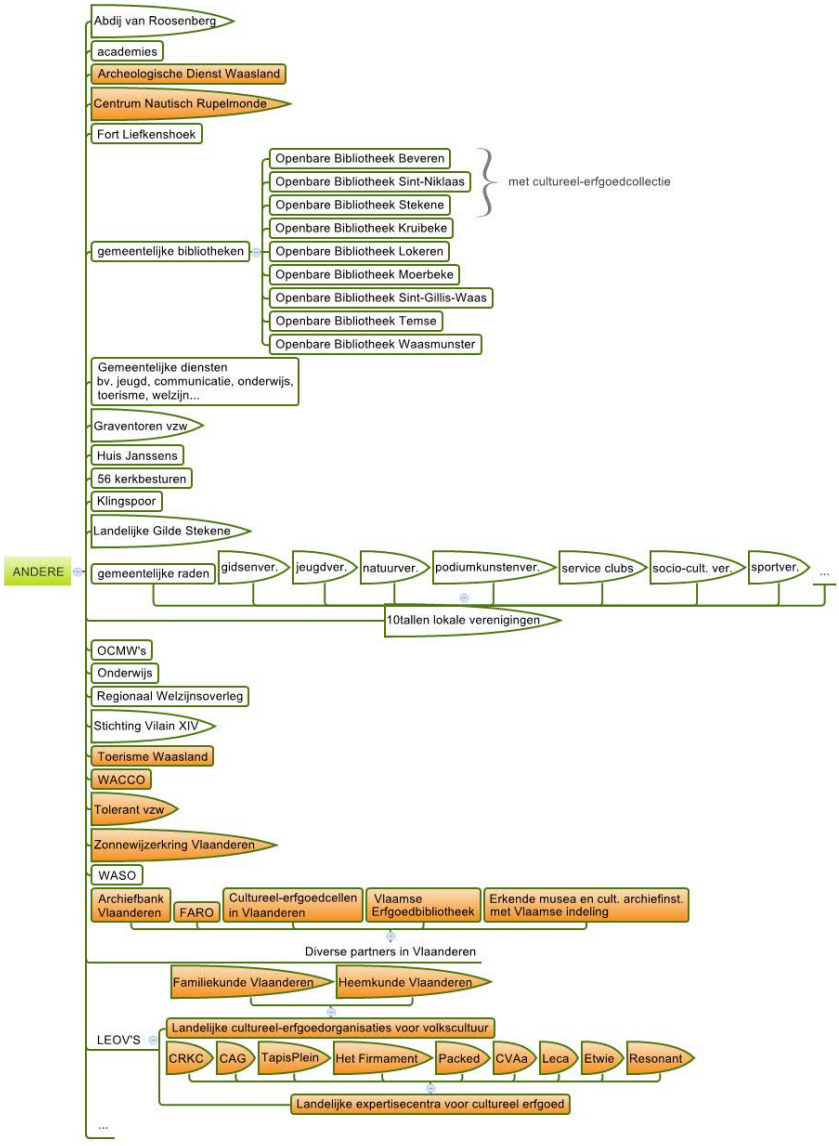

Figuur 9: Andere verenigingen en organisaties met belang voor de cultureel-erfgoedwerking in het Waasland

De **Archeologische Dienst Waasland** doet aan archeologische erfgoedzorg, waarbij de aandacht in de eerste plaats gaat naar het bedreigd archeologisch patrimonium. Tegenwoordig wordt dergelijke dienst ook een beheersarcheologische dienst genoemd omdat het accent ligt op beheer en bescherming (in de zin van vrijwaren van informatie) van archeologisch patrimonium, dit als een de facto - decentralisatie van de Vlaamse overheid. De Archeologische Dienst Waasland heeft een grote expertise op het vlak van o.a. keramiek en metaal. I.s.m. het SteM wordt een deel van de collectie ontsloten en wordt een educatieve werking ontwikkeld. Er is eveneens een centraal archeologisch depot met een keramiek- en metaalatelier. Ze schakelen zich mee in de depotwerking van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen in.

Het Land van Waas beschikt over een goed georganiseerd **toeristisch netwerk** onder de koepel van Toerisme Waasland. Naast het regionaal bezoekerscentrum info.waasland van Toerisme Waasland en de Stad Sint-Niklaas (te Sint-Niklaas), beschikt de regio ook nog over enkele andere **bezoekerscentra** die een toeristische functie (kunnen) vervullen zoals bijvoorbeeld het Panneweel te Meerdonk, het Molsbroek te Lokeren, het ingerichte Fort Liefkenshoek in Kallo en het recent ingericht Klingspoor in De Klinge. Daarnaast zijn ook de musea en de cultuur- en gemeenschapscentra verspreiders van toeristische informatie.
Het Waasland beschikt over zes erkende **infokantoren** (Waasland / Sint-Niklaas en verder Beveren, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Stekene en Temse). Daarnaast beschikt ook Kruibeke over een infokantoor (watermolen te Rupelmonde) en zijn er informatiepunten in de gemeentehuizen van Lochristi, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas en Waasmunster en op de heide van Waasmunster (van juni tot september).
Toerisme Waasland is het samenwerkingsverband van elf gemeenten (Beveren, Kruibeke, Lochristi, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse, Waasmunster en Wachtebeke) en Toerisme Oost-Vlaanderen vzw. De vereniging heeft haar zetel te Sint-Niklaas, waar zij de lokalen betrekt samen met Toerisme Sint-Niklaas. Het bezoekerscentrum info.waasland in hetzelfde gebouw is sinds 15 mei 2005 het centrale vertrekpunt voor een toeristische verkenning van de regio (met ruime aandacht voor het erfgoed). De vereniging heeft twee eigen personeelsleden en kan daarnaast beschikken over een regiocoördinator en assistent regio-coördinator, beiden tewerkgesteld door Toerisme Oost-Vlaanderen. Toerisme Waasland is een belangrijke speler op het gebied van het cultureel erfgoed in de gemeenten. De vereniging speelt een sleutelrol in de aanmaak van folders en brochures en is de eerste actor naar een breed geïnteresseerd publiek. Doelstellingen zoals het cultureel erfgoed bekend maken bij het publiek, promotiekanalen ontwikkelen en Wase publieksgerichte initiatieven ontplooien zijn gemeenschappelijke opdrachten voor Toerisme Waasland en de cultureel-erfgoedactoren in de gemeenten. De reflex om bij de start van een nieuwe actie steeds wederzijds af te toetsen of samenwerking nuttig en / of wenselijk is, is essentieel. In het verleden werden reeds verschillende gezamenlijke initiatieven op poten gezet (bv. Waas erfgoed à la carte en 2009 Waas Reuzenjaar) en dit zal in de toekomst verder gezet worden.

Voor alle **gemeentelijke openbare bibliotheken** is er een rol weggelegd bij het bewaren en overdragen van het literair en documentair erfgoed voor de komende generaties. In kleinere gemeenten dreigt de bibliotheek deze taak helemaal alleen op zich te moeten nemen. Overeenkomstig het decreet lokaal cultuurbeleid zullen

openbare bibliotheken meer dan voorheen allianties moeten aangaan (zowel binnen de eigen gemeente als intergemeentelijk). Bibliotheken hebben ook een belangrijke taak op het vlak van de digitale ontsluiting van informatie, maar evenzeer bij de voorkoming van 'e-analfabetisme'.
Drie stedelijke openbare bibliotheken herbergen cultureel-erfgoedcollecties: Beveren, Sint-Niklaas en Stekene (*zie Het cultureel erfgoed*).
Het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen sluit met acht samenwerkingsverbanden van bibliotheken in de provincie een convenant af. **BiblioWaas** is het samenwerkingsverband tussen de openbare bibliotheken van negen gemeenten uit de regio: Beveren, Kruibeke, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster. De coördinatie van BiblioWaas gebeurt vanuit Interwaas en dit door de halftijdse coördinator BiblioWaas. In onderling overleg organiseren en promoten deze bibliotheken gezamenlijk initiatieven om de inwoners actief in contact te brengen met boeken, cultuur, informatie en om het bibliotheekbezoek te stimuleren. De bibliothecarissen wisselen tijdens regelmatige bijeenkomsten onderling kennis, informatie en praktische tips uit. Men doet gezamenlijke aankopen die de werking van elke partner ondersteunen en verbeteren. In ad hoc-werkgroepen worden projecten en dossiers uitgewerkt. Waar het kan, werkt BiblioWaas samen met andere sociaal-culturele actoren in de regio.

De **56 kerkbesturen** zijn verantwoordelijk voor onderhoud en instandhouding van het parochiepatrimonium. Daarmee zijn ze beheerder van een zeer belangrijke collectie roerend en onroerend erfgoed. Hoewel de invloed van de parochies op het dagdagelijkse leven momenteel sterk afgenomen is, speelden zij tot in het recente verleden een zeer centrale rol. Een groot deel van onze geschiedenis is verbonden met de geschiedenis van de kerken en parochies. In heel wat kerkarchieven is een schat aan informatie terug te vinden, maar de ontsluiting en het beheer zijn vaak beperkt door o.a. een beperkte kennis over inventarisatie en behoud en beheer. Een degelijk beheer van het religieuze patrimonium is een complexe en dure opdracht die de mogelijkheden van heel wat kerkbesturen (die bovendien kampen met een verouderd en dalend aantal bestuurders en vrijwilligers) en lokale besturen overstijgt. Een degelijke ondersteuning en visieontwikkeling door hogere besturen zijn meer dan noodzakelijk. De kerkbesturen zijn essentiële partners om de betekenis van het religieuze patrimonium te versterken. Sommige kerkbesturen vertonen nu reeds een tendens naar een meer sociale en culturele invulling van hun taak (zoals bijvoorbeeld in de middeleeuwen ook het geval was), maar deze tendens is zeker niet algemeen. Openheid naar niet- en andersgelovigen is essentieel om de maatschappelijke integratie te herstellen, uiteraard met respect voor de religieuze context.
De kerkbesturen worden door het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen sterk bijgestaan in de inventarisatie van de collectie. Daarnaast organiseren zij vorming en informatiesessies.

Het inventariseren van **verenigingen** blijft een moeilijke klus. Op elk moment kunnen er nieuwe opduiken, bestuurswissels, fusies of afscheuringen komen voor of er kan er één de boeken sluiten. Het recht op de vrijheid van vereniging wordt hier – gelukkig – ten volle benut. Vrijwilligersinitiatieven zijn dan ook van fundamenteel belang voor onze democratie. Ze vormen als het ware de lijm van onze samenleving en kunnen in sterke mate bijdragen tot het vertrouwen en de samenwerking tussen mensen. Adviezen, kritische

opmerkingen of suggesties die uitgaan van een groep hebben doorgaans ook een groter maatschappelijk draagvlak en belang dan individuele standpunten. Zelfs voor het voorkomen van conflicten en het aanmoedigen tot verdraagzaamheid en respect kunnen verenigingen een belangrijke rol spelen. Essentieel voor vrijwilligersorganisaties is de mogelijkheid actief te kunnen participeren aan het beleid (recht op informatie). Ze moeten ook voldoende toegang hebben tot financiële middelen (zonder beknotting van hun mogelijkheid tot constructieve kritiek) en kansen om zich te vormen en aldus hun eigen competenties te versterken. Samenwerken binnen de eigen sector, maar zeker ook “over de muur” is daarvoor de aangewezen methode. Van verenigingen mag anderzijds ook verwacht worden dat ze zelf hun verantwoordelijkheid opnemen en zelf initiatieven nemen als die niet in eerste instantie door een overheid gerealiseerd kunnen worden. Ze moeten op hun beurt niet alleen hun geloofwaardigheid bewijzen, maar zich ook houden aan de wetgeving. Aangezien elke zichzelf respecterende democratie haar eigen oppositie ondersteunt, moeten verenigingen ook aangemoedigd worden aanbevelingen te doen om deze wetgeving te verbeteren.

Het Land van Waas kent een groot aanbod aan **onderwijs**instellingen. Ongeveer elke Wase deelgemeente heeft een lagere school (in totaal een 90tal lagere scholen) en in Beveren, Kruibeke (Bazel), Lokeren, Sint-Niklaas, Stekene en Temse zijn er in totaal een 35tal middelbare scholen. De Katholieke Hogeschool Sint-Lieven heeft een afdeling in Sint-Niklaas. Er zijn Academies voor Muziek, Woord of Schone Kunsten in Beveren, Kruibeke, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster. Syntra Waasland en Vorming Plus Regio Dender en Waas zijn actief op het gebied van vorming voor volwassenen. Er wordt heel actief samengewerkt met het onderwijsveld o.a. met de lerarenopleiding van KAHO worden projecten uitgewerkt. Daarnaast werden reeds verschillende projecten i.s.m. het onderwijs uitgewerkt, zoals bv. het Project Werk en Erfgoedspeurders.
Er is echter nog een groot potentieel op het vlak van cultureel-erfgoededucatie voor bredere bevolkingsgroepen. Het aanbod kan nog breder open getrokken worden en er is nog veel ruimte voor doelgroepenwerking.

De cultuur- en gemeenschapscentra zijn mogelijk ook belangrijke partners van de cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland. Sommige (Beveren, Hamme, Lokeren, Sint-Niklaas, Waasmunster en Zwijndrecht) zijn georganiseerd in de projectvereniging **Wacco**. Op het vlak van publiekswerking, interculturaliteit, gemeenschapsvorming en communicatie beschikken ze over een verregaande expertise die belangrijk is. Wacco geeft een eigen tijdschrift (Acc’enten) uit met voornamelijk overzichten van en artikels rond het eigen activiteitenaanbod.
Op het vlak van cultureel-erfgoedbeleid spelen het cultuurcentrum van Beveren en Lokeren en het gemeenschapscentrum van Waasmunster alvast een belangrijke rol. In Beveren is sinds 2007 een voltijdse erfgoedmedewerker verbonden aan het CC Ter Vesten.

In de belendende culturele werkvelden zitten heel wat **sociaal-culturele instellingen of verenigingen** die cultureel erfgoed geregeld op de agenda plaatsen, hetzij als fervente deelnemers, hetzij als promotoren of zelfs als initiatiefnemers: VormingPlus (Volkshogescholen), Davidsfonds ('Nacht van de Geschiedenis'), Masereelfonds, VTB-VAB, KVLV, Landelijke Gilde, CSC-Curieus e.a.
Maar ook in de sector van het **kunstenbeleid** beweegt heel wat rond erfgoed: bijvoorbeeld volksmuziek ('t Ey e.a.), kunsteducatieve instellingen (RASA e.a.).
Een ander belangrijk belendend veld situeert zich rond de **milieu- en landschapszorg**: vzw Durme, lokale afdelingen van Natuurpunt, Regionaal Landschap Schelde-Durme e.a.
Ten slotte wijzen we ook nog op het vaak waardevol cultureel erfgoed dat in bezit is van **andere grote instellingen** zoals scholen, ziekenhuizen, bedrijven, kloosters, OCMW's e.a.

Er zijn dan nog **verschillende partners in Vlaanderen**, zoals het steunpunt voor cultureel erfgoed, de LEOVs, de andere cultureel-erfgoedcellen, de Vlaamse Erfgoedbibliotheek, de Archiefbank, de musea ingedeeld op Vlaams niveau en de culturele archiefinstellingen gesubsidieerd door Vlaanderen, waarmee samengewerkt wordt op projectmatige basis. Vanuit deze partners bestaat een breed aanbod van informatie en ondersteuning naar de sector. Het is echter niet altijd eenvoudig voor vrijwilligersorganisaties om nog het bos door de bomen te zien.

Daarnaast zijn er nog heel veel andere (potentiële) partners. De actieve samenwerking met **belendende sectoren** (bv. welzijnssector, sociale sector) leidt tot de potentiële uitbreiding van cultureel-erfgoedgeïnteresseerden met verschillende culturele en maatschappelijke achtergronden (bv. jongeren, kansarmen en personen van etnisch-cultureel diverse achtergrond).

PERS

De pers is ook een belangrijke stakeholder, aangezien het cultureel erfgoed via de pers naar een groot publiek kan ontsloten worden. Sinds 2004 wordt actief ingespeeld op samenwerking met de pers, bv. met een reeks rond cultureel erfgoed, interviews met getuigen… Het cultureel erfgoed in het Waasland kon reeds rekenen op ruime aandacht in de regionale edities van de landelijke kranten, op Radio 2 en op de regionale televisiezenders.

PUBLIEK / PARTICULIEREN

Cultureel erfgoed heeft bij uitstek een **gemeenschapsvormende functie**. Het grote publiek komt zowel als cultureel-erfgoedliefhebber als cultureel-erfgoedzorger in beeld.

Vanuit het **standpunt van liefhebber**, worden door de verschillende cultureel-erfgoedspelers activiteiten en een veelzijdig aanbod ontwikkeld om cultureel erfgoed te ontsluiten naar een breed publiek. Aan de hand van een participatieve en verrassende publiekswerking, die oog heeft voor diverse doelgroepen en hedendaagse en duurzame communicatie, die tegemoet komt aan de noden van een divers publiek, wordt het cultureel

erfgoed in het Waasland meer dan ooit levend. In samenwerking met belendende sectoren kan potentieel een nog breder en diverser publiek bereikt worden.

Vanuit het **standpunt van zorger** wordt samengewerkt met particulieren. In het verleden gebeurde dit reeds in het kader van verschillende projecten en dit zowel in de zorg (bv. Verzameldingen) voor als de ontsluiting van cultureel erfgoed (bv. Erfgoedspeurders). De projecten combineren steeds de beide aspecten.

EXPERTISES

De **expertises** werden de afgelopen jaren op verschillende manieren in kaart gebracht. Bij de **beschrijving van de actoren en het cultureel erfgoed** vind je al heel wat expertises terug.

Daarnaast werd veel **expertise reeds ingezet** in de eigen werking van de organisaties en in de projectwerking en samenwerkingen. In het kader van **projecten** zoals Erfgoedbank Waasland en Erfgoedspeurders kwamen ook expertises bij particulieren naar boven.

Ook in het kader van het **Waas erfgoedloket** worden overzichten bijgehouden van expertise-uitwisseling. Aan de hand hiervan wordt ook veel gevraagde informatie en interessante informatie voor een grotere groep online geplaatst onder **Tips voor erfgoedzorgers**. Op deze manier wordt deze informatie herbruikt en indien nodig verder verfijnd.

Het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen peilde in hun **depotonderzoek** ook naar specifieke expertise in het kader van depot.

In 2010-2011 werd bovendien een **gericht traject** opgezet om a.d.h.v. groepsgesprekken expertises op organisatie- en persoonsniveau in kaart te brengen. Het is echter niet eenvoudig om een goede definitie te vinden van “expertise”: is dit kennis, competenties en/of vaardigheden? En niet onbelangrijk, kan én wil de organisatie / de persoon zijn expertise ook delen? Per gemeente werd een groepsgesprek georganiseerd waarin gepeild werd naar de verschillende aanwezige expertises op het grondgebied en daarbuiten. Dit resulteerde in een zeer uitgebreid intern werkverslag per gesprek, waarop beroep kan gedaan worden.

Het overzicht hieronder geeft een **aantal sprekende voorbeelden van een aantal specifieke expertises** bij verschillende organisaties in het Land van Waas. *Voor het overzicht op A3 formaat zie bijlage 5.* Het is onmogelijk om alle expertises volledig op te nemen. Uit dit overzicht blijkt onder andere dat er heel wat expertise aanwezig is bij de verschillende cultureel-erfgoedactoren

- op het vlak van verzamelen (over verschillende soorten collecties) heeft iedere collectiebeherende organisatie een bepaalde expertise over de eigen collectie. Toch is het interessant om hierover meer afstemming te zoeken, zoals bv. al gebeurde rond de landbouwcollecties. De LEOV’s kunnen hiertoe ook ondersteuning bieden aangaande specifieke soorten collecties.

- op het vlak van behoud en beheer zijn er een aantal specifieke expertises, voornamelijk bij professionele spelers. Externe expertise is hier voornamelijk te vinden bij het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
- op het vlak van lokaal onderzoek hebben de vrijwilligers veel expertise en kennis in huis. Dit kan verder aangevuld en ondersteund worden door bv. universiteiten.
- op het vlak van publiekswerking is bij verschillende cultureel-erfgoedactoren aanwezig, maar kan zeker nog verder aangevuld worden met expertise van andere spelers in het Waasland en daarbuiten, vooral op het vlak van hedendaagse presentatie en communicatie.

Door de grootte en diversiteit van het cultureel-erfgoedveld is er veel expertise rond verschillende soorten cultureel-erfgoedwerking. Deze expertise wordt bij voorkeur aangevuld met expertise van bv. de landelijke expertisecentra en organisaties volkscultuur.

Tenslotte hebben de medewerkers van de **Erfgoedcel Waasland** ook een aantal specifieke expertises, zoals bv. rond digitalisering, erfgoededucatie, beleid, Erfgoedbank, registratie en vrijwilligersmanagement.

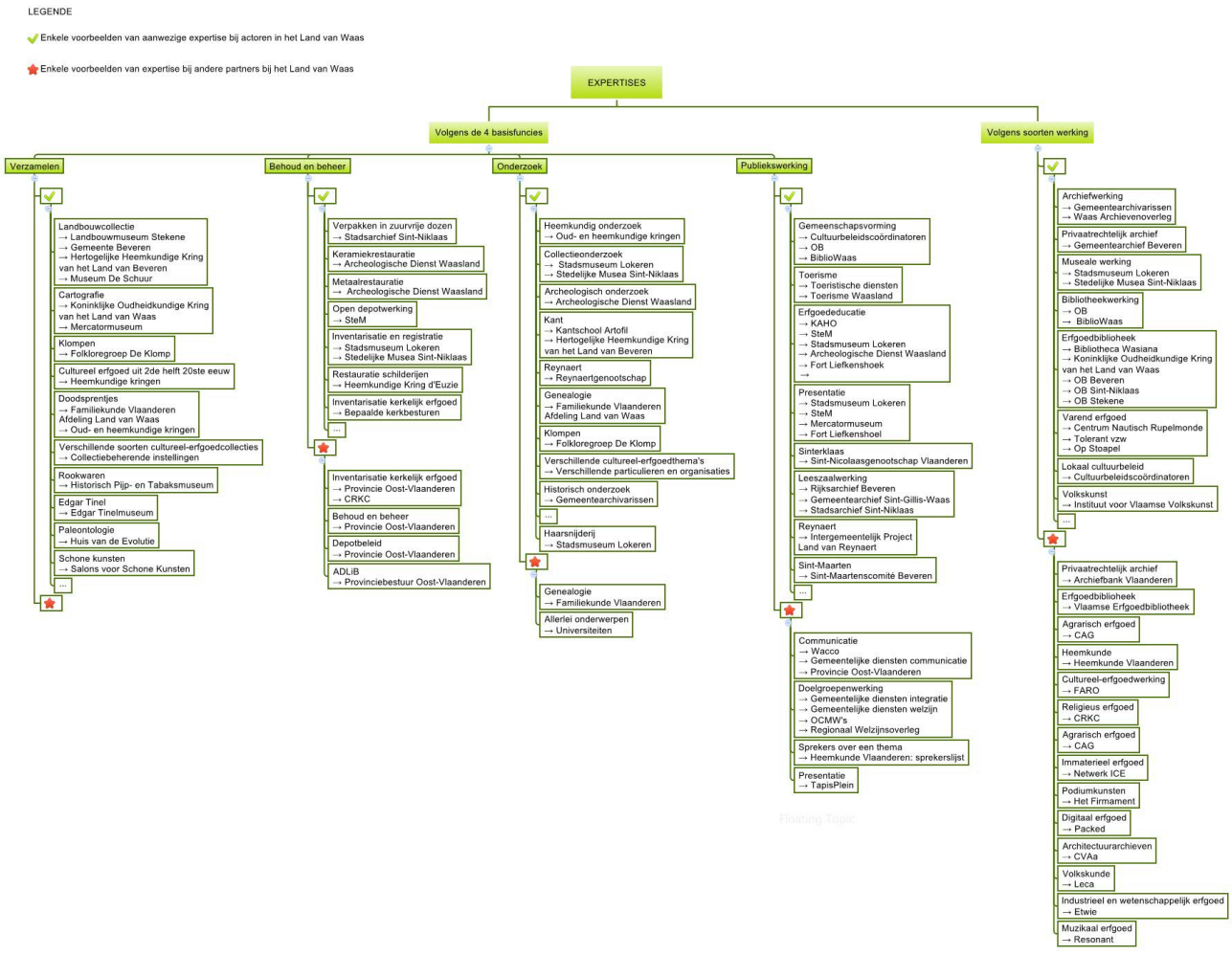

Figuur 10: Aantal voorbeelden van expertise in het Land van Waas

ENKELE ALGEMENE CONCLUSIES

Zie ook de swot in bijlage 3.

- Het cultureel-erfgoedveld is **heel uitgebreid en divers samen gesteld**. Zo zijn er verschillende soorten organisaties, zowel besturen als verenigingen als semi-openbaar en semi-privé. Ook bestaan er naast de collectiebeherende organisaties, organisaties die geen collectie beheren, maar toch actief bezig zijn met de zorg en ontsluiting van cultureel erfgoed. De **belendende sectoren** waarmee samengewerkt wordt / kan worden, bieden veel kansen naar verdieping van de cultureel-erfgoedwerking en bereik van andere doelgroepen.
- Daarnaast zien we ook **stijgende interesse voor de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed** bij actoren, die dit niet als kerntaak hebben, zoals bv. reuzenverenigingen.
- Het roerende erfgoed wordt **voor een groot deel beheerd door vrijwilligers**, dat wil zeggen onbezoldigde medewerkers. De term vrijwilligers wordt hier enkel gebruikt in tegenstelling tot bezoldigde medewerkers. De termen zeggen niets over de inzet, het enthousiasme of de deskundigheid van de medewerkers.

  Een speciale categorie die hierin niet genoemd is, is die van de professionele vrijwilligers; dit zijn mensen die professioneel in de erfgoedsector werken en zich bijkomend in een vrijwilligersorganisatie inzetten. Zij betekenen een grote meerwaarde, omdat zij hun professionele deskundigheid aanwenden. Zij werken in verschillende cultureel-erfgoedverenigingen in het Waasland mee.

  De vrijwilligers steken veel tijd, geld en energie in het cultureel erfgoed dat zij bewaren. De meeste vrijwilligers geven ongeveer dezelfde drijfveren voor hun inzet aan: interesse in het onderwerp, zinvolle vrijetijdsbesteding, inzet voor de gemeenschap en sociale aspecten van het verenigingsleven. Meestal is het niet één van deze motieven, maar een combinatie ervan die hen de energie geeft dit werk te blijven doen.

  De organisaties die met vrijwilligers werken, hebben zelf een lijst van sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor hun werking gemaakt. Daaruit komen veel parallellen tevoorschijn. Sterke punten die veelvuldig genoemd worden, zijn gedrevenheid, de sociale aspecten van het werk, samenwerking met professionelen en deskundigheid. Die deskundigheid kunnen de leden al doende verworven hebben of kunnen ze meebrengen uit professionele activiteiten (in en buiten de cultureel-erfgoedsector). Zwakke kanten die regelmatig genoemd worden, zijn de overbelasting van vrijwilligers, het los-vaste engagement, gebrek aan deskundigheid op een bepaald terrein of gebrek aan aansluiting bij grotere gehelen. Kansen zien de meesten, zij het op verschillende terreinen: de één ziet kansen in steun van de stad of de gemeente, de ander in het Vlaamse cultureel-erfgoedbeleid, nog anderen in een meer structurele samenwerking tussen professionelen en vrijwilligers of deskundigheidsuitwisseling tussen vrijwilligers. De grootste gemeenschappelijk gesignaleerde bedreiging is het gebrek aan vrijwilligers, deels veroorzaakt door vergrijzing.

  De professionele organisaties, die met vrijwilligers werken, zien twee snelheden bij professionelen en vrijwilligers en als gevolg daarvan een kloof tussen beide groepen. De reglementeringslast door

toepassing van een aantal wetten veroorzaakt onduidelijkheid. Tenslotte worden vrijwilligers overspoeld met aanbiedingen van vorming, studiedagen en andere activiteiten, die vaak overdag en ver weg georganiseerd worden. Vormingsactiviteiten overdag zijn voor vrijwilligers die een reguliere baan hebben lastig, voor anderen is dat geen probleem.
De genoemde sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen kunnen met elkaar verbonden worden. Overduidelijk valt hieruit het volgende af te leiden: de vraag naar nog meer samenwerking tussen professionelen en vrijwilligers, de vraag naar verdere expertise-uitwisseling, onderlinge deskundigheidsbevordering en de verdere vorming op maat.

- Er zijn maar **weinig cultureel-erfgoedorganisaties met bezoldigd of professioneel personeel**: vier musea en zeven archieven (het Rijksarchief Beveren meegerekend). Hun aanwezigheid is een grote stimulans voor de vrijwilligers.
- Voor **steden en gemeenten, OCMW's en kerkbesturen** is het beheren van cultureel erfgoed niet de hoofdtaak. Toch zijn hier ook dikwijls professionelen in dienst die werken aan de zorg voor en de ontsluiting van cultureel erfgoed. Zo zijn er bv. in zeven van de negen gemeenten cultuurbeleidscoördinatoren, die ook de zorg voor en ontsluiting van cultureel-erfgoed in het takenpakket hebben. De stads-, gemeente- en OCMW-archieven hebben allen bezoldigd personeel, al hebben slechts vijf stads- en gemeentearchieven een professionele archivaris (minstens halftijds) in dienst. De kerkbesturen worden geheel beheerd door vrijwilligers.
- In enkele organisaties werken **professionelen samen met vrijwilligers**. Zo beheert bv. de Hertogelijke Heemkundige Kring Land van Beveren de museale collectie van de gemeente Beveren. De gemeentearchivaris is er erg begaan met de kring en er bestaat een nauwe samenwerking. Ook het Cultuurcentrum werkt dikwijls samen met het archief én de heemkring. In Sint-Gillis-Waas werkt de Heemkundige Kring De Kluize nauw samen met de gemeentearchivaris. In Sint-Niklaas werkt de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas zeer actief samen met de Stedelijke Musea Sint-Niklaas. De professionelen en vrijwilligers beoordelen deze samenwerkingen meestal als positief. Waar binnen gemeenten of steden vrijwilligersorganisaties contact hebben met professionele organisaties, beoordelen de vrijwilligers dit contact ook als positief.
- Vrijwilligers- en andere erfgoedorganisaties ondervinden een enorme toestroom aan informatie en initiatieven. Steunpunten en koepelorganisaties zijn zeer actief en ontwikkelen een uitgebreid aanbod aan activiteiten en vorming, maar vooral de vrijwilligers voelen zich overbevraagd en kunnen het aanbod niet bijbenen. Zij hebben grote behoefte aan een filter op deze informatiestroom. Hierin speelt de Erfgoedcel Waasland een belangrijke rol.
- Er is in het Waasland een **rijke traditie van samenwerking**, zowel binnen deelsectoren als daarbuiten. Het **rijke netwerk** dat hierdoor ontstaat, is zeer uitgebreid met vele hubs en talrijke verbindingen tussen de verschillende spelers. In sommige gemeenten kan de samenwerking tussen de verschillende partners nog verder versterkt worden.
- De actieve samenwerking met **belendende sectoren** (bv. welzijnssector, sociale sector) leidt tot de potentiële uitbreiding van cultureel-erfgoedgeïnteresseerden met verschillende culturele en

maatschappelijke achtergronden (bv. jongeren, kansarmen en personen van etnisch-cultureel diverse achtergrond).

- Op het vlak van de **gemeentelijke archiefwerking** bieden de archivarissen een grote meerwaarde. In de gemeenten waar geen archivaris is, is het beheer van het gemeentelijk archief niet eenvoudig. Hier kan de samenwerking binnen het Waas ArchievenOverleg bepaalde oplossingen bieden, maar nooit een archivaris vervangen. Daarnaast bieden de gemeentelijke archivarissen ook hun expertise aan in de werking rond archieven van andere organisaties.
- Het is jammer dat er in twee van de negen gemeenten geen **cultuurbeleidscoördinator** in dienst is. Het risico bestaat hierdoor dat het gemeenschapsvormende aspect van cultuur (en van cultureel erfgoed) minder aan bod komt.
- Er is vrijwel geen enkele erfgoedorganisatie, die maar één **categorie cultureel erfgoed** in huis heeft (*zie Het cultureel erfgoed*). De meeste archiefinstellingen en professionele musea beheren ook documentatie en/of een bibliotheek, heemkundige kringen hebben vrijwel altijd materiaal uit de vier categorieën, kerkbesturen beheren voorwerpen en archieven, soms ook documentatie. Dit vereist **deskundigheid** i.v.m. heel wat soorten materiaal en leidt tot kleine deelcollecties die veel overlapping vertonen. Dat laatste is onder andere het geval met betrekking tot handbibliotheken, heemkundige tijdschriften, gereedschap en uitrusting. Het is niet altijd eenvoudig voor de verenigingen om al deze expertise zelf in huis te hebben. Hiertoe biedt het bestaande netwerk heel wat kansen op uitwisseling van expertise, het aanreiken van oplossingen voor problemen en een betere zorg voor het cultureel erfgoed.
- De (sub)lokale functie van de **lokale cultureel-erfgoedverenigingen** is zeer belangrijk, als 'geheugen' van een gemeenschap, als speler op het maatschappelijke middenveld van verenigingen, als lokale expertise-organisatie op het gebied van roerend erfgoed. Vervolgens kan binnen deze groep gewerkt worden aan expertise-uitwisseling rond behoud en beheer, onderlinge bruiklenen of ruil om lacunes op te vullen of vergelijkingsmateriaal op te stellen en gezamenlijke projecten als reizende tentoonstellingen op basis van alle collecties of gasttentoonstellingen in elkaars organisaties. Zonder de lokale verankering aan te tasten, kunnen daarmee deze collecties beter beheerd worden, evenwichtiger samengesteld worden en geplaatst worden in een context van de regio.
- De **twee erkende musea** in het Waasland, Stadsmuseum Lokeren en Stedelijke Musea Sint-Niklaas kunnen, met hun expertise, ondersteuning bieden aan de andere lokale collectiebeherende organisaties.
- Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden hebben dikwijls **verschillende werkingsgebieden**. Dit maakt onderlinge samenwerking niet altijd eenvoudig. Het is dan ook essentieel dat getracht wordt om deze samenwerkingsverbanden verder op elkaar af te stemmen.
- Er is **heel wat expertise** aanwezig in de gemeenten van het Land van Waas. Daarnaast wordt regelmatig beroep gedaan op de expertise bij partners van buiten de gemeenten.

HET CULTUREEL ERFGOED

In 2007 werden de collecties roerend erfgoed in het Waasland (zowel museaal, archivalisch als documentair) grondig onderzocht op deelcollectieniveau. Omdat **WODE** in de eerste plaats bedoeld is als een beleidsinstrument, werden enkel de collecties roerend cultureel erfgoed **bij cultureel-erfgoedorganisaties** onderzocht. Hierbij werden zowel cultureel-erfgoedbeheerders, waarvan het beheer van cultureel erfgoed de hoofdtaak is (bv. heemkundige kringen, musea, archieven), als cultureel-erfgoedbewaarders, waarvan cultureel erfgoed geen hoofdtaak is (bv. OCMW's, kerkbesturen), meegenomen. Strikt private collecties van privépersonen zijn niet in het onderzoek betrokken.

Hierdoor werd een **gedetailleerd zicht** verkregen **op het aanwezige cultureel erfgoed** met informatie op deelcollectieniveau over verschillende aspecten op het vlak van de vier basisfuncties (verzamelen, behoud en beheer, onderzoek en publiekswerking) en de noden en behoeften. Bovendien biedt onderzoek op deelcollectieniveau inzicht in de samenhang en de complementariteit van de collecties bij de verschillende cultureel-erfgoedbeheerders.

DE AARD

In de **categorie voorwerpen** vormen beeldmateriaal, gereedschap en uitrusting en houders de grootste groepen. De deelcollecties die onder de AAT-topcategorie beeldmateriaal vallen, zijn zeer divers. De meeste kunstwerken vallen onder deze categorie. Zo bezit de gemeente Beveren schilderijen van Albert Hulstaert, Albert Ciamberlani, Jan Buytaert en Jef Ruythoorn. Deelcollecties met gereedschap en uitrusting zijn terug te vinden in de vele heemkundige collecties. Zo bezit de Heemkundige Kring De Kluize in Sint-Gillis-Waas tweehonderd stuks schoenmakersgereedschap. De Heemkundige Kring Nieuwkerken-Waas 200/700 in Nieuwkerken illustreert dan weer de nijverheid van de streek –voornamelijk klompenmakerij, landbouw- en vlasnijverheid– met de werktuigen van een veertiental verschillende ambachten. De meeste deelcollecties onder de AAT-topcategorie houders bevinden zich in kerken. Andere dan deze kerkelijke collecties zijn voornamelijk heemkundige collecties uit de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw. Enkele opmerkelijke deelcollecties zijn bijvoorbeeld de 250 tabaksdoosjes in het Historisch Pijp- en tabaksmuseum in Sint-Niklaas en de vijf snotneuzen op voet in het Stedelijk Museum van Lokeren.

Van 86% van de aangetroffen **archieven** zijn gemeenten en OCMW's de archiefvormers. Hiervan is het merendeel hedendaags archief. Ze bieden een rijkdom aan informatie over thema's zoals militie, verkiezingen, openbare orde en veiligheid, openbare gezondheid, onderwijs, burgerlijke stand...

In de categorie **bibliotheken** zijn de omvangrijkste deelcollecties uiteraard de boeken. In totaal werden er ongeveer 25.000 boeken geteld. In de zeer heterogene categorie documentatie vallen vooral de vele foto's en prentbriefkaarten op. De deelcollecties doodsprentjes en rouwbrieven zijn niet zo groot in aantal, maar bevatten samen wel meer dan 100 000 exemplaren.

DE OMVANG

In totaal zijn **1083 deelcollecties** beschreven. Iets meer dan de helft van die deelcollecties vallen onder de categorie voorwerpen. Een klein kwart van de deelcollecties zijn archieven. Van beide categorieën is bij benadering bekend hoe groot de omvang is. In de categorie voorwerpen bevatten alle deelcollecties samen zo'n 215 000 items. In dat getal zitten de 160 000 exlibrissen in de Stedelijke Musea Sint-Niklaas vervat, meteen de grootste deelcollectie in het onderzoek. Een andere opmerkelijke collectie is de verzameling van 14 000 fossielen in het Huis van de Evolutie in Sint-Gillis-Waas.

Er werd ongeveer **11 300 meter archief** geteld. Van documentatie en bibliotheek, de twee kleinere categorieën deelcollecties, zijn geen totalen te berekenen, omdat de meeteenheden in deze categorieën verschillend zijn. Grote collecties in de categorie documentatie zijn bijvoorbeeld de collecties rouwbrieven en bidprentjes in het Stadsarchief Sint-Niklaas (11 692 respectievelijk 26 050 stuks) en deze van de Heemkundige Kring 't Sireentje in Waasmunster (goed voor 6 399 rouwbrieven en 28 306 bidprentjes), een verzameling die jaarlijks met gemiddeld 1.000 stuks aangroeit.

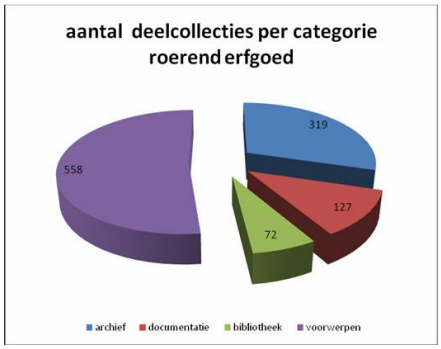

Figuur 11: Aantal deelcollecties per categorie roerend erfgoed

DE DATERING

De datering van de deelcollecties bleek om twee redenen **een moeilijke zaak**. Ten eerste blijkt de ouderdom van heel wat voorwerpen niet geregistreerd te zijn. Bovendien leidt de methodiek van het onderzoek op deelcollectieniveau tot vrij grove periodisering. Deelcollecties kunnen van het oudste tot het jongste voorwerp soms een periode van wel vier eeuwen beslaan. De gegevens over datering moeten daarom met de nodige voorzichtigheid gehanteerd worden.

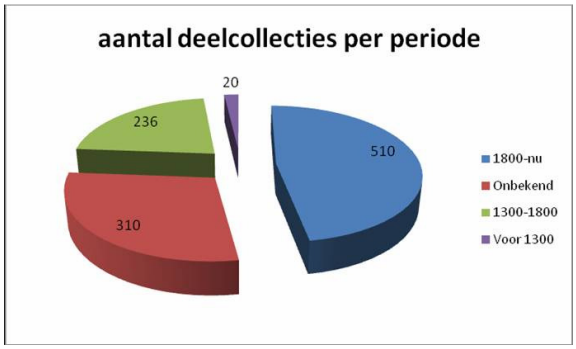

Figuur 12: Aantal deelcollecties per periode

Veertien van de 1083 deelcollecties beginnen vóór het jaar 500 na Chr. en lopen niet door tot na 1000 na Chr. Zo dateert het oudste keramiek in het bezit van de Archeologische Dienst Waasland uit 3000 v.C. 241 deelcollecties beginnen tussen 1000 en 1800 en zijn dus middeleeuws of uit het ancien régime. Het gaat vooral om archieven van kerkbesturen, gemeenten en families en om kaarten en voorwerpen. Zo zijn er de 700 kaarten van 1600 tot nu in het bezit van de Bibliotheca Wasiana en de kaarten, atlassen, hemel- en wereldbollen – waarvan enkele van Mercator – van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas. Een kleine helft van de deelcollecties is 19de en 20ste-eeuws. Van 310 deelcollecties is niet bekend uit welke periode ze stammen, maar van een groot deel daarvan kan aangenomen worden dat ze 19de en 20ste -eeuws zijn. Er is dus een duidelijk overwicht van vrij recent materiaal.

DE REGISTRATIEGRAAD EN DE MATE VAN GEAUTOMATISEERDE REGISTRATIE EN DIGITALISERING

De mate waarin een deelcollectie geregistreerd is, speelt een belangrijke rol bij het beheer ervan. Uit onderstaande grafiek blijkt dat de deelcollecties in de **categorieën voorwerpen en archief** het best geregistreerd zijn. Van ongeveer 80% van de voorwerpen en 73% van de deelcollecties is een volledige of vrij volledige inventaris beschikbaar.

Minder gunstig is de situatie bij de deelcollecties die onder de **categorie documentatie** vallen. Slechts 38% van die deelcollecties is (bijna) volledig geïnventariseerd. Een reden daarvoor is dat deze collecties vaak grote bulk bevatten, denk aan de grote hoeveelheden bidprentjes, rouwbrieven en foto's, die niet altijd afzonderlijk beschreven zijn. De bidprentjes, bijvoorbeeld, worden vaak gewoon alfabetisch gerangschikt. Van de gehele categorie bibliotheek, dus handbibliotheken, historische onderzoeksresultaten en oude drukken, is 67% geregistreerd.

De **manier** waarop deelcollecties worden geregistreerd, loopt eveneens uiteen van basale registratie met slechts enkele gegevens tot volledige registratie in gespecialiseerde software.

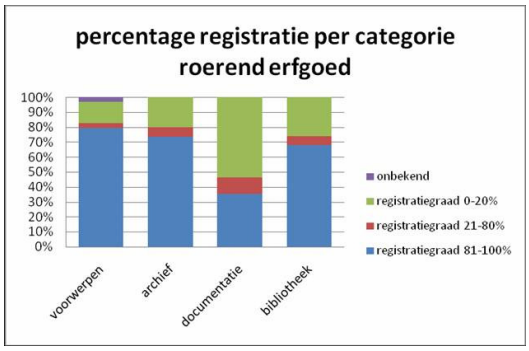

Figuur 13: Percentage registratie per categorie roerend erfgoed

Niet overal is sprake van een **geautomatiseerde registratie**. Het gunstigst is de situatie bij de voorwerpen: daarvan is 60% van de deelcollecties grotendeels opgenomen in één of ander geautomatiseerd register zoals een tekstbestand, een spreadsheet of een elektronische databank. Bij bibliotheken (handbibliotheken, resultaten van historisch onderzoek en oude drukken) is dat voor 41% van de deelcollecties het geval, bij

archieven voor 22% en bij documentatie voor 21% van de deelcollecties. Alhoewel veel beheerders zorg besteden aan het registreren van hun roerende erfgoed, gebeurt dit helaas nog teveel in verschillende systemen.

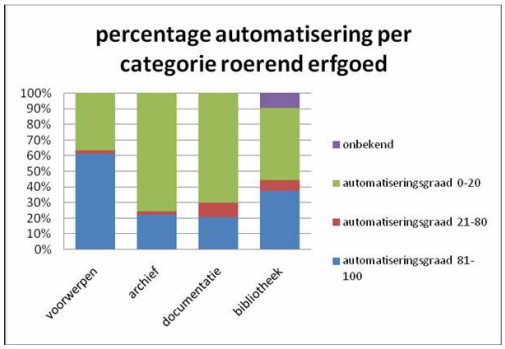

Figuur 14: Percentage automatisering per categorie roerend erfgoed

De graad van **digitalisering** ligt nog lager. In de categorie voorwerpen is 46% van de deelcollecties grotendeels digitaal gefotografeerd of gescand. Daarna volgt de categorie documentatie, waar 12% van de deelcollecties (vrijwel) volledig is gedigitaliseerd. Dit percentage bij de categorie documentatie is vooral te danken aan de vele foto's die gescand zijn en aan de digitale foto's die gemaakt zijn in het kader van het MovE/Erfgoedinzicht.be en Beeldbank/Erfgoedbank Waasland . De hekkensluiters zijn de bibliotheken en archieven, waarvan drie, respectievelijk één procent volledig gedigitaliseerd is.

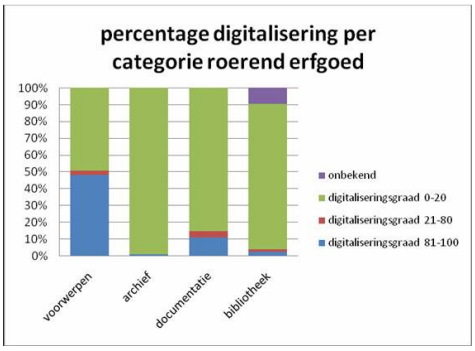

Figuur 15: Percentage digitalisering per categorie roerend erfgoed

De meeste inventarissen, op papier of geautomatiseerd, zijn alleen te raadplegen in de organisaties zelf. Weinig inventarissen zijn raadpleegbaar via internet. Het gevolg daarvan is een grote versnippering: collecties zijn weinig toegankelijk en uitwisseling en collectiemobiliteit worden er door bemoeilijkt. Onder andere omdat de informatie-uitwisseling zo moeilijk is, bestaat er weinig samenwerking rond collectievorming.

DE CONDITIE EN DE BEWAAROMSTANDIGHEDEN

De **conditie** van de meeste deelcollecties is redelijk tot goed, al is dit niet voor elke deelcollectie in detail onderzocht. Verschillende organisaties hebben heel wat deskundigheid opgebouwd inzake conservering en restauratie. Zo heeft de Heemkundige Kring d'Euzie een eigen restauratieatelier voor schilderijen en beschikt het Stadsarchief Sint-Niklaas over een eigen conservatieatelier waar bijvoorbeeld archiefdozen op maat worden gemaakt.

Het Land van Waas telt weinig (gespecialiseerde) **cultureel-erfgoeddepots**. Van de 49 onderzochte depotruimtes van cultureel-erfgoedorganisaties (er zijn weinig gegevens bekend van kerken en kerkbesturen) zijn er 35 redelijk tot goed en vertonen er twaalf problemen zoals stof, temperatuurschommelingen en vocht. Twee van de 33 erfgoedorganisaties hebben geen depot.
Het meest nijpende probleem is de beschikbare ruimte in de depots. De meeste staan vrij vol, van twintig depots is bekend dat ze helemaal vol zijn. In elke gemeente kampen erfgoedorganisaties met een tekort aan depotruimte. Elke organisatie gaat apart op zoek naar oplossingen en klopt daarvoor vaak bij de gemeente aan.

DE EIGENDOMSSTATUS: SCHENKING, BRUIKLEEN, IN BEWARING GEGEVEN…

Er bestaat **onduidelijkheid** over eigendom en allerlei vormen van overdracht. Schenkingen, bewaargevingen en bruiklenen worden vaak niet duidelijk contractueel vastgelegd, wat tot problemen leidt. Het is onvoldoende bekend dat overheidsdocumenten altijd 'openbaar domein' blijven en dus niet verkocht mogen worden of beschouwd mogen worden als bezit van een persoon of een vereniging.

DE RELEVANTIE IN TERMEN VAN HET BELANG VOOR DE ORGANISATIE EN DE GEBONDENHEID (EN SOMS OOK VOOR HET WAASLAND)

De meeste organisaties vinden dat er een **sterke relatie** is tussen hun missie –datgene dat zij als organisatie willen verzamelen en tonen– en hun collectie. Volgens de bewaarders/beheerders zijn er weinig deelcollecties die niet in de organisatie thuishoren en die afgestoten zouden kunnen worden.
Het lokaal bewaarde cultureel erfgoed heeft meestal een band met de plaats waar het bewaard wordt. Toch zijn er verschillen in herkomst vast te stellen tussen de verschillende categorieën erfgoed. De meeste **archieven en documentaire collecties** hebben een lokale herkomst. In de categorie **voorwerpen** is 65% uit de eigen streek afkomstig of lokaal gebruikt. De rest heeft een regionale herkomst of komt van nog verder weg. Bij de **bibliotheekcollecties** zijn de meeste deelcollecties met een regionale, nationale of internationale herkomst te vinden.

Het antwoord op de vraag wat het **belang** is van een deelcollectie voor het Waasland is natuurlijk subjectief. Toch konden de bewaarders of beheerders voor vrijwel alle deelcollecties aangeven waarom ze het bewaren waard zijn, op verschillende geografische schalen (voor de gemeente, de regio, Vlaanderen, België of internationaal). Twee thema's die typisch zijn voor de regio zijn Mercator en Reynaert. Het verzamelen van voorwerpen en documentatie rond Mercator –die in Rupelmonde geboren werd– dateert uit de 19de eeuw en is voornamelijk het resultaat van de inspanningen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas. Het Reynaertthema speelt in diverse organisaties een rol. Net als Mercator is Reynaert de Vos sinds de 19de eeuw en zeker sinds de jaren '50 van de vorige eeuw een figuur waarmee inwoners van de streek zich identificeren. Er is een wisselwerking tussen de toeristische vermarkting van Reynaert en het

wetenschappelijk onderzoek, dat onder andere uitwees dat verschillende toponiemen in het middeleeuwse verhaal verwijzen naar het Land van Waas.

In verband met de waarde van de verschillende deelcollecties moet opgemerkt worden dat hun **intrinsieke waarde** wellicht hoger is dan vermoed, omdat er te weinig bekend is over de onderlinge samenhang en complementariteit van de collecties. De deelcollecties kunnen nog aan belang winnen doordat ze elkaar aanvullen; omdat informatie over bepaalde deelcollecties ook relevant is voor andere; of omdat vergelijking uitwijst dat sommige deelcollecties echt uniek zijn. Nu missen veel deelcollecties een bredere context en kan het belang van plaatselijke collecties voor de regio moeilijk ingeschat worden. Deelcollecties kunnen elkaars belang versterken als ze elkaar inhoudelijk aanvullen, samen een ruimere periode omvatten of samen unieke en zeldzame stukken bevatten. Deze vaststelling onderstreept nog eens het belang van registratie en van de toegankelijkheid van deze registratie.

VOORBEELDFICHES VAN DEELCOLLECTIES

Het is onmogelijk om bij deze aanvraag d**e beschrijving van alle deelcollecties van de cultureel-erfgoedorganisaties** in het Waasland bij te voegen. In bijlage 2 werden dan ook een paar **voorbeeldfiches uit de databank** toegevoegd.

EEN AANTAL SPECIFIEKE SOORTEN CULTUREEL ERFGOED EN DEELCOLLECTIES CULTUREEL ERFGOED IN KAART GEBRACHT

Er werden ook een aantal acties ondernomen ten aanzien van specifieke soorten cultureel erfgoed en deelcollecties cultureel erfgoed. Hierin zijn een aantal voorbeelden opgenomen.

De **3D-collectie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas** werd in een grootschalig inventarisatieproject op stukniveau geïnventariseerd via MovE/Erfgoedinzicht door een projectmedewerker van de Erfgoedcel Waasland. Tijdens het project zijn meer dan 5000 stukken geïnventariseerd, gefotografeerd, afgekuist en soms herverpakt.

Een vrijwilliger onder begeleiding van de Erfgoedcel Waasland inventariseerde en fotografeerde de collectie van het Landbouwmuseum Stekene via ADLiBlite. De collectie wordt in het voorjaar 2014 ontsloten via Erfgoedinzicht.be en een publicatie. Deze inventarisatie is het gevolg van een **traject rond landbouwcollecties** in het Waasland. In navolging van de aanbeveling in WODE werd namelijk in 2009 een overleg rond landbouwcollecties opgestart i.s.m. het Centrum voor Agrarische Geschiedenis en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen (museumconsulentschap/transversale cel) en de lokale cultureel-erfgoedbeheerders Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren, het Landbouwmuseum Stekene, de Stedelijke Musea Sint-Niklaas, het Stedelijk Museum Lokeren en de gemeentes Beveren en Stekene. Het overleg werkte rond collectieregistratie, collectiebeleid (ontwikkelen van selectiecriteria, collectiemobiliteit en afstemming) en ontsluiting en resulteerde o.a. in een piloottraject rond het opstellen van

selectiecriteria voor landbouwcollecties. De projectmedewerker van de provinciale transversale cel stelde een handleiding 'Selectie en afstoting van museale objecten' op, een theoretische tekst die nu in de praktijk wordt omgezet door enkele collectiebeheerders uit de streek. Aan de hand van deze praktijkervaringen zal de handleiding aangepast en verfijnd worden, met als streefdoel een praktisch document voor andere beheerders van (landbouw)collecties die een selectie willen doorvoeren in hun collectie.

De Erfgoedcel Waasland maakte in 2008 een inventaris op van de **kranten** uit het Land van Waas bij verschillende organisaties in het Land van Waas en verschillende andere grote instellingen, zoals de Koninklijke Bibliotheek in Brussel, de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience in Antwerpen e.a. Dit levert een inventaris op met maar liefst meer dan 400 records (de inventaris is opgenomen in een Accessdatabank, gelinkt aan de WODEdatabank). Op deze manier werd nagaan hoe uniek titels zijn en werden zo volledig mogelijke reeksen virtueel her samen gesteld. Deze gegevens werden ook uitgewisseld met het project Abraham van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek.
Op basis van deze inventaris werden vijf kranten uit de 19de eeuw (tot 1918) gemicrofilmeerd (voor bewaring) en gedigitaliseerd (voor ontsluiting): Gazette van Lokeren, Gazette van Beveren-Waas, De Klok, Gazette van het Land van Waes en Gazette van St. Nicolaes. De reeds door de gemeente Temse gedigitaliseerde en via de Beeldbank Waasland ontsloten kranten De Schelde (1882-1888) en de Gazette van Temsche (1861-1960) werden ook gemicrofilmeerd. Hiervoor werd een speciale krantenviewer ontwikkeld op de Beeldbank/Erfgoedbank Waasland.

In het kader van het project De Potige Polders werd door een werkgroep de **Wase cartografische inventaris** opgemaakt met meer dan 200 cartografische bronnen over het Waasland uit collecties in het Waasland en daarbuiten. Tegelijk werden ongeveer 170 historische kaarten van de 16de tot de 20ste eeuw gedigitaliseerd en op de Erfgoedbank Waasland opgeladen. Een kaartviewer werd ontwikkeld waarmee een aantal kaarten bovenop het huidige landschap getoond en doorbladerd kunnen worden.

N.a.v. de herdenking van 100 jaar **WOI** werd de volledige collectie (een 700tal) **affiches** rond WOI van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas door hen geïnventariseerd en door de Erfgoedcel Waasland gedigitaliseerd en ontsloten. Daarnaast werkt het Waas Archievenoverleg aan een **inventaris van de archieven** over deze periode.

Voor het project Wase griezelverhalen werd een databank met **volksverhalen** uit het Waasland gemaakt. Hierin zitten 635 verhalen uit de verschillende gemeenten. Deze databank wordt wegens auteursrechten niet online gezet, maar kan wel geraadpleegd worden. Tien volksverhalen werden herwerkt tot een hedendaags griezeljeugdboek.

Het project 2009 Waas Reuzenjaar resulteerde in een uitgebreide inventaris van een 70tal **reuzen** in het Waasland. De informatie over de reuzen werd in het feestjaar uitgebreid ontsloten en werd gebundeld in een heuse kalender.

In het kader van het traject rond de Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken werd in 2012 (in navolging van een onderzoek 20 jaar geleden) i.s.m. Leca vzw. Landelijk expertisecentrum voor cultuur van alledag en het Sint-Nicolaasgenootschap Vlaanderen a.d.h.v. enquêtes een onderzoek gevoerd naar de **Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken in Vlaanderen**. Met een responsgraad van bijna 100% (van de Vlaamse en Brusselse gemeenten) werd aan de slag gegaan voor de verwerking van de gegevens rond deze geversheiligen. Dit resulteerde in een nieuwe kaart met de verspreiding van de gebruiken en een onderzoeksrapport met informatie over de gebruiken.

Deze gegevens rond immaterieel cultureel erfgoed werden ook ontsloten via www.immaterieelerfgoed.be.

Tenslotte werd ook gewerkt rond het **cultureel erfgoed in particuliere handen**, o.a. in het kader van de visietekst rond particulier erfgoed, de Beeldbank/Erfgoedbank Waasland, het project Erfgoedspeurders en Verzamel(d)ingen.
In 2009 werd i.s.m. verschillende cultureel-erfgoedbeheerders een **visietekst** opgemaakt rond de omgang met particulier cultureel erfgoed, waarin eveneens synergiën aangeduid werden tussen particulier en openbaar cultureel erfgoed. De visietekst belicht vier aspecten: aanbod van particulier erfgoed op de Beeldbank/Erfgoedbank Waasland en de algemene selectiecriteria hiervoor; waar kunnen particulieren heen wanneer zij materiaal wensen over te dragen; een korte visietekst op mogelijke opportuniteiten in de samenwerking tussen verzamelaars en cultureel-erfgoedorganisaties en een overzicht van mogelijke acties om cultureel erfgoed en expertise op te sporen, te ontsluiten en/of te behouden. De tekst wordt eveneens gebruikt voor doorverwijzing bij vragen rond schenking van particulier erfgoed.
Hieruit volgde in 2014 het project **Verzamel(d)ingen**, waarin verschillende aspecten rond de zorg voor en ontsluiting van particuliere cultureel-erfgoedcollecties aan bod komen in een tentoonstellingsweekend, aangevuld met een glossy magazine, vormingen rond beheer en behoud van collecties thuis i.s.m. het Provinciaal ErfgoedCentrum en een identificatie- en taxatiedag in het SteM.
Daarnaast greep de Erfgoedcel Waasland de **Erfgoedbank Waasland** aan als middel voor de ontsluiting van particulier materiaal. Sinds de lancering in het najaar van 2010 namen aanzienlijk meer particulieren **spontaan** contact op met de Erfgoedcel Waasland om materiaal online te plaatsen (mee n.a.v. de projectwerking). In totaal bevinden zich op de Erfgoedbank Waasland inmiddels ruim 1500 stukken particulier cultureel erfgoed, bovenop de meer dan 1000 foto's via het educatieve project Erfgoedspeurders (samenwerking met lagere scholen rond de geschiedenis van de school). De meest opmerkelijke collecties, die aan de Erfgoedbank Waasland werden toegevoegd, betreft een privaat fotoarchief met een 300tal foto's van de Beverse polders uit de jaren 1950-1980 en een 100tal foto's uit het archief van Lokerse dichter Anton Vlaskop (pseudoniem van Arthur Tettelin-Lerno).

DEELNAME EN MEDEWERKING AAN PROJECTEN VAN DERDEN

De cultureel-erfgoedbeheerders en de Erfgoedcel Waasland werkten ook mee aan andere projecten. Hieronder zijn een aantal voorbeelden opgenomen.

Sinds het begin van deze eeuw zet het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen via het project **MovE/Erfgoedinzicht.be** in op de registratie en ontsluiting van museale collecties. De Heemkundige Kring Nieuwkerken-Waas 200/700 (met 179 geregistreerde en 156 gepubliceerde stukken), de Heemkundige Kring De Kluize (met 106 geregistreerde en 96 gepubliceerde stukken), de Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren (met 3 801 geregistreerde en 1 249 gepubliceerde stukken), het Stadsmuseum Lokeren (met 8 509 geregistreerde en 4 591 gepubliceerde stukken), het Stedelijke Musea Sint-Niklaas (met 34 673 geregistreerde en 18 105 gepubliceerde stukken) en binnenkort het Landbouwmuseum Stekene (met 239 geregistreerde stukken) nemen deel aan dit project.

Het **Oost-Vlaamse onderzoeksproject rond de Oost-Vlaamse depotcollecties** bracht de noden en de verwachtingen van de collectiebeheerders, de expertise en de faciliteiten rond behoud en beheer uitgebreid in kaart. Een enquête en focusgroepen polsten naar informatie rond volgende zaken: de organisatie, het erfgoed (archief, patrimonium (omvang, aard, toestand, graad van inventarisatie en automatisering)), de huidige depotruimte, (houding t.o.v.) gemeenschappelijke depotruimte, (houding t.o.v.) gemeenschappelijke depotwerking (met focus op aanwezige deskundigheid en nood aan ondersteuning), de selectie en afstoting van collectiestukken (patrimonium, archief(stukken)). **Voor het Waasland** participeerden volgende organisaties aan het onderzoek: Gemeentelijk Heemkundig Museum Beveren, Stadsmuseum Lokeren, Stedelijke Musea Sint-Niklaas, gemeentearchieven Beveren en Sint-Gillis-Waas, OCMWarchieven Lokeren en Stekene en kerkbesturen Heilig Hart Sint-Niklaas, Onze-Lieve-Vrouw Ten Hemel Opgenomen Kruibeke, Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart Melsele, Onze-Lieve-Vrouw Ten Hemel Opgenomen Doel, Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand Beveren-Waas, Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand Beveren-Waas, Sint-Johannes Bosco Sint-Niklaas, Sint-Cornelius Meerdonk, Sint-Laurentius Lokeren, Sint-Niklaas Aaigem, Sint-Pauwels, Sint-Petrus Bazel, Sint-Rochus Waasmunster.

De Vlaamse Erfgoedbibliotheek brengt in haar project **Collectiewijzer** de erfgoedbibliotheken in kaart. Hierin zijn ook 7 collecties uit het Waasland opgenomen. Vreemd genoeg is de uitgebreide erfgoedbibliotheekcollectie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas hierin niet opgenomen.

Collectiebeheerder	Collectie	Soort materiaal	Omvang	Registratie-graad	Registratie-software	Registratie-systeem	Beschikbare catalogi
Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren	Bibliotheekcollectie m.b.t. geschiedenis van volk en land van Beveren	Boeken voor 1830	4	onvolledig	VUBIS	OB Beveren	online
		Boeken na 1830	2 750				
		Lopende tijdschriften	96				
		Afgesloten periodieken	50				
		Kranten	4				
		Kaarten, plannen	30				
		Filmspoelen	10				
		Videobanden	1				
		Muziek - CD/DVD	2				
	Collectie kantnijverheid	Boeken na 1830	275	onvolledig	VUBIS	OB Beveren	online
		Lopende tijdschriften	1				
Bibliotheca Wasiana	Algemeen	Handschriften	10 000	onvolledig	VUBIS	PBS OVL: OB Sint-Niklaas: Biblioteca Wasiana	online en gepubliceerd
		Boeken voor 1830	200				
		Boeken na 1830	12 500				
		Lopende tijdschriften	100				
		Kranten	10				
		Kaarten, plannen	600				
		Partituren	400				
		Filmspoelen	110				
		Videobanden	50				
		Geluidsbanden	10				
		Muziek - Grammofoonplaten	50				
		Muziek - CD/DVD	100				
		Muziek - Cassettes	30				
Openbare Bibliotheek Sint-Niklaas	Fonds merkwaardige boeken	Boeken voor 1830	500	volledig			gepubliceerd
Instituut O.L.V. Onbevlekt Ontvangen	Collectie Windels	Boeken voor 1830	350	onvolledig			niet-gepubliceerd, lokale digitale catalogus
	Bibliotheek van de Congregatie Broeders Hiëronymieten	Boeken voor 1830	90				niet-gepubliceerd, lokale digitale catalogus
		Boeken na 1830	10 000				
		Lopende tijdschriften	10				
		Afgesloten periodieken	20				
Openbare Bibliotheek Stekene	Reinaert-collectie	Boeken na 1830	200	onvolledig	VUBIS	PBS OVL: OB Stekene: Reinaert en Stekeniana	online en op papier

Tabel 3: Overzicht collecties in het Waasland in Collectiewijzer.be

ENKELE ALGEMENE CONCLUSIES

Zie ook de swot in bijlage 3.

Uit het Oost-Vlaams onderzoeksproject kwamen **verschillende conclusies** naar voor, die in grote lijnen ook extrapoleerbaar zijn naar het Waasland en mee op basis van WODE hieronder worden gespecifieerd.

Voor de **musea en collectiebeheerders** zijn er onderstaande conclusies:

- In het Waasland zijn er in het totaal een 558tal deelcollecties, ingedeeld in vijftien topcategorieën en gemengde collecties. Per topcategorie hebben we zicht op de verdeling over de verschillende collectiebeheerders.

Topcategorie	Aantal deelcollecties
Beeldmateriaal	124
Bouwmateriaal	5
Dierlijk, plantaardig, menselijk, geologisch materiaal	23
Geluidsmiddelen/apparatuur	14
Gereedschap en uitrusting	94
Halfproducten	2
Houders	76
Informatievormen	46
Interieurinrichting	49
Kleding	47
Meetinstrumenten	7
Recreatiemiddelen	7
Ruilmiddelen	6
Vervoermiddelen	5
Wapens en munitie	7
Gemengde collecties	46
Totaal	**558**

Tabel 4: Verdeling deelcollecties voorwerpen in aantal deelcollecties

- De meeste musea hebben een inventaris, hoewel deze niet altijd volgens de standaard is opgemaakt. Er zijn bij een groot aantal musea al veel inspanningen geleverd op vlak van registratie en automatisering (via MovE/Erfgoedinzicht.be onder andere). Maar het blijft een feit dat nog niet alle musea zijn aangesloten bij MovE/Erfgoedinzicht.be. De collecties van zes cultureel-erfgoedbeheerders in het Waasland zijn (deels) geïnventariseerd en ontsloten via Erfgoedinzicht.be. De registratie staat voornamelijk op punt bij de erkende musea. Voor het Waasland is de situatie tamelijk goed, namelijk van ongeveer 80% van de voorwerpen en 73% van de museale deelcollecties is een volledige of vrij volledige inventaris beschikbaar. Ongeveer 60% is geregistreerd in één of ander softwareprogramma, zoals tekstverwerker, spreadsheet, databank of aangepast inventarisatieprogramma.

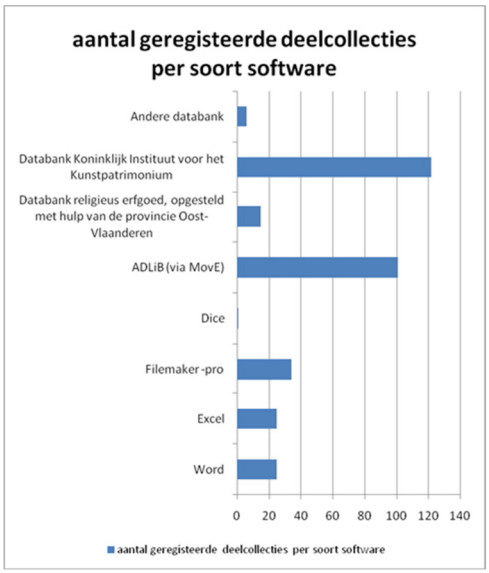

Figuur 16: Overzicht aantal geregistreerde deelcollecties per soort software

De digitaliseringsgraad is het laagst (ongeveer 45%). Vooral de kleinere collectiebeherende instellingen geven zelf aan dat ze nood hebben aan ondersteuning op het vlak van inventarisatie en registratie.

- Er ontbreekt vaak een doordacht verzamelbeleid en afstotingsbeleid, slechts bij een beperkt aantal musea bestaat een uitgeschreven afstotingsbeleid. Er is nood aan selectie en een overkoepelende coördinatie voor (de opmaak van) selectie(criteria). In het Waasland werden reeds verschillende acties ondernomen op dit vlak (*zie ook hierboven en hieronder*) zoals o.a. het traject rond collectie-afspraken, het traject rond landbouwcollecties en de visietekst rond particulier erfgoed.
- De depotsituatie is redelijk te noemen. Bijna overal treft men 'zwerfgoed' aan en vaak is er een gebrek aan efficiëntie op het vlak van depotwerking en/of –inrichting. Een kleine meerderheid van de musea, ook in het Waasland, heeft onvoldoende ruimte in zijn depot, terwijl voor sommigen in de toekomst plaatsgebrek dreigt met als belangrijkste redenen niet-gepaste inrichting van het depot en het ontbreken van een verzamel- en afstotingsbeleid. Heel wat kleine cultureel-erfgoedorganisaties krijgen huisvesting van de gemeente (*zie bijlage 6*), waar ook hun depot gevestigd is. Enkele organisaties beschikken niet over een eigen ruimte of over een ruimte van een privéeigenaar, die geen duurzame oplossing biedt. Hier zijn mogelijkheden voor gezamenlijke depotwerking. De erkende musea zien ook heil in een transit- en

nooddepot. Het Land van Waas telt weinig (gespecialiseerde) cultureel-erfgoeddepots. Van de 49 onderzochte depotruimtes van cultureel-erfgoedorganisaties (in brede zin) zijn er 35 redelijk tot goed en vertonen er twaalf problemen zoals stof, temperatuurschommelingen en vocht. Wat waar bewaard moet worden en wat eventueel in een gemeenschappelijk depot bewaard hoort te worden, kan best centraal aangestuurd of gecoördineerd worden.

- In het Waasland is op enkele uitzonderingen na (die bij de beheerders bekend zijn) de conditie van de meeste voorwerpen goed. De collectiebeheerders zijn zich bewust van het belang van de conditie van de collectie en zien erop toe dat stukken goed gecontroleerd en eventueel schoongemaakt of gerestaureerd worden voordat ze opgenomen worden in de collectie. Kleine(re) musea ervaren soms problemen om grote stukken in stand te houden. Volgens de kleine musea zijn problemen op vlak van behoud en beheer voornamelijk te wijten aan een gebrek aan tijd en mankracht. Het belang van vorming wordt aangestipt.
- Als ondersteuning vraagt men voornamelijk naar subsidies, vorming en begeleiding of advies. Voor de vorming verkiest men een praktijkgericht aanbod en wijst men op de nood tot afstemming met andere spelers. Voor de begeleiding en/of advisering ervaren de erkende musea een nood aan specialisatie van het aanbod.

Voor de **archiefsector** zijn er onderstaande conclusies:

- Voor openbare besturen is wat waar bewaard moet worden en wanneer het ontsloten mag worden wettelijk bepaald, voor privé-archieven beslist de eigenaar. De bewaarplaatsen in het Waasland kunnen onderverdeeld worden in drie categorieën: het Rijksarchief Beveren, instellingen met een professionele archiefdienst, organisaties die archieven in eigen beheer hebben, zonder structurele omkadering.

Verdeling archiefbewaarders	Aantal meter	In %
Gemeentearchieven	7 003	61,9
Rijksarchief Beveren	2 018	17,8
OCMW archieven	1 879	16,6
Heemkundige kringen	235	2,1
Kerkfabrieken	31	0,3
Privé-organisaties	147	1,3
Totaal	**11 313**	**100**

Tabel 5: Verdeling bewaarplaatsen in aantal meter en percentage

- In het Waasland werden in totaal 319 archiefvormers, waarvan archief bewaard is gebleven, getraceerd. In onderstaande tabel wordt een procentuele verdeling van de archiefvormers gepresenteerd. Het grote aandeel gemeenten is te wijten aan het feit dat het oude, modern en hedendaags archief in het onderzoek als afzonderlijke entiteiten zijn opgenomen, maar voor dit overzicht als één archiefvormer beschouwd werden.

Verdeling archiefvormers	Aantal archiefvormers	In %	Aantal meter	In %
Regionale overheidsinstellingen	7	2	11	0,1
Rechterlijke macht	14	4	129	1,1
Verenigingen	28	9	184	1,6
Bedrijven	11	3	345	3
Families en personen	28	9	273	2,4
OCMW	34	11	1 972	17,4
Religieuze organisaties	47	15	350	3,1
Gemeenten	112	35	7 736	68,5
Polders	12	4	15	0,1
Notarissen	26	8	298	2,6
Totaal	**319**	**100**	**11 313**	**100**

Tabel 6: Procentuele vergelijking archiefvormers en omvang archief in meter

- Er is veel kwaliteitsverschil binnen de openbare archieven; vaak is de archiefwerking geen prioriteit in de kleinere gemeenten. In het Waasland hebben een opvallend groot aantal gemeenten een archiefdienst (een aparte dienst met minstens één archiefmedewerker), nl. Beveren, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas en Temse. In Kruibeke, Moerbeke, Stekene en Waasmunster is er geen archivaris.
- De inventarisatie staat bij velen nog niet op punt. In het Waasland is het merendeel van de archieven geregistreerd en dit op verschillende manieren: een getypte plaatsings-, depot- of overdrachtslijst, een worddocument, op afzonderlijke fiches of in een databank. Het systematisch volgens de regels van de archivistiek inventariseren, gebeurt slechts in 25% van de inventarisatie. Aangezien dit een arbeidsintensief werk is, is personeels- en tijdsgebrek één van de voornaamste oorzaken van deze achterstand. Het op een geautomatiseerde wijze ontsluiten van archieven stelt behalve tijd en personeel nog een andere problematiek, namelijk de keuze van het softwarepakket. Eigen ontworpen databanken of commerciële oplossingen bieden niet de nodige kwaliteit en continuïteit om dit probleem aan te pakken. De vraag naar een systeem voor inventarisatie en ontsluiting van archivalisch materiaal blijft groot. Digitalisering van de archieven is nauwelijks uitgevoerd.
- De depotproblematiek is het grootst voor verenigings- en bedrijfsarchieven; wellicht is er voor die groep veel interesse in een gemeenschappelijk depot. Een kleine meerderheid van de archieven heeft op dit moment voldoende ruimte in het depot. Sommigen geven aan dat er op termijn plaatsgebrek dreigt, maar schoning en betere infrastructuur bieden hier al oplossingen. In het Waasland is enkel daar waar er een voltijdse archivaris in dienst is, ook een rationeel depotbeheer. In de andere gemeenten is vaak onvoldoende toezicht op het depot en de wijze waarop archieven overgebracht en weggeborgen worden.
- Daarnaast is er rond digitaal depot dringend nood aan een (bij voorkeur Vlaamse) oplossing.
- De toestand van het archief wordt meestal nog als redelijk goed ingeschat, maar er ontbreekt dikwijls echt kennis hierover en het bekomen van de basiscondities (inclusief diefstal- en brandbeveiliging) is moeilijk haalbaar. Slechts een minderheid beschikt over een calamiteitenplan, maar de vraag naar een minimale versie is groot. Een gezamenlijk depot vindt men momenteel minder interessant, een nooddepot is wel zinvol.
- Als ondersteuning vraagt men voornamelijk naar subsidies, vorming en begeleiding of advies. Voor de vorming verkiest men een praktijkgericht aanbod.

Voor de **kerkbesturen** zijn er onderstaande conclusies:

Kerkfabriek	Deelgemeente/wijk
Sint-Petrus	Tielrode
Christus Koning	Temse Hollebeke
Sint-Jan-Baptist	Waasmunster Ruiter
Sint-Niklaas	Sint-Niklaas
Sint-Jozef	Sint-Niklaas
Christus-Koning	Sint-Niklaas
Sint-Jan De Doper	Sint-Niklaas
Sint-Paulus	Lokeren-Oudenbos
Sint-Antonius van Padua	Lokeren
Sint-Laurentius	Verrebroek
OLV Hemelvaart	De Klinge
Sint-Laurentius	Lokeren
OLV Bijstand	Sint-Niklaas
Sint-Petrus	Bazel
OLV	Daknam
OLV ten Hemel Opgenomen	Doel
Sint-Paulus	Sint-Pauwels
Sint-Margaretha	Elversele
OLV Hemelvaart	Kruibeke
OLV	Melsele
Sint-Michiel	Kieldrecht
Heilig Kruis	Stekene
OLV Onbevlekt Ontvangen	Klein-Sinaai

Tabel 7: Overzicht van de inventarissen van de kerkbesturen in het Waasland in Religieuserfgoed.be

- Alle kerkbesturen hebben in principe een inventaris (wettelijk opgelegd), maar het belang van de inventaris en de actualisering ervan worden miskend. De inventaris van 23 kerkbesturen in het Waasland werd reeds ingevoerd in Religieuserfgoed.be onder begeleiding van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
- De omvang van de collecties is heel wisselend.
- Procentueel wordt er weinig opgeslagen in een depot. Het roerend patrimonium hangt/staat in de kerk zelf, dikwijls zonder enige systematiek. De bewaaromstandigheden verschillen meestal toch enigszins van deze in de opslagruimten, waar er getracht wordt conserverende maatregelen te nemen. Het archief wordt meestal opgeslagen in de pastorie, wat door het verdwijnen van veel pastorieën niet evident is op lange termijn.
- De toestand van het patrimonium wordt over het algemeen als redelijk goed ingeschat door de kerkbesturen, maar er is weinig controle. Het blijkt wel dat de meesten zich niet voldoende onderlegd vinden op het vlak van de omgang met, het bewaren en behouden van het patrimonium enerzijds en de identificatie en toestandscontrole anderzijds en vragen hiervoor ondersteuning en advies. De Monumentenwacht Interieur kan hier al soelaas bieden.
- De sector vraagt expliciet om selectiecriteria, er is veel vraag naar herbestemming; wellicht is de sector gewonnen voor een (transit)depot.

Als **algemene conclusies** wordt gesteld dat depotproblematiek en vooral de noden en verwachtingen op het vlak van depotwerking niet eenduidig zijn. De werking, de behoeften en de aangewezen aanpak of methodiek verschillen van doelgroep tot doelgroep en ook hierbinnen zijn opnieuw variaties, waardoor maatwerk in de ondersteuning nodig is. Toch kunnen een aantal belangrijke aandachtspunten gedistilleerd worden uit de resultaten van de bevraging.

- Praktijkgerichte en specifieke vorming is een belangrijk instrument. Daarbij is afstemming en samenwerking tussen de verschillende aanbieders van vorming nodig.
- Bij alle doelgroepen is er nood aan een degelijke calamiteitenplanning. Hierbij biedt samenwerking en sectoroverschrijdend werken een duidelijke meerwaarde.
- Ondersteuning van een goede bewaring ter plaatse (via subsidies, vorming, advisering en begeleiding) geniet de voorkeur op het investeren in fysieke depots.

- Bij de overweging van een gemeenschappelijk depot gaat de voorkeur uit naar noodopvang binnen een transitdepot.
- Geleidelijk komt er interesse bij de musea voor een selectief verzamelbeleid en selectiecriteria.
- Verschillende cultureel-erfgoedbeheerders vragen naar het verder gecentraliseerd ontsluiten van relevante informatie bv. via Depotwijzer.be.
- Rond het digitaal archiveren is een grote vraag naar gecentraliseerde Vlaamse oplossing.
- Archieven blijven vragende partij voor een gemeenschappelijk databank en ontsluitingssysteem voor archieven.

De **Erfgoedcel Waasland** leidt de cultureel-erfgoedbeheerders in het Waasland toe naar het aanbod van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen en de cultureel-erfgoedbeheerders spelen hierop in. De Erfgoedcel Waasland werkt daarenboven samen met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen in de concrete uitwerking van projecten en begeleiding/ondersteuningstrajecten.

RAPPORTEN

De uitgebreide resultaten van WODE met gedetailleerdere beschrijvingen van de cultureel-erfgoedorganisaties en de cultureel-erfgoedcollecties in het Waasland en met analyses op verschillende niveaus (o.a. per gemeente, per organisatie, per soort cultureel erfgoed) werden meegegeven in de aanvraag voor een Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas voor de periode 2009-2014 – *zie ook bijlage 13 en 14 voor één generiek exemplaar van elk*.
De Erfgoedcel Waasland zorgt in 2015 i.s.m. de cultureel-erfgoedbeheerders voor een grondige evaluatie en een verdere implementatie van de aanbevelingen uit WODE.

ONDERSTEUNINGSMAATREGELEN VAN DE GEMEENTEN EN INTERWAAS VOOR DE CULTUREEL-ERFGOEDWERKING

Zowel door gemeenten als door Interwaas wordt zeer uitgebreid ondersteuning geboden bij de zorg voor en de ontsluiting van cultureel-erfgoed.

ONDERSTEUNINGSMAATREGELEN VAN DE GEMEENTEN

In de tabel staat een **schematisch overzicht** van de ondersteuning, die geboden wordt door de verschillende gemeenten aan de cultureel-erfgoedwerking op het grondgebied. *Zie bijlage 6 voor een verder **gedetailleerd overzicht** van de gemeentelijke ondersteuning.*

Uit deze tabel en het gedetailleerde overzicht in bijlage 6 blijkt dat de gemeenten **heel uitgebreid ondersteuning** bieden en dit **op verschillende vlakken**:

- Logistieke ondersteuning
- Promotionele ondersteuning
- Inhoudelijke ondersteuning
- Financiële ondersteuning
- Personeel en vrijwilligers

	BEVEREN	KRUIBEKE	LOKEREN	MOER-BEKE	S-GILLIS-WAAS	SINT-NIKLAAS	STEKENE	TEMSE	WAAS-MUNSTER
LOGISTIEKE ONDERSTEUNING									
Structurele huisvesting									
Verhuur zalen									
Uitleendienst									
Drukwerk									
Technische dienst									
PROMOTIONELE ONDERSTEUNING									
Gemeentelijke website									
Gemeentelijk infoblad									
Uit-databank									
Distributie									
Prijs									
Andere									
INHOUDELIJKE ONDERSTEUNING									
Aanspreekpunt									
Eerstelijnsonderst.									
FINANCIËLE ONDERSTEUNING									
Werk.mid. priv. colb. org.									
Werk.mid. verenigingen									
Subsidies tijdschrift									
Projectsubsidies									
Ad hoc toelagen									
Nominatim toelagen									
Andere									
PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS									
Cultuurbel.coördinator									
Archief									
Museum									
Heemk.kring of museum									
Andere									
ANDERE									
Receptie/ontvangst					soms				
Aankoop publicatie									
Andere									

Tabel 8: Schematisch algemeen overzicht van de gemeentelijke ondersteuning voor cultureel erfgoed

		LOGISTIEKE ONDERSTEUNING				
		Structurele huisvesting	**Verhuur zalen**	**Uitleendienst**	**Drukwerk**	**Technische dienst**
		Zijn er CEorganisaties gehuisvest in gebouw en van de stad of de gemeente?	Is het gebruiksreglement afgestemd op de noden van CEverenigingen?	Kan er in de uitleendienst ook materieel voor cultureel-erfgoedactiviteiten w orden ontleend?	Kan een CEactor gratis of tegen verminderd tarief gebruik maken van kopieerdiensten van de gemeente?	Kan een CEactor beroep doen op de technische dienst van de gemeente?
BEVEREN	**J / N**	ja	ja	ja	ja	ja
	Info	Archief de Bergeyck, Hertogelijke Heemkundige Kring Land van Beveren en Gemeentelijk Heemkundig Museum Beveren	CC Ter Vesten en kasteel Cortew alle	Via Technische Dienst		Via gemeentearchief, cultuurcentrum Ter Vesten
KRUIBEKE	**J / N**	ja	ja	ja	nee	ja
	Info	Archief Vilain XIIII, Heemkundige Kring en Museum Wissekerke	Kasteel Wissekerke, zaal boven de bibliotheek, OC De Brouw erij, Getijdenmolen	Tentoonstellingskasten, tentoonstellingspanelen, beamer en laptop	in principe niet	Er dient per geval een aanvraag ingediend te w orden, gericht aan het College van Burgemeester en Schepenen
LOKEREN	**J / N**	ja	ja	nee	nee	ja
	Info	Heemkundige Kring De Souvereinen en Stedelijk Museum Lokeren	Theaterzaal en Torenzaal. Lokale culturele verenigingen betalen speciale lage tarieven voor gebruik van de infrastructuur van het CC			
MOERBEKE	**J / N**	ja	ja	ja	ja	ja
	Info	Heemkundige Kring Moerbeke (voor opslag van materiaal)	Elke vereniging kan jaarlijks 1 maal gratis een lokaal van de gemeente gebruiken	Fotokaders, ophangpanelen en tentoonstellingstafels	Zolang het maar geen oplagen zijn om huis aan huis te verspreiden	Afhankelijk van de noden
SINT-GILLIS-WAAS	**J / N**	ja	ja	nee	ja	ja
	Info	Heemkundige Kring De Kluize in musea Oud Gemeentehuis en Oud Vredegerecht	Gemeentelijke infrastructuur (polyvalente zalen en vergaderzalen)			Beperkte logistieke ondersteuning voor bijvoorbeeld uitlenen vlaggenmasten/tafels en stoelen
SINT-NIKLAAS	**J / N**	ja	ja	ja	nee	ja
	Info	Archeologische Dienst Waasland, Bibliotheca Wasiana, Heemkundige Kring Den Dissel, Heemkundige Kring en Museum Nieuw kerken-Waas 200/700, Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, Sint-Nicolaasgenootschap, Stedelijke Musea Sint-Niklaas (Zw ijgershoek, Salons voor Schone Kunsten, Mercatormuseum), Tinelmuseum en Familiekunde Vlaanderen - afdeling Land van Waas	Meestal palend aan de 'geprivatiseerde' erfgoedlokalen (expozalen SteM, polyvalente ruimte dorpshuis Sinaai, klaslokaal Meratormuseum, Salons voor Schone Kunsten…)	Tentoonstellingspanelen (dienst feestelijkheden) en expokasten SteM		Stedelijke actoren hebben eigen klusjesdienst. Private actoren alleen bij samenw erkingsprojecten
STEKENE	**J / N**	ja	ja	ja	ja	ja
	Info	Heemkundige Kring en Museum D'Euzie	Culturele infrastructuur (gemeentelijke zalen) aan verenigingen	Ontlening van gemeentelijk materiaal, w aaronder tentoonstellingsmaterieel	Het gemeentebestuur biedt 1000 gratis kopieën (recto of recto verso) per jaar aan verenigingen	Logistieke steun en uitlening materiaal aan erfgoedverenigingen
TEMSE	**J / N**	ja	ja	ja	ja	ja
	Info	Gemeentemuseum Temse, Priester Poppemuseum, Heemkundige Kring Braem vzw (in Museumherberg De Sw aene), Heemkundige Kring Tielrode (in zolderruimte van oud-gemeentehuis Tielrode)	Gemeentemuseum, Exporuimte de Watermolen, Feestzaal Gemeentehuis, Huis De Fortune, Bovenzaal theaterzaal Roxy	Verenigingen huren aan verminderde tarieven: logistiek materiaal: stoelen, tafels, podium, tentoonstellingspanelen, vitrinekasten, beamer, projectiescherm…	Verenigingen kunnen tegen gunsttarieven fotokopiëren	Bij specifieke aangelegenheden (dikw ijls mits toestemming college bv. overbrenging materiaal bij tentoonstelling
WAAS-MUNSTER	**J / N**	ja	nee	ja	ja	ja
	Info	Heemkundige Kring 't Sireentje en Heemkundig Museum Waasmunster		Gratis ter beschikking: heel gamma aan feestmateriaal, mobiel podium, een toiletw agen een geluidsinstallatie	Socio-culturele verenigingen kunnen tegen gunsttarieven documenten kopiëren op de cultuurdienst	materialen w orden door de technische dienst bezorgd en opgehaald

Tabel 9: Overzicht gemeentelijke logistieke ondersteuning voor de culturele-erfgoedwerking

Op het vlak van **logistieke ondersteuning** bieden de gemeentebesturen veel ondersteuning aan de cultureel-erfgoedactoren.

- Zo huisvesten alle gemeenten structureel één of meerdere cultureel-erfgoedactoren.
- Daarnaast kunnen cultureel-erfgoedactoren in bijna alle gemeenten gratis gebruik maken van of huren aan verlaagde tarieven van gemeentelijke (culturele) infrastructuur.
- Zeven van de negen gemeenten lenen diverse materialen uit aan de cultureel-erfgoedactoren.
- Zes van de negen gemeenten bieden gratis of aan verlaagde tarieven drukwerk.
- Tenslotte kunnen de cultureel-erfgoedactoren in alle gemeenten beroep doen op de technische diensten en andere diensten. Daarnaast kunnen de cultureel-erfgoedactoren beroep doen op de Provinciale uitleendienst (die gehuisvest is in de gebouwen van Interwaas).

Het Waasland is bovendien begiftigd met een fijn net van **lokale culturele infrastructuren**.

- In de eerste plaats zijn er de vele **musea**, vaak ondergebracht in waardevolle historische gebouwen, rijk aan erfgoedcollecties, maar ook aan verhalen. Mooie voorbeelden zijn de museumlocaties in Beveren (in kasteel Cortewalle), Lokeren (Stadsmuseum Lokeren), Sint-Niklaas (Salons voor Schone Kunsten en een deel van de collectie in Huis Janssens) en Waasmunster (in kasteel Blauwendael) e.a.
  Diverse musea hebben ruimte voor tijdelijke tentoonstellingen en een educatieve werking met een eigen ruimte (Stadsmuseum Lokeren, SteM e.a.).
  Meer kleinschalige initiatieven zijn ondergebracht in zeer diverse ruimtes (bijvoorbeeld Heemkundig Museum Nieuwkerken 200/700, deel van de collectie van de Heemkundige Kring De Kluize in het oud gemeentehuis van Sint-Gillis-Waas).
- Daarnaast zijn de **cultuur- en gemeenschapscentra** uit de regio (wellicht de belangrijkste) aanbieders van lokale culturele infrastructuur: CC Sint-Niklaas (schouwburg, museumtheater, Walburg e.a.), CC Lokeren (schouwburg, Torenzaal), CC Ter Vesten Beveren, GC Hoogendonck Waasmunster, GC De Route in Sint-Gillis-Waas en CC Temse.
  Naast de hoofdgebouwen beschikken deze centra vaak over deelinfrastructuren (in Beveren zijn dat er meer dan een dozijn in de diverse deelgemeenten, waaronder OC Boerenpoort in Melsele en OC Ermenrike in Kieldrecht de grootste zijn – naast Huis Piers Beveren en diverse oude gemeentehuizen). Ook in diverse andere gemeenten zijn er ontmoetingsruimten (voor Stekene bijvoorbeeld zijn dit OC De Statie, OC Boudelo, OC Koningshei, OC d'Oude School; voor Waasmunster het buurthuis Sombeke en voor Temse Huis De Fortune in Elversele…).
  Zowel de schouwburgen, polyvalente zalen, vergaderzalen als tentoonstellingszalen zijn bruikbaar voor cultureel-erfgoedwerking.
- Verder zijn er de diverse **archieven en bibliotheken**, vaak met een leeszaal en / of vergaderzaal (-zalen) en met mogelijkheden voor tentoonstellingen in de gangen en aan de muren.

- Ook de **muziekacademies** en **academies voor Schone Kunsten** en hun filialen beschikken over diverse ruimten voor concerten, voordrachten, tentoonstellingen (bijvoorbeeld de Vierkante Zaal en het auditorium Greta Weyn in Sint-Niklaas).
- Het Waasland beschikt over meerdere **kastelen** met soms bruikbare culturele ruimten (waar soms museum, tentoonstellingszalen e.a. zijn ondergebracht). Voorbeelden zijn Blauwendael (Waasmunster), Cortewalle en in de toekomst Hof ter Welle (Beveren), Wissekerke (Kruibeke) en Walburg (Sint-Niklaas). Ook de oude **molens** zijn vaak interessante ruimtes (Roomanmolen in Sint-Pauwels, Molenhuis De Watermolen in Temse, de Spaanse getijdenmolen in Rupelmonde, de Heirbrugmolen te Lokeren en verder de molens van Doel en Sint-Niklaas).
- Naast molens en kastelen zijn ook oude **fabrieksgebouwen** (OC De Oude Brouwerij Kruibeke, Zwijgershoekcomplex Sint-Niklaas) en **kapellen** (bijvoorbeeld te Sinaai en OC De Boerenpoort in Melsele) nu al in dienst als potentiële culturele ruimtes.
- Er zijn ook een aantal **militaire bouwwerken** die als culturele infrastructuur dienst doen, in eerste instantie Fort Liefkenshoek te Kallo.

		PROMOTIONELE ONDERSTEUNING					
		Gemeentelijke website	**Gemeentelijk infoblad**	**Uit-databank**	**Distributie**	**Prijs**	**Andere**
		Staan alle CEactoren op de gemeentelijke website?	Worden alle CEdactoren en -activiteiten opgenomen in het infoblad?	Zijn alle CEorganisaties en -activiteiten opgenomen in de UiT-databank?	Distribueert de gemeente informatie (bv. flyers, posters) van CEactoren?	Is er een gemeentelijke prijs voor cultureel-erfgoed?	
BEVEREN	**J / N**	ja	ja	ja	ja	nee	nee
	Info	Wordt momenteel op punt gezet - nieuwe website is pas in gebruik genomen en nog niet volledig	De activiteiten worden opgenomen in 'Uit in Beveren', bijlage van Onze Gemeente				
KRUIBEKE	**J / N**	ja	ja	ja	ja	nee	nee
	Info	Volledig nieuwe website in de maak	Activiteiten uit de UiT-kalender worden effectief opgenomen in het splinternieuwe Kruibeke INFO				
LOKEREN	**J / N**	ja	ja	nee	nee	nee	nee
	Info				Via een extra katern kan dit wel in de infokrant		
MOERBEKE	**J / N**	ja	ja	ja	nee	nee	nee
	Info	Als vereniging	Indien de input er is				
SINT-GILLIS-WAAS	**J / N**	nee	nee	nee	ja	nee	nee
	Info	Enkel de eigen gemeentedienst: gemeentearchief	Enkel gemeentelijke initiatieven (vaak zijn activiteiten van de cultureel-erfgoedverenigingen echter in samenwerking met de gemeente en dan komt dit er wel in)				
SINT-NIKLAAS	**J / N**	ja	ja	ja	ja	ja	nee
	Info		Met de activiteiten via uitdatabank in "Uit in Sint-niklaas" (gedrukt en digitaal) en in de tweejaarlijkse infogids		Alleen affiches. Flyers bij samenwerkingsprojecten	Cultureel-erfgoedprojecten of -actoren komen in aanmerking voor de cultuurprijs	
STEKENE	**J / N**	nee	ja	ja	ja	nee	nee
	Info		Op eigen initiatief kunnen zij hun gegevens invoeren op de Uit-databank die verschijnt als Uit-agenda in infoblad en op website	Zie boven	Mogelijk via bibliotheek en dienst toerisme		
TEMSE	**J / N**	ja	ja	ja	nee	nee	ja
	Info		verenigingen kunnen open activiteiten gratis bekend maken via de Gemeenteberichten in het plaatselijk reclameblad, het gemeentelijk Informatieblad en de gemeentelijke website	Cultureel-erfgoedverenigingen worden aangespoord om hun activiteiten in te voeren in de Uitdatabank		In het verleden is er één maal een erfgoedprijs uitgegeven voor een bijdrage aan het jaarboek van het gemeentemuseum (2007)	Erfgoedactiviteiten worden vermeld in de elektronische nieuwsbrief cultuur
WAAS-MUNSTER	**J / N**		ja	nee	ja	ja	nee
	Info	Verenigingen kunnen hun publieke activiteiten gratis bekend maken via de cultuurkalender van de gemeentelijke website	In het gemeentelijk infoblad, de Vierschaarkroniek wordt ruimte voorzien voor de cultuurdienst		Afficheringssystemen en infoborden	Er is een specifieke toelage voor de Cultuurprijs	

Tabel 10: Overzicht gemeentelijke promotionele ondersteuning voor de culturele-erfgoedwerking

Op het vlak van **promotie** wordt het cultureel-erfgoedaanbod in bijna alle gemeentelijke promotiekanalen meegenomen. De Uit-databank wordt in zes van de negen gemeenten ingezet als bron van informatie. In drie gemeenten worden cultuurprijzen uitgereikt, waarvoor ook cultureel-erfgoed in aanmerking komt.

		INHOUDELIJKE ONDERSTEUNING			
		Aanspreekpunt			Eerstelijns-ondersteuning
		Hebben CEactoren een duidelijk aanspreekpunt in de gemeente?	Heeft dit aanspreekpunt een zicht op de aanwezige expertise in de gemeente?	Heeft dit aanspreekpunt een zicht op de aanwezige expertise buiten de gemeente?	Kan dit aanspreekpunt ook eerstelijnsondersteuning bieden?
BEVEREN	J / N	ja	ja	ja	ja
	Info	Voltijdse erfgoedmedewerker verbonden aan CC Ter Vesten			
KRUIBEKE	J / N	ja	ja	ja	ja
	Info				
LOKEREN	J / N	ja	ja	ja	ja
	Info	Via de stedelijke erfgoedraad	Via de archivaris, via iemand die bij dienst erfgoed werkt bij de provincie.		
MOERBEKE	J / N	ja	ja	ja	ja
	Info	Burgemeester, Schepenen, Gemeentesecretaris, Bibliothecaris, ...		Er is een goede samenwerking	Indien nodig, momenteel wordt dit altijd door verenigingen zelf gedaan
SINT-GILLIS-WAAS	J / N	ja	ja	ja	ja
	Info	Archivaris en cultuurbeleidscoördinator			
SINT-NIKLAAS	J / N	ja	ja	ja	ja
	Info	Meerdere zelfs: bv. Cultuurdienst, Stadsarchief en SteM			
STEKENE	J / N	ja	ja	ja	ja
	Info	Vaste medewerker op dienst cultuur verantwoordelijk voor erfgoeddossiers	In hoofdzaak	In hoofdzaak	
TEMSE	J / N	ja	ja	ja	ja
	Info	De cultuurbeleidscoördinator en archivaris		Indien niet, wordt doorverwezen naar de Erfgoedcel Waasland	Cultuurbeleidscoördinator biedt regelmatig hulp bij het invullen van erfgoeddossiers voor subsidies
WAAS-MUNSTER	J / N	ja	ja	ja	ja
	Info	Culltuurbeleidscoördinator			

Tabel 11: Overzicht gemeentelijke promotionele ondersteuning voor de culturele-erfgoedwerking

In alle gemeenten is / zijn er één of meerdere **lokaal aanspreekpunt(en)** rond cultureel erfgoed. Dit is dikwijls de cultuurbeleidscoördinator of de archivaris. Dit aanspreekpunt heeft zicht op de aanwezige expertise, zowel binnen de gemeente als daarbuiten. Bovendien biedt het aanspreekpunt ook eerstelijnsondersteuning.

De zeven **cultuurbeleidscoördinatoren** trachten culturele actoren aan te zetten tot samenwerking en een lokale en intergemeentelijke dynamiek op gang te brengen. Daarnaast hebben Beveren, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas en Temse een **archivaris**. Ze participeren ook in het Waas ArchievenOverleg. Lokeren en Sint-Niklaas hebben stedelijke **musea** met eigen personeel. Daarnaast wordt voor het Gemeentemuseum Beveren en dat van Temse samengewerkt met respectievelijk de Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren en een Beheerraad Gemeentemuseum Temse. In Beveren is een voltijdse erfgoedmedewerker verbonden aan het CC Ter Vesten. De heemkundige kringen en musea werken allen met een grote ploeg **vrijwilligers**. Daarnaast zijn er nog andere cultureel-erfgoedverenigingen, die gedragen worden door vele enthousiaste vrijwilligers.

		PERSONELE ONDERSTEUNING				
		Cultuurbeleids-coördinator	**Archief**	**Museum**	**Heemkundige kring of museum**	**Andere**
		Hoeveel personeelsleden en vrijwilligers zijn actief?	Hoeveel personeelsleden en vrijwilligers zijn actief?	Hoeveel personeelsleden en vrijwilligers zijn actief?	Hoeveel personeelsleden en vrijwilligers zijn actief?	
BEVEREN	**J / N**	ja	ja	ja	ja	ja
	Info	1 VTE via CC ter Vesten	4,7 VTE	zie Heemkundige Kring	20 Vrijwilligers	1 VTE via CC ter Vesten
KRUIBEKE	**J / N**	ja	nee	nee	ja	ja
	Info	1 VTE			12 vrijwilligers	8 à 9 vrijwilligers bij Graventoren vzw, Julien Lyssens (WOI), Werner Van de Walle (Nautisch)
LOKEREN	**J / N**	ja	ja	ja	ja	ja
	Info	0,5 VTE	1,7 VTE	3,5 VTE	6 vrijwilligers	3 vrijwilligers bij Heirbrugmolen
MOERBEKE	**J / N**	nee	nee	nee	ja	nee
	Info				11 vrijwilligers	
SINT-GILLIS-WAAS	**J / N**	ja	ja	nee	ja	ja
	Info	1 VTE	1 VTE		10 vrijwilligers	20 vrijwilligers bij Folkloregroep De Klomp, 4 vrijwilligers bij Huis van de Evolutie, 49 leden bij Volkskunstgroep Drieske Nijpers
SINT-NIKLAAS	**J / N**	ja	ja	ja	ja	ja
	Info	1 VTE	4,3 VTE	18,82 VTE	tientallen vrijwilligers bij de verenigingen	tientallen vrijwilligers bij de verenigingen
STEKENE	**J / N**	ja	ja	ja	ja	nee
	Info	1 VTE	1 medewerker secretariaat	wisselend aantal vrijwilligers Landbouw museum Stekene	15 vrijwilligers Heemkundige Kring D'Euzie	
TEMSE	**J / N**	ja	ja	ja	ja	ja
	Info	1 VTE	> 1 VTE	1 VTE voor alle musea (1/2 B-niveau, 17 u. toezicht D-niveau, 1/2 poetsvrouw E-niveau)	Wisselend aantal vrijwilligers Heemkundige Kring Braem	6 vrijwilligers voor de Beheerraaad van Gemeentemuseum Temse
WAAS-MUNSTER	**J / N**	ja	nee	nee	ja	ja
	Info	1 VTE			> 4 vrijwilligers	Vrijwilliger Abdij van Roosenberg

Tabel 12: Overzicht gemeentelijke personele ondersteuning voor de culturele-erfgoedwerking

		ANDERE		
		Receptie / feestelijke ontvangst	**Aankoop publicatie**	**Andere**
		Biedt de gemeente een receptie of feestelijke ontvangst aan CEactoren aan?	Koopt de gemeente publicaties van CEdactoren aan als relatiegeschenk?	
BEVEREN	**J / N**	ja	ja	nee
	Info	Bij opening tentoonstelling, voorstelling boek…		
KRUIBEKE	**J / N**	nee	nee	nee
	Info		Er worden wel publicaties aangekocht om aan te bieden in de bibliotheek	
LOKEREN	**J / N**	ja	ja	nee
	Info			
MOERBEKE	**J / N**	nee	nee	nee
	Info			
SINT-GILLIS-WAAS	**J / N**	soms	ja	ja
	Info			Er zijn uitgebreide mogelijkheden tot samenwerking met de gemeentelijke diensten
SINT-NIKLAAS	**J / N**	ja	ja	nee
	Info	Bij viering 25 en 50 jaar	10-tal (indien het de moeite is als relatiegeschenk)	
STEKENE	**J / N**	nee	nee	nee
	Info			
TEMSE	**J / N**	ja	ja	nee
	Info	Bij specifieke activiteiten (bv. Erfgoeddag)		
WAAS-MUNSTER	**J / N**	nee	nee	nee
	Info			

Tabel 13: Overzicht gemeentelijke andere ondersteuning voor de culturele-erfgoedwerking

Sporadisch bieden de gemeentebesturen ook recepties / feestelijke ontvangsten aan en kopen ze publicaties aan, meestal ter gelegenheid van jubilea of feesten.

		Werkingsmiddelen collectiebeherende organisaties	Werkingsmiddelen verenigingen	Subsidies tijdschrift	Projectsubsidies	Ad hoc toelagen	Nominatim toelagen	Andere
		Krijgen de private collectiebeherende organisaties werkingssubsidies van het lokaal bestuur?	Worden CEverenigingen gesubsidieerd op basis van een bestaand subsidiereglement voor socio-culturele verenigingen?	Worden CEverenigingen met een jaarboek of tijdschrift gesubsidieerd?	Worden CEprojecten gesubsidieerd op basis een subsidiereglement?	Zijn er ad hoc toelagen voor CEprojecten?	Zijn er nominatim toelagen voor CEactoren?	
BEVEREN	J / N	ja	ja	ja	nee	ja	nee	nee
	Info			Binnen het subsidiereglement voor socio-culturele verenigingen		Naar aanleiding van bv. uitzonderlijke projecten of vieringen (bv. 50 jaar Heemkundige Kring)		
KRUIBEKE	J / N	ja	nee	ja	ja	nee	nee	nee
	Info	Structurele logistieke ondersteuning			Een bij de cultuurraad aangesloten vereniging kan aanspraak maken op een projectsubsidie (max. € 250 per vereniging). Voor de realisatie van een buitengewoon project kan een vereniging aanspraak maken op €2500			
LOKEREN	J / N	ja	nee	ja	nee	ja	nee	nee
	Info			Bv. De Heemkundige Kring De Souvereinen heeft meestal een apart jaarboek dat een bijzonder iets toelicht waarvoor subsidie mogelijk is via de culturele raad				
MOERBEKE	J / N	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee
	Info				Éénmalige subsidies voor grote projecten kunnen door het CBS wel toegestaan worden			
SINT-GILLIS-WAAS	J / N	nee	ja	nee	nee	ja	nee	nee
	Info		Dit bedrag is enkele honderden euro's			Bv. bij het vijfjarige Drieskes Kermis krijgt Volkskunstgroep Driekse Nijpers een toelage van €5000		
SINT-NIKLAAS	J / N	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
	Info	financiële toelage: Archeologische Dienst Waasland (€ 45000), Bibliotheca Wasiana (€150) en de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (€3500+€750)	Reynaertgenootschappen en Sint-Nicolaasgenootschap, Familiekunde Vlaanderen - Afdeling Land van Waas, Heemkundige Kring Den Dissel, Heemkundige Kring Nieuwkerken 200/700, Edgar Tinelmuseum, Heemkundige Museum Nieuwkerken en Historisch Pijp- en Tabaksmuseum	Het tijdschrift levert punten (en dus werkigsmiddelen) op	Tot 2x max. €2000 per jaar	€ 150	KOKW en Bibliotheca Wasiana	tot maximum €7440 per periode van 5 jaar
STEKENE	J / N	ja	ja	nee	ja	nee	nee	nee
	Info	Heemkundige Kring D'Euzie	Een werkingsubsidie op basis van een puntenstelsel		Socio-culturele verenigingen kunnen een subsidie aanvragen voor gemeenschapsvormende, culturele projecten (initiatieven met een uitzonderlijk karakter en bovenlokale uitstraling)			
TEMSE	J / N	ja	ja	ja	ja	nee	nee	nee
	Info	Het museum krijgt een werkingssubsidie van het bestuur, erfgoedkringen krijgen gratis locatie en ondere logistieke ondersteuning en ook werkingssubsidie voor hun activiteiten	0,85 per inwoner via een subsidiereglement met puntensysteem verdeeld over de socio-culturele verenigingen en muziekverenigingen	Via het subsidiereglement voor socio-culturele verenigingen kunnen zij punten krijgen voor een jaarboek of tijdschrift	Via het projectsubsidireglement voor gemeenschapsvormende projecten waarbij toch regelmatig erfgoedprojecten aan bod komen			
WAAS-MUNSTER	J / N	nee	ja	nee	ja	nee	nee	nee
	Info				Er zijn projectsubsidies voor uitzonderlijke culturele initiatieven			

Tabel 14: Overzicht gemeentelijke financiële ondersteuning voor de culturele-erfgoedwerking

Financieel bieden de gemeentebesturen via verschillende kanalen ook ondersteuning aan de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed. Dit gebeurt op basis van een algemeen subsidiereglement voor cultuur, een beslissing van de cultuurraad of een rechtstreekse beslissing van het college van burgemeester en schepenen. Er bestaan m.a.w. geen speciale reglementen voor cultureel erfgoed, maar de cultureel-erfgoedactoren spelen in op de opportuniteiten in de reglementen voor cultuur.

In de meeste gemeenten krijgen de collectiebeherende organisaties werkingsmiddelen via de gemeenten. Dit wordt in vijf gemeenten aangevuld met subsidies voor het tijdschrift van de cultureel-erfgoedactoren en in vijf gemeenten met projectsubsidies (dikwijls via de cultuurraad). In een paar gemeenten zijn er ook ad hoc en nominatim toelagen.

Bovendien wordt in gemeenten, die intekenen op beleidsprioriteiten van Vlaanderen in het kader van het **Decreet voor Lokaal Cultuurbeleid**, één € per inwoner aangewend voor cultuur (waaronder ook cultureel-erfgoedinitiatieven vallen).

INTERGEMEENTELIJKE ONDERSTEUNINGSMAATREGELEN

Het Land van Waas kent reeds jaren een **intense intergemeentelijke culturele samenwerking**. Deze samenwerkingen zijn dikwijls met andere deelnemende gemeenten. Deze samenwerkingsverbanden – al dan niet met een juridische structuur – en organisaties, die een intergemeentelijke en bovenlokale werking uitbouwen, worden allen op één of andere manier ondersteund door de gemeenten.

De **Stad Sint-Niklaas** neemt als grootste stad in de regio een belangrijke rol op zich. Zo huisvest zij kosteloos de Archeologische Dienst Waasland, de Bibliotheca Wasiana, de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas en Familiekunde Vlaanderen – afdeling Land van Waas. Daarenboven wordt de voltijdse documentalist van de Bibliotheca Wasiana betaald door de stad. Ook de Archeologische Dienst Waasland (1 VTE) en Wacco (ondersteuning voor de boekhouding en gedeeltelijke ondersteuning voor de redactie van 'Acc'enten') kunnen rekenen op personele inbreng van de stad.
Beveren investeert eveneens in personeel bij de Archeologische Dienst Waasland (1,5 VTE).
Toerisme Waasland verzorgt het (Vlaamse) secretariaat van het Intergemeentelijk Project van het Land van Reynaert. Bovendien is elk jaar één gemeente voorzitter van dit intergemeentelijk project.
Interwaas is de onthaalstructuur voor BiblioWaas, de Erfgoedcel Waasland en én een filiaal van de provinciale uitleendienst.

De gemeenten én organisaties investeren allen eveneens **tijd** in deelname aan de overlegstructuren van de samenwerkingsverbanden. Voor het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas is dit per gemeente minimum 0,1 VTE vanuit de gemeenten. Dit betekent dat minstens één ambtenaar minimum 10 % van zijn / haar tijd inzet voor de uitwerking Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas. In de praktijk is dit dikwijls meer: zo engageren zich bijvoorbeeld in Beveren, Lokeren, Sint-Gillis-Waas en Sint-Niklaas verschillende ambtenaren in de stuurgroep. Daarnaast zijn de professionelen en vrijwilligers uiteraard actief in en voor het hele culturele-erfgoedveld.
Er zijn nog verschillende andere samenwerkingsverbanden waarin de gemeenten en actoren zich engageren.

De gemeenten dragen ook **financieel** bij aan het werkingsbudget van een aantal intergemeentelijke organisaties. De Archeologische Dienst Waasland, het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas en Toerisme Waasland ontvangen respectievelijk € 0,4, € 0,22 en € 0,2 per inwoner van de aangesloten gemeenten. Ook het Intergemeentelijk Project Land van Reynaert en de Bibliotheca Wasiana ontvangen jaarlijks beperkte werkingsmiddelen van de gemeenten. De Koninklijke Oudheidkundige Kring van het land van Waas ontvangt jaarlijks een budget van de gemeenten voor de aankoop van collectiestukken. BiblioWaas ontvangt haar werkingsbudget uitsluitend van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen op basis van het

streekgericht bibliotheekbeleid. De Provincie financiert eveneens de Archeologische Dienst Waasland en Toerisme Waasland (via Toerisme Oost-Vlaanderen). Ook Vlaanderen investeert in de organisaties: de Archeologisch Dienst Waasland (Afdeling Monumenten en Landschappen, via werkingsmiddelen), het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas (Agentschap Kunsten en Erfgoed, via werkingsmiddelen) en Toerisme Waasland (Toerisme Vlaanderen, via projectsubsidies).
Daarenboven genieten de Archeologische Dienst Waasland (€ 35 250) en de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (€ 4 000) van een financiële toelage van de Stad Sint-Niklaas.

	Archeologische Dienst Waasland	BiblioWaas	Cultureel-Erfgoed-convenant Land van Waas	Intergemeen-telijk Project Land van Reynaert	Toerisme Waasland	Wacco	Waas Archieven-Overleg
Axel	/	/	/	lid	/	/	/
Beveren	1,5 VTE / lid	lid	lid	lid	lid	lid	lid
Destelbergen	/	/	/	lid	/	/	/
Hamme	/	/	/	/	/	lid	/
Hulst	/	/	/	lid	/	/	/
Kruibeke	lid	lid	lid	lid	lid	/	lid
Lochristi	/	/	/	lid	lid	/	/
Lokeren	/	lid	lid	lid	lid	lid	lid
Moerbeke	/	lid	lid	lid	lid	/	/
Sint-Gillis-Waas	lid	lid	lid	lid	lid	/	lid
Sint-Niklaas	1 VTE / lid	lid	lid	lid	lid	lid	lid
Stekene	lid	lid	lid	lid	lid	/	lid
Temse	lid	lid	lid	lid	lid	/	lid
Waasmunster	lid	lid	lid	lid	lid	lid	lid
Wachtebeke	/	/	/	/	lid	/	/
Zwijndrecht	/	/	/	/	/	lid	/
Provincie	/	lid	/	/	/	/	lid
Toerisme O-VL	/	/	/	/	2 VTE	/	/
Erfgoedcel Waasland	/	/	3,1 VTE	/	/	/	lid

Tabel 15: Overzicht intergemeentelijke ondersteuning

ONDERSTEUNINGSMAATREGELEN VAN INTERWAAS

Complementair aan deze verschillende vormen van gemeentelijke ondersteuning biedt Interwaas ook ondersteuning aan de cultureel-erfgoedactoren. Hiervoor wordt dikwijls samen gewerkt met andere partners in het lokale, provinciale en Vlaamse cultureel-erfgoedveld.

Inhoudelijke ondersteuning wordt op verschillende manieren geboden, o.a. via het Waas cultureel-erfgoedloket, het organiseren van vormingen en het opzetten van trajecten met begeleiding, projecten en geboden expertise. *Zie vraag 6, strategische doelstellingen 1 t.e.m. 4.*

Doel	Financiële ondersteuning
Lidmaatschappen organisaties in Waasland	€ 500,00
Erkende musea (Lokeren) - doorstorting (vanaf '09)	€ 12.500,00
Projectsubsidies (vanaf '09)	€ 15.000,00
Publicaties - doorstorting (vanaf '09)	€ 4.000,00
Heemkring De Souvereinen	€ 1.000,00
Hertogelijke Heemkundige Kring het Land van Beveren	€ 1.000,00
Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas	€ 2.000,00
Publicaties - toelagen (vanaf '10)	€ 5.000,00
Heemkundige Kring Braem (Elversele)	€ 500,00
Heemkundige Kring De Kluize (SGW)	€ 500,00
Heemkundige Kring Den Dissel (Sinaai)	€ 500,00
Heemkundige Kring d'Euzie (Stekene)	€ 500,00
Heemkundige Kring Nieuwkerken 200/700	€ 500,00
Heemk. Kring Wissekerke (Kruibeke)	€ 500,00
Tinelmuseum	€ 500,00
Beheerraad Gemeentemuseum Temse	€ 500,00
Sint-Nicolaasgenootschap - Tijdingen	€ 500,00
Reynaertgenootschap Tiecelyn	€ 500,00
Publicatiesubsidies (vanaf '11)	€ 7.500,00
Groepsaankoop - depot - bijdrage	€ 5.000,00
Totaal	**€ 49.500,00**

Tabel 16: Overzicht gemiddelde jaarlijkse financiële ondersteuning door Interwaas aan de cultureel-erfgoedwerking

Interwaas ondersteunde daarnaast de afgelopen jaren op verschillende manieren **financieel** de zorg voor en de ontsluiting van cultureel erfgoed in het Waasland. Hiervoor wordt jaarlijks € 49 500 voorzien voor de ondersteuning van volgende zaken:

- Lidmaatschappen bij organisaties in het Waasland
- Stadsmuseum Lokeren in het kader van de erkenning
- Cultureel-erfgoedprojecten
- Eénmalige publicaties
- Periodieke publicaties
- Aankoop verpakkingsmateriaal in het kader van de groepsaankoop

In de periode 2005 – maart 2014 werd in totaal € 228 848,65 aan financiële ondersteuning geboden voor de zorg voor en de ontsluiting van cultureel erfgoed.

Jaar	Financiële ondersteuning 2005-2014 (dd 12/03/14)	Andere kosten	Lidmaatschappen organisaties in Waasland	Erkende musea (Lokeren) - doorstorting (vanaf '09)	Ondersteuning van erfgoedprojecten (vanaf '07	Projectsubsidies (vanaf '09)	Publicaties - doorstorting (vanaf '09)	Publicaties - toelagen (vanaf '10)	Publicatiesubsidies (vanaf '11)	Groepsaankoop - depot - bijdrage	Traject communicatie - ondersteuning
2005	**€ 2.522,24**				€ 2.522,24						
2006	**€ 1.888,20**		€ 330,00		€ 1.558,20						
2007	**€ 1.362,00**		€ 362,00		€ 1.000,00						
2008	**€ 4.666,00**		€ 416,00		€ 4.250,00						
2009	**€ 28.869,39**	€ 41,41	€ 451,00	€ 12.500,00	€ 877,25	€ 11.000,00	€ 4.000,00				
2010	**€ 24.409,00**		€ 459,00	€ 6.500,00		€ 8.700,00	€ 4.000,00	€ 5.000,00			
2011	**€ 42.645,00**		€ 495,00	€ 12.500,00		€ 16.950,00	€ 4.000,00	€ 5.000,00	€ 3.700,00		
2012	**€ 42.410,33**		€ 429,00	€ 12.500,00		€ 12.800,00	€ 4.000,00	€ 5.000,00	€ 6.525,00	€ 1.156,33	
2013	**€ 43.476,49**		€ 429,00	€ 12.500,00		€ 13.000,00	€ 4.000,00	€ 5.000,00	€ 5.525,00	€ 2.022,49	€ 1.000,00
2014	**€ 36.600,00**		€ 500,00	€ 12.500,00		€ 4.350,00	€ 4.000,00	€ 5.000,00	€ 1.250,00	onbekend	€ 9.000,00
Totaal	**€ 228.848,65**	**€ 41,41**	**€ 3.871,00**	**€ 69.000,00**	**€ 10.207,69**	**€ 66.800,00**	**€ 24.000,00**	**€ 25.000,00**	**€ 17.000,00**	**€ 3.178,82**	**€ 10.000,00**

Tabel 17: Overzicht financiële ondersteuning 2005-12/03/2014

Zo werden bijna 100 cultureel-erfgoed**projecten** ingediend (via het Projectsubsidiereglement van 4 februari 2009 ter versterking van het lokaal cultureel erfgoedveld), goed voor in totaal 88 gesubsidieerde projecten en in totaal € 73 150 subsidies. *Zie bijlage 7 voor een volledig overzicht van alle projectsubsidies.*

Jaar	Aantal projecten	Subsidie in euro
2009	13 gesubsidieerde projecten	€ 11.000
2010	13 gesubsidieerde projecten	€ 10.800
2011	22 gesubsidieerde projecten	€ 16.950
2012	16 gesubsidieerde projecten	€ 13.150
2013	19 gesubsidieerde projecten	€ 16.900
2014	5 gesubsidieerde projecten (dd 12/03/14)	€ 4.350
TOTAAL: 88 gesubsidieerde projecten		**€ 73.150**

Tabel 18: Overzicht projectsubsidies van Interwaas aan cultureel-erfgoedprojecten

Daarnaast werden 24 **éénmalige cultureel-erfgoedpublicaties** ingediend (via Subsidiereglement voor éénmalige erfgoedpublicaties van 1 januari 2011), goed voor in totaal 20 gesubsidieerde publicaties en in totaal € 17 000 subsidies. *Zie bijlage 8 voor een volledig overzicht van alle publicatiesubsidies.*

Jaar	Aantal éénmalige publicaties	Subsidie in euro
2011	4 gesubsidieerde publicaties	€ 3.700
2012	7 gesubsidieerde publicaties	€ 6.525
2013	7 gesubsidieerde publicaties	€ 5.525
2014	2 gesubsidieerde publicaties (dd 12/03/14)	€ 1.250
TOTAAL: 20 gesubsidieerde publicaties		**€ 17.000**

Tabel 19: Overzicht publicatiesubsidies van Interwaas aan éénmalige cultureel-erfgoedpublicaties

De **Erfgoedcel Waasland** bood daarenboven op vraag ondersteuning bij het vorm geven van de projecten en de publicaties en bij het opmaken van de subsidieaanvragen.

Ook **periodieke cultureel-erfgoedpublicaties** konden rekenen op een financieel duwtje in de rug. Zo werden dertien tijdschriften van cultureel-erfgoedpublicaties jaarlijks ondersteund.

Jaar	Periodieke publicaties - doorstorting	Periodieke publicaties - toelagen
2009	€ 4.000,00	€ 0,00
2010	€ 4.000,00	€ 5.000,00
2011	€ 4.000,00	€ 5.000,00
2012	€ 4.000,00	€ 5.000,00
2013	€ 4.000,00	€ 5.000,00
2014	€ 4.000,00	€ 5.000,00
Totaal	€ 24.000,00	€ 25.000,00
	€ 49.000,00	

Tabel 20: Overzicht toelagen van Interwaas aan periodieke cultureel-erfgoedpublicaties

Interwaas financiert bovendien ook mee de aankopen van **verpakkingsmateriaal via het groepsaanbod** van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen voor cultureel-erfgoedbeheerders in het Waasland.

Jaar	Bedrag bestelling	Bijdrage
2012	€ 2.290,70	€ 1.056,33
2013	€ 3.934,27	€ 2.022,49
Totaal	**€ 6.224,97**	**€ 3.078,82**

Tabel 21: Overzicht bijdragen van Interwaas in de aankoop van verpakkingsmateriaal via het groepsaanbod

Tenslotte werd in de periode 2009-2014 het **Stadsmuseum Lokeren** (vroeger Stedelijk Museum Lokeren) met kwaliteitslabel en lokale indeling jaarlijks ondersteund met een werkingssubsidie van € 12 500 (via doorstorting van de Vlaamse overheid). Interwaas ondersteunt vanaf 2015 het Stadsmuseum Lokeren verder financieel via een samenwerkingsovereenkomst (*zie hieronder*).

Interwaas blijft deze **financiële ondersteuning** (vanuit gemeentelijke middelen) voorzien in de volgende beleidsperiode. Deze ondersteuning is afgestemd op en complementair aan de verschillende financiële ondersteuningen binnen de verschillende gemeenten op het grondgebied. *Voor de financiële ondersteuning door Interwaas zie o.a. vraag 6, strategische doelstelling 5.*

Daarnaast biedt Interwaas ondersteuning aan de Erfgoedcel Waasland. De personeelsleden van de Erfgoedcel Waasland zijn gehuisvest in de gebouwen van Interwaas in de Lamstraat in Sint-Niklaas. Er werd voorzien in één gemeenschappelijke ruimte voor de medewerkers. De bureauruimte is uitgerust met burelen, kasten, PC's in het netwerk van Interwaas, telefoons en een printer. Voor vergaderingen maakt de Erfgoedcel Waasland gebruik van de drie vergaderruimtes in het gebouw (of van beschikbare infrastructuur binnen de gemeenten). Voor het kopiëren en het verzenden van faxberichten wordt gebruik gemaakt van de algemene voorzieningen binnen Interwaas. Andere voorzieningen (bijvoorbeeld drank) vallen binnen de logistieke voorzieningen van Interwaas. Verder werd een afzonderlijke boekhouding opgezet binnen de boekhouding van het Interwaas.
Samengevat verzorgt Interwaas de personeelsadministratie en de boekhouding, het onthaal e.d.

EVALUATIE VAN HET HUIDIG CULTUREEL-ERFGOEDCONVENANT LAND VAN WAAS 2009-2014

Interwaas sloot in 2005 voor de eerste keer een cultureel-erfgoedconvenant af met de Vlaamse Overheid. Dit eerste Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas liep van 2005 tot 2008. Eind 2008 werd een tweede Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas afgesloten voor de periode 2009-2014. Intussen is dit convenant dé drijvende kracht achter de intergemeentelijke cultureel-erfgoedsamenwerking.

Het huidig Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas kent vijf doelstellingen. In de jaarverslagen en in de tussentijdse evaluatie werd de werking reeds uitgebreid geëvalueerd aan de hand van de verschillende strategische en operationele doelstellingen. Bij de verschillende actoren, het cultureel erfgoed en het ondersteuningsbeleid werden projecten en processen al diepgaander besproken. Hieronder wordt een algemene evaluatie gegeven van de uitvoering van de vijf doelstellingen. Hierbij worden enkele exemplarische voorbeelden aangehaald. Het bijgevoegd cijfermateriaal maakt één en ander nog concreter.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 1. INTERWAAS INVESTEERT ONVERMINDERD IN SAMENWERKING.

Interwaas zette de afgelopen jaren sterk in op **samenwerking** en de verdere versterking van haar netwerk en dit aan de hand van verschillende initiatieven (zowel projecten als trajecten). Hierbij worden (cultureel-erfgoed)actoren samengebracht en worden bestaande netwerken en samenwerkingsverbanden met het oog op **verdere afstemming** ondersteund. *Zie ook De actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking.*

Hierdoor ontstond ook een **sterke intergemeentelijke samenwerking** op het vlak van cultureel-erfgoed. De gemeentebesturen én van de verschillende gemeentelijke spelers en spelers op de grondgebieden van de gemeenten tonen een stevig engagement in zowel het beleid als de projectwerking. De samenstelling van de adviesorganen werd zo bijvoorbeeld hertekend (samenvoeging van de advies- en stuurgroep) en alle gemeentebesturen en cultuurbeleidscoördinatoren zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep (behalve Lokeren), aangevuld met experten uit de Wase cultureel-erfgoedwereld. De Erfgoedcel Waasland zorgt i.s.m. de bestuursorganen voor een goede rapportage en opvolging.
In 2012 werden onderhandelingen gestart met de gemeente **Moerbeke** om toe te treden tot Interwaas. In het najaar van 2014 zal dit een feit zijn en zal Moerbeke ook meewerken in de uitvoering van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas.

Daarnaast investeerde Interwaas ook verder in bestaande **regionale, Vlaamse en internationale samenwerkingsverbanden** (bv. door deelname aan overlegplatforms bv. rond digitale duurzaamheid, expertise-uitwisseling met de cultureel-erfgoedcellen en samenwerking in concrete dossiers bv. Sinterklaas en Sint-Maarten).

STRATEGISCHE DOELSTELLING 2. INTERWAAS BOUWT VERDER AAN EEN EFFICIËNTE EN KRACHTDADIGE CULTUREEL-ERFGOEDCEL.

De Erfgoedcel Waasland werkt efficiënt met haar actief, dynamisch en vlot bereikbaar **team**. Sinds half 2009 bestaat het team uit één voltijdse coördinator erfgoedcel (Ode De Zutter), twee viervijfden erfgoedconsulenten (Anniek Elegheert en Bart Ooghe) en één halftijdse erfgoedmedewerker (Martine Teirlynck), aangevuld met enkele vrijwilligers.

Naam	In dienst	Uit dienst	Functie(s)	Arbeidsregime	Loon
Baert Annick	**1/10/2011**	**-**	**vrijwilliger**		**dag**
Beyls Emmy	1/09/2008	31/08/2009	- vervanger 2 zwangerschappen	5/5 tot 31/03/09	B
			- erfgoedmedewerker	4/5	
De Jans Ellen	17/10/2005	31/03/2009	- erfgoedcoördinator communicatie tot 31/12/07	4/5	A
			- erfgoedcommunicator		
	01/04/09 Interwaas	1/09/2011	communicatieverantwoordelijke Interwaas	5/5 tot 31/05/09	A
				1,5/4 EGC en 2,5/4 IW tot 30/09/10	
				0.75/4 EGC en 3.25/4 IW	
De Meester Mieke	1/02/2007	31/06/09	projectcoördinator	5/5 tot 28/02/09	A
				4/5	
De Schepper Paul	**aug. 2011**	**-**	**vrijwilliger Landbouwmuseum Stekene**		**geen**
De Weirdt Elly	1/08/2006	31/02/07	erfgoedmedewerker	3/5	B
De Zutter Ode	**17/10/2005**	**-**	- erfgoedcoördinator tot 31/12/07	**5/5**	**A**
			- coördinator erfgoedcel		
Elegheert Anniek	**1/03/2007**	**-**	- erfgoedmedewerker tot 31/12/07	3/5 tot 31/10/07	**B**
			- erfgoedconsulent	4/5 tot 31/08/09	
				1/2 tot 31/03/13	
				4/5	
Ooghe Bart	**1/08/2009**	**-**	**erfgoedconsulent**	5/5 tot 31/12/12	**A**
				4/5	
Saman Eric	3/03/2008	31/12/2011	vrijwilliger	1/5	dag
Storms Ellen	23/04/2007	9/09/2007	tijdelijke medewerker	5/5	A
	15/10/2007	14/12/2007		4/5	
	1/02/2008	31/07/2008		5/5	
Teirlynck Martine	**1/07/2009**	**-**	**erfgoedmedewerker**	4/5 tot 31/12/11	**C**
				1/2	
Van Audenaeren Kristel	1/06/2008	31/11/09	projectmedewerker registratie	5/5	A
Van Meerssche Ronny	1/09/2010	1/01/2013	vrijwilliger	±1/5	dag
Waterschoot Herlinde	21/02/2012	01/03/13	vrijwilliger	1/5	dag
Wymeersch Leo	**5/03/2012**	**-**	**vrijwilliger**	**1/5**	**dag**

Tabel 22: Evolutie van het personeelsbestand van de Erfgoedcel Waasland van 2005 t.e.m. 2014. De vet gezette tekst is de huidige situatie.

De Erfgoedcel Waasland kent een **goede inbedding en omkadering binnen Interwaas**. Interwaas en de Erfgoedcel Waasland versterkten ook de afgelopen jaren de optimalisering van de interne organisatie o.a. met een traject rond functieprofielen, het verder formaliseren van procedures, strikte interne taakafspraken en een gedegen archiefbeheer.

De Erfgoedcel Waasland werkt voor diverse aspecten van de werking met een **specifiek registratiesysteem** (bv. Accessdatabank voor adressenbeheer, een Exceloverzicht van expertise-uitwisseling en ondersteuning, WODEAccessdatabank voor inventarisatie van de collecties van de cultureel-erfgoedbeheerders op collectieniveau, in kaart brengen van expertise…). *Zie ook De actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking en Het cultureel erfgoed.* Op deze manier wordt de verworven informatie op een gestructureerde manier beheerd en ingezet voor de ondersteuning van de achterban. Op de website wordt bv. ook via het luik 'Tips voor erfgoedzorgers' interessante informatie gebundeld voor de (cultureel-erfgoed)sector en voor cultureel-erfgoedgeïnteresseerden.

De Erfgoedcel Waasland neemt i.s.m. andere cultureel-erfgoedactoren (in functie van hun expertise) een loketfunctie op onder de noemer '**Waas erfgoedloket**'.

Jaar	Totaal	Aantal via mail	Aantal via tel	Aantal via ontvangst	Aantal via plaatsbezoek
2005	geen gegevens				
2006	13	13	geen gegevens		
2007	85	85	geen gegevens		
2008	153	126	17	6	4
2009	167	126	8	16	17
2010	268	229	12	10	17
2011	385	327	37	15	6
2012	440	406	24	5	5
2013	238	209	22	4	3
TOTAAL	1749	1521	120	56	52

Tabel 23: Overzicht van de geregistreerde expertise-uitwisseling

Tegemoet komend aan de grote nood aan **expertise-uitwisseling en deskundigheidsbevordering** bij zowel professionele erfgoedorganisaties als bij de vrijwillige erfgoedzorgers beantwoordt het Waas erfgoedloket zoveel mogelijk vragen. Daarnaast biedt de Erfgoedcel Waasland waar mogelijk concrete ondersteuning en advies op maat over o.a. inventarisatie, digitalisering, publiekswerking, subsidiemogelijkheden, educatie, vrijwilligerswerking en beleid. Het publiek stelt bovendien ook veel vragen, die graag door de Erfgoedcel Waasland beantwoord worden. Tenslotte gebeurt er ook actieve inhoudelijke begeleiding van projecten op vraag. De eigen expertise wordt aangevuld met de voorhanden expertise in het brede netwerk in het Waasland en de landelijke expertisecentra en organisaties volkscultuur.
De opgebouwde expertise wordt ook actief gedeeld met het cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen aan de hand van o.a. collegagroepen met de cultureel-erfgoedcellen, deelnames aan studiedagen, presentaties, advies op maat…

De afgelopen jaren werden een **50-tal vormingen** georganiseerd i.s.m. zeer diverse partners (zoals besturen (bv. Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, gemeentebesturen), lokale archieven, musea en heemkundige kringen, onderwijsinstellingen (bv. Arteveldehogeschool en Universiteit Gent), landelijke expertisecentra (bv. Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur en Heemkunde Vlaanderen), andere cultureel-erfgoedcellen…).
Zie bijlage 9 voor een volledig overzicht van de vormingen.

Jaar	Aantal vormingen	Aantal deelnemers
2005		
2006	3 momenten	85-tal
2007	5 momenten	>235
2008	2 momenten	46
2009	5 momenten	86-tal
2010	7 momenten	271-tal
2011	8 momenten	186-tal
2012	10 momenten	399-tal
2013	9 momenten	277-tal
Totaal	**49 momenten**	**1585-tal**

Tabel 24: Overzicht van georganiseerde vormingen

Deze vormingen zetten in op verschillende aspecten van de cultureel-erfgoedwerking (van zowel cultureel-erfgoedorganisaties als organisaties die de zorg voor en de ontsluiting van cultureel-erfgoed niet als kerntaak hebben) en richtten zich ook op particulieren met een cultureel-erfgoedcollectie. Op basis van verschillende bevragingen worden de thema's voor de vormingen gekozen. Ook studiedagen en colloquia rond zowel historische thema's als rond bv. immaterieel cultureel erfgoed vonden plaats. Daarnaast worden sinds 2013

inspiratiemomenten georganiseerd voor de achterban, waarbij rond bepaalde onderwerpen in groep kan worden gereflecteerd. Deze inspiratiemomenten hebben niet de ambitie om als echte vorming te worden aangekondigd, maar willen de sector een bredere kijk bieden op specifieke aspecten van de cultureel-erfgoedwerking.
Onder begeleiding van FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw stapte de Erfgoedcel Waasland in 2013 in het **Oscarproject** en reikt ze Oscars uit aan deelnemers van vormingen. Hierdoor wordt nog meer de nadruk gelegd op het werken aan competenties en worden de vormingen meer gericht ingevuld. Aan de hand van **Kwavoscoop** startte de Erfgoedcel Waasland onder begeleiding van Faro in het najaar van 2013 de evaluatie van haar eigen vormingsaanbod en de kwaliteit ervan. Dit leidt ook tot het bijsturen van het eigen vormingsaanbod.
Tenslotte werkt de Erfgoedcel Waasland ook mee aan de organisatie van het nieuwe traject van FARO **#vorming**.

De Erfgoedcel Waasland **communiceert via diverse kanalen**, zowel over de acties binnen het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas als daarbuiten en dit zowel intern als extern. Hierbij wordt ze ondersteund door de communicatieverantwoordelijke van Interwaas.

- De digitale **nieuwsbrieven** voor erfgoedorganisaties (Wase erfgoedgemeenschap) en publiek (erfgoedliefhebbers) worden op regelmatige tijdstippen verstuurd. Er is een stijgend aantal abonnees, een verviervoudiging op zes jaar tijd.

Wat?	Aantal
Nieuwsbrief sector	55 verzonden nieuwsbrieven
	+ 1700 abonnees
Nieuwsbrief publiek	47 verzonden nieuwsbrieven
	+ 2300 abonnees
www.erfgoedcelwaasland.be	Gemiddeld 2000-3000 bezoekers per maand
www.waaserfgoed.be	Gemiddeld 3000-4000 bezoekers per maand

Tabel 25: Overzicht van het aantal nieuwsbrieven en abonnees tussen 2005 en 2013 en aantal unieke bezoekers van de websites jaarlijks

Abonnees	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aantal abonnees van nieuwsbrief voor erfgoedliefhebbers	676	671	757	737	1153	2394
Aantal abonnees van nieuwsbrief voor erfgoedzorgers	345	338	431	731	816	1711
Totaal aantal abonnees nieuwsbrieven	1021	1009	1188	1468	1969	4105

Tabel 26: Overzicht aantal abonnees nieuwsbrieven tussen 2009 en 2014.

- Ook de verschillende **websites** worden steeds verder aangevuld en geüpdatet. Er is een stijgend aantal unieke bezoekersaantallen.

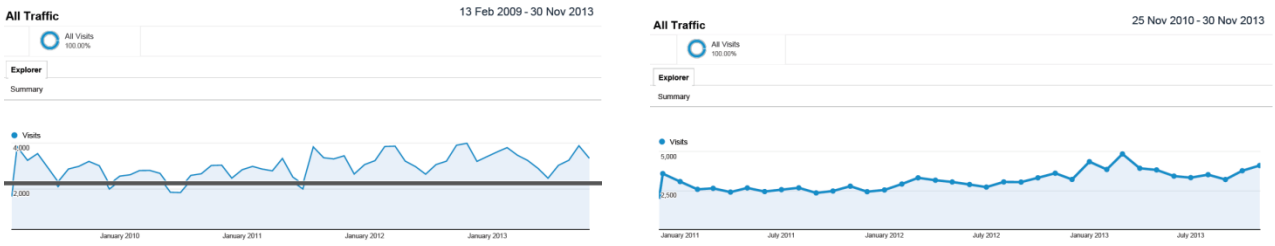

Figuur 17: Aantal unieke bezoekers van www.erfgoedcelwaasland.be (links) en www.waaserfgoed.be (rechts)

- In de **pers** is er continu aandacht voor de werking binnen het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas.

Jaar	Aantal
2005	Geen gegevens
2006	21
2007	51
2008	165
2009	86
2010	36
2011	45
2012	49
2013	30
Totaal	**483**

Tabel 27: Overzicht persaandacht tussen 2005 en 2013

- De **projectcommunicatie** wordt afgestemd op de inhoud en de timing van de verschillende projecten.

Daarnaast werd in 2013 en 2014 een **ondersteuningstraject communicatie voor cultureel-erfgoedverenigingen** op poten gezet. Hierbij doorlopen tien cultureel-erfgoedverenigingen een traject op het vlak van interne of externe communicatie van de cultureel-erfgoedvereniging en kunnen ze beroep doen op ondersteuning van de Erfgoedcel Waasland, enerzijds a.d.h.v. praktische ondersteuning bij de uitwerking en realisatie van het concrete voorstel, anderzijds door een financiële toelage van maximaal € 1 000.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 3. INTERWAAS PLAATST DE ZORG VOOR HET CULTUREEL ERFGOED CENTRAAL.

Interwaas zet sinds 2005 sterk in op het **in kaart brengen** van de cultureel-erfgoedactoren, het cultureel erfgoed in al haar vormen, de noden en behoeften en bouwde hiervoor verschillende overzichtelijke **registratiesystemen** uit. *Zie ook De actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking en Het cultureel erfgoed.* Idealiter worden de verschillende systemen op termijn nog meer met elkaar verbonden. Deze gestructureerde en nauwgezette aanpak en het actualiseren van de gegevens zorgt voor een degelijke basis voor de werking.

De Erfgoedcel Waasland, het Gemeentearchief Beveren en Sint-Gillis-Waas namen expliciet een voorbereidende en begeleidende rol op voor een onderzoek rond het bewaren van het ruraal erfgoed van **Doel**, opgezet vanuit de Vlaamse overheid. In de toekomst blijft de Erfgoedcel Waasland de nieuwe werkgroep “Erfgoed en landschap” verder opvolgen.

Er wordt **uitgebreid ingezet op de ondersteuning van (bij voorkeur geautomatiseerde) registratie en inventarisatie, digitalisering en (digitale) ontsluiting.**

Een positieve evolutie in de aanpak van registratie en digitalisering is dat de organisaties en vrijwilligers in het veld zelf meer aan de slag gaan. De rol van de Erfgoedcel Waasland beperkt zich tot het faciliteren, begeleiden en controleren van het ingevoerde digitale materiaal. Indien de Erfgoedcel Waasland zelf wel een rol opneemt, worden hiervoor vrijwilligers ingeschakeld en begeleid vanuit Interwaas.

Op het vlak van registratie en inventarisatie is reeds veel werk verzet. Initiatieven zoals Erfgoedinzicht.be en Erfgoedbank Waasland dragen hiertoe in grote mate bij. Daarnaast werden ook **een aantal acties** ondernomen ten aanzien van specifieke soorten cultureel erfgoed en deelcollecties cultureel erfgoed (*zie Het cultureel erfgoed*):

- Tijdens het grootschalig inventarisatieproject op stukniveau van de 3D-collectie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas werden door een projectmedewerker van de Erfgoedcel Waasland meer dan 5000 stukken geïnventariseerd, gefotografeerd, afgekuist en soms herverpakt.
- Het traject rond landbouwcollecties i.s.m. het Centrum voor Agrarische Geschiedenis en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen en de lokale cultureel-erfgoedbeheerders Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren, het Landbouwmuseum Stekene, de Stedelijke Musea Sint-Niklaas, het Stadsmuseum Lokeren en de gemeentes Beveren en Stekene werkt rond collectieregistratie, -beleid en -ontsluiting en resulteert o.a. in een piloottraject rond het opstellen van selectiecriteria voor landbouwcollecties.
- Een vrijwilliger onder begeleiding van de Erfgoedcel Waasland inventariseerde en fotografeerde de collectie van het Landbouwmuseum Stekene via ADLiBlite. De collectie wordt in het voorjaar 2014 ontsloten via Erfgoedinzicht.be en een publicatie.
- De Erfgoedcel Waasland maakte in 2008 een inventaris op van de kranten uit het Land van Waas. Op basis van deze inventaris werden vijf kranten uit de 19de eeuw (tot 1918) gemicrofilmeerd (voor bewaring) en gedigitaliseerd (voor ontsluiting via een speciale krantenviewer op de Erfgoedbank Waasland.
- In het kader van het project De Potige Polders werd door een werkgroep de Wase cartografische inventaris opgemaakt met meer dan 200 cartografische bronnen over het Waasland uit collecties in het Waasland en daarbuiten. Tegelijk werden ongeveer 170 historische kaarten van de 16de tot de 20ste eeuw gedigitaliseerd en via een speciale kaartviewer op de Erfgoedbank Waasland ontsloten.
- N.a.v. de herdenking van 100 jaar WOI werden een 700tal affiches rond WOI van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas door hen geïnventariseerd en door de Erfgoedcel Waasland gedigitaliseerd en ontsloten. Daarnaast werkt het Waas ArchievenOverleg aan een inventaris van de archieven over deze periode.
- Voor het project Wase griezelverhalen werd een databank met 635 volksverhalen uit het Waasland gemaakt. Deze databank wordt wegens auteursrechten niet online gezet, maar kan wel geraadpleegd worden.
- Het project 2009 Waas Reuzenjaar resulteerde in een uitgebreide inventaris van een 70tal **reuzen** in het Waasland. De informatie over de reuzen werd in het feestjaar uitgebreid ontsloten en werd gebundeld in een heuse kalender.
- Een aantal elementen immaterieel cultureel erfgoed werden op www.immaterieelerfgoed.be in kaart gebracht, zoals bv. Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken in Vlaanderen en de reuzen in het Waasland.

- Tenslotte werd ook gewerkt rond het cultureel erfgoed in particuliere handen, o.a. in het kader van de visietekst rond particulier erfgoed, de Beeldbank/Erfgoedbank Waasland, het project Erfgoedspeurders en Verzamel(d)ingen.

De cultureel-erfgoedbeheerders en de Erfgoedcel Waasland werkten ook mee aan **andere projecten** (*zie Het cultureel erfgoed*) zoals bv. de Archiefbank Vlaanderen, Erfgoedinzicht.be, het Oost-Vlaamse onderzoeksproject rond de Oost-Vlaamse depotcollecties en de Collectiewijzer van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek.

Eén van de speerpunten van het beleid binnen het intergemeentelijk samenwerkingsverband is bovendien de gerichte digitalisering van cultureel erfgoed en aandacht voor born-digital cultureel erfgoed. Zo werd o.a. een planmatige aanpak voor de verdere digitalisering van cultureel erfgoed (volgens standaarden) uitgewerkt en uitgevoerd; gestreefd naar duurzame infrastructuur en opslagmogelijkheden; gewerkt naar de ontsluiting en uitwisseling van digitaal cultureel-erfgoed en meta-data via gedeelde systemen; samenwerking gezocht met het VIAA; deel genomen aan het Platform Digitale Duurzaamheid… Hiervoor wordt afstemming gezocht met de gemeentebesturen, de cultureel-erfgoedcellen, de provinciebesturen, de Vlaamse overheid en relevante Vlaamse spelers (bv. PACKED).
In 2007 werd op vraag van de cultureel-erfgoedzorgers gestart met de **digitalisering** van beeldmateriaal, kranten en films en dit binnen een gedragen visie op digitalisering. In 2008 werd verder ingezet op digitalisering, voornamelijk door het digitaliseren van beeldmateriaal en kranten. In 2009 werden vijf kranten gemicrofilmd en gedigitaliseerd en werd in het kader van verschillende projecten gestart met het digitaliseren van relevant materiaal van particulieren. In 2010 werd voornamelijk archiefmateriaal gedigitaliseerd in het kader van de lancering van de nieuwe Erfgoedbank Waasland. In 2011 en 2012 werd verder materiaal gedigitaliseerd op thematische basis, o.a. een grote hoeveelheid archief- en documentair materiaal en werd voor het eerst ook een aanzienlijke reeks historische kaarten gedigitaliseerd. In 2013 werden o.a. een 700tal affiches van Wereldoorlog I gedigitaliseerd. In 2014 wordt financiële ruimte voorzien om enkele privéverzamelingen vlak materiaal te digitaliseren. In het kader van de samenwerking met onderwijsinstellingen binnen de Erfgoedbank Waasland werd cultureel erfgoed rond lokale geschiedenis gedigitaliseerd. Bovendien wordt occasioneel ook cultureel erfgoed in privébezit digitaal bezorgd aan de Erfgoedcel Waasland. Daarnaast digitaliseren verschillende cultureel-erfgoedbeheerders zelf ook steeds actiever materiaal.
Bij de digitaliseringen wordt steeds rekening gehouden met de **internationale standaarden, thesauri, CEST en auteursrechten**. Ook worden partners gestimuleerd tot het gebruik van deze standaarden en het volgen van de opgestelde richtlijnen en criteria. De website voorziet ook in een dossier over digitalisering en e-cultuur met richtlijnen en nuttige links.

Gedigitaliseerd materiaal wordt o.a. **publiek** gemaakt via www.waaserfgoed.be, www.erfgoedcelwaasland.be, www.wasereuzen.be, specifieke publieksacties en via de partners. Hierin is de Erfgoedbank Waasland (www.waaserfgoed.be, via Collective Access – voormalige Beeldbank Waasland met Pictura) het belangrijkste instrument. In maart 2014 zijn een 25 000tal stuks ontsloten via de Erfgoedbank Waasland.

Materiaal	Aantallen
Foto's, postkaarten, dia's e.d.	9859
Documenten (archief, affiches e.d.)	983
Kaarten	211
Kranten e.d.	12420
Film- en geluidsfragmenten	333
Boeken of onderdelen	66
Voorwerpen	555
Totaal	**24427**

Tabel 28: Gedigitaliseerd en ontsloten materiaal op de Erfgoedbank Waasland

Daarnaast wordt materiaal ook ontsloten via **andere overkoepelende initiatieven**, zoals de Archiefbank Vlaanderen, Erfgoedinzicht…
Sinds eind 2013 wordt i.s.m. de andere Oost-Vlaamse cultureel-erfgoedcellen actiever gewerkt aan de **verdere afstemming met Erfgoedinzicht.be** (vroegere MovE). De afstemming met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen en PACKED voor het compatibel maken, het vermijden van dubbel werk en een grotere ontsluiting, is noodzakelijk.

Contextonderzoek wordt eveneens gestimuleerd a.d.h.v. verschillende acties, o.a.:

- Het opmaken en doorgeven van thesislijsten.
- Colloquium De economische ontwikkeling van het Land van Waas in de 18de eeuw
- De ontwikkeling van het draaiboek mondelinge geschiedenis “Leren van horen zeggen” i.s.m. Lessius Mechelen en Erfgoedcel Mechelen voor en in nauwe samenwerking met scholen, wat hen in staat stelt om op een onderbouwde manier bronnen te verzamelen.
- De studiedag Industrieel en wetenschappelijk erfgoed in het Waasland i.s.m. Siwe
- De Essaywedstrijd ‘De Wase identiteit?!’
- De organisatie van het congres ‘Mercator Revisited - Cartography in the Age of Discovery’ i.s.m. de Universiteit Gent en het SteM
- Studiedag Open Kaart: Cartografie van Liber Floridus tot GIS i.s.m. het SteM
- De publicatie van een aantal artikels n.a.v. concrete projecten in de Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas
- Het Vlaamse onderzoek i.s.m. Leca naar de Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken in Vlaanderen.
- De lancering van de Publicatiereeks rond de herdenking van WOI
- De publicatie van het Landbouwmuseum Stekene
- De inhoudelijke en financiële ondersteuning van periodieke én éénmalige cultureel-erfgoedpublicaties

In de toekomst wil de Erfgoedcel Waasland echter met het oog op een duurzame en reflexieve omgang met het cultureel erfgoed het wetenschappelijk (lokaal)historisch onderzoek nog meer stimuleren en tegelijk

aanzetten tot het blootleggen van zoveel mogelijk contextinformatie door o.a. auteurs samen te brengen en historisch onderzoek meer te valideren naar het onderwijs.

Er wordt een **geïntegreerd cultureel-erfgoedbeleid** gevoerd. Dit beleid vertaalt zich o.a. in de projecten, de overlegmomenten met het lokale veld en binnen de stuurgroep. De erfgoedbank krijgt een belangrijke plaats in het geïntegreerde beleid als middel voor registratie, digitalisering en ontsluiting van particulier erfgoed. Er werd ook een visietekst particulier erfgoed ontwikkeld die als basis dient bij doorverwijzing van vragen en schenkingen.

Verschillende initiatieven dragen bij tot het **uitbreiden van de kennis** over de zorg voor en de bewaaromstandigheden van cultureel erfgoed, zoals het uitgebreide Waas erfgoedloket, de begeleiding en de trajecten op maat, het in 2014 geïntroduceerde concept van de Erfgoedontmoeting (*zie operationele doelstelling 3.4*), de georganiseerde vormingen en de informatieverspreiding via de website.

De besturen, ambtenaren en organisaties worden continu **gesensibiliseerd** over de waarde van cultureel erfgoed, o.a. via de stuurgroep, Interwaas (o.a. de bestuursorganen, maar ook via de InfoWaas), samenwerking in projecten, op maat begeleiding… Bovendien zien we de laatste jaren een stijgend aantal professionele cultureel-erfgoedwerkers.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 4. INTERWAAS STAAT IN VOOR EEN OPTIMALE ONTSLUITING VAN HET CULTUREEL ERFGOED OM HET IN ZIJN VERSCHILLENDE GEDAANTEN AAN EEN ZO DIVERS MOGELIJK PUBLIEK VOOR TE STELLEN

In de afgelopen jaren plaatsten verschillende projecten **typische Wase thema's** centraal, zoals bv.

- 2009 Waas Reuzenjaar
- 2012 Mercatorjaar
- 50 jaar werk in het Waasland
- Colloquium De economische ontwikkeling van het Land van Waas in de 18de eeuw
- De Potige Polders
- Edmond Meert
- Essaywedstrijd 'De Wase identiteit?!'
- Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken in Vlaanderen
- Tricky Reynaert en co
- Verzamel(d)ingen
- Waas erfgoed à la carte
- Wase griezelverhalen

Daarnaast werd een gemeenschappelijke 'Wase' profilering van lokale spelers binnen thematische projecten en in het kader van evenementen als Erfgoeddag, het aanbod van erfgoededucatie… ondersteund en gestimuleerd.

Het **stimuleren van actieve publieksparticipatie** is niet evident. In een aantal trajecten en projecten komt dit aan bod, zoals bv. in het Waas erfgoedloket, waar een geïntegreerde en integrale benadering gehanteerd wordt. Ook wordt actief gewerkt rond erfgoededucatie en dit op verschillende vlakken (zowel i.s.m. het hoger, middelbaar als lager onderwijs) met o.a. een Workshop rond het aantrekken van gezinnen op cultureel-erfgoedactiviteiten, de lessenreeks 'Lokaal erfgoed op maat van jongeren?!' i.s.m. Heemkunde Vlaanderen, het project Erfgoedspeurders i.s.m. lagere scholen en lokale cultureel-erfgoedzorgers. Via het jaarlijkse Groot Waas Reuzenoverleg kwamen allerlei cultureel-erfgoedgerelateerde onderwerpen aan bod bij een doelgroep die hiermee normaliter niet in contact komt. Met het project Verzamel(d)ingen wordt ook gemikt op een breed publiek voor deelname aan het tentoonstellingsweekend. Via de Erfgoedontmoetingen wordt gefocust op het werven van vrijwilligers en op het actief participeren van potentieel nieuwe cultureel-erfgoedzorgers. Soms is er een aangepast aanbod voor specifieke doelgroepen zoals in de Erfgoeddagbrochure. Uiteraard heeft de Erfgoedbank Waasland bij uitstek een publieksfunctie. De steeds stijgende bezoekerscijfers en het stijgend aantal particulieren, dat zich aanmeldt voor medewerking aan de Erfgoedbank Waasland, illustreren ook de toenemende participatie. De projecten rond typisch Wase onderwerpen *(zie hierboven)* hadden eveneens steeds een sterk ontwikkeld publieksluik. Tenslotte wordt doelgroepenwerking ook gestimuleerd als een criterium in het projectsubsidiereglement.
In de komende beleidsperiode willen de cultureel-erfgoedgemeenschappen verder werken op participatie door de verdere actualisering van de publiekswerking en het inzetten op kansengroepen i.s.m. een aantal belendende sectoren *(zie operationele doelstelling 4.2)*.

Er werd ook ingezet op het **sensibiliseren over diversiteit en interculturaliteit**. Een aantal projecten speelden hierop in, zoals bv.

- Samenwerking met vzw Terugblik: i.s.m. de Erfgoedcel Waasland en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen werd met oudere Turken een bezoek gebracht aan het Landbouwmuseum in Stekene.
- Tricky reynaert en co: het project reikt ideeën en methodieken aan het middelbaar onderwijs aan om Reynaert in de wereld van jongeren van vandaag te zetten. Omwille van de kruisbestuiving tussen culturen en de diversiteit van het Waasland werd het project open getrokken naar gelijkaardige schelmenverhalen uit de hele wereld.
- Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken in Vlaanderen: rond de figuur van Zwarte Piet is er jaarlijks heel wat aandacht. Hierop wordt ingespeeld en het maatschappelijk debat mee gevoerd.
- 50 jaar migratie: de Erfgoedcel Waasland bood ondersteuning aan Turkse en Marokkaanse verenigingen bij hun specifieke cultureel-erfgoedprojecten in het kader van de viering van 50 jaar migratie. De Erfgoedcel Waasland overlegde met de Marokkaanse Nahkla vzw uit Gent, de Turks-Vlaamse vzw SamA (eindigend in de gezamenlijke organisatie van een interlevensbeschouwelijk drieluik rond religie), de Unie van Turkse Verenigingen (UTV) en vzw Kardelen (Gent). Met deze laatste twee werd in het kader van het project "Belgische Turken 50 jaar in Vlaanderen (1964-2014)" samengewerkt teneinde getuigen en materiaal te vinden.

- Het Oost-Vlaams Diversiteitscentrum (Odice) organiseert vanaf 2014 i.s.m. Inburgering Oost-Vlaanderen, Babbelonië, Samenlevingsopbouw, Integratiedienst Lokeren, ABVV senioren en de Erfgoedcel Waasland het concept 'Onbijt met een verhaal' in Lokeren en Sint-Niklaas.

Binnen het personeels- en vrijwilligersbeleid staat Interwaas open voor elke mogelijke kandidaat, ongeacht de achtergrond. Meer zelfs, Interwaas ziet het als haar maatschappelijke taak om ook personen, die sociaal kwetsbaar zijn, mee te begeleiden in vrijwilligerswerk.

Er is een zeer uitgebreide samenwerking met het onderwijs en een grote inzet op **cultureel-erfgoededucatie** en dit i.s.m. veel verschillende partners in het onderwijsveld (zowel het hoger, middelbaar als lager onderwijs) en het cultureel-erfgoedveld. Zo wordt er structureel samengewerkt met het onderwijsinstellingen, bv.:

- KAHO Sint-Lieven: studenten 1ste jaar, professionele bachelor secundair onderwijs, project kunstvakken: organisatie van doe- en observatiestage bij cultureel-erfgoedactoren
- KAHO Sint-Lieven: studenten 2de en 3de jaar, professionele bachelor secundair onderwijs, , project kunstvakken: organisatie van een vakkenstage of het maken een portfolio.
- KAHO Sint-Lieven: studenten 3de jaar, professionele bachelor secundair onderwijs: stage lopen bij de Erfgoedcel Waasland of begeleiden van een innoverend afstudeerproject rond cultureel erfgoed
- Arteveldehogeschool Gent: student 3de jaar, bachelor Sociaal-Cultureel Werk: jurering bij thesis.

Ook werd regelmatig vorming georganiseerd rond aspecten van cultureel-erfgoededucatie, zoals

- Consultancy rond cultureel-erfgoededucatie i.s.m. Arteveldehogeschool Gent waarbij vijf (samenwerkingsverbanden van) organisaties een educatief pakket ontwikkelden met steun van een expert
- Workshop rond het aantrekken van gezinnen op cultureel-erfgoedactiviteiten i.s.m. Mooss
- Lessenreeks 'Lokaal erfgoed op maat van jongeren?!' i.s.m. Heemkunde Vlaanderen (opvolger van het maken van een educatief pakket voor het lager onderwijs)

Daarnaast werden ook een aantal producten ontwikkeld:

- Wase erfgoedklapper met het educatief aanbod van alle cultureel-erfgoedactoren, nu geactualiseerd op www.erfgoedcelwaasland.be
- De ontwikkeling van het draaiboek mondelinge geschiedenis "Leren van horen zeggen" i.s.m. Lessius Mechelen en Erfgoedcel Mechelen
- Educatieve pakketten

Dit vult het aanbod van de uitleendienst rond educatieve pakketten aan.

Tenslotte wordt jaarlijks in het project Erfgoedspeurders i.s.m. lagere scholen en lokale cultureel-erfgoedzorgers gewerkt met leerlingen uit het 5de en 6de leerjaar van 2 scholen rond het lokale erfgoed van de school.

Naast de promotie via de gemeentelijke en intergemeentelijke kanalen en persberichten werd ook ingezet op **Facebook en Twitter**, meer bepaald voor de Erfgoedbank Waasland. Hiermee wou de Erfgoedcel Waasland

uittesten wat het effect is van sociale media op het gebruik van de site, de meerwaarde van sociale media voor een cultureel-erfgoedsetting nagaan en de beste communicatiestrategie uitwerken. Hoewel het aantal nieuwe berichten daalde tegenover het voorgaande jaar, steeg het aantal facebook-doorverwijzingen naar de Erfgoedbank Waasland met 63%. De pagina wordt door de fans niet gebruikt als communicatieplatform. Het aantal doorverwijzingen uit Facebook is intussen hoger dan het aantal dat via www.erfgoedcelwaasland.be wordt doorverwezen, maar beide soorten doorverwijzing verbleekt bij het aantal bezoekers dat via google op de site belandt. De impact van Twitter bleek na twee jaar testen nog steeds verwaarloosbaar te zijn (78), zeker tegenover de inspanning om op gezette tijden relevant tweets de wereld in te sturen en hiervoor de nodige informatie te verzamelen. Dit kanaal wordt dan ook nog slechts occasioneel gebruikt. Het aantal volgers op Twitter en het aantal fans op Facebook blijft wel langzaam stijgen.

Interwaas voert een zeer **uitgebreid vrijwilligersbeleid**.
Als maatschappelijk geëngageerde organisatie beschouwt Interwaas het werken met vrijwilligers ook als een vorm van maatschappelijke dienstverlening. Met het oog op een vruchtbare samenwerking en goede verstandhouding, ontwikkelde Interwaas ook een aantal instrumenten en formaliseerde ze procedures voor haar eigen vrijwilligersbeleid: een uitgeschreven vrijwilligersbeleid (*zie bijlage 10*), vrijwilligersovereenkomsten, functiebeschrijvingen en competentieprofielen voor vrijwilligers en vrijwilligersverzekeringen. De vrijwilligers hebben ook een duidelijk en zichtbaar aanspreekpunt binnen de Erfgoedcel Waasland. De Erfgoedcel Waasland hecht er ook belang aan om de competenties, verworven of versterkt door het vrijwilligerswerk, te erkennen en zichtbaar te maken via o.a. Oscar. De Erfgoedcel Waasland werkt samen met FARO aan het opstellen van generieke cultureel-erfgoedspecifieke competenties voor de cultureel-erfgoedsector. De Erfgoedcel Waasland schakelt momenteel in haar eigen werking 0,4 VTE kantoorvrijwilligers en 0,3 VTE vrijwilligers voor de Erfgoedbank Waasland in. Afhankelijk van de specifieke noden wordt bepaald of dit al dan niet uitgebreid wordt.
In het Waasland zijn er daarnaast natuurlijk nog honderden vrijwilligers actief binnen de verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen en (cultureel-erfgoed)verenigingen. Ook deze groepen spelen een rol bij de uitvoering van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas. De Erfgoedcel Waasland ondersteunt deze verenigingen in hun vrijwilligersbeleid. Centraal hierbij staan het selecteren, werven van en het motiveren en waarderen van vrijwilligers. *Zie vraag 9 voor het vrijwilligersbeleid.*

STRATEGISCHE DOELSTELLING 5. INTERWAAS WERKT UITERLIJK TEGEN HET EINDE VAN DE BELEIDSPERIODE EEN ONDERSTEUNINGSBELEID VOOR CULTUREEL-ERFGOEDACTOREN UIT.

In het uitgebreide ondersteuningsbeleid (*zie Ondersteuningsmaatregelen van Interwaas*) zijn meer middelen voorzien dan de engagementen in het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas 2009-2014.

Doel	Financiële ondersteuning
Lidmaatschappen organisaties in Waasland	€ 500,00
Erkende musea (Lokeren) - doorstorting (vanaf '09)	€ 12.500,00
Projectsubsidies (vanaf '09)	€ 15.000,00
Publicaties - doorstorting (vanaf '09)	€ 4.000,00
Heemkring De Souvereinen	€ 1.000,00
Hertogelijke Heemkundige Kring het Land van Beveren	€ 1.000,00
Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas	€ 2.000,00
Publicaties - toelagen (vanaf '10)	€ 5.000,00
Heemkundige Kring Braem (Elversele)	€ 500,00
Heemkundige Kring De Kluize (SGW)	€ 500,00
Heemkundige Kring Den Dissel (Sinaai)	€ 500,00
Heemkundige Kring d'Euzie (Stekene)	€ 500,00
Heemkundige Kring Nieuwkerken 200/700	€ 500,00
Heemk. Kring Wissekerke (Kruibeke)	€ 500,00
Tinelmuseum	€ 500,00
Beheerraad Gemeentemuseum Temse	€ 500,00
Sint-Nicolaasgenootschap - Tijdingen	€ 500,00
Reynaertgenootschap Tiecelyn	€ 500,00
Publicatiesubsidies (vanaf '11)	€ 7.500,00
Groepsaankoop - depot - bijdrage	€ 5.000,00
Totaal	**€ 49.500,00**

Tabel 29: Overzicht gemiddelde jaarlijkse financiële ondersteuning door Interwaas aan de cultureel-erfgoedwerking

De financiële ondersteuning is onder te verdelen als volgt:

- Lidmaatschappen van 14 cultureel-erfgoedorganisaties in het Waasland (sinds 2005)
- Doorstorting van subsidie aan het erkende Stadsmuseum Lokeren op basis van een door het Directiecomité van Interwaas goedgekeurde procedure (sinds 2009)
- Doorstorting van toelagen aan drie periodieke tijdschriften van oud- en heemkundige kringen op basis van een door het Directiecomité van Interwaas goedgekeurde procedure (sinds 2009
- Toelagen aan tien periodieke tijdschriften van oud- en heemkundige kringen op basis van een door het Directiecomité van Interwaas goedgekeurde procedure (sinds 2010)
- Subsidies op basis van doordachte en onderbouwde reglementen: voor cultureel-erfgoedprojecten (sinds 2009) en éénmalige cultureel-erfgoedpublicaties (sinds 2011)
- Bijdrage aan aankoop verpakkingsmateriaal binnen de groepsaankoop van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen (sinds 2012)

De uitwerking van het complementair beleid uit het Protocol tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw en de Vereniging van Vlaamse Provincies vzw gebeurde n.a.v. de opmaak van de aanvraag voor een Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas 2015-2020. *Zie vraag 7.*

SWOT

De bovenstaande informatie wordt aan de hand van een SWOTanalyse verder in kaart gebracht. *Zie bijlage 3.* Op basis hiervan worden de doelstellingen voor de volgende beleidsperiode opgemaakt.

DOELSTELLINGEN VOOR DE BELEIDSPERIODE

6. Geef een overzicht van de doelstellingen en acties die gerealiseerd worden met het oog op de zorg voor en de ontsluiting van het lokale cultureel erfgoed.

Hieronder zijn de strategische en operationele doelstellingen voor de periode 2015-2020 opgenomen.

Samengevat handelen de strategische doelstellingen over:

- strategische doelstelling 1 over samenwerking
- strategische doelstelling 2 over het Waas cultureel-erfgoedloket
- strategische doelstelling 3 over de zorg voor het cultureel-erfgoed
- strategische doelstelling 4 over de ontsluiting van cultureel-erfgoed
- strategische doelstelling 5 over de financiële ondersteuning
- strategische doelstelling 6 over het zakelijk beheer.

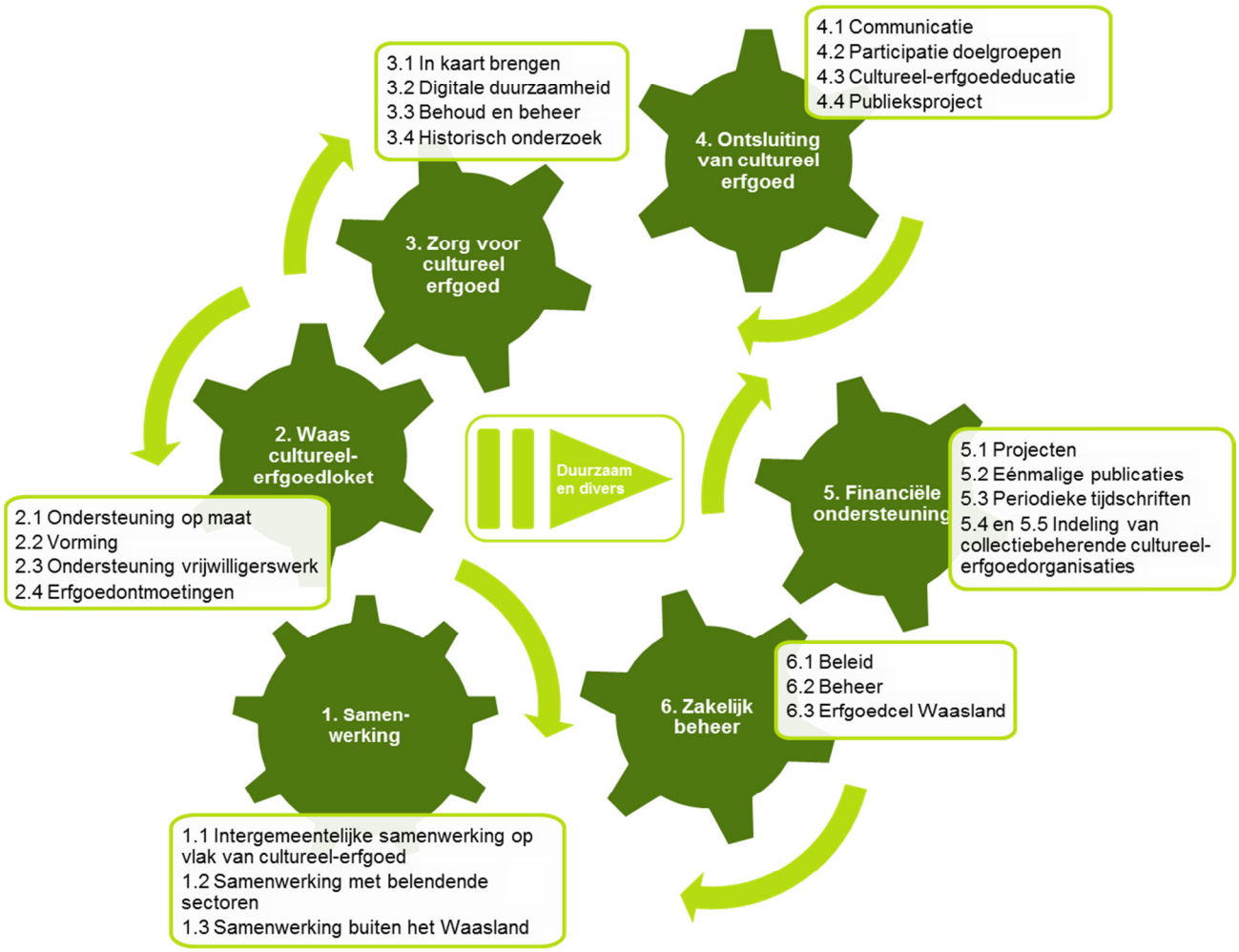

Figuur 18: Schematische voorstelling van de doelstellingen voor 2015-2020

Aan elke strategische doelstelling zijn operationele doelstellingen verbonden. Deze zijn steeds zo SMART mogelijk geformuleerd teneinde de meetbaarheid te verhogen. In elke strategische en operationele doelstelling is reeds opgenomen wie de hoofdactor(en) is (zijn). De operationele doelstellingen worden gekaderd aan de hand van een inleidende tekst en mogelijke acties voor de komende jaren, die de doelstellingen verder meetbaar maken.

De tabel hieronder geeft een overzicht van alle uitgaven (totale personeelskosten, diverse kosten en totale kosten verbonden aan de doelstellingen) opgegeven per jaar en voor de volledige beleidsperiode. Per strategische en operationele doelstelling worden de specifieke financiële middelen (FIN) en de specifieke personeelsinzet op basis van voltijds equivalenten (VTE) van de Erfgoedcel Waasland opgegeven. Voor de operationele doelstelling waar specifieke inkomsten voorzien worden, worden deze afgetrokken van de uitgaven. Er wordt expliciet gekozen om de VTE's niet om te zetten naar een financieel equivalent, aangezien hier de effectieve personeelsinzet (en niet de personeelskost) van belang is. *Zie vraag 12 voor een gedetailleerde toelichting bij de meerjarenbegroting.*

	2015		2016		2017		2018		2019		2020		TOTAAL	
	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE
TOTAAL	**€ 355.879**	**3,28**	**€ 381.869**	**3,31**	**€ 367.910**	**3,06**	**€ 399.219**	**3,26**	**€ 393.574**	**3,06**	**€ 415.848**	**3,26**	**€ 2.314.298**	**19,23**
Totaal personeelskosten	**€ 216.899**		**€ 227.026**		**€ 232.488**		**€ 242.904**		**€ 256.351**		**€ 264.701**		**€ 1.440.369**	**0,00**
Totaal overige werking	**€ 68.780**	**0,50**	**€ 69.643**	**0,50**	**€ 70.522**	**0,50**	**€ 71.415**	**0,50**	**€ 72.323**	**0,50**	**€ 73.246**	**0,50**	**€ 425.929**	**3,00**
Totaal strategische doelstellingen	**€ 70.200**	**2,78**	**€ 85.200**	**2,81**	**€ 64.900**	**2,56**	**€ 84.900**	**2,76**	**€ 64.900**	**2,56**	**€ 77.900**	**2,76**	**€ 448.000**	**16,23**
STRATEGISCHE DOELSTELLING 1	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 5.400**	**1,20**
Operationele doelstelling 1.1	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 1.200	0,18
Operationele doelstelling 1.2	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 3.000	0,42
Operationele doelstelling 1.3	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 1.200	0,60
STRATEGISCHE DOELSTELLING 2	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 102.000**	**4,44**
Operationele doelstelling 2.1	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 60.000	3,60
Operationele doelstelling 2.2	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 36.000	0,60
Inkomsten vorming	-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 6.000	
Inkomsten studie-uitstap	-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 12.000	
Operationele doelstelling 2.3	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 4.800	0,12
Operationele doelstelling 2.4	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 24.000	0,12
Inkomsten Erfgoedontmoeting	-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 4.800	
STRATEGISCHE DOELSTELLING 3	**€ 31.700**	**0,57**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 24.700**	**0,55**	**€ 183.200**	**3,32**
Operationele doelstelling 3.1	€ 500	0,07	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 3.000	0,32
Operationele doelstelling 3.2	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 85.200	1,50
Operationele doelstelling 3.3	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 60.000	0,90
Operationele doelstelling 3.4	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 0	0,10	€ 50.000	0,60
Inkomsten publicatiereeks WOI	-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		€ 0		-€ 15.000	
STRATEGISCHE DOELSTELLING 4	**€ 19.800**	**0,75**	**€ 34.800**	**0,80**	**€ 14.500**	**0,55**	**€ 34.500**	**0,75**	**€ 14.500**	**0,55**	**€ 34.500**	**0,75**	**€ 152.600**	**4,15**
Operationele doelstelling 4.1	€ 17.800	0,45	€ 12.800	0,45	€ 12.500	0,30	€ 12.500	0,40	€ 12.500	0,30	€ 12.500	0,40	€ 80.600	2,30
Operationele doelstelling 4.2	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 6.000	0,30
Operationele doelstelling 4.3	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 6.000	0,90
Operationele doelstelling 4.4	€ 0	0,10	€ 20.000	0,15	€ 0	0,05	€ 20.000	0,15	€ 0	0,05	€ 20.000	0,15	€ 60.000	0,65
STRATEGISCHE DOELSTELLING 5	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,42**
Operationele doelstelling 5.1	€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 78.000	
Operationele doelstelling 5.2	€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 45.000	
Operationele doelstelling 5.3	€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 57.000	
Operationele doelstelling 5.4	€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	
Operationele doelstelling 5.5	€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 30.000	
Inkomsten vanuit de gemeenten	-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 210.000	
STRATEGISCHE DOELSTELLING 6	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 4.800**	**2,70**
Operationele doelstelling 6.1	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 1.800	0,90
Operationele doelstelling 6.2	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 1.200	0,90
Operationele doelstelling 6.3	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 1.800	0,90

Tabel 30: Overzicht uitgaven voor personeel, overige werking en strategische en operationele doelstellingen.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 1.

De cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland investeren met ondersteuning van de Erfgoedcel Waasland onverminderd in samenwerking én het versterken en uitbreiden van het netwerk op verschillende niveaus.

	2015		2016		2017		2018		2019		2020		TOTAAL	
	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE
TOTAAL	€ 370.774	3,28	€ 396.901	3,31	€ 383.063	3,06	€ 414.479	3,26	€ 408.926	3,06	€ 431.276	3,26	€ 2.405.419	19,23
Totaal personeelskosten	€ 216.899		€ 227.026		€ 232.488		€ 242.904		€ 256.351		€ 264.701		€ 1.440.369	0,00
Totaal overige werking	€ 50.075	0,50	€ 51.075	0,50	€ 52.075	0,50	€ 53.075	0,50	€ 54.075	0,50	€ 55.075	0,50	€ 315.450	3,00
Totaal strategische doelstellingen	€ 103.800	2,78	€ 118.800	2,81	€ 98.500	2,56	€ 118.500	2,76	€ 98.500	2,56	€ 111.500	2,76	€ 649.600	16,23
STRATEGISCHE DOELSTELLING 1	€ 600	0,20	€ 600	0,20	€ 600	0,20	€ 600	0,20	€ 600	0,20	€ 600	0,20	€ 3.600	1,20
Operationele doelstelling 1.1	€ 100	0,03	€ 100	0,03	€ 100	0,03	€ 100	0,03	€ 100	0,03	€ 100	0,03	€ 600	0,18
Operationele doelstelling 1.2	€ 400	0,07	€ 400	0,07	€ 400	0,07	€ 400	0,07	€ 400	0,07	€ 400	0,07	€ 2.400	0,42
Operationele doelstelling 1.3	€ 100	0,10	€ 100	0,10	€ 100	0,10	€ 100	0,10	€ 100	0,10	€ 100	0,10	€ 600	0,60

Tabel 31: Financiële en personele middelen voor strategische doelstelling 1

Operationele doelstelling 1.1 De Erfgoedcel Waasland zet i.s.m. de gemeentebesturen en de cultureel-erfgoedgemeenschappen verder in op intergemeentelijke samenwerking rond cultureel-erfgoed. Hierbij wordt het engagement van de gemeentebesturen t.o.v. de zorg voor en de ontsluiting van cultureel-erfgoed vastgehouden en verschillende snelheden op dit vlak door een efficiënte en daadkrachtige werking gepareerd.

In de uitwerking van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas bleken het engagement en de inhoudelijke inbreng van de gemeentebesturen in het Waasland en de verschillende cultureel-erfgoedactoren primordiaal. Hierbij wordt rekening gehouden met het verschil in snelheden bij gemeentebesturen en actoren. Indien nuttig of interessant wordt ook een samenwerking buiten het kerngebied van het Waasland opgezocht.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland blijft actief waken over en afstemming zoeken tussen de verschillende snelheden van de gemeentebesturen en de cultureel-erfgoedactoren en blijft hen evenwaardig betrekken in de uitwerking van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas. Er wordt in de concrete opzet van projecten en processen zowel gemeentelijk als intergemeentelijk gedacht en gewerkt.
- De negen gemeentebesturen behouden een afvaardiging in de overlegstructuren van Interwaas.
- In de intergemeentelijke cultureel-erfgoedprojecten en processen wordt systematisch gestreefd naar de participatie van zo veel mogelijk gemeentebesturen en actoren.

Operationele doelstelling 1.2 De verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland intensifiëren hun onderlinge samenwerking en onder impuls van de Erfgoedcel Waasland wordt ook meer samenwerking met deelsectoren en belendende sectoren in het Waasland gezocht.

De reeds sterke samenwerking tussen de verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland wordt verder geïntensifieerd teneinde nog meer uitwisseling van kennis en onderlinge professionalisering te bewerkstelligen met het oog op de zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed. Daarnaast faciliteert de Erfgoedcel Waasland het overleg tussen verenigingen met een cultureel-erfgoedwerking, die tot nu toe niet altijd actief betrokken werden bij de uitwerking van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas zoals bv. schuttersverenigingen, volkskunstgroepen, ambachtslieden… en de andere cultureel-erfgoedgemeenschappen. Tenslotte versterken de cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland de samenwerking met belendende sectoren met het oog op een betere ontsluiting van het cultureel-erfgoed en een verhoging van het publieksbereik.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- Het Waas ArchievenOverleg met de archivarissen uit Beveren, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas en Temse, aangevuld met de Erfgoedcel Waasland, het Rijksarchief Beveren en Gent en de provinciale archiefconsulent komt zesmaandelijks samen.
- De Erfgoedcel Waasland brengt samen met o.a. de gemeentelijke diensten cultuur en de cultuurbeleidscoördinator in 2015 in kaart welke (socio-culturele) verenigingen een cultureel-erfgoedwerking hebben, maar tot nu toe niet systematisch ondersteund werden in hun zorg voor en ontsluiting van hun cultureel-erfgoed (bv. schuttersverenigingen, ambachtslieden).
- De Erfgoedcel Waasland faciliteert en begeleidt i.s.m. de gemeentelijke cultuurbeleidscoördinatoren vanaf 2016 het minstens jaarlijks overleg tussen deze verenigingen en bevordert de samenwerking met de cultureel-erfgoedverenigingen.
- Interwaas overlegt in 2014-2015 met belendende intergemeentelijke actoren in het Waasland (bv. BiblioWaas, Wacco, Regionaal Landschap Schelde en Durme) teneinde opportuniteiten voor meer samenwerking met de cultureel-erfgoedorganisaties te identificeren.
- In het kader van de zesmaandelijkse Erfgoedontmoeting (*zie operationele doelstelling 3.4*) wordt – afgestemd op het specifieke thema van de Erfgoedontmoeting – samengewerkt met specifieke belendende sectoren en gemeentelijke diensten.
- De Erfgoedcel Waasland zoekt n.a.v. concrete projecten en trajecten i.s.m. brugfiguren en organisaties (bv. Regionaal Welzijnsoverleg, WASO (een samenwerkingsverband tussen de verschillende Wase jeugdraden en jeugddiensten), gemeentelijke diensten welzijn, jeugd, kansenwerking en OCMW's) en de cultureel-erfgoedactoren naar een verbreding van de samenwerking met organisaties, die werken met specifieke doelgroepen zoals mensen van vreemde afkomst en kansarmen.
- De Erfgoedcel Waasland tracht i.s.m. actoren in het jongerenwerk (bv. gemeentelijke diensten cultuur, onderwijs, flankerend onderwijsbeleid, jeugdraden) in 2017 om een grotere cultureel-erfgoedreflex in projecten met jongeren te krijgen.
- De Erfgoedcel Waasland blijft lid van de Raad van Bestuur van Toerisme Waasland.

- Toerisme Waasland en de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties versterken hun samenwerking aan de hand van toeristische vermarkting van cultureel-erfgoedproducten en concrete gezamenlijke acties om zo een groter publieksbereik voor het cultureel-erfgoed te bekomen.
- De publicatie “Hoera, een jubileum?! Een praktijkwijzer voor verenigingen en hun erfgoed” wordt onder de aandacht gebracht.
- Er wordt gezocht naar meer afstemming met intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en overleg in andere sectoren zoals welzijn, jeugd, onderwijs, diversiteit, participatie…

Operationele doelstelling 1.3 De Erfgoedcel Waasland verstevigt de samenwerkingsverbanden met Oost-Vlaamse, Vlaamse, Belgische en internationale partners en bouwt deze i.s.m. de cultureel-erfgoedgemeenschappen verder uit.

Sinds 2005 wordt sterk ingezet op de uitbouw van een netwerk met andere cultureel-erfgoedactoren en -gemeenschappen in Oost-Vlaanderen, Vlaanderen, België en over de grens. Niet alleen structureel overleg, afstemming en expertise-uitwisseling staan hierin centraal, maar eveneens de mogelijkheid tot het concreet samenwerken in een project.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- Speakers’ corner (het driemaandelijks structureel overleg tussen de cultureel-erfgoedcellen in Vlaanderen en FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw) wordt verder gezet.
- De COP Beleid (collegagroep beleid – het driemaandelijks structureel overleg en platform voor expertise-uitwisseling en samenwerking tussen de cultureel-erfgoedcellen in Vlaanderen rond beleidszaken) wordt verder gezet.
- De COP Digidoc (collegagroep digidoc – het driemaandelijks structureel overleg en platform voor expertise-uitwisseling en samenwerking tussen de cultureel-erfgoedcellen in Vlaanderen rond digitale onderwerpen) wordt verder gezet.
- De Erfgoedcel Waasland neemt deel aan de jaarlijkse themadag van de cultureel-erfgoedcellen, waar expertise-opbouw en –uitwisseling rond één thema centraal staan. In 2014 is deze themadag gewijd aan vrijwilligerswerking.
- OVEO (Oost-Vlaams ErfgoedcellenOverleg – het driemaandelijks structureel overleg en platform voor expertise-uitwisseling en samenwerking tussen de cultureel-erfgoedcellen in Oost-Vlaanderen) wordt verder gezet.
- Het driemaandelijks structureel overleg en platform voor expertise-uitwisseling en samenwerking tussen de cultureel-erfgoedcellen in Oost-Vlaanderen en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen (dienst erfgoed en transversale cel) wordt verder gezet.
- De Erfgoedcel Waasland en de gemeentelijke diensten cultuur, monumentenzorg en toerisme en de gemeentelijke beleidsondersteunende diensten nemen de problematiek van het beleidsmatige

onderscheid tussen roerend en onroerend erfgoed mee tijdens overlegmomenten met hogere beleidsniveaus.

- De Erfgoedcel Waasland vraagt i.s.m. regionale organisaties in het Waasland zoals de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas en de Bibliotheca Wasiana meer aandacht op provinciaal niveau voor hun werking.
- De Erfgoedcel Waasland blijft als vertegenwoordiger van de intergemeentelijk cultureel-erfgoedcellen in Vlaanderen deel uitmaken van het Cultureel-Erfgoedoverleg Vlaanderen.
- De Erfgoedcel Waasland verdedigt i.s.m. de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw de belangen van de lokale cultureel-erfgoedactoren op hogere beleidsniveaus.
- Interwaas versterkt de contacten met de Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking 'Linieland van Waas en Hulst' (EGTS Linieland Waas en Hulst) verder.
- De collectiebeherende organisaties in het Waasland, zowel gemeentelijke als niet privaatrechtelijke, werken verder mee aan bestaande overkoepelende platformen zoals de Archiefbank Vlaanderen, Erfgoedinzicht, ODIS…
- De Erfgoedcel Waasland zorgt voor een correcte veldkaart via de website van FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw.
- De cultureel-erfgoedorganisaties met een Vlaamse werking in het Waasland worden meer gevalideerd en hun meerwaarde wordt meer ingezet ten behoeve van het Waasland.
- De cultureel-erfgoedorganisaties en de Erfgoedcel Waasland werken projectmatig – waar interessant – samen met partners in Nederland (bv. rond Willem I, de herdenking van WOI).
- De coördinator van de Erfgoedcel Waasland is ten persoonlijke titel lid van de adviescommissie cultureel erfgoed.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 2.

Het Waas cultureel-erfgoedloket wordt verder ingezet als middel tot expertise-uitwisseling en expertise-opbouw.

	2015		2016		2017		2018		2019		2020		TOTAAL	
	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE
TOTAAL	**€ 370.774**	**3,28**	**€ 396.901**	**3,31**	**€ 383.063**	**3,06**	**€ 414.479**	**3,26**	**€ 408.926**	**3,06**	**€ 431.276**	**3,26**	**€ 2.405.419**	**19,23**
Totaal personeelskosten	**€ 216.899**		**€ 227.026**		**€ 232.488**		**€ 242.904**		**€ 256.351**		**€ 264.701**		**€ 1.440.369**	**0,00**
Totaal overige werking	**€ 50.075**	**0,50**	**€ 51.075**	**0,50**	**€ 52.075**	**0,50**	**€ 53.075**	**0,50**	**€ 54.075**	**0,50**	**€ 55.075**	**0,50**	**€ 315.450**	**3,00**
Totaal strategische doelstellingen	**€ 103.800**	**2,78**	**€ 118.800**	**2,81**	**€ 98.500**	**2,56**	**€ 118.500**	**2,76**	**€ 98.500**	**2,56**	**€ 111.500**	**2,76**	**€ 649.600**	**16,23**
STRATEGISCHE DOELSTELLING 2	**€ 16.950**	**0,74**	**€ 16.950**	**0,74**	**€ 16.950**	**0,74**	**€ 16.950**	**0,74**	**€ 16.950**	**0,74**	**€ 16.950**	**0,74**	**€ 101.700**	**4,44**
Operationele doelstelling 2.1	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 60.000	3,60
Operationele doelstelling 2.2	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 36.000	0,60
Inkomsten vorming	-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 6.000	
Inkomsten studie-uitstap	-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 12.000	
Operationele doelstelling 2.3	€ 750	0,02	€ 750	0,02	€ 750	0,02	€ 750	0,02	€ 750	0,02	€ 750	0,02	€ 4.500	0,12
Operationele doelstelling 2.4	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 24.000	0,12
Inkomsten Erfgoedontmoeting	-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 4.800	

Tabel 32: Financiële en personele middelen voor strategische doelstelling 2

Operationele doelstelling 2.1 De Erfgoedcel Waasland blijft actief als Waas cultureel-erfgoedloket. Daarbij blijft zij eveneens een beroep doen op het breed netwerk van cultureel-erfgoedorganisaties en de bestaande expertise van de cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland en de Landelijke Expertisecentra en Organisaties Volkscultuur.

In 2008 bleek uit WODE reeds de grote nood aan expertise-uitwisseling en deskundigheidsbevordering, zowel bij professionele erfgoedorganisaties als bij de vrijwillige erfgoedzorgers. Dit werd de afgelopen jaren bevestigd door het steeds hoger oplopend aantal vragen tot concrete ondersteuning op maat, die bij de Erfgoedcel Waasland terecht komen. De Erfgoedcel Waasland biedt a.d.h.v. haar deskundige medewerkers concreet advies en ondersteuning op maat in het kader van allerlei aspecten van de zorg voor en de ontsluiting van het cultureel-erfgoed. Naast de eigen expertise wordt eveneens beroep gedaan op de expertise in het brede netwerk in het Waasland en de landelijke expertisecentra en organisaties volkscultuur.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland geeft advies en begeleiding op maat aan cultureel-erfgoedzorgers met vragen rond de zorg voor en de ontsluiting van erfgoed. Naast de eigen expertise en de expertise in de gemeenten en cultureel-erfgoedorganisaties wordt beroep gedaan op de expertise in het brede netwerk in het Waasland en de landelijke expertisecentra (Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC), Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG), Tapis Plein, Het Firmament, PACKED - Expertisecentrum Digitaal Erfgoed, Centrum Vlaamse Architectuurarchieven (CVAa), Landelijk expertisecentrum voor cultuur van alledag (LECA), Expertisecentrum voor Technisch, Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed (ETWIE), Resonant, Landelijk expertisecentrum), landelijke organisaties volkscultuur (Heemkunde Vlaanderen en Familiekunde Vlaanderen) en de Vlaamse Erfgoedbibliotheek. Specifiek voor wat betreft depotbeleid wordt samengewerkt met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
- De Erfgoedcel Waasland begeleidt i.s.m. de geijkte partners jaarlijks twee grote trajecten rond de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed voor twee cultureel-erfgoedbeheerders, die hun collectie ontsluiten voor het grote publiek. Op deze manier wordt op korte termijn gewerkt aan de verdere professionalisering van deze organisaties met het oog op een betere zorg voor en ontsluiting van het cultureel erfgoed in de organisatie. Hierbij is steeds aandacht voor de concrete resultaten op het einde van het traject. Specifiek voor wat betreft depotbeleid wordt samengewerkt met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
- De Erfgoedcel Waasland denkt daarnaast ook op vraag van een organisatie mee in kleinere deeltrajecten rond cultureel-erfgoedzorg en / of –ontsluiting en ondersteunt de organisatie bij de concrete uitvoering.
- Indien nuttig lanceert de Erfgoedcel Waasland begeleide trajecten rond specifieke thema's i.v.m. cultureel-erfgoedzorg en –ontsluiting. Specifiek voor wat betreft depotbeleid wordt actief samengewerkt met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.

- De Erfgoedcel Waasland is actief in enkele werkgroepen rond lopende gemeentelijke dossiers bv. Klingspoor, Hof ter Welle, het Centraal Netwerk voor de ontwikkeling van het havengebied Antwerpen…
- De Erfgoedcel Waasland en de gemeentelijke cultuurbeleidscoördinatoren ondersteunen lokale erfgoedzorgers in het opmaken van subsidiedossiers voor hogere beleidsniveaus.
- Het luik "Tips voor erfgoedzorgers" op de website www.erfgoedcelwaasland.be verzamelt sinds 2010 interessante informatie i.v.m. verschillende thema's van cultureel-erfgoedzorg en –ontsluiting en biedt een antwoord op veel voorkomende vragen hieromtrent. De Erfgoedcel Waasland breidt dit luik verder uit.
- De Erfgoedcel Waasland biedt eerstelijnszorg (ontvangst en doorverwijzing naar de gemeenten) aan particulieren die niet expliciet bezig zijn met cultureel-erfgoedzorg. De gemeentebesturen, i.c. dikwijls de cultuurbeleidscoördinatoren en de archivarissen vangen deze vragen verder op.
- Socio-culturele verenigingen worden in hun zorg voor cultureel-erfgoed ondersteund door de gemeentelijke diensten cultuur en de Erfgoedcel Waasland, o.a. a.d.h.v. begeleiding op maat en de publicatie "Hoera, een jubileum?! Een praktijkwijzer voor verenigingen en hun erfgoed".
- Interwaas ontleent opnametoestellen voor projecten mondelinge geschiedenis.

Operationele doelstelling 2.2 De Erfgoedcel Waasland organiseert vorming met als doel de verdere professionalisering van de cultureel-erfgoedzorg- en ontsluiting.

De afgelopen jaren werden een 50-tal vormingen georganiseerd i.s.m. verschillende soorten partners. Deze vormingen zetten in op verschillende aspecten van de cultureel-erfgoedwerking (van zowel cultureel-erfgoedorganisaties als organisaties die de zorg voor en de ontsluiting van cultureel-erfgoed niet als kerntaak hebben), maar richtten zich ook op particulieren met een cultureel-erfgoedcollectie. Op basis van verschillende bevragingen bij de achterban worden de thema's voor de vormingen gekozen. Ook studiedagen en colloquia rond historische thema's, maar ook bv. rond immaterieel cultureel erfgoed werden vorm gegeven. Daarnaast worden sinds 2013 eveneens inspiratiemomenten georganiseerd voor de achterban, waarbij rond bepaalde onderwerpen in groep kan worden gereflecteerd. Deze inspiratiemomenten hebben niet de ambitie om als echte vorming te worden aangekondigd, maar willen de sector een bredere kijk bieden op enkele aspecten van haar werking. De Erfgoedcel Waasland zet de komende jaren verder in op vorming in brede zin teneinde de professionalisering van de cultureel-erfgoedzorgers te verhogen. Indien relevant wordt hiervoor samengewerkt met andere organisaties zoals bv. Heemkunde Vlaanderen, het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
I.s.m. FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw stapte de Erfgoedcel Waasland in 2013 in het Oscarproject en reikt ze Oscars uit aan deelnemers van vormingen. Hierdoor wordt nog meer de nadruk gelegd op de inhoudelijke doelstellingen van de vormingen, nl. het werken aan het verwerven van bepaalde competenties, en worden de vormingen meer gericht ingevuld.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland stuurt minstens driejaarlijks een bevraging uit naar de cultureel-erfgoedgemeenschappen teneinde de noden aan vorming in kaart te brengen en stemt hierop het vormingsaanbod concreet af.
- Op basis van de evaluatie van het eigen vormingsaanbod in 2013 (onder begeleiding van FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw op basis van de Kwavoscoop) doet de Erfgoedcel Waasland een verdere bijsturing van haar vormingsaanbod.
- De Erfgoedcel Waasland organiseert i.s.m. specifieke partners (afhankelijk van het onderwerp) jaarlijks minstens twee vormingen over verschillende aspecten van de zorg voor en de ontsluiting van cultureel erfgoed teneinde de professionaliteit van de cultureel-erfgoedzorgers te verhogen.
- De Erfgoedcel Waasland evalueert elke vorming samen met de deelnemers o.a. aan de hand van een evaluatieformulier.
- De Erfgoedcel Waasland reikt Oscars uit aan de deelnemers van de vormingen.
- In samenwerking met VormingPlus Waas en Dender zoekt de Erfgoedcel Waasland afstemming en samenwerking in het kader van de Vrijwilligersacademie.
- De Erfgoedcel Waasland organiseert jaarlijks voor de cultureel-erfgoedzorgers in het Waasland een studie-uitstap waarin een aspect van cultureel-erfgoedzorg of ontsluiting centraal staat.

Operationele doelstelling 2.3 De Erfgoedcel Waasland blijft het vrijwilligerswerk in het Waasland praktisch ondersteunen door zelf vrijwilligers in te zetten in de werking van de Erfgoedcel Waasland en geïnteresseerde vrijwilligers de weg naar cultureel-erfgoedorganisaties te wijzen.

Het vrijwilligerswerk is enerzijds een instrument binnen het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas om de doelstellingen te bereiken, anderzijds is het faciliteren van vrijwilligerswerk voor de Erfgoedcel Waasland zelf als maatschappelijk geëngageerde organisatie ook een maatschappelijke dienstverlening.

In het Waasland zijn honderden vrijwilligers actief binnen de verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen en (cultureel-erfgoed)verenigingen. Zij spelen een zeer grote rol bij de uitvoering van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas. De Erfgoedcel Waasland ondersteunt de lokale besturen, organisaties en verenigingen in hun vrijwilligersbeleid. Centraal hierbij staat het selecteren, werven, motiveren en waarderen van vrijwilligers. Daarnaast spelen deze gemeenschappen en verenigingen een cruciale rol in de projectwerking. Daarbij wordt steeds vertrokken van de doelstellingen van het project, maar wordt ook maximaal ingespeeld op de sterktes, interesses, expertise en talenten binnen deze verenigingen en gemeenschappen en wordt rekening gehouden met hun draag- en mankracht. Kortom, binnen elke samenwerking wordt gezocht naar de perfect match tussen de doelen van de projecten én van de verenigingen en gemeenschappen in kwestie. Elk project moet bovendien een meerwaarde betekenen voor de verenigingen/gemeenschap in kwestie.

Zie vraag 9 en bijlage 10 voor meer informatie over de visie op het vrijwilligersbeleid.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De uitgeschreven visie op het vrijwilligersbeleid (*zie bijlage 10*) wordt indien nodig geactualiseerd.
- De Erfgoedcel Waasland zoekt – waar nodig –vrijwilligers met de juiste knowhow voor specifieke taken behorend tot de interne werking, voor de Erfgoedbank Waasland en voor projectwerking (*zie ook vraag 9 voor de visie op de vrijwilligerswerking*).
- De Erfgoedcel Waasland werkt voor de interne vrijwilligers met functiebeschrijvingen en competentieprofielen (o.a. verspreid via www.11.be, www.vrijwilligerswerk.be, www.cultuurnet.be, www.faronet.be, de eigen website en de digitale nieuwsbrief), vrijwilligersovereenkomsten en -verzekeringen.
- De Erfgoedcel Waasland reikt Oscars uit aan de interne vrijwilligers teneinde de verworven of versterkte competenties te erkennen en zichtbaar te maken.
- De Erfgoedcel Waasland zoekt op vraag van gemeentebesturen en verenigingen vrijwilligers voor specifieke taken m.b.t. de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed en begeleidt deze vrijwilligers waar nodig.
- De Erfgoedcel Waasland zoekt voor personen die zich aanbieden als vrijwilligers, geïnteresseerd in cultureel erfgoed, een geschikte cultureel-erfgoedorganisatie om vrijwilligerswerk te doen.
- De Erfgoedcel Waasland neemt deel aan de jaarlijkse themadag van de cultureel-erfgoedcellen, waar expertise-opbouw en –uitwisseling rond één thema centraal staat zoals bv. vrijwilligers.
- De Erfgoedcel Waasland deelt via de voorziene platformen expertise met de andere cultureel-erfgoedcellen.

Operationele doelstelling 2.4 De Erfgoedcel Waasland organiseert minstens jaarlijks een "Erfgoedontmoeting" rond een specifiek thema m.b.t. cultureel-erfgoed waarbij zo veel mogelijk gezocht wordt naar samenwerking met belendende sectoren.

De belangrijkste doelstelling van de Erfgoedontmoeting is het werven en motiveren van vrijwilligers voor de zorg voor en ontsluiting van cultureel-erfgoed. Dit wordt bereikt door te focussen op een specifiek thema of de samenwerking met een specifieke belendende sector, met aandacht voor het innovatieve potentieel van de samenwerking en met een hedendaagse visie en oog voor maatschappelijke trends. Dit thema wordt uitgewerkt op twee verschillende manieren, namelijk het delen van goede praktijkvoorbeelden uit het Waasland of daarbuiten in de vorm van inspirerende sprekers, aangevuld met het delen van de eigen expertise. Deze expertisedeling gebeurt onder begeleiding van een ervaren procesbegeleider en kan aan de hand van verschillende methodieken verlopen. Door deze aanpak leren de deelnemers, zowel uit de cultureel-erfgoedsector als daarbuiten, van elkaar.

Op de Erfgoedontmoeting worden zowel alle cultureel-erfgoedactoren uitgenodigd, als actoren uit de belendende sector waarmee samengewerkt wordt.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland organiseert minstens jaarlijks een Erfgoedontmoeting, bij voorkeur i.s.m. gemeentelijke diensten en telkens een andere belendende sector (afhankelijk van het onderwerp).
- De Erfgoedontmoeting zet in op zowel netwerking, expertise-uitwisseling en –opbouw en vorming.
- De Erfgoedcel Waasland houdt verkennende gesprekken met belendende sectoren teneinde samenwerking te zoeken voor de organisatie van de Erfgoedontmoetingen.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 3.

De cultureel-erfgoedgemeenschappen stellen de zorg voor cultureel erfgoed centraal en worden hierin ondersteund door de Erfgoedcel Waasland.

	2015		2016		2017		2018		2019		2020		TOTAAL	
	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE
TOTAAL	€ 370.774	3,28	€ 396.901	3,31	€ 383.063	3,06	€ 414.479	3,26	€ 408.926	3,06	€ 431.276	3,26	€ 2.405.419	19,23
Totaal personeelskosten	€ 216.899		€ 227.026		€ 232.488		€ 242.904		€ 256.351		€ 264.701		€ 1.440.369	0,00
Totaal overige werking	€ 50.075	0,50	€ 51.075	0,50	€ 52.075	0,50	€ 53.075	0,50	€ 54.075	0,50	€ 55.075	0,50	€ 315.450	3,00
Totaal strategische doelstellingen	€ 103.800	2,78	€ 118.800	2,81	€ 98.500	2,56	€ 118.500	2,76	€ 98.500	2,56	€ 111.500	2,76	€ 649.600	16,23
STRATEGISCHE DOELSTELLING 3	€ 31.700	0,57	€ 31.700	0,55	€ 31.700	0,55	€ 31.700	0,55	€ 31.700	0,55	€ 24.700	0,55	€ 183.200	3,32
Operationele doelstelling 3.1	€ 500	0,07	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 3.000	0,32
Operationele doelstelling 3.2	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 85.200	1,50
Operationele doelstelling 3.3	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 60.000	0,90
Operationele doelstelling 3.4	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 0	0,10	€ 50.000	0,60
Inkomsten publicatiereeks WOI	-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		€ 0		-€ 15.000	

Tabel 33: Financiële en personele middelen voor strategische doelstelling 3

Operationele doelstelling 3.1 De cultureel-erfgoedbeheerders en –gemeenschappen in het Waasland brengen het cultureel-erfgoed verder in kaart. Dit resulteert in een grotere bewustwording rond o.a. archivalisch en immaterieel cultureel erfgoed en een grotere collectiemobiliteit voor museaal en documentair erfgoed, de afstemming van het collectiebeleid van de collectiebeherende organisaties.

Registratie en inventarisatie zijn essentiële onderdelen van een degelijke en toekomstgerichte cultureel-erfgoedwerking. Met WODE namen de cultureel-erfgoedgemeenschappen in 2008 een aantal belangrijke stappen om het cultureel erfgoed op deelcollectieniveau in kaart te brengen. Sindsdien blijven de cultureel-erfgoedgemeenschappen zich onafgebroken toeleggen op het uniform registreren en inventariseren van het roerend en immaterieel erfgoed en het toevoegen van contextuele informatie. Op deze manier geven ze het cultureel erfgoed betekenis en maken en houden ze het tegelijk begrijpelijk voor het brede publiek.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland zorgt in 2015 i.s.m. de cultureel-erfgoedbeheerders voor een grondige evaluatie en een verdere implementatie van de aanbevelingen uit WODE.
- De Erfgoedcel Waasland werkt i.s.m. de heemkundige kringen actief rond de toekomst van hun collecties.
- De Erfgoedcel Waasland coördineert een overleg tussen o.a. Bibliotheca Wasiana, Stedelijke Musea Sint-Niklaas, Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, Stadsarchief Sint-Niklaas en Gemeentearchief Beveren rond collectieafspraken. Hierdoor vergroot de collectiemobiliteit.
- Op basis van de ervaringen uit het bovenstaand overleg coördineert de Erfgoedcel Waasland bijkomende trajecten met andere collectiebeherende organisaties rond beleid en afstemming van collecties. Hierdoor vergroot het potentieel voor collectiemobiliteit.
- De collectiebeherende organisaties streven, onder begeleiding van de Erfgoedcel Waasland, naar een gezamenlijke visie rond acquisitiebeleid en collectiebeheer.
- Het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur, het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, kerkbesturen, cultureel-erfgoedorganisaties, gemeentelijke diensten e.a. werken samen rond de toekomstige uitdagingen m.b.t. het kerkelijk roerend erfgoed (herbestemming van de collecties e.d.).
- Het in 2009 gestarte overleg rond landbouwcollecties met de Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren, het Landbouwmuseum Stekene, de Stedelijke Musea Sint-Niklaas, het Stedelijk Museum Lokeren en de gemeentes Beveren en Stekene onder coördinatie van de Erfgoedcel Waasland en met begeleiding van het Centrum voor Agrarische Geschiedenis en de transversale cel van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen werkt verder rond collectieregistratie, collectiebeleid (ontwikkelen van selectiecriteria, collectiemobiliteit en afstemming) en ontsluiting.
- De Erfgoedcel Waasland ondersteunt i.s.m. de transversale cel van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen op vraag organisaties en verenigingen die starten met de registratie en inventarisatie van hun collectie en / of archief. Ze worden ook gestimuleerd dit te doen in geautomatiseerde en gestandaardiseerde registratieprogramma's en aan te sluiten bij overkoepelende inventarisatie- en registratieprojecten zoals bv. www.erfgoedinzicht.be en Archiefbank Vlaanderen.
- De Erfgoedbank Waasland wordt tot 2017 ingezet voor de registratie van vlak materiaal. Er wordt gestreefd naar een toename van jaarlijks 1000 items.
- Het Gemeentelijk Heemkundig Museum Beveren, het Heemkundig Museum De Kluize, het Heemkundig Museum Nieuwkerken-Waas, het Stadsmuseum Lokeren en de Stedelijke Musea Sint-Niklaas houden de inventarisatie op www.erfgoedinzicht.be up-to-date.
- Het Waas ArchievenOverleg ondersteunt een betaalbaar, performant archiefbeheersysteem voor statisch en dynamisch archief.
- De Erfgoedcel Waasland begeleidt i.s.m. de gemeentelijke dienst cultuur (en soms dienst evenementen en toerisme) op vraag cultureel-erfgoedgemeenschappen in een bredere transmissie en borging van het cultureel immaterieel erfgoed (bv. rond klompen, stoeten) Dit gebeurt i.s.m. de meest geschikte partner in het Vlaams netwerk rond immaterieel cultureel erfgoed.

- De leden van de werkgroep Sinterklaas en Sint-Maarten (het Sint-Maartencomité, het Sint-Nicolaasgenootschap, de gemeente Beveren en de Stad Sint-Niklaas, Toerisme Waasland en de Erfgoedcel Waasland) volgen de Vlaamse werkgroep rond Sinterklaas en Sint-Maarten, onder begeleiding van Leca vzw. Landelijk expertisecentrum voor cultuur van alledag.
- De Erfgoedcel Waasland ondersteunt i.s.m. de consulent kerkelijk erfgoed van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen en het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur een pool van vrijwilligers bij het inventariseren van kerkelijk roerend erfgoed in het Waasland.
- De Erfgoedcel Waasland ondersteunt i.s.m. specifieke cultureel-erfgoedorganisaties particuliere collectiebeheerders door de professionaliteit van hun cultureel-erfgoedzorg te vergroten.
- De cultureel-erfgoedgemeenschappen en de gemeentebesturen treden op als belangenbehartiger voor bedreigd cultureel erfgoed in het Waasland.
- De gemeentelijke erfgoedorganisaties en de Erfgoedcel Waasland sensibiliseren de gemeentebesturen en waar mogelijk ook particuliere organisaties over het belang van een cultureel-erfgoedonderzoek van collecties bij de mogelijke afbraak van gebouwen.

Operationele doelstelling 3.2 De cultureel-erfgoedbeheerders in het Waasland gaan digitaal duurzaam om met het cultureel erfgoed. Zowel digitalisering van het cultureel-erfgoed als de zorg voor born-digital cultureel erfgoed spelen hierin een cruciale rol.

In de beleidsperiode 2009-2014 was digitalisering van verschillende soorten cultureel erfgoed (o.a. beeldmateriaal, kranten, archivalisch en kaartmateriaal) van verschillende actoren (zowel cultureel-erfgoedbeheerders als particulieren) een belangrijke prioriteit. De totale hoeveelheid aan digitaal erfgoed ontsloten via de Erfgoedbank Waasland is intussen opgelopen tot meer dan 24 000 items (of ongeveer 70 000 pagina's). Bij de digitaliseringen en metadateringen wordt steeds rekening gehouden met de internationale standaarden en CEST. Gedigitaliseerd materiaal wordt o.a. publiek gemaakt via www.waaserfgoed.be, www.erfgoedcelwaasland.be, www.wasereuzen.be, specifieke publieksacties en via de partners. Ook in de toekomst blijft duurzame digitalisering en aandacht voor born-digital cultureel-erfgoed een belangrijke doelstelling. Deze standaardisering zal resulteren in een betere valorisatie van het cultureel erfgoed in het onderwijs, de toeristische of wetenschappelijke context.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland werkt i.s.m. de cultureel-erfgoedbeheerders in het Waasland een planmatige aanpak uit voor de verdere digitalisering van cultureel erfgoed en brengt dit plan ten uitvoer i.s.m. de cultureel-erfgoedbeheerders.
- De Erfgoedcel Waasland faciliteert en professionaliseert het digitaliseren door verschillende cultureel-erfgoedbeheerders. O.a. de Wase scanner speelt hierin een belangrijke rol.

- De cultureel-erfgoedorganisaties werken onder begeleiding van de Erfgoedcel Waasland concrete acties uit m.b.t. de zorg voor born-digital erfgoed.
- De cultureel-erfgoedorganisaties zorgen volgens internationale standaarden voor het born-digital erfgoed en worden hierin ondersteund door de Erfgoedcel Waasland.
- De cultureel-erfgoedorganisaties volgen de aanbevelingen van CEST in hun zorg voor het cultureel-erfgoed.
- De Erfgoedcel Waasland werkt i.s.m. de Bibliotheca Wasiana en de Stad Sint-Niklaas verder op het dossier van de digitalisering van de krant Het Vrije Waasland.
- De Erfgoedcel Waasland onderzoekt i.s.m. de andere cultureel-erfgoedcellen hoe de lokale collecties mee kunnen worden opgenomen in overkoepelende initiatieven zoals bv. Erfgoedinzicht, Archiefbank Vlaanderen. Specifiek wordt hierbij ook de mogelijkheid tot een e-depot onderzocht.
- De Erfgoedcel Waasland onderzoekt i.s.m. de andere cultureel-erfgoedcellen hoe een concrete samenwerking met VIAA vorm kan krijgen (de Erfgoedcel Waasland als facilitator, verhoging van bewustwording bij het publiek, metadata verbeteren, zoeken naar samenwerkingsverbanden, opname van lokale collecties…).
- De Erfgoedcel Waasland maakt deel uit van de stuurgroep van het Platform Digitale Duurzaamheid als vertegenwoordiger van de andere cultureel-erfgoedcellen.

Operationele doelstelling 3.3 De cultureel-erfgoedbeheerders in het Waasland trekken i.s.m. Provinciebestuur Oost-Vlaanderen en met ondersteuning van de Erfgoedcel Waasland de kaart van een kwalitatief hoogstaand behoud en beheer en een uitgewerkt depotbeleid om het cultureel erfgoed voor de toekomst te vrijwaren.

In het Cultureel-Erfgoeddecreet van 2008 vroeg de Vlaamse Gemeenschap de provincies een regierol te vervullen voor het depotbeleid.
Uit de inventarisatie van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen van de Oost-Vlaamse depotcollecties en de bevraging van de cultureel-erfgoedbeheerders bleken de hoge noden, verwachtingen en expertise van de collectiebeheerders, die o.a. kampen met problemen bij de opslag van hun verzamelingen (bv. plaatsgebrek, geen goede temperatuur en vochtigheidsgraad…). Het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen bouwt op basis daarvan een regionaal depotbeleid uit op vlak van cultureel (en archeologisch) erfgoed en maakte o.a. reeds werk van de opmaak van richtlijnen en standaarden voor een goed depotbeheer en procedures voor een transitdepot. De Erfgoedcel Waasland leidt de cultureel-erfgoedbeheerders in het Waasland toe naar het aanbod van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen en de cultureel-erfgoedbeheerders spelen hierop in. De Erfgoedcel Waasland werkt daarenboven samen met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen in de concrete uitwerking van projecten en begeleidings/ondersteuningstrajecten.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland leidt cultureel-erfgoedbeheerders in het Waasland naar het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen toe i.v.m. problematieken rond behoud en beheer en depotbeleid en ondersteunt bijkomend projectmatig waar nodig en nuttig.
- De cultureel-erfgoedbeheerders vragen advies over klimatisering en inrichting van een depot, registratie, reiniging en verpakking van objecten… aan de depotconsulent van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
- De cultureel-erfgoedbeheerders volgen – waar nuttig – de praktijkgerichte vormingen rond behoud en beheer, die het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen al dan niet in samenwerking met de Erfgoedcel Waasland organiseert.
- De cultureel-erfgoedbeheerders lenen – waar nuttig – apparaten voor het meten en bijsturen van het depotklimaat, museumstofzuigers, fotografisch materiaal, verpakkingsmateriaal… uit bij het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
- In specifieke gevallen doen de cultureel-erfgoedbeheerders beroep op het transitdepot in het Provinciaal Erfgoedcentrum in Ename, zoals bv. de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas dit zal doen n.a.v. de restauratie van het Huis Janssens.
- De Stedelijke Musea Sint-Niklaas en de Stad Lokeren nemen actief deel aan de overlegplatformen rond depotbeleid, georganiseerd door het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.
- De Erfgoedcel Waasland maakt deel uit de interprovinciale werkgroep selectie en waardering.
- Het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen organiseert i.s.m. een lokale cultureel-erfgoedbeheerder in het Waasland een praktische demonstratie n.a.v. het groepsaanbod rond verpakkingsmateriaal.
- Cultureel-erfgoedbeheerders, die intekenen op het groepsaanbod van het Provinciebestuur rond verpakkingsmateriaal, krijgen een financiële ondersteuning van Interwaas.
- De Erfgoedcel Waasland ondersteunt i.s.m. specifieke cultureel-erfgoedorganisaties particuliere collectiebeheerders door de professionaliteit van hun cultureel-erfgoedzorg te vergroten.
- De Erfgoedcel Waasland onderzoekt in 2016 i.s.m. de reuzenverenigingen en de depotconsulenten van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen de mogelijkheid van een gezamenlijke opslagruimte voor de reuzen.

Operationele doelstelling 3.4 De Erfgoedcel Waasland stimuleert historisch onderzoek van het cultureel-erfgoed door de verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen.

Historisch onderzoek is fundamenteel en belangrijk. Voorwerpen en documenten krijgen immers een grotere waarde wanneer we begrijpen waar ze vandaan komen en welk verhaal ze verbergen. De Erfgoedcel Waasland wil met het oog op een duurzame en reflexieve omgang met het cultureel erfgoed het wetenschappelijk (lokaal)historisch onderzoek stimuleren en tegelijk aanzetten tot het blootleggen van zoveel mogelijk contextinformatie.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- Interwaas kent subsidies toe aan éénmalige cultureel-erfgoedpublicaties op basis van het Subsidiereglement voor éénmalige erfgoedpublicaties van 1 januari 2011– herziene versie juni 2013.
- Interwaas kent jaarlijks een toelage toe aan periodieke cultureel-erfgoedpublicaties.
- De Erfgoedcel Waasland brengt minstens driejaarlijks auteurs en organisaties samen die historisch onderzoek doen rond eenzelfde thema en stimuleert uitwisseling van onderzoekservaringen en –resultaten en samenwerking.
- De Erfgoedcel Waasland onderzoekt i.s.m. de gemeentelijke diensten onderwijs en flankerend onderwijsbeleid en de opleidingsinstellingen voor hoger onderwijs (o.a. de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven) de mogelijke rol van onderwijsinstellingen voor het historisch onderzoek.
- In het kader van de herdenking van Wereldoorlog I geeft de Erfgoedcel Waasland i.s.m. verschillende auteurs een publicatiereeks uit.

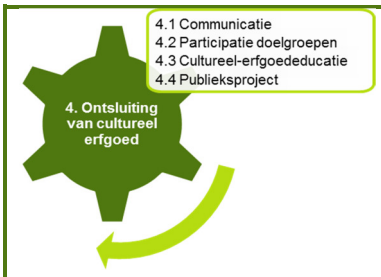

STRATEGISCHE DOELSTELLING 4.

De cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland streven naar een optimale ontsluiting van het cultureel erfgoed om het in zijn verschillende gedaanten aan een zo divers mogelijk publiek voor te stellen en worden hierin ondersteund door de Erfgoedcel Waasland.

	2015		2016		2017		2018		2019		2020		TOTAAL	
	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE
TOTAAL	€ 370.774	3,28	€ 396.901	3,31	€ 383.063	3,06	€ 414.479	3,26	€ 408.926	3,06	€ 431.276	3,26	€ 2.405.419	19,23
Totaal personeelskosten	€ 216.899		€ 227.026		€ 232.488		€ 242.904		€ 256.351		€ 264.701		€ 1.440.369	0,00
Totaal overige werking	€ 50.075	0,50	€ 51.075	0,50	€ 52.075	0,50	€ 53.075	0,50	€ 54.075	0,50	€ 55.075	0,50	€ 315.450	3,00
Totaal strategische doelstellingen	€ 103.800	2,78	€ 118.800	2,81	€ 98.500	2,56	€ 118.500	2,76	€ 98.500	2,56	€ 111.500	2,76	€ 649.600	16,23
STRATEGISCHE DOELSTELLING 4	€ 18.900	0,75	€ 33.900	0,80	€ 13.600	0,55	€ 33.600	0,75	€ 13.600	0,55	€ 33.600	0,75	€ 147.200	4,15
Operationele doelstelling 4.1	€ 17.800	0,45	€ 12.800	0,45	€ 12.500	0,30	€ 12.500	0,40	€ 12.500	0,30	€ 12.500	0,40	€ 80.600	2,30
Operationele doelstelling 4.2	€ 100	0,05	€ 100	0,05	€ 100	0,05	€ 100	0,05	€ 100	0,05	€ 100	0,05	€ 600	0,30
Operationele doelstelling 4.3	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 6.000	0,90
Operationele doelstelling 4.4	€ 0	0,10	€ 20.000	0,15	€ 0	0,05	€ 20.000	0,15	€ 0	0,05	€ 20.000	0,15	€ 60.000	0,65

Tabel 34: Financiële en personele middelen voor strategische doelstelling 4

Operationele doelstelling 4.1 De communicatie over het aanbod m.b.t. het cultureel erfgoed in het Waasland wordt verder versterkt door de cultureel-erfgoedorganisaties en de Erfgoedcel Waasland.

De verschillende organisaties in het Waasland communiceren op een gerichte, aantrekkelijke en efficiënte manier over cultureel-erfgoed in het Waasland en de publieksactiviteiten die georganiseerd worden. Hierbij worden ze bijkomend ondersteund door de Erfgoedcel Waasland en de gemeentelijke diensten communicatie en cultuur, die met de eigen communicatie-instrumenten eveneens uitvoerig cultureel-erfgoed in het Waasland en de activiteiten bekend maakt bij het breder publiek. Met het oog op een zo ruim mogelijk bereik diversifiëren de Erfgoedcel Waasland en de organisaties hun communicatie.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland heeft een uitgebreide perswerking (radio, televisie, kranten en tijdschriften) en zet dit netwerk ook in ter ondersteuning van de communicatie van de cultureel-erfgoedorganisaties in het Waasland. Hiervoor werkt ze samen met de gemeentelijke diensten communicatie.
- De communicatie-instrumenten van de Erfgoedcel Waasland (o.a. website, nieuwsbrief…) en de verschillende cultureel-erfgoedorganisaties worden verder ingezet voor de communicatie over cultureel erfgoed en het cultureel-erfgoedaanbod in het Waasland.
- I.s.m. de andere cultureel-erfgoedcellen wordt onder begeleiding van Packed een bestek voor een nieuwe website opgesteld (met oog voor Web Content Accessibility Guidelines) en een nieuwe website ontwikkeld in 2014-2015. Deze website wordt vervolgens zeer frequent up-to-date gehouden.
- De website www.erfgoedcelwaasland.be kent een stijgend aantal bezoekers met 5% jaarlijks.
- Het luik “Nieuws / agenda” op de website www.erfgoedcelwaasland.be wordt dagelijks geactualiseerd. Hiervoor wordt o.a. samengewerkt met de UitDatabank.
- Tijdens de herdenkingsjaren van Wereldoorlog I bundelt www.waasland1914-1918.be alle informatie over de herdenking.
- De nieuwsbrieven van de Erfgoedcel Waasland voor de sector en het publiek worden samengevoegd tot één nieuwsbrief om zo potentiële erfgoedliefhebbers aan te zetten zich actiever in te zetten voor de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed.
- De nieuwsbrief van de Erfgoedcel Waasland wordt zeswekelijks verstuurd.
- De nieuwsbrief van de Erfgoedcel Waasland kent een stijgend aantal geabonneerden met 20% jaarlijks.
- In InfoWaas, het trimesterieel tijdschrift voor alle Wase mandatarissen bericht Interwaas over de acties en projecten m.b.t. de zorg voor en ontsluiting van het cultureel erfgoed die de Erfgoedcel Waasland coördineert.
- De Erfgoedcel Waasland zet actief in op sociale media en hiervoor wordt een redactiecomité samengesteld. De ervaring, die hieruit voortvloeit, worden gedeeld met de cultureel-erfgoedsector.
- Erfgoedbank Waasland wordt tot 2017 verder ingezet als erfgoedambassadeur en als automatisch verlengde van de publiekswerking van de cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland.
- De Erfgoedbank Waasland kent een stijgend aantal deelnemende particulieren met een cultureel-erfgoedcollectie met 20% tot 2017.
- De Erfgoedbank Waasland kent een stijgend aantal bezoekers met 10% tot 2017.
- I.s.m. de Oost-Vlaamse erfgoedcellen en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen wordt sinds 2014 gewerkt aan een gezamenlijk systeem voor de registratie en ontsluiting van museale collecties (“samenvoeging” van Erfgoedinzicht van de provincies Oost- en West-Vlaanderen en de erfgoedbanken van de cultureel-erfgoedcellen). Dit resulteert in 2017 in een gezamenlijk platform voor de ontsluiting van cultureel-erfgoedcollecties.
- Het aanbod van de cultureel-erfgoedactoren en van de Erfgoedcel Waasland wordt i.s.m. BiblioWaas en de verschillende bibliotheken in het Waasland beter bekend gemaakt bij het publiek.

- De heemkundige kringen en andere cultureel-erfgoedverenigingen worden aangezet tot samenwerking met de lokale bibliotheken en Ovinob teneinde de handbibliotheken te ontsluiten via www.ovinob.be voor het grote publiek.
- Jaarlijks verspreiden de gemeentebesturen en de organisaties, die aan de Erfgoeddag deelnemen, de Vlaamse Erfgoeddagbrochure (waarin het aanbod in het Waasland opgelijst staat).

Operationele doelstelling 4.2 De actieve participatie van verschillende soorten doelgroepen aan de verschillende publieksactiviteiten rond cultureel-erfgoed wordt gestimuleerd door de cultureel-erfgoedorganisaties en de Erfgoedcel Waasland.

De cultureel-erfgoedorganisaties bereiken een divers publiek door de verdere actualisering van de publiekswerking en het inzetten op kansengroepen. De Erfgoedcel Waasland stimuleert de cultureel-erfgoedorganisaties om deze stappen te nemen en brengt hen in contact met experten op dit gebied en met de verschillende netwerken.
Minister Schauvliege formuleerde armoedebestrijding als één van de aandachtspunten in haar beleid. In het kader van het voeren van een integraal en inclusief beleid slaat de Erfgoedcel Waasland bruggen naar (sociale) partners en wordt een armoedetoets voorzien bij de verschillende projecten en trajecten. Daarnaast worden een aantal concrete acties ondernomen op het vlak van armoedebestrijding. Hierbij is aandacht voor o.a. sociale cohesie (bv. naar ouderen) en intergenerationeel werken. Bij het uitbouwen van een netwerk staat Interwaas sterk aangezien zowel de coördinator Sociale economie als het Regionaal WelzijnsOverleg Waasland bij Interwaas huizen.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland bouwt i.s.m. Regionaal WelzijnsOverleg, gemeentelijke diensten buurtwerk, welzijn, kansenwerking en de OCMW's, verenigingen waar armen het woord nemen en de coördinator van de sociale economie een netwerk uit met representatieve vertegenwoordigers van de verschillende doelgroepen (personen van etnisch-cultureel diverse achtergrond, senioren, gezinnen, jongeren, vrouwen …).
- De Erfgoedcel Waasland zoekt n.a.v. concrete projecten en trajecten i.s.m. brugfiguren en organisaties en de cultureel-erfgoedactoren naar een verbreding van de samenwerking met organisaties, die werken met specifieke doelgroepen, zoals mensen van vreemde afkomst en kansarmen.
- De Erfgoedcel Waasland werkt mee aan acties op touw gezet door organisaties als gemeentelijke diensten buurtwerk, welzijn, kansenwerking en integratie en Odice rond lokaal cultureel erfgoed van verschillende bevolkingsgroepen.
- Het netwerk wordt mee ingezet teneinde een actievere publieksparticipatie aan cultureel-erfgoedaanbod te bekomen.

- De Erfgoedcel Waasland stimuleert i.s.m. de gemeentelijke diensten buurtwerk, welzijn en kansenwerking de cultureel-erfgoedgemeenschappen om in te zetten op nieuwe doelgroepen en aandacht te hebben voor diversiteit (zoals bv. mensen met vreemde afkomst).
- De cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland spelen bij hun publiekswerking in op de noden van een divers en hedendaags publiek.
- Toerisme Waasland, de gemeentelijke diensten toerisme en de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties versterken hun samenwerking aan de hand van toeristische vermarkting en concrete gezamenlijke acties, om zo een groter publieksbereik voor het cultureel-erfgoed te bekomen.
- Een veertigtal (cultureel-erfgoed)organisaties blijven deelnemen aan Erfgoeddag.
- De gemeentelijke diensten cultuur en de Erfgoedcel Waasland begeleiden de deelnemers aan Erfgoeddag teneinde een interessante publieksgerichte activiteit te organiseren.
- De cultureel-erfgoedgemeenschappen zoeken actief naar meer samenwerking met andere culturele (bv. bibliotheken) en toeristische aanbieders in het Waasland om zo het cultureel-erfgoedaanbod meer bij het publiek te brengen.
- De Erfgoedcel Waasland leidt belendende sectoren (bv. bibliotheeksector en welzijnssector) via tweejaarlijkse informatiemomenten naar het aanbod van de cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland.
- De Erfgoedcel Waasland ondersteunt i.s.m. de heemkundige kringen de lokale bibliotheken bij hun collectiebeleid op het vlak van lokaal cultureel erfgoed en dit ter aanvulling van de aanwezige collecties bij de lokale cultuur-erfgoedbeheerders.
- De Erfgoedcel Waasland voorziet, waar mogelijk, een armoedetoets in de projecten en trajecten.
- De Erfgoedcel Waasland zet de gemeentebesturen aan om de invoer van een UITpas of vrijetijdspas te onderzoeken (voor zover ze dit nog niet hebben).
- De Erfgoedcel Waasland zetten de OCMW's aan om via het Participatiefonds ook het cultureel-erfgoedaanbod aan te bieden.
- De Erfgoedcel Waasland en de cultureel-erfgoedgemeenschappen zetten mee in op armoedebestrijding aan de hand van verschillende acties (bv. daling van de kostprijs van het cultureel-erfgoedaanbod voor specifieke doelgroepen, inzetten in de cultureel-erfgoedsector van specifieke instrumenten in de bestrijding van armoede (zoals bv. de kansenpas), cultureel erfgoed binnen brengen in een sociale context…).

Operationele doelstelling 4.3 De cultureel-erfgoedorganisaties in het Waasland blijven hun interessant educatief aanbod aanbieden aan het onderwijs. De Erfgoedcel Waasland stimuleert deze samenwerking met het onderwijs verder en zet zo mee in op cultureel-erfgoededucatie.

Verschillende cultureel-erfgoedorganisaties werken samen met het onderwijs en hebben een sterk educatief aanbod voor verschillende doelgroepen.

Daarnaast stimuleert de Erfgoedcel Waasland op verschillende manieren de structurele samenwerking tussen onderwijs en cultureel-erfgoedorganisaties.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland zet haar jarenlange samenwerking met de lerarenopleiding van de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven verder i.s.m. verschillende cultureel-erfgoedorganisaties.
- De Erfgoedcel Waasland initieert in 2017 en coördineert vanaf dan een jaarlijks structureel intergemeentelijk Waas overleg rond cultureel-erfgoed i.s.m. sleutelfiguren in het kader van onderwijs, zodat structureel informatie uitgewisseld wordt en actief naar samenwerking gezocht wordt.
- Tweejaarlijks bundelt de Erfgoedcel Waasland de resultaten van het heemkundig onderzoek en nieuwe ideeën hieruit worden bekend gemaakt bij de scholen in het Waasland.
- Een stagiair voert onder begeleiding van de Erfgoedcel Waasland een onderzoek naar het gebruik van het brede educatief aanbod op het vlak van cultureel erfgoed in het onderwijs om zo te zien waar synergiën kunnen ontstaan.
- Verschillende cultureel-erfgoedorganisaties werken verder samen met het onderwijs en de gemeentelijke diensten onderwijs en flankerend onderwijsbeleid en behouden hun sterk educatief aanbod voor verschillende doelgroepen.
- De Erfgoedcel Waasland coördineert jaarlijks het project Erfgoedspeurders in max. 2 lagere scholen i.s.m. lokale cultureel-erfgoedorganisaties en particuliere erfgoedzorgers.
- Het luik “Tips voor scholen” op de website www.erfgoedcelwaasland.be wordt op geregelde tijdstippen geactualiseerd en is een vast item in de zeswekelijkse nieuwsbrief.

Operationele doelstelling 4.4 De Erfgoedcel Waasland zet i.s.m. verschillende (cultureel-erfgoed)organisaties tweejaarlijks een publieksproject op poten rond een intergemeentelijk cultureel-erfgoedthema. Hierbij is ook steeds aandacht voor de duurzame zorg voor het cultureel-erfgoed.

Dit tweejaarlijks publieksproject wordt vormgegeven door de Erfgoedcel Waasland in nauwe samenwerking met actoren uit zowel het cultureel-erfgoedveld als daarbuiten. In de projecten komen verschillende operationele doelstellingen samen (met zowel aspecten van zorg voor als ontsluiting van cultureel erfgoed). De projecten spelen in op thema’s die relevant zijn voor het Waasland.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland organiseert tweejaarlijks een publieksproject i.s.m. diverse partners (afhankelijk van het thema).
- De Erfgoedcel Waasland zoekt voor de uitwerking van dit project samenwerking met verschillende soorten partners, zowel binnen de cultureel-erfgoedsector als met andere belendende sectoren.
- Het project heeft verschillende duurzame aspecten / resultaten, zowel op het vlak van de zorg voor cultureel-erfgoed als de ontsluiting ervan.

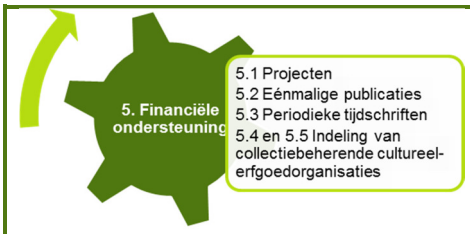

STRATEGISCHE DOELSTELLING 5.

Interwaas ondersteunt financieel, in aanvulling van de gemeentelijke ondersteuning, initiatieven rond de zorg voor en de ontsluiting van cultureel erfgoed financieel.

	2015		2016		2017		2018		2019		2020		TOTAAL	
	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE
TOTAAL	**€ 355.879**	**3,28**	**€ 381.869**	**3,31**	**€ 367.910**	**3,06**	**€ 399.219**	**3,26**	**€ 393.574**	**3,06**	**€ 415.848**	**3,26**	**€ 2.314.298**	**19,23**
Totaal personeelskosten	**€ 216.899**		**€ 227.026**		**€ 232.488**		**€ 242.904**		**€ 256.351**		**€ 264.701**		**€ 1.440.369**	**0,00**
Totaal overige werking	**€ 68.780**	**0,50**	**€ 69.643**	**0,50**	**€ 70.522**	**0,50**	**€ 71.415**	**0,50**	**€ 72.323**	**0,50**	**€ 73.246**	**0,50**	**€ 425.929**	**3,00**
Totaal strategische doelstellingen	**€ 70.200**	**2,78**	**€ 85.200**	**2,81**	**€ 64.900**	**2,56**	**€ 84.900**	**2,76**	**€ 64.900**	**2,56**	**€ 77.900**	**2,76**	**€ 448.000**	**16,23**
STRATEGISCHE DOELSTELLING 5	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,42**
Operationele doelstelling 5.1	€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 78.000	
Operationele doelstelling 5.2	€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 45.000	
Operationele doelstelling 5.3	€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 57.000	
Operationele doelstelling 5.4	€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	
Operationele doelstelling 5.5	€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 30.000	
Inkomsten vanuit de gemeenten	-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 210.000	

Tabel 35: Financiële en personele middelen voor strategische doelstelling 5

Interwaas ondersteunde de afgelopen jaren op verschillende manieren financieel bijna 100 projecten en een vijfentwintigtal publicaties met betrekking tot de zorg voor en de ontsluiting van cultureel erfgoed in het Waasland. In aanvulling met de gemeentelijke financiële en andere ondersteuning blijft Interwaas deze financiële ondersteuning bieden aan cultureel-erfgoedzorgers. Onder deze doelstelling wordt enkel de financiële ondersteuning, gefinancierd met intergemeentelijke middelen, opgenomen. Deze financiering is afgestemd op en complementair aan de verschillende financiële ondersteuningen binnen de verschillende gemeenten op het grondgebied. Eveneens wordt naar afstemming gezocht met de andere erfgoedcellen in de provincie Oost-Vlaanderen en met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen in het kader van het complementair cultureel-erfgoedbeleid (*zie vraag 7*).

Aangezien **deze financiële ondersteuning transversaal, integraal en geïntegreerd is**, wordt deze opgenomen als een aparte strategische transversale doelstelling. Andere vormen van ondersteuning (niet geldelijk) zijn opgenomen onder doelstellingen 1 t.e.m. 4.

Zie bijlage 6 voor een overzicht van de gemeentelijke kanalen voor subsidiëring en ondersteuning van cultureel erfgoed en zie vraag 7.

Operationele doelstelling 5.1 Interwaas kent projectsubsidies toe aan cultureel-erfgoedprojecten op basis van het Projectsubsidiereglement van 4 februari 2009 ter versterking van het lokaal cultureel erfgoedveld – 2de herziene versie juni 2012.

Interwaas kent sinds 2009 projectsubsidies toe aan cultureel-erfgoedprojecten op basis van het Projectsubsidiereglement van 4 februari 2009 ter versterking van het lokaal cultureel erfgoedveld – 2de herziene versie juni 2012. Deze vorm van ondersteuning zorgt voor een essentieel financieel steuntje in de rug voor de zorg voor en ontsluiting van lokaal cultureel-erfgoed. Hiervoor wordt jaarlijks € 13 000 voorzien.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland begeleidt organisaties en particulieren, die een cultureel-erfgoedproject op poten zetten, bij hun aanvraag voor een projectsubsidie bij Interwaas.
- De stuurgroep adviseert de aanvraagdossiers in het kader van het Projectsubsidiereglement.
- Het Directiecomité van Interwaas kent subsidies toe aan cultureel-erfgoedprojecten.
- De Erfgoedcel Waasland en de stuurgroep evalueren minstens driejaarlijks het Projectsubsidiereglement. In 2015 wordt het reglement geëvalueerd en hierbij wordt het reglement o.a. getoetst (en indien nodig aangepast) aan de algemene visie op een duurzame omgang met het cultureel-erfgoed met oog voor de maatschappelijke en culturele diversiteit (*zie vraag 8*).
- De Erfgoedcel Waasland zoekt naar meer afstemming met de andere Oost-Vlaamse cultureel-erfgoedcellen en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.

Operationele doelstelling 5.2 Interwaas kent subsidies toe aan éénmalige cultureel-erfgoedpublicaties op basis van het Subsidiereglement voor éénmalige erfgoedpublicaties van 1 januari 2011– herziene versie juni 2013

Interwaas kent sinds 2011 subsidies toe aan éénmalige cultureel-erfgoedpublicaties op basis van het Subsidiereglement voor éénmalige erfgoedpublicaties van 1 januari 2011– herziene versie juni 2013. Deze vorm van ondersteuning zorgt voor een essentieel financieel steuntje in de rug voor de bredere ontsluiting van historisch onderzoek en lokaal cultureel-erfgoed. Hiervoor wordt jaarlijks € 7 500 voorzien.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland begeleidt organisaties en particulieren, die een éénmalige cultureel-erfgoedpublicatie schrijven, bij hun aanvraag voor een publicatiesubsidie bij Interwaas.
- De stuurgroep adviseert de aanvraagdossiers in het kader van Publicatiesubsidiereglement.
- Het Directiecomité van Interwaas kent subsidies toe aan cultureel-erfgoedpublicaties.
- De Erfgoedcel Waasland en de stuurgroep evalueren minstens driejaarlijks het Publicatiesubsidiereglement. In 2015 wordt het reglement geëvalueerd en hierbij wordt het reglement o.a. getoetst (en indien nodig aangepast) aan de algemene visie op een duurzame omgang met het cultureel-erfgoed met oog voor de maatschappelijke en culturele diversiteit (*zie vraag 8*).

Operationele doelstelling 5.3 Interwaas kent jaarlijks een toelage toe aan periodieke cultureel-erfgoedpublicaties.

Interwaas betoelaagt sinds 2009-2010 nominatim een tiental periodieke cultureel-erfgoedpublicaties. Deze vorm van ondersteuning zorgt voor een essentieel financieel steuntje in de rug voor de bredere ontsluiting van historisch onderzoek, verricht door lokale cultureel-erfgoedzorgers, en lokaal cultureel-erfgoed. Hiervoor wordt jaarlijks 9 500 euro voorzien.

De volgende cultureel-erfgoedorganisaties ontvangen een nominatieve toelage:

- Beheerraad Gemeentemuseum Temse
- Heemkundige Kring Braem (Elversele)
- Heemkundige Kring De Kluize (Sint-Gillis-Waas)
- Heemkundige Kring Den Dissel (Sinaai)
- Heemkundige Kring d'Euzie (Stekene)
- Heemkundige Kring De Souvereinen (Lokeren)
- Heemkundige Kring Moerbeke
- Heemkundige Kring Nieuwkerken 200/700 (Nieuwkerken)
- Heemkundige Kring Wissekerke (Kruibeke)
- Hertogelijke Heemkundige Kring het Land van Beveren (Beveren)
- Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas
- Sint-Nicolaasgenootschap Vlaanderen
- Reynaertgenootschap vzw
- Tinelmuseum (Sinaai)

Operationele doelstelling 5.4 Interwaas deelt private collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties met een kwaliteitslabel met een lokale relevantie lokaal in en ondersteunt hen (financieel).

De gemeenten binnen de intergemeentelijke samenwerking kiezen er vanuit hun gemeenschappelijke visie op het lokaal cultureel-erfgoedbeleid voor om de indeling en ondersteuning op lokaal niveau intergemeentelijk aan te pakken. Indien een erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedinstelling, die niet onder het lokaal bevoegd gezag van Interwaas of één van de negen deelnemende gemeenten in het intergemeentelijk samenwerkingsverband van het Land van Waas valt, een indeling op het lokale niveau wenst, kan deze collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie vragen ingedeeld te worden door Interwaas. Interwaas koppelt aan deze indeling een financiële ondersteuning. *Zie vraag 7.*

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland, FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw, het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen begeleiden collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties, die het kwaliteitslabel willen aanvragen.
- De collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie dient een aanvraag voor een kwaliteitslabel in bij de Vlaamse Overheid ten laatste op 15 januari jaar1.
- Op het ogenblik dat een erkende privaatrechtelijke collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie een aanvraag doet voor een kwaliteitslabel bij de Vlaamse overheid, maakt Interwaas een reglement op voor lokale indeling en stelt Interwaas een ad hoc commissie met lokale en externe deskundigen samen.
- Interwaas bekijkt samen met de erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie met een kwaliteitslabel welk niveau het meest geschikt is om een indeling te vragen.
- De erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie, die een indeling op het lokale niveau wenst en die niet onder het lokaal bevoegd gezag van Interwaas of één van de negen deelnemende gemeenten in het intergemeentelijk samenwerkingsverband van het Land van Waas valt, vraagt voor 1 oktober jaar1 ingedeeld te worden door Interwaas.
- De ad hoc commissie met lokale en externe deskundigen beoordeelt voor 1 december jaar1 de aanvraag tot indeling op basis van de criteria uit het Protocol.
- Interwaas schrijft voor 1 december jaar1 de financiële ondersteuning gekoppeld aan de indeling van de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie in de begroting vanaf jaar2 in.
- De erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie wordt door Interwaas ingedeeld en financieel ondersteund vanaf 1 januari jaar2.

Operationele doelstelling 5.5 Interwaas ondersteunt financieel musea en culturele archiefinstellingen met een kwaliteitslabel onder de bevoegdheid van een lokaal bestuur.

De gemeenten binnen de intergemeentelijke samenwerking kiezen er vanuit hun gemeenschappelijke visie op het lokaal cultureel-erfgoedbeleid voor om de indeling en ondersteuning op lokaal niveau intergemeentelijk aan te pakken. Indien een collectiebeherende cultureel-erfgoedinstelling onder het lokaal bevoegd gezag van Interwaas of één van de negen deelnemende gemeenten in het intergemeentelijk samenwerkingsverband van het Land van Waas een kwaliteitslabel haalt, sluit Interwaas met de erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie onder het lokaal bevoegd gezag een samenwerkingsovereenkomst waarbij een structurele financiële ondersteuning voorzien is, ter aanvulling van de gemeentelijke middelen van deze collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie. Dit zal voorlopig enkel voor het Stadsmuseum Lokeren gebeuren.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- De Erfgoedcel Waasland, FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw, het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen begeleiden collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties, die het kwaliteitslabel willen aanvragen.
- De collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie dient een aanvraag voor een kwaliteitslabel in bij de Vlaamse Overheid ten laatste op 15 januari jaar1.
- Interwaas bekijkt samen met de erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie met een kwaliteitslabel welk niveau het meest geschikt is om een indeling te vragen.
- Interwaas sluit voor 1 december jaar1 een samenwerkingsovereenkomst met de erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie onder het lokaal bevoegd gezag, die een indeling op het lokale niveau wenst.
- Interwaas schrijft voor 1 december jaar1 de financiële ondersteuning gekoppeld aan de samenwerkingsovereenkomst met de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie in de begroting vanaf jaar2 in.
- De erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie wordt door Interwaas financieel ondersteund vanaf 1 januari jaar2.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 6.

Interwaas ruggensteunt verder de efficiënte en krachtdadige Erfgoedcel Waasland ter ondersteuning van de cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland en daarbuiten.

	2015		2016		2017		2018		2019		2020		TOTAAL	
	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE
TOTAAL	€ 370.774	3,28	€ 396.901	3,31	€ 383.063	3,06	€ 414.479	3,26	€ 408.926	3,06	€ 431.276	3,26	€ 2.405.419	19,23
Totaal personeelskosten	€ 216.899		€ 227.026		€ 232.488		€ 242.904		€ 256.351		€ 264.701		€ 1.440.369	0,00
Totaal overige werking	€ 50.075	0,50	€ 51.075	0,50	€ 52.075	0,50	€ 53.075	0,50	€ 54.075	0,50	€ 55.075	0,50	€ 315.450	3,00
Totaal strategische doelstellingen	€ 103.800	2,78	€ 118.800	2,81	€ 98.500	2,56	€ 118.500	2,76	€ 98.500	2,56	€ 111.500	2,76	€ 649.600	16,23
STRATEGISCHE DOELSTELLING 6	€ 650	0,45	€ 650	0,45	€ 650	0,45	€ 650	0,45	€ 650	0,45	€ 650	0,45	€ 3.900	2,70
Operationele doelstelling 6.1	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 1.200	0,90
Operationele doelstelling 6.2	€ 150	0,15	€ 150	0,15	€ 150	0,15	€ 150	0,15	€ 150	0,15	€ 150	0,15	€ 900	0,90
Operationele doelstelling 6.3	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 1.800	0,90

Tabel 36: Financiële en personele middelen voor strategische doelstelling 6

Operationele doelstelling 6.1 Interwaas voert een degelijk, transparant en gedragen beleid in het kader van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas.

Interwaas volgt de uitvoering van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas zesmaandelijks op aan de hand van de actieplannen (in november) en jaarverslagen (in maart). De koppeling tussen de doelstellingen in het cultureel-erfgoedconvenant en de actieplannen en jaarverslagen en de duidelijke koppeling tussen acties en middelen vereenvoudigt de opvolging van de uitvoering van het gehele cultureel-erfgoedconvenant. Bij de

voorbereiding, bespreking en goedkeuring van deze plannen en verslagen (in de stuurgroep, Directiecomité en Raad van Bestuur) wordt steeds vertrokken van de doelstellingen van het cultureel-convenant, de beschikbare middelen en hoe die aan acties kunnen worden gekoppeld. *Zie ook vraag 9.*

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- Vanaf 2015 zetelen in de Raad van Bestuur van Interwaas personen met expertise inzake cultuur. Eén van deze personen organiseert i.s.m. andere intergemeentelijke samenwerkingsverbanden rond cultuur en belendende sectoren jaarlijks een informatiemoment voor de beleidsmakers met de voorstelling van de activiteiten van het afgelopen jaar en een vooruitblik naar de toekomst.
- De stuurgroep komt maandelijks samen en de samenstelling (politici, ambtenaren en deskundigen) van de stuurgroep blijft in evenwicht.
- Op voorstel van of na advies van de stuurgroep worden de beslissingen formeel genomen door het Directiecomité van Interwaas, dat maandelijks bijeenkomt. Daarnaast is er een Raad van Bestuur (ongeveer 6 maal per jaar, met vertegenwoordigers van de gemeentebesturen en deskundigen) en een Algemene Vergadering (2 maal per jaar, met vertegenwoordigers van de gemeentebesturen en deskundigen) van Interwaas. (*zie ook vraag 4 en 9*).
- De negen gemeentebesturen hebben een afvaardiging in de overlegstructuren van Interwaas.
- De Erfgoedcel Waasland zoekt waar nodig naar bijkomende financiële middelen voor de financiering van specifieke projecten (bv. via crowdfunding, sponsoring, Europese middelen, publiek-private samenwerking…).
- Werkgroepen met representatieve leden geven mee vorm aan projecten.
- De coördinator van de Erfgoedcel Waasland maakt jaarlijks de bestuursdocumenten in het kader van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas, nl. het jaarverslag (in maart) en het actieplan (in november), op. De Erfgoedcel Waasland organiseert in het kader van het actieplan jaarlijks in het najaar een brainstorm met de stuurgroep rond mogelijke acties voor het volgende jaar.
- De Erfgoedcel Waasland bereidt i.s.m. het brede veld en haar samenwerkingspartners in 2018-2019 een aanvraag voor een nieuw Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas voor.
- Het brede netwerk van cultureel-erfgoedactoren kan steeds optreden als vertegenwoordiger voor het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas.
- De Erfgoedcel Waasland streeft naar het steeds versterken van de interne kwaliteitszorg van haar werking (bv. op het vlak van competentiebeleid, verder uittekenen van bepaalde processen).

Operationele doelstelling 6.2 Interwaas voert een stevig en transparant zakelijk beheer in het kader van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas.

Interwaas voert een degelijk en transparant zakelijk beheer in het kader van de besteding van de middelen binnen het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas. Hierbij staat de efficiënte en correcte besteding van de middelen centraal.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- Interwaas optimaliseert in 2015 verder de interne organisatie van de Erfgoedcel Waasland door o.a. het bundelen van een aantal reeds bestaande procedures zoals de functiescheiding m.b.t. betalingen in één document; het actueel houden van de databank met contact- en andere gegevens van (cultureel-erfgoed)organisaties en -actoren, overheden, pers en het publiek.
- I.s.m. de duurzaamheidscoördinator van Interwaas worden in 2015 verdere concrete acties op het vlak van ecologische duurzaamheid afgetoetst om zo de ecologische voetafdruk van de werking van de Erfgoedcel Waasland te verminderen.
- De Erfgoedcel Waasland stimuleert de cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland om in te zetten op het verminderen van de ecologische voetafdruk.
- Interwaas werkt voor de catering samen met Den Azalee, die door de ontwikkeling van sociale tewerkstellingsprojecten mensen tewerkstelt, die geen of weinig kans maken op de gewone arbeidsmarkt.

Operationele doelstelling 6.3 Erfgoedcel Waasland kenmerkt zich door een professioneel, mens- en competentiegericht personeelsbeleid en wordt hierin ondersteunt door Interwaas.

De Erfgoedcel Waasland is sinds 2005 één van de grote spelverdelers in het netwerk van cultureel-erfgoedorganisaties en cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland. Ze stimuleert samenwerking en expertise-uitwisseling op het vlak van de zorg voor en de ontsluiting van cultureel-erfgoed, genereert enthousiasme én is de dynamische en wendbare motor van projecten. Interwaas blijft als moederorganisatie van de Erfgoedcel Waasland een uitstekende basis bieden voor de verderzetting van de uitwerking van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas.

MOGELIJKE ACTIES HIERBIJ ZIJN:

- Het goed functionerend en dynamisch team van de Erfgoedcel Waasland met één voltijdse coördinator, twee (4/5) erfgoedconsulenten en één halftijdse erfgoedmedewerker blijft behouden.
- Interwaas organiseert jaarlijks (in augustus) met de medewerkers van de Erfgoedcel Waasland een functioneringsgesprek. Hierin wordt een evaluatie van het takenpakket van het afgelopen jaar gedaan en worden taakafspraken gemaakt voor het volgende jaar. (*zie ook vraag 9*)

- Het team van de Erfgoedcel Waasland wordt – waar nodig – aangevuld met vrijwilligers voor de interne werking, voor de Erfgoedbank Waasland en voor projectwerking (*zie ook vraag 9 voor de visie op de vrijwilligerswerking*).
- De deskundigheid van de medewerkers van de Erfgoedcel Waasland verhoogt stelselmatig o.a. de specifieke verdeling van expertises, samenwerking en vorming.
- De Erfgoedcel Waasland houdt driewekelijks een teamoverleg teneinde meer afstemming en uitwisseling te bekomen.
- Interwaas ondersteunt de werking van de Erfgoedcel Waasland structureel door de inschakeling van een aantal personeelsleden van Interwaas nl. de directeur, de communicatieverantwoordelijke en de boekhoudster en de poetsvrouw.

DE UITVOERING VAN
HET COMPLEMENTAIR CULTUREEL-ERFGOEDBELEID

7. Geef een beschrijving van de wijze waarop het complementair beleid wordt uitgevoerd op basis van het Protocol van akkoord tussen de Vlaamse Regering en de Vereniging van Vlaamse Provincies en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten over de uitbouw van een complementair cultureel-erfgoedbeleid (2011-2015).

Binnen het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas speelt de ondersteuning van de zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed een zeer belangrijke rol. In meerdere doelstellingen komt deze **ondersteuning** voor

- op diverse manieren
- via verscheidene methodieken en middelen
- van verschillende actoren, zowel de Erfgoedcel Waasland als actoren binnen het cultureel-erfgoednetwerk in het Waasland als bij uitbreiding in Vlaanderen.

Het **Protocol** van akkoord tussen de Vlaamse Regering en de Vereniging van Vlaamse Provincies en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten over de uitbouw van een complementair cultureel-erfgoedbeleid (2011-2015) biedt een kader voor deze ondersteuning. Hieronder staat beschreven hoe deze ondersteuning vorm krijgt.

Deze ondersteuning gebeurt zowel inhoudelijk als financieel. Voor de beschrijving van de inhoudelijke ondersteuning verwijzen we ook naar vraag 5 en 6 (doelstellingen 1 t.e.m. 4).

AFSTEMMING TUSSEN DE VERSCHILLENDE BELEIDSNIVEAUS

Essentieel binnen het complementair ondersteuningsbeleid is de afstemming van de ondersteuning tussen de verschillende beleidsniveaus, zowel lokaal, regionaal als Vlaams. De Vlaamse Regering, de VVP en de VVSG gingen het engagement aan om hun ondersteuningsbeleid op elkaar af te stemmen. Daarnaast stimuleren de VVP en de VVSG respectievelijk de provincies en de gemeenten om het gevoerde ondersteuningsbeleid ook onderling op elkaar af te stemmen.

In het Waasland wordt daarenboven ook nog **intergemeentelijk afstemming** gezocht. Interwaas biedt, als intergemeentelijk samenwerkingsverband, een concrete meerwaarde op het vlak van ondersteuning van de cultureel-erfgoedzorgers.

Hiervoor zoekt Interwaas ook afstemming met **de Vlaamse overheid, het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen en met de andere cultureel-erfgoedcellen in Vlaanderen en meer specifiek in Oost-Vlaanderen**. Deze afstemming is eerst en vooral pragmatisch van inslag: vanuit het subsidiariteitsprincipe, signaalfuncties bij bepaalde dossiers teneinde dubbele subsidiëring te voorkomen, afstemming van specifieke

ondersteuning via o.a. het consulentschap en dienstverlening, inzetten van bepaalde specifieke expertises door de verschillende beleidsniveaus, doorverwijzing naar een ander of meer passend beleidsniveau… Dit gebeurt steeds met het oog op een zo goed mogelijke en duurzame zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed. Daarnaast wordt eveneens gezocht naar meer afstemming tussen de verschillende reglementen en procedures, zonder echter te raken aan de autonomie van de verschillende beleidsniveaus en met respect voor de specifieke noden van de cultureel-erfgoedzorgers op het grondgebied.

GEMEENTELIJKE ONDERSTEUNING

Vertrekkend vanuit het subsidiariteitsprincipe, zetten de negen gemeentebesturen vooral in op de uitgebreide ondersteuning van lokale cultureel-erfgoedorganisaties en – werkingen op hun grondgebied. *Zie vraag 5 en bijlage 6 voor een uitgebreide beschrijving van deze ondersteuning.*

INTERGEMEENTELIJKE ONDERSTEUNING

Complementair aan deze verschillende vormen van gemeentelijke ondersteuning, biedt Interwaas ook ondersteuning aan de cultureel-erfgoedactoren. Hiervoor wordt dikwijls samen gewerkt met andere partners in het lokale, provinciale en Vlaamse erfgoedveld. *Zie vraag 5 voor een uitgebreide beschrijving van deze ondersteuning.*
Inhoudelijke ondersteuning wordt op verschillende manieren geboden, o.a. via het Waas cultureel-erfgoedloket, het organiseren van vormingen en het opzetten van trajecten met begeleiding en geboden expertise. *Zie vraag 6, strategische doelstellingen 1 t.e.m. 4.*

Interwaas ondersteunde daarnaast de afgelopen jaren op verschillende manieren **financieel** de zorg voor en de ontsluiting van cultureel erfgoed in het Waasland. Zo werden bijna honderd cultureel-erfgoed**projecten** (via het Projectsubsidiereglement van 4 februari 2009 ter versterking van het lokaal cultureel erfgoedveld) en een twintigtal **éénmalige cultureel-erfgoedpublicaties** (via Subsidiereglement voor éénmalige erfgoedpublicaties van 1 januari 2011) financieel ondersteund. De Erfgoedcel Waasland bood daarenboven op vraag ondersteuning bij het vorm geven van de projecten en de publicaties en bij het opmaken van de subsidieaanvragen.
Ook **periodieke cultureel-erfgoedpublicaties** konden rekenen op een financieel duwtje in de rug. Zo werden dertien tijdschriften van cultureel-erfgoedpublicaties jaarlijks ondersteund.
Interwaas financiert bovendien ook mee de aankopen van **verpakkingsmateriaal via het groepsaanbod** van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen voor cultureel-erfgoedbeheerders in het Waasland.
Tenslotte werd in de periode 2009-2014 het **Stadsmuseum Lokeren** (vroeger Stedelijk Museum Lokeren) met kwaliteitslabel en lokale indeling jaarlijks ondersteund met een werkingssubsidie (via doorstorting van de Vlaamse overheid). Interwaas ondersteunt vanaf 2015 het Stadsmuseum Lokeren verder financieel via een samenwerkingsovereenkomst (*zie hieronder*).
Interwaas blijft deze financiële ondersteuning (vanuit gemeentelijke middelen) voorzien in de volgende beleidsperiode. Deze ondersteuning is afgestemd op en complementair aan de verschillende financiële

ondersteuningen binnen de verschillende gemeenten op het grondgebied. *Voor de financiële ondersteuning door Interwaas zie o.a. vraag 6, strategische doelstelling 5.*

Daarnaast zijn er nog andere vormen van intergemeentelijke samenwerking op het vlak van cultureel-erfgoed en cultuur en toerisme in bredere zin, zoals bv. het Intergemeentelijk Project Land van Reynaert en de Bibliotheca Wasiana.

PROVINCIALE ONDERSTEUNING

Het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen biedt ook ondersteuning aan lokale en regionale erfgoedzorgers. Via **dienstverlening** (o.a. consulentschap, advies en begeleiding op maat), **vorming en de provinciale uitleendienst** (waarvan een filiaal voor de regio gratis in de gebouwen van Interwaas gehuisvest is en waar men terecht kan voor het ontlenen van geluidsmateriaal, projectiemateriaal, belichtingsmateriaal, tentoonstellingsmateriaal, videomateriaal, museale apparatuur…), maar ook via verschillende **subsidiereglementen** (o.a. voor erfgoedprojecten, prijzen…)**, nominatim subsidies** (o.a. voor cultureel-erfgoedprojecten en –actoren) **en financiële ondersteuning via de koepel van Heemkunde Oost-Vlaanderen en het Oost-Vlaams Verbond van Kringen voor Geschiedenis** voor de werking en periodieke publicaties (via een puntensysteem). De Erfgoedcel Waasland leidt, wanneer dit nuttig is, de lokale (cultureel-erfgoed)actoren toe naar deze ondersteuning.

VLAAMSE ONDERSTEUNING

Ook Vlaanderen ondersteunt cultureel-erfgoedorganisaties en –projecten op verschillende manieren via het Cultureel-erfgoeddecreet. Verschillende instrumenten werken, bovenop het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas, ook ondersteunend voor de gemeenten in het Waasland: o.a. het steunpunt FARO, de landelijke expertisecentra voor cultureel-erfgoed en cultureel-erfgoedorganisaties voor volkscultuur en de Vlaamse Erfgoedbibliotheek; het kwaliteitslabel voor musea, culturele archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken (*zie ook hieronder*); projectsubsidies voor cultureel-erfgoedprojecten, eenmalige publicaties met een landelijke relevantie subsidies en internationale cultureel-erfgoedprojecten en de Archiefbank Vlaanderen. De Erfgoedcel Waasland leidt, wanneer dit nuttig is, de lokale (cultureel-erfgoed)actoren toe naar deze ondersteuning en werkt samen met de landelijke spelers.

INDELING EN ONDERSTEUNING VAN COLLECTIEBEHERENDE CULTUREEL-ERFGOEDORGANISATIES MET EEN KWALITEITSLABEL

Een collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie, die volgens de procedure in het Cultureel-Erfgoeddecreet van 6 juli 2012 (hoofdstuk 3, afdeling 2) **het kwaliteitslabel** wil **aanvragen**, kan hiervoor

inhoudelijke ondersteuning krijgen van verschillende spelers, zoals de Erfgoedcel Waasland, FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw, het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.

Wanneer een collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie op het grondgebied van Interwaas een kwaliteitslabel behaalt, wordt samen met de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie bekeken **welk niveau het meest geschikt is** om **een indeling** te vragen.

De gemeenten binnen de intergemeentelijke samenwerking kiezen er vanuit hun gemeenschappelijke visie op het lokaal cultureel-erfgoedbeleid voor om **de indeling en ondersteuning op lokaal niveau intergemeentelijk aan te pakken**. Indien een erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedinstelling een indeling op het lokale niveau wenst, kan deze collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie vragen ingedeeld te worden door Interwaas.

Deze indeling kan echter enkel gevraagd worden door een erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie waarvan Interwaas of één van de negen deelnemende gemeenten in het intergemeentelijk samenwerkingsverband van het Land van Waas zelf niet het **bevoegde gezag** is. Als dit wél het geval is, valt de erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie immers rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid van het bevoegde gezag. Deze collectiebeherende organisaties hoeven dus niet te worden ingedeeld bij het lokale niveau, maar Interwaas kiest er wel voor om deze organisaties te ondersteunen. Interwaas sluit met de erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie onder het lokaal bevoegd gezag **een samenwerkingsovereenkomst** waarbij een structurele financiële ondersteuning voorzien is, ter aanvulling van de gemeentelijke middelen van deze collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie. Dit zal voorlopig enkel voor het Stadsmuseum Lokeren gebeuren.

Deze indeling kan bijgevolg enkel aangevraagd worden door **de drie soorten collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties met een kwaliteitslabel, namelijk musea, culturele archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken, die niet onder het gezag van Interwaas of één van een negen deelnemende gemeenten in Interwaas vallen.** Door hier ook de procedure open te stellen voor erfgoedbibliotheken met een kwaliteitslabel bouwt Interwaas nog verder op het Protocol.

Op het ogenblik dat een privaatrechtelijke collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie een aanvraag doet voor een kwaliteitslabel bij de Vlaamse overheid, maakt Interwaas een **reglement** op voor lokale indeling. Het zou namelijk niet zinnig zijn een dergelijk reglement reeds voordien op te maken zonder dat er in de gegevensanalyse hiertoe aanleiding is (*zie vraag 5*). Dergelijk reglement kan op korte termijn goedgekeurd worden het Directiecomité van Interwaas.

Voor deze indeling is het Cultureel-Erfgoeddecreet van 6 juli 2012 (hoofdstuk 3, afdeling 3, onderafdeling 1) en het Protocol richtinggevend. Een **ad hoc commissie** met lokale en externe deskundigen (samenstelling is

afhankelijk van het voorliggende dossier) beoordeelt de aanvraag tot indeling op basis van de onderstaande **criteria** (uit het Protocol van akkoord), die opgenomen worden in het reglement:

1. De collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie beschikt over een collectie cultureel erfgoed die inhoudelijk of thematisch van lokaal belang is. Dit wordt beoordeeld aan de hand van
    a. Een beschrijving van de oorsprong, de samenstelling, het profiel en de waarde van de collectie cultureel erfgoed.
    b. De beschrijving van hoe het museum, de culturele archiefinstelling of de erfgoedbibliotheek in de toekomst met de collectie zal omgaan, de visie over collectiemobiliteit en hoe het verwervings- en afstotingsbeleid daarop afgestemd worden.
    c. De positionering van de collectie cultureel erfgoed ten opzichte van andere relevante lokale spelers.
2. De collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie bouwt een werking uit met een lokale reikwijdte. De collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie moet zich met die werking binnen een lokale context begeven en expertise binnenbrengen in de cultureel-erfgoedgemeenschap.
3. De collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie neemt een culturele en maatschappelijke verantwoordelijkheid op zich op ‘lokaal niveau’. Dit wordt beoordeeld aan de hand van
    a. De taak die de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie opneemt ten opzichte van het lokale cultureel erfgoed.
    b. De rol die de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie speelt in het betrekken van de lokale bevolking.
    c. De rol die de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie opneemt ten opzichte van actoren in andere beleidsdomeinen, zoals jeugd, onderwijs, toerisme, welzijn, economie, milieu.
    d. De motorfunctie, die de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie vervult en speelt in lokale en bovenlokale netwerken, samenwerkingsverbanden en projecten.
4. De collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie stelt de kennis en expertise op een actieve en receptieve manier ter beschikking van de cultureel-erfgoedgemeenschap. Dit wordt beoordeeld aan de hand van
    a. Voldoende kennis en expertise in verhouding tot de collectie cultureel erfgoed bezitten om de basisfuncties kwaliteitsvol uit te dragen.
    b. De wijze waarop de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie zijn kennis, expertise en middelen op het vlak van uitoefening van één of meerdere basisfuncties ter beschikking stelt van de cultureel-erfgoedgemeenschap, zowel thematisch als methodisch.

De **timing** voor het verkrijgen van een kwaliteitslabel en de lokale indeling/ondersteuning is dan als volgt:

Timing	Voor de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie niet onder het lokaal/intergemeentelijk bevoegd gezag
Tot jaar1	Ondersteuning door verschillende organisaties van de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie voor het behalen van een kwaliteitslabel
Ten laatste 15/01/jaar1	Aanvraag van een kwaliteitslabel door de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie bij de Vlaamse overheid
Voor de zomer van jaar1	Toekenning door de minister van het kwaliteitslabel aan de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie
	Goedkeuring reglement voor de lokale indeling en samenstelling van de ad hoc commissie door het Directiecomité van Interwaas
Ten laatste 01/10/jaar1	Aanvraag van lokale indeling door de erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie bij Interwaas
Ten laatste 01/12/jaar1	Beoordeling met ad hoc commissie van het dossier voor de aanvraag tot lokale indeling
	Inschrijving financiële ondersteuning in het actieplan jaar2 door Interwaas
01/01/jaar2	Lokale indeling en ondersteuning van de erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie

Tabel 37: Timing voor de indeling van collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties die niet onder het lokaal / intergemeentelijk bevoegd gezag vallen.

Timing	Voor de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie onder het lokaal/intergemeentelijk bevoegd gezag
Tot jaar1	Ondersteuning door verschillende organisaties van de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie voor het behalen van een kwaliteitslabel
Ten laatste 15/01/jaar1	Aanvraag van een kwaliteitslabel door de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie bij de Vlaamse overheid
Voor de zomer van jaar1	Toekenning door de minister van het kwaliteitslabel aan de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie
Ten laatste 01/12/jaar1	Ondertekening samenwerkingsovereenkomst tussen Interwaas en de erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie
	Inschrijving financiële ondersteuning in het actieplan jaar2 door Interwaas
01/01/jaar2	Financiële ondersteuning van de erkende collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie

Tabel 38: Timing voor de indeling van collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties die onder het lokaal / intergemeentelijk bevoegd gezag vallen.

INSPANNINGEN OP HET VLAK VAN DUURZAAMHEID EN MAATSCHAPPELIJKE EN CULTURELE DIVERSITEIT

8. Welke inspanningen doet het intergemeentelijk samenwerkingsverband in zijn cultureel-erfgoedbeleid op het vlak van duurzaamheid en maatschappelijke en culturele diversiteit?

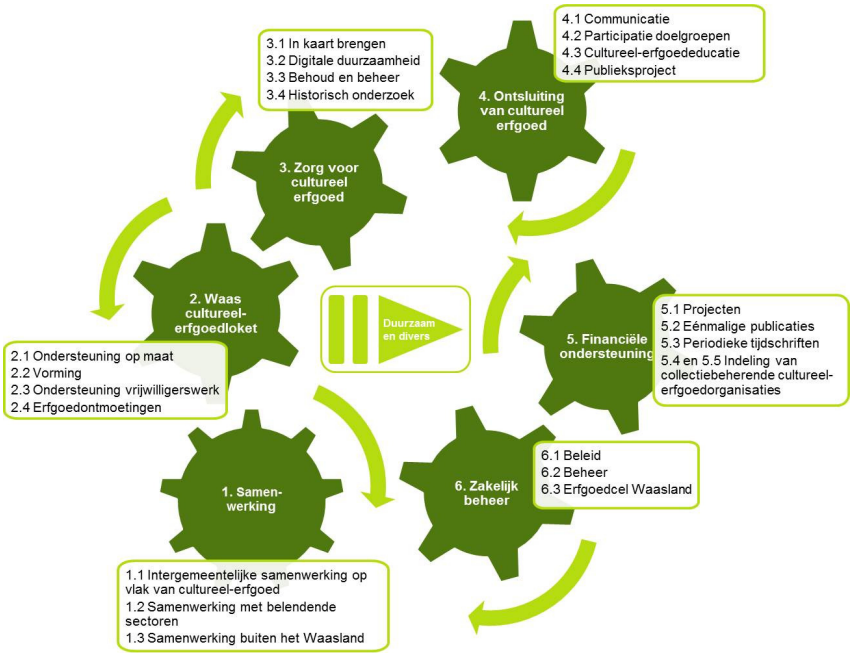

Binnen de verschillende doelstellingen van het Cultureel-Erfgoedconvenant van het Land van Waas staat de uitvoering van een duurzaam, geïntegreerd en integraal lokaal cultureel-erfgoedbeleid centraal als een transversaal gegeven (*zie ook vraag 6 in de verschillende doelstellingen*).

Duurzaamheid en diversiteit zijn zowel in de zorg voor als de ontsluiting van cultureel erfgoed sleutelwoorden. *Zie ook vraag 2*.

DUURZAAMHEID

Via het Cultureel-Erfgoedconvenant van het Land van Waas wordt expliciet ingezet op een duurzame visie op de zorg voor en de ontsluiting van cultureel erfgoed. Dit vertrekt bij een **structurele responsabilisering** m.b.t. de verschillende verantwoordelijkheden op het gebied van cultureel erfgoed en een **duurzame toekomstgerichte culturele-erfgoedreflex** bij alle diensten en organisaties en op alle niveaus.

De verdere **professionalisering van de cultureel-erfgoedspelers** in een steeds groter wordend **netwerk** met verschillende samenwerkingsvormen (zowel projectmatig als structureel) is een belangrijke voorwaarde. O.a. via ondersteuning op maat, vorming, de uitbreiding van de samenwerkingen en de gerichte inzet van de specifieke **expertise**s van personen, organisaties en netwerken verhoogt de vakkundigheid van de cultureel-erfgoedactoren. Naast deze verankering van kennis en kunde in de cultureel-erfgoedzorgers en –organisaties wordt via gerichte instrumenten (bv. Tips voor erfgoedzorgers) de expertise op een duurzame manier verder gebundeld en ontsloten.

Daarnaast is er een blijvende aandacht voor **duurzame resultaten** en de **professionalisering** van de verschillende aspecten **van de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed**. Zo wordt o.a. verder gewerkt aan de inventarisatie, registratie, documentatie en onderzoek van de verschillende collecties en

immaterieel cultureel erfgoed volgens gangbare (internationale) standaarden (bv. CEST); de structurele afstemming van het collectiebeleid van collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties; permanente aandacht voor een kwalitatief hoogstaand behoud en beheer van het cultureel-erfgoed en depotbeleid met oog voor de toekomstige bewaring; communicatie over cultureel erfgoed in verschillende communicatiekanalen; het blijvend toegankelijk maken van cultureel erfgoed via o.a. overkoepelende platformen (bv. Archiefbank Vlaanderen); het valoriseren van wetenschappelijk onderzoek…
Eén van de speerpunten van het beleid binnen het intergemeentelijk samenwerkingsverband is bovendien de gerichte **digitalisering** van cultureel erfgoed en aandacht voor **born-digital cultureel erfgoed**. Zo wordt o.a. een planmatige aanpak voor de verdere digitalisering van cultureel erfgoed (volgens standaarden) uitgewerkt en uitgevoerd; gestreefd naar duurzame infrastructuur en opslagmogelijkheden; gewerkt naar de ontsluiting en uitwisseling van digitaal cultureel-erfgoed en meta-data via gedeelde systemen; samenwerking gezocht met het VIAA; deel genomen aan het Platform Digitale Duurzaamheid… Hiervoor wordt afstemming gezocht met de gemeentebesturen, de cultureel-erfgoedcellen, de provinciebesturen, de Vlaamse overheid en relevante Vlaamse spelers (bv. PACKED).
De standaardisering zal tenslotte resulteren in een betere valorisatie van het cultureel erfgoed in het onderwijs, de toeristische of wetenschappelijke context.

Duurzaamheid impliceert ook aandacht in de werking voor het milieu en de omgeving. De Erfgoedcel Waasland bouwt haar **ecologische voetafdruk** verder af en stimuleert de cultureel-erfgoedbeheerders in het Waasland om hier op in te zetten.

Tenslotte blijft Interwaas verder inzetten op de uitgebreide interne kennisdeling, het documenteren van de expertise en het verder formaliseren van de processen en procedures met het oog op een stabiele en constante werking.

MAATSCHAPPELIJKE EN CULTURELE DIVERSITEIT

Cultureel erfgoed heeft bij uitstek een **gemeenschapsvormende functie**. De waarde en betekenis van cultureel erfgoed worden ingevuld door het cultureel erfgoed zelf, maar ook door de verhalen die ermee verbonden zijn. Deze verhalen worden niet enkel verteld door de **cultureel-erfgoedzorgers**, maar ook door diverse **cultureel-erfgoedgemeenschappen** in het Waasland. Dit netwerk van cultureel-erfgoedzorgers en -gemeenschappen wordt verder uitgebreid. Dit gebeurt niet alleen binnen de brede cultureel-erfgoedsector (bv. schuttersverenigingen en volkskunstgroepen), maar ook in overleg met belendende sectoren (bv. Regionaal Welzijnsoverleg, WASO (een samenwerkingsverband tussen de verschillende Wase jeugdraden en jeugddiensten), gemeentelijke diensten welzijn, jeugd, kansenwerking, OCMW's e.d.).

De actieve samenwerking met **belendende sectoren** (bv. welzijnssector, sociale sector) leidt tot de potentiële uitbreiding van cultureel-erfgoedgeïnteresseerden met verschillende culturele en maatschappelijke achtergronden (bv. jongeren, kansarmen en personen van etnisch-cultureel diverse achtergrond).

Aan de hand van een participatieve en verrassende **publiekswerking** die oog heeft voor **diverse doelgroepen** en **hedendaagse en duurzame communicatie**, die tegemoet komt aan de noden van een divers publiek, wordt het cultureel erfgoed in het Waasland meer dan ooit levend.

Als maatschappelijk geëngageerde organisatie beschouwt Interwaas het **werken met vrijwilligers** ook als een vorm van maatschappelijke dienstverlening en gemeenschapsvorming. Bij het werven van en werken met vrijwilligers wordt zo enerzijds vertrokken van de doelstellingen en draagkracht van Interwaas en de kwaliteiten en expertise die bijkomend nodig zijn. Anderzijds is er in het vinden en binden van vrijwilligers oog voor de motivaties, doelen en talenten van de vrijwilligers in kwestie. Er wordt dus gezocht naar de perfect match tussen de doelen van de vrijwilligers en van de Erfgoedcel Waasland. *Zie ook vraag 9.*

De voorbije jaren groeide de beleidsaandacht voor **armoede(bestrijding)** in Vlaanderen. Dit kreeg vorm in een Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. In het kader van het voeren van een integraal en inclusief beleid slaat de Erfgoedcel Waasland, waar mogelijk, bruggen naar (sociale) partners en wordt een armoedetoets voorzien bij de verschillende projecten en trajecten. Daarnaast worden een aantal concrete acties ondernomen op het vlak van armoedebestrijding. Hierbij is aandacht voor o.a. sociale cohesie (bv. naar ouderen) en intergenerationeel werken.

Duurzaamheid en maatschappelijke en culturele diversiteit wordt tenslotte ook via de verschillende vormen van **financiële ondersteuning van Interwaas en de gemeentebesturen** gestimuleerd (*zie ook vraag 6, strategische doelstelling 5*).

ZAKELIJK BEHEER EN ORGANISATIE

9. Geef een beschrijving van het zakelijke beheer van het intergemeentelijk samenwerkingsverband.

Hoe wordt de uitvoering van het cultureel-erfgoedconvenant opgevolgd en geëvalueerd? Hoe wordt de uitvoering van het cultureel-erfgoedconvenant inhoudelijk aangestuurd?

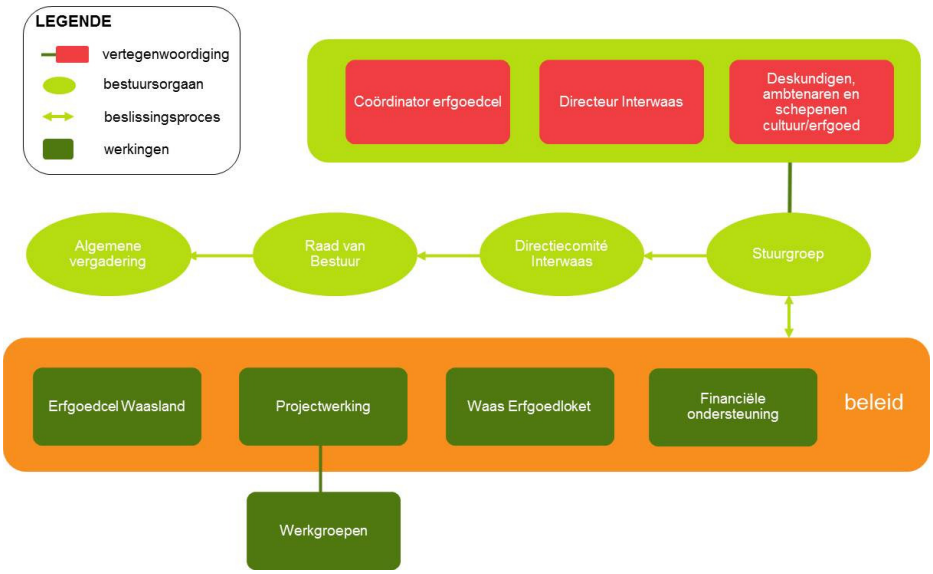

Figuur 19: Opvolging uitvoering Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas

Er is een duidelijk verschil tussen adviesorganen (*zie werkgroepen*), die adviseren; en bestuursorganen, die aansturen, beslissingen nemen en evalueren (*zie stuurgroep Erfgoedcel Waasland, Directiecomité, Raad van Bestuur en Algemene Vergadering van Interwaas*).

De **werk- en projectgroepen** zijn structurele of ad hoc-werkgroepen, samengesteld op basis van de benodigde expertise voor de uitwerking van een concreet project of traject. Hierin zetelen zowel ambtenaren, personen uit een vereniging of organisatie als particulieren, die deel uitmaken van verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen. De samenstelling is afhankelijk van het soort project of traject. Zij leveren input voor specifieke projecten, bereiden de uitwerking van specifieke projecten voor en fungeren als klankbordgroep. Voorbeelden van werkgroepen zijn stuurgroep Erfgoedbank Waasland, werkgroep Sinterklaas- en Sint-Maarten, kernteam particulier erfgoed… Zij treden dus praktisch en adviserend op.

In 2013 werden de adviesgroep (bestaande uit ambtelijke vertegenwoordigers van de acht Wase gemeenten aangevuld met deskundigen) en de stuurgroep samengevoegd in één **stuurgroep** (bestaande uit politieke en ambtelijke vertegenwoordigers uit de acht Wase gemeenten en deskundigen (personen uit cultureel-erfgoedorganisaties) en de Erfgoedcel Waasland). Dit gebeurde omwille van planlastvermindering, efficiëntie en inhoudelijke meerwaarde van samensmelting. De stuurgroep begeleidt en ondersteunt bij het uitzetten van

krachtlijnen voor het cultureel-erfgoedbeleid en de keuze van toekomstige projecten. Hij vormt de verbinding tussen Interwaas en de lokale besturen. De stuurgroep komt een tiental maal per jaar samen. De agenda van de stuurgroep wordt opgemaakt door de Erfgoedcel Waasland, evenals de nota's (op basis van de werking met de verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen, de werk- en projectgroepen, de projectwerking, het Waas erfgoedloket…).

De beslissingen worden formeel genomen door het **Directiecomité van Interwaas** op voorstel of na advies van de stuurgroep. Het Directiecomité komt ongeveer maandelijks samen. Daarnaast is er een **Raad van Bestuur** (ongeveer 6 maal per jaar, met vertegenwoordigers van de gemeentebesturen en deskundigen) en een **Algemene Vergadering** (2 maal per jaar, met vertegenwoordigers van de gemeentebesturen en deskundigen) van Interwaas.

Deze bestuursorganen staan ook in voor **opvolging en evaluatie** van de uitvoering van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas. Dit gebeurt concreet aan de hand van de actieplannen en jaarverslagen. De koppeling tussen de doelstellingen in het cultureel-erfgoedconvenant en de actieplannen en jaarverslagen en de duidelijke koppeling tussen acties en middelen maakt de opvolging van de uitvoering van het gehele cultureel-erfgoedconvenant eenvoudig.
Bij de voorbereiding, bespreking en goedkeuring van deze plannen en verslagen (in de stuurgroep, Directiecomité en Raad van Bestuur) wordt steeds vertrokken van de doelstellingen van het cultureel-erfgoedconvenant, de beschikbare middelen en hoe die aan acties kunnen worden gekoppeld.

Op deze manier vindt er in de schoot van Interwaas, op verschillende niveaus, geregeld overleg plaats over de planning, opvolging, evaluatie en eventuele bijsturing van de acties en doelstellingen van het cultureel-erfgoedconvenant.

Welke controlemechanismen (functiescheiding, audit, neergeschreven procedures, voortgangscontrole op de budgetten enzovoort) past het intergemeentelijk samenwerkingsverband toe?

De Erfgoedcel Waasland heeft geen eigen beslissingsbevoegdheid op het vlak van budgetten. Wat betreft de voortgangscontrole op de budgetten zijn er **functiescheidingen** tussen telkens:

- het voorstellen van bestellingen en het goedkeuren van bestellingen
- het goedkeuren van bestelling en het plaatsen van bestellingen
- het plaatsen van bestellingen en het uitvoeren van de betalingen
- het uitvoeren van de betalingen en het registreren van de betalingen

Daarbovenop is er een **periodieke controle op de toepassingen van deze procedures a.d.h.v. externe audits**. De **Erfgoedcel Waasland** doet zelf nog periodieke controles van de budgetten erbovenop. Bovendien wordt er jaarlijks een begroting voor het komende jaar en een afrekening voor het vorige jaar opgemaakt.

Daarnaast is er een maandelijkse controle door het **Directiecomité** en een paar keer per jaar door de **Raad van Bestuur**.

De jaarrekening, balans, resultatenrekening, proef en saldibalans voor de totaliteit van de activiteiten van Interwaas en dus ook van de Erfgoedcel Waasland worden gecontroleerd door **de bedrijfsrevisor** (P.K.F. Bedrijfsrevisoren, vertegenwoordigd door de heer Dirk Van den Broeck) en voorgelegd aan de **toezichthoudende overheid**, de heer Guido De Coster, regeringscommissaris bevoegd voor het algemeen toezicht op de dienstverlenende en opdrachthoudende verenigingen, Ministerie Vlaamse Gemeenschap – Agentschap Binnenlands Bestuur– Interlokale samenwerking en openbare bedrijven.

Als intergemeentelijk samenwerkingsverband wordt vanzelfsprekend gewerkt binnen de **wetgeving op overheidsopdrachten**. Zo worden steeds meerdere offertes gevraagd (ook voor kleine bedragen) en worden de criteria voor toewijzing van grote opdrachten vooraf bekend gemaakt. De jury beoordeelt vervolgens op basis van deze criteria de binnengekomen offertes. Tenslotte wordt een verslag opgemaakt.

Heeft het intergemeentelijk samenwerkingsverband nog andere opdrachten of werkingen naast de uitvoering van het lokale cultureel-erfgoedbeleid? Zo ja, hoe wordt in de boekhouding een duidelijk onderscheid gemaakt tussen die verschillende opdrachten en werkingen?

Interwaas is een dienstverlenend intergemeentelijk samenwerkingsverband gericht op streekontwikkeling. Concreet houdt dit in dat Interwaas activiteiten uitvoert om de socio-economische ontwikkeling van het Waasland te bevorderen. De organisatie kan haar werkzaamheden grosso modo onderverdelen in dienstverlening, projectwerking en belangenbehartiging. Interwaas heeft 10 werkdomeinen: regionale economie, Waaslandhaven, kenniscentrum, ruimtelijke ordening, welzijn, mobiliteit, cultuur (waaronder cultureel erfgoed), dienstverlening en shared services, wonen en publieke ruimten.

In de boekhouding wordt gewerkt met **verschillende kostenplaatsen** (en bijhorende codes) om een onderscheid te maken tussen de verschillende werkingen. **Voor het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas is dit de code "96298"**.

Heeft het intergemeentelijk samenwerkingsverband een vrijwilligerswerking voor de uitvoering van het cultureel-erfgoedconvenant? Zo ja, welk vrijwilligersbeleid wordt gehanteerd?

De beste samenwerking tussen een vrijwilliger en een organisatie is die samenwerking, die erin slaagt de eigen visie van de vrijwilliger te combineren met de doelstellingen, middelen, visie en missie van de organisatie die de vrijwilliger te werk stelt. De belangrijkste aandachtspunten binnen een integraal en geïntegreerd vrijwilligersbeleid zijn het selecteren en werven van vrijwilligers, het motiveren en waarderen van vrijwilligers en tenslotte het ondersteunen van vrijwilligers.

Bij de vrijwilligerswerking in het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas moet een onderscheid gemaakt worden tussen vrijwilligers die werken in de schoot van de Erfgoedcel Waasland (Interwaas) en de vele vrijwilligersverenigingen en gemeenschappen waarmee / waarvoor de Erfgoedcel Waasland en de lokale besturen (samen)werken.

De **Erfgoedcel Waasland** werkt zelf met een aantal vrijwilligers. Deze vrijwilligers zijn voor de Erfgoedcel Waasland meer dan een paar extra helpende handen. Als maatschappelijk geëngageerde organisatie beschouwt Interwaas het werken met vrijwilligers ook als een vorm van maatschappelijke dienstverlening. Bij het werven van en werken met deze vrijwilligers wordt enerzijds vertrokken van de doelstellingen en draagkracht van de Erfgoedcel Waasland en de kwaliteiten en expertise die bijkomend nodig zijn. Anderzijds, en uiterst belangrijk, is er in het vinden en binden van onze vrijwilligers oog voor de motivaties, doelen en talenten van de vrijwilligers in kwestie. Kortom, er wordt gezocht naar de perfect match tussen de doelen van de vrijwilligers en van de Erfgoedcel Waasland. Met het oog op een vruchtbare samenwerking en goede verstandhouding, ontwikkelde Interwaas ook een aantal instrumenten en formaliseerde ze procedures voor haar eigen vrijwilligersbeleid: een uitgeschreven vrijwilligersbeleid (*zie bijlage 10*), vrijwilligersovereenkomsten, functiebeschrijvingen en competentieprofielen voor vrijwilligers en vrijwilligersverzekeringen. De vrijwilligers hebben ook een duidelijk en zichtbaar aanspreekpunt binnen de Erfgoedcel Waasland. De Erfgoedcel Waasland hecht er ook belang aan om de competenties, verworven of versterkt door het vrijwilligerswerk, te erkennen en zichtbaar te maken. Zo werkt zij vanaf het najaar van 2013 ook met Oscar, zowel voor de vormingen die georganiseerd worden als voor haar eigen werking met vrijwilligers.
De Erfgoedcel Waasland schakelt momenteel in haar eigen werking 0,4 VTE kantoorvrijwilligers en 0,3 VTE vrijwilligers voor de Erfgoedbank Waasland in. Afhankelijk van de specifieke noden wordt bepaald of dit al dan niet uitgebreid wordt.

Naast de ‘eigen’ vrijwilligers, zijn er in het Waasland natuurlijk nog **honderden vrijwilligers actief binnen de verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen en (cultureel-erfgoed)verenigingen**. Ook deze groepen spelen een rol bij de uitvoering van het cultureel-erfgoedconvenant. De Erfgoedcel Waasland wil deze verenigingen ondersteunen in hun vrijwilligersbeleid. Centraal hierbij staan het selecteren, werven van en het motiveren en waarderen van vrijwilligers. Daarnaast wil de Erfgoedcel Waasland deze gemeenschappen en verenigingen ook betrekken bij haar projectwerking. Daarbij vertrekken we steeds van de doelstellingen van het project, maar spelen we ook maximaal in op de sterktes, interesses, expertise en talenten binnen deze verenigingen en gemeenschappen en houden we uiteraard rekening met de draag- en mankracht van deze groepen. Kortom, ook binnen elke samenwerking zoeken we naar de perfect match tussen de doelen van de projecten, van Interwaas én van de verenigingen en gemeenschappen in kwestie. Elk project moet bovendien een meerwaarde betekenen voor de verenigingen/gemeenschap in kwestie. Daarnaast wil Interwaas deze gemeenschappen en verenigingen, als stakeholders/participanten, betrekken bij de uitvoering van het cultureel-erfgoedconvenant. Via werk- en stuurgroepen worden zij betrokken bij de uitvoering van het cultureel-erfgoedconvenant en kunnen hun wensen, noden en verwachtingen kenbaar maken (*zie hierboven*). Vanzelfsprekend heeft de Erfgoedcel Waasland in haar dagelijkse werking oog en oor voor de noden en wensen van deze gemeenschappen en verenigingen.

10. Geef een beschrijving van de wijze waarop de cultureel-erfgoedcel georganiseerd wordt en de aansturing ervan.

Hoe wordt/is de cultureel-erfgoedcel ingebed binnen de structuur van het intergemeentelijk samenwerkingsverband?

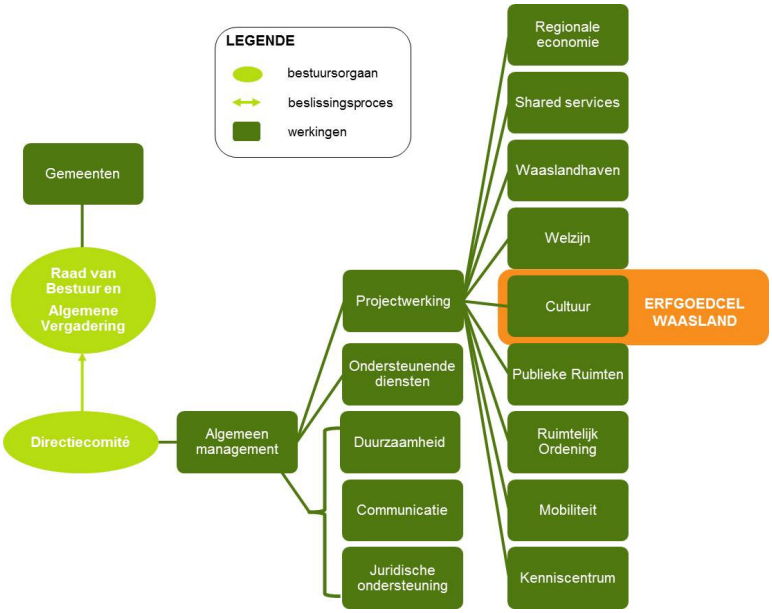

Figuur 20: Structuur Interwaas

De Erfgoedcel Waasland is een **dienst** (binnen het werkdomein Cultuur) **binnen Interwaas**. De cultureel-erfgoedcellers maken integraal deel uit van het personeel van Interwaas. Ze vallen onder het algemeen management (i.c. de directeur) van Interwaas.

Hoe wordt de werking van de cultureel-erfgoedcel opgevolgd en geëvalueerd?

De Erfgoedcel Waasland telt drie inhoudelijke medewerkers (één coördinator erfgoedcel en twee erfgoedconsulenten) en één administratieve medewerker (erfgoedmedewerker).
Eén van de drie inhoudelijke medewerkers van de Erfgoedcel Waasland is de coördinator van de erfgoedcel. De coördinator erfgoedcel volgt de werking dagelijks van nabij op. De coördinator organiseert jaarlijks (in augustus) een functioneringsgesprek met de drie andere medewerkers. Hierin wordt een evaluatie van het takenpakket van het afgelopen jaar gemaakt en worden taakafspraken gemaakt voor het volgende jaar. De directeur van Interwaas heeft hierover de uiteindelijke eindverantwoordelijkheid.

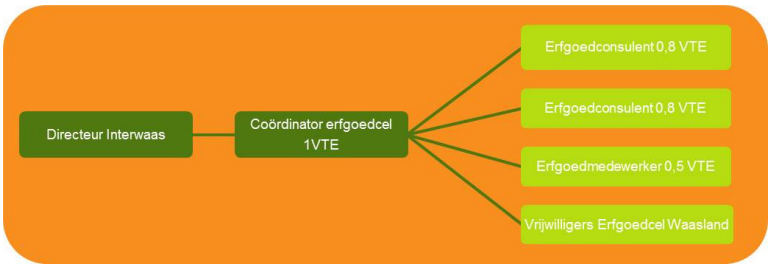

Figuur 21: Structuur Erfgoedcel Waasland

Is er een adviesorgaan dat de cultureel-erfgoedcel adviseert/aanstuurt?

De stuurgroep (*zie vraag 9*), die instaat voor de inhoudelijke aansturing binnen het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas, adviseert en stuurt de Erfgoedcel Waasland aan.

Is er een delegatie van beslissingsbevoegdheid naar de cultureel-erfgoedcel?

Er is geen delegatie van beslissingsbevoegdheid naar de Erfgoedcel Waasland. De beslissingen worden genomen door het Directiecomité en de Raad van Bestuur (op aansturen van de stuurgroep).

Welke personeelsbeleidsinstrumenten gebruikt het intergemeentelijk samenwerkingsverband?

Het **arbeidsreglement van Interwaas** beschrijft verschillende zaken wat betreft personeel: rechten en plichten, de loopbaan (met hiërarchie van de graden en functiegroepen en het organigram en de functiebeschrijvingen), de aanwerving (met de vacantverklaring, interim-arbeid, non-discriminatiebeginsel, toelatings- en aanwervingsvoorwaarden, selectieprocedures bij aanwervingen, wervingsreserve, afsluiten arbeidsovereenkomsten en indiensttreding), de proeftijd (met duur en evaluatie), de evaluatie (met de evaluatiemethode, evaluatiecriteria, functioneringsgesprekken, gevolgen van evaluatie, beroepsmogelijkheden en specifieke bepalingen voor de directeur), de vorming, het salaris (met de valorisatie van eerdere diensten en betalingsmodaliteiten), toelagen (met de haard- en standplaatstoelage, vakantiegeld, eindejaarstoelage en toelage voor opdrachthouderschap), de vergoedingen (met de reis- en verblijfskosten, woon- en werkverkeer), de sociale voordelen (met de maaltijdcheques, hospitalisatieverzekering,

groepsverzekering, bijpassingen), de arbeidsduur (met de wekelijkse arbeidsduur, overuren en uren buiten uurrooster), de verloven en afwezigheden (met de vakantiedagen, feestdagen, bevallingsverlof, ziekteverlof, omstandigheidsverlof, sociaal verlof, thematische verloven, onbetaald verlof, dienstvrijstellingen en politieke en syndicaal verlof), de loopbaanonderbreking, de functionele loopbaan, de hiërarchische loopbaan, de interne personeelsmobiliteit (met de aanstellingsprocedure en de valorisatie van eerdere diensten), het opdrachthouderschap en de waarneming van een hogere functie, het einde van de arbeidsovereenkomst, inbreuken en straffen, veiligheid op het werk en verbod van geweld, pesterijen of ongewenst gedrag op het werk.

Hoe wordt het personeel aangeworven?

Eerst en vooral verklaart de Raad van Bestuur de functie open. Zij beslist bij de vacantverklaring van een betrekking of er een wervingsreserve wordt aangelegd en bepaalt de geldigheidsduur ervan. Indien het een vacantverklaring betreft voor een nieuwe functie wordt ook de functiebeschrijving en de aanpassing van het organigram goedgekeurd. Bij elke vacantverklaring wordt nagegaan of de functie al dan niet kan vervuld worden door interne personeelsmobiliteit. De vacantverklaring door de Raad van Bestuur gaat samen met de aanwijzing van de leden, secretaris en voorzitter van de selectiecommissie; de bepaling van het profiel op basis van de functiebeschrijving en de bepaling van de selectietechnieken. In de vacature zelf worden een uitgebreide functiebeschrijving en de selectietechnieken en criteria bekend gemaakt. De selectiecommissie beraadslaagt voltallig over het resultaat en het verslag van de kandidaten en legt het voorstel van rangorde van de geslaagde kandidaten vast op basis van de volledige vergelijking van de resultaten over de verschillende selectiestappen.

De Raad van bestuur van Interwaas beslist op basis van het verslag van de selectiecommissie over de aanwerving. Interwaas werft aan op basis van kwaliteit van de kandidaat. Ras of huidskleur, nationaliteit of etnische achtergrond, geslacht, seksuele geaardheid, leeftijd, gezondheidstoestand, voorkomen, handicap, geloof of levensbeschouwing, burgerlijke staat, politieke overtuiging speelt geen rol bij de aanwerving.

Het personeel van de Erfgoedcel Waasland werd/wordt aangeworven via bovenstaande aanwervingsprocedure.

Welke verloning is er?

Interwaas hanteer de gemeentelijke overheidsbarema's voor de verloning van haar medewerkers (op basis van diploma). Voor de Erfgoedcel Waasland is dit:

- Coördinator erfgoedcel: A
- Erfgoedconsulenten: A en B
- Erfgoedmedewerker: C

Bovendien zijn er extralegale voordelen, zoals gedeeltelijke vergoeding woon-werkverkeer, maaltijdcheques, een hospitalisatieverzekering en een groepsverzekering.

Hoe wordt het personeel geëvalueerd?

Eén van de drie inhoudelijke medewerkers van de Erfgoedcel Waasland is de coördinator van de erfgoedcel. De coördinator erfgoedcel volgt de werking dagelijks van nabij op. De coördinator organiseert jaarlijks (in augustus) een functioneringsgesprek met de drie andere medewerkers. Hierin wordt een evaluatie van het takenpakket van het afgelopen jaar gedaan en worden zeer specifieke taakafspraken gemaakt voor het volgende jaar. De directeur van Interwaas heeft de uiteindelijke eindverantwoordelijkheid.

Geef een overzicht van de huidige personeelssituatie.

Onderstaand overzicht toont het personeelsbestand van de Erfgoedcel Waasland op 01/01/2014.

Naam	Functie	VTE	Inschaling op 01/01/14	Indiensttreding
Ode De Zutter	Coördinator erfgoedcel	1 VTE	A1b/9	17/10/2005
Anniek Elegheert	Erfgoedconsulent	0.8 VTE	B2/14	1/03/2007
Bart Ooghe	Erfgoedconsulent	0.8 VTE	A1b/10	1/08/2009
Martine Teirlynck	Erfgoedmedewerker	0.5 VTE	C3/19	1/07/2009
Annick Baert en Leo Wymeersch	Vrijwilligers	0.7 VTE	Geen vergoeding	Variërend

Tabel 39: Overzicht personeelsbestand Erfgoedcel Waasland op 01/01/14

Sinds half 2009 vormen deze vier personen, aangevuld met wisselende vrijwilligers, het team van de Erfgoedcel Waasland. De dynamiek die in 2005 ontstond met de aanwerving van de twee cultureel-erfgoedcellers werd gevoelig vergroot door de komst van een derde inhoudelijke medewerker. Daarnaast bleek ook de nood aan een administratieve medewerker. De laatste jaren is gebleken dat de dynamiek tussen en de specifieke expertises van de vier cultureel-erfgoedcellers zorgde voor een goede en deskundige dienstverlening voor de cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland. Bovendien bleek ook dat deze personeelsbezetting essentieel en zelfs het absolute minimum is voor een kwalitatieve uitvoering van de vooropgestelde ambitieuze doelstellingen.

MEERJARENBEGROTING

11. Over welke middelen beschikt het intergemeentelijk samenwerkingsverband en hoe zullen die middelen ingezet worden voor het bereiken van de doelstellingen?

Het overzicht hieronder geeft de meerjarenbegroting van 2014 t.e.m. 2020 (met inbegrip van 2014) weer. *Zie bijlage 11 voor de meerjarenbegroting op A3 formaat.*

UITGAVEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Personeelskosten	**217.000,00 €**	**216.898,64 €**	**227.025,57 €**	**232.488,20 €**	**242.904,09 €**	**256.351,48 €**	**264.701,49 €**
Erfgoedcel Waasland	211.800,00	216.898,64	227.025,57	232.488,20	242.904,09	256.351,48	264.701,49
1 VTE coördinator erfgoedcel (betaling op A-niveau)		74.462,36	78.509,39	80.815,17	82.216,17	88.561,91	91.728,90
0,8 VTE erfgoedconsulent (betaling op A-niveau)		60.583,23	63.834,51	64.955,31	66.853,15	70.361,56	71.538,87
0,8 VTE erfgoedconsulent (betaling op B-niveau)		51.057,32	52.952,33	54.071,25	60.257,03	62.344,50	64.810,27
0,5 VTE erfgoedmedewerker (betaling op C-niveau)		30.795,73	31.729,34	32.646,47	33.577,73	35.083,52	36.623,45
0,1 VTE communicatieverantwoordelijke Interwaas	5.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kantoorvrijwilligers	2.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Stagiairs	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Personele kosten vanuit de gemeenten	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Personele inzet vanuit de verenigingen en partners	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Andere kosten	**45.100,00 €**	**57.090,00 €**	**57.953,43 €**	**58.831,54 €**	**59.724,57 €**	**60.632,79 €**	**61.556,45 €**
Administratieve kosten	6100	6000	6000	6000	6000	6000	6000
Portkosten en telefonie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
Reis- en representatiekosten	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
Bureaumateriaal allerhande	600	500	500	500	500	500	500
Allerlei	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
Aankoop boeken en publicaties	500	300	300	300	300	300	300
Omslag Interwaas	38000	50790	51653	52532	53425	54333	55256
Bestuurskosten		7060	7180	7302	7426	7552	7681
Kosten onderhoud hard- en software		3750	3814	3879	3945	4012	4080
Kosten onderhoud en huur kopieermachine		1540	1566	1593	1620	1647	1675
Algemene functies en directie		30530	31049	31577	32114	32660	33215
Huisvesting Interwaas	P.M.	3990	4058	4127	4197	4268	4341
Diverse kosten		3920	3987	4054	4123	4193	4265
Investeringen in vaste activa	**500,00 €**	**11.690,00 €**	**11.690,00 €**	**11.690,00 €**	**11.690,00 €**	**11.690,00 €**	**11.690,00 €**
Afschrijvingen Erfgoedcel Waasland	500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
Afschrijvingen Interwaas		10190	10363	10539	10719	10901	11086
Kosten op basis van de doelstellingen	**89.600,00 €**	**112.000,00 €**	**127.000,00 €**	**106.700,00 €**	**126.700,00 €**	**106.700,00 €**	**116.700,00 €**
Strategische doelstelling 1		900,00	900,00	900,00	900,00	900,00	900,00
Strategische doelstelling 2		20.800,00	20.800,00	20.800,00	20.800,00	20.800,00	20.800,00
Strategische doelstelling 3		34.700,00	34.700,00	34.700,00	34.700,00	34.700,00	24.700,00
Strategische doelstelling 4		19.800,00	34.800,00	14.500,00	34.500,00	14.500,00	34.500,00
Strategische doelstelling 5	67.125,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00
Strategische doelstelling 6		800,00	800,00	800,00	800,00	800,00	800,00
Inbreng vanuit de gemeenten		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Inbreng vanuit de verenigingen en partners		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Totaal	**352.200,00 €**	**397.678,64 €**	**423.669,00 €**	**409.709,74 €**	**441.018,66 €**	**435.374,27 €**	**454.647,93 €**

INKOMSTEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inkomsten van lokale overheden	**54.000,00 €**	**71.507,82 €**	**72.071,18 €**	**72.608,28 €**	**73.034,70 €**	**73.591,87 €**	**74.053,02 €**
Gemeenten	54000	57328	57650	57942	58119	58423	58626
Personele en andere inbreng vanuit de gemeenten		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Personele en andere inbreng vanuit de vrijwilligers en partners		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Financiële inbreng vanuit de gemeenten	54000	57328	57650	57942	58119	58423	58626
Interwaas		14180	14421	14666	14916	15169	15427
Afschrijvingen Interwaas		10190	10363	10539	10719	10901	11086
Huisvesting Interwaas	P.M.	3990	4058	4127	4197	4268	4341
Inkomsten uit werking	**6.000,00 €**	**6.800,00 €**	**6.800,00 €**	**6.800,00 €**	**6.800,00 €**	**6.800,00 €**	**3.800,00 €**
Verkoop Wereldoorlog I: publicatiereeks (OD 4.4)	6000	3000	3000	3000	3000	3000	0
Erfgoedontmoetingen - 2 maal per jaar (OD 3.4)	0	800	800	800	800	800	800
Studie-uitstap (OD 3.2)	0	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Vormingen (OD 3.2)	0	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SD 5 via gemeentelijke middelen - zie inkomsten lokale overheden		fin. inbreng gemeenten	fin. inbreng gemeenten	fin. inbreng gemeenten	fin. inbreng gemeenten	fin. inbreng gemeenten	fin.inbreng gemeenten
Inbreng vanuit de gemeenten		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Inbreng vanuit de verenigingen en partners		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Sponsoring en andere subsidies	**6.000,00 €**	**5.000,00 €**	**5.000,00 €**	**5.000,00 €**	**5.000,00 €**	**5.000,00 €**	**5.000,00 €**
Subsidies Vlaamse Gemeenschap	**305.056,00 €**	**330.000,00 €**	**333.300,00 €**	**336.633,00 €**	**339.999,33 €**	**343.399,32 €**	**346.833,32 €**
Overdracht	**54.833,53 €**	**28.189,53 €**	**43.818,71 €**	**37.320,89 €**	**48.652,43 €**	**32.467,80 €**	**25.884,72 €**
Algemene werkingsmiddelen	35209	6565	43819	37321	48652	32468	25885
Projectsubsidies - Overdracht	10400	12400	0	0	0	0	0
Publicatiebeleid - Overdracht	9225	9225	0	0	0	0	0
Totaal	**425.889,53 €**	**441.497,35 €**	**460.989,89 €**	**458.362,17 €**	**473.486,46 €**	**461.258,99 €**	**455.571,06 €**

Tabel 40: Overzicht uitgaven en inkomsten voor de periode (2014-)2015-2020

12. Geef een toelichting bij de meerjarenbegroting.

Wat betekenen de bedragen in de begroting en hoe zijn ze bepaald?
Hoe verhouden de bedragen in de begroting zich tot de te bereiken doelstellingen?

VERTREKKEND VANUIT DE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN EN EEN AANTAL PRINCIPES…

De aanvraag voor het nieuw Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas 2015-2020 is opgebouwd vanuit de zes strategische doelstellingen en drieëntwintig bijhorende operationele doelstellingen.
Bij de opmaak van de bijbehorende begroting werd vertrokken van deze strategische doelstellingen en een aantal economische principes en uitgangspunten (*zie ook hieronder*) en de kostenstructuur van de afgelopen jaren. Bovendien werd het werkingsjaar 2014 mee opgenomen, aangezien verder gebouwd wordt op de werking binnen het huidig Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas 2009-2014. Vanuit deze beleidsperiode wordt immers ook een overdracht voorzien naar de beleidsperiode 2015-2020. Dit principe van reservevorming en overdrachten (en dus van jaarlijkse ongelijke inkomsten en uitgaven) wordt doorheen de beleidsperiode toegepast om een jaarlijks gemiddeld werkingsbudget te hebben en zo de stijgende kosten (voornamelijk de stijgende personeelskosten – *zie ook hieronder*) op te vangen. Hierdoor wordt in 2020 afgesloten met een sluitende begroting.

DE MEERJARENBEGROTING STRATEGISCH BEKEKEN

De meerjarenbegroting is qua **inkomsten** opgedeeld in een aantal grote onderdelen:

- inkomsten van lokale overheden, nl. de gemeenten en Interwaas
- inkomsten uit de werking
- sponsoring en andere subsidies
- subsidie Vlaamse Gemeenschap
- overdracht.

De **verhouding** tussen de verschillende kosten ziet er als volgt uit:

	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Gemiddeld	
	in €	in %	in €	in %	in €	in %	in €	in %	in €	in %	in €	in %	in €	in %	in €	in %
Lokale overheden	€ 54.000	12,68%	€ 71.508	16,20%	€ 72.071	15,63%	€ 72.608	15,84%	€ 73.035	15,42%	€ 73.592	15,95%	€ 74.053	16,25%	€ 490.867	15,45%
Uit werking	€ 6.000	1,41%	€ 6.800	1,54%	€ 6.800	1,48%	€ 6.800	1,48%	€ 6.800	1,44%	€ 6.800	1,47%	€ 3.800	0,83%	€ 43.800	1,38%
Sponsoring en andere subsidies	€ 6.000	1,41%	€ 5.000	1,13%	€ 5.000	1,08%	€ 5.000	1,09%	€ 5.000	1,06%	€ 5.000	1,08%	€ 5.000	1,10%	€ 36.000	1,13%
Vlaamse Gemeenschap	€ 305.056	71,63%	€ 330.000	74,75%	€ 333.300	72,30%	€ 336.633	73,44%	€ 339.999	71,81%	€ 343.399	74,45%	€ 346.833	76,13%	€ 2.335.221	73,50%
Overdracht	€ 54.834	12,88%	€ 28.190	6,38%	€ 43.819	9,51%	€ 37.321	8,14%	€ 48.652	10,28%	€ 32.468	7,04%	€ 25.885	5,68%	€ 271.168	8,54%
Totaal	**€ 425.890**	**100,00%**	**€ 441.497**	**100,00%**	**€ 460.990**	**100,00%**	**€ 458.362**	**100,00%**	**€ 473.486**	**100,00%**	**€ 461.259**	**100,00%**	**€ 455.571**	**100,00%**	**€ 3.177.055**	**100,00%**

Tabel 41: Verhoudingen tussen de verschillende inkomstenposten

Over de beleidsperiode heen is er **gemiddeld tussen 18% en 26,5% eigen financiële inbreng**: 15,5% inbreng van lokale overheden (gemeenten en Interwaas), 1,4% inkomsten uit de werking en 1,1% sponsoring en andere subsidies. 8,5% overdracht is een combinatie van middelen van de Vlaamse overheid en eigen inbreng. Daarnaast is er nog een hele grote personele en andere inzet (medewerking, logistiek…) vanuit de gemeenten en verenigingen en partners (*zie ook vraag 7 en bijlages 6*).
De gemiddelde inbreng van de Vlaamse overheid is 73,5%.

De meerjarenbegroting is qua **uitgaven** opgedeeld in een aantal grote onderdelen:

- personeelskosten
- andere kosten
- investeringen in vaste activa
- kosten verbonden aan de doelstellingen.

De verhouding tussen de verschillende kosten ziet er als volgt uit:

	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Gemiddeld	
	in €	in %	in €	in %	in €	in %	in €	in %	in €	in %	in €	in %	in €	in %	in €	in %
Personeelskosten	€ 217.000	61,61%	€ 216.899	54,54%	€ 227.026	53,59%	€ 232.488	56,74%	€ 242.904	55,08%	€ 256.351	58,88%	€ 264.701	58,22%	€ 1.657.369	56,87%
Andere kosten	€ 45.100	12,81%	€ 57.090	14,36%	€ 57.953	13,68%	€ 58.832	14,36%	€ 59.725	13,54%	€ 60.633	13,93%	€ 61.556	13,54%	€ 400.889	13,76%
Investeringen in vaste activa	€ 500	0,14%	€ 11.690	2,94%	€ 11.690	2,76%	€ 11.690	2,85%	€ 11.690	2,65%	€ 11.690	2,69%	€ 11.690	2,57%	€ 70.640	2,42%
Doelstellingen	€ 89.600	25,44%	€ 112.000	28,16%	€ 127.000	29,98%	€ 106.700	26,04%	€ 126.700	28,73%	€ 106.700	24,51%	€ 116.700	25,67%	€ 785.400	26,95%
Totaal	**€ 352.200**	**100,00%**	**€ 397.679**	**100,00%**	**€ 423.669**	**100,00%**	**€ 409.710**	**100,00%**	**€ 441.019**	**100,00%**	**€ 435.374**	**100,00%**	**€ 454.648**	**100,00%**	**€ 2.914.298**	**100,00%**

Tabel 42: Verhoudingen tussen de verschillende uitgavenposten

Over de beleidsperiode heen wordt **gemiddeld** 57% van de uitgaven besteed aan personeelskosten, 27% aan doelstellingen, 14% aan andere kosten en 2% aan investeringen in vaste activa. Uiteraard kan het grootste deel van de personeelskosten ook toegewezen worden aan de werking binnen de doelstellingen.

VERHOUDING TUSSEN DE DOELSTELLINGEN

Het overzicht hieronder toont de werking, gekoppeld aan de uitgaven, specifieke inkomsten en aantal VTE's.
Zie bijlage 12 voor een overzicht van de meerjarenbegroting in doelstellingen op A3 formaat.

	2015		2016		2017		2018		2019		2020		TOTAAL	
	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE
TOTAAL	**€ 355.879**	**3,28**	**€ 381.869**	**3,31**	**€ 367.910**	**3,06**	**€ 399.219**	**3,26**	**€ 393.574**	**3,06**	**€ 415.848**	**3,26**	**€ 2.314.298**	**19,23**
Totaal personeelskosten	**€ 216.899**		**€ 227.026**		**€ 232.488**		**€ 242.904**		**€ 256.351**		**€ 264.701**		**€ 1.440.369**	**0,00**
Totaal overige werking	**€ 68.780**	**0,50**	**€ 69.643**	**0,50**	**€ 70.522**	**0,50**	**€ 71.415**	**0,50**	**€ 72.323**	**0,50**	**€ 73.246**	**0,50**	**€ 425.929**	**3,00**
Totaal strategische doelstellingen	**€ 70.200**	**2,78**	**€ 85.200**	**2,81**	**€ 64.900**	**2,56**	**€ 84.900**	**2,76**	**€ 64.900**	**2,56**	**€ 77.900**	**2,76**	**€ 448.000**	**16,23**
STRATEGISCHE DOELSTELLING 1	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 5.400**	**1,20**
Operationele doelstelling 1.1	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 1.200	0,18
Operationele doelstelling 1.2	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 3.000	0,42
Operationele doelstelling 1.3	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 1.200	0,60
STRATEGISCHE DOELSTELLING 2	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 102.000**	**4,44**
Operationele doelstelling 2.1	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 60.000	3,60
Operationele doelstelling 2.2	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 36.000	0,60
Inkomsten vorming	-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 6.000	
Inkomsten studie-uitstap	-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 12.000	
Operationele doelstelling 2.3	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 4.800	0,12
Operationele doelstelling 2.4	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 24.000	0,12
Inkomsten Erfgoedontmoeting	-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 4.800	
STRATEGISCHE DOELSTELLING 3	**€ 31.700**	**0,57**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 24.700**	**0,55**	**€ 183.200**	**3,32**
Operationele doelstelling 3.1	€ 500	0,07	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 3.000	0,32
Operationele doelstelling 3.2	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 85.200	1,50
Operationele doelstelling 3.3	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 60.000	0,90
Operationele doelstelling 3.4	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 0	0,10	€ 50.000	0,60
Inkomsten publicatiereeks WOI	-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		€ 0		-€ 15.000	
STRATEGISCHE DOELSTELLING 4	**€ 19.800**	**0,75**	**€ 34.800**	**0,80**	**€ 14.500**	**0,55**	**€ 34.500**	**0,75**	**€ 14.500**	**0,55**	**€ 34.500**	**0,75**	**€ 152.600**	**4,15**
Operationele doelstelling 4.1	€ 17.800	0,45	€ 12.800	0,45	€ 12.500	0,30	€ 12.500	0,40	€ 12.500	0,30	€ 12.500	0,40	€ 80.600	2,30
Operationele doelstelling 4.2	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 6.000	0,30
Operationele doelstelling 4.3	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 6.000	0,90
Operationele doelstelling 4.4	€ 0	0,10	€ 20.000	0,15	€ 0	0,05	€ 20.000	0,15	€ 0	0,05	€ 20.000	0,15	€ 60.000	0,65
STRATEGISCHE DOELSTELLING 5	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,42**
Operationele doelstelling 5.1	€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 78.000	
Operationele doelstelling 5.2	€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 45.000	
Operationele doelstelling 5.3	€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 57.000	
Operationele doelstelling 5.4	€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	
Operationele doelstelling 5.5	€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 30.000	
Inkomsten vanuit de gemeenten	-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 210.000	
STRATEGISCHE DOELSTELLING 6	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 4.800**	**2,70**
Operationele doelstelling 6.1	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 1.800	0,90
Operationele doelstelling 6.2	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 1.200	0,90
Operationele doelstelling 6.3	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 1.800	0,90

Tabel 43: Overzicht totale uitgaven en personeelskosten, verdeeld over de doelstellingen en de overige werking

De realisatie van de verschillende doelstellingen vereist niet altijd een gelijk aantal middelen en personeelsinzet. Sommige acties vragen nu eenmaal ofwel meer middelen ofwel meer (of zelfs louter) personeelsinzet. De verdeling van de middelen en het aantal VTE's per operationele doelstelling werd grotendeels gebaseerd op de huidige situatie en een inschatting van investeringen op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren. Op basis van de specifieke jaarlijkse actieplannen kan hier indien nodig nog in geschoven worden.

De **personeelskosten** worden toegewezen in de vorm van VTE's aan de verschillende operationele doelstellingen en aan de overige werking (bv. administratie). De **kosten** verbonden aan de doelstellingen zijn toegewezen op operationeel niveau en waar mogelijk op actieniveau. Per strategische doelstelling zijn de kosten voor inhoudelijke werking en de VTE's opgeteld. Daarnaast zijn er nog kosten voor investeringen in vaste activa en andere kosten (bv. administratieve kosten, aankoop boeken en publicaties, omslag Interwaas Interwaas).

EIGEN INBRENG

Over de beleidsperiode heen is er **gemiddeld tussen 18% en 26,5% eigen financiële inbreng**:

- 15,5% van lokale overheden (gemeenten en Interwaas): dit is combinatie van een financiële inbreng van € 0,22 per inwoner van de gemeentebesturen en de eigen inbreng van Interwaas via gratis huisvesting en niet terug te betalen afschrijvingen.
- 1,4% inkomsten uit de werking: dit is een combinatie van inkomsten uit verkoop (van de Publicatiereeks over De Groote Oorlog) en deelnemersgelden voor vormingen, uitstappen en de Erfgoedontmoetingen.
- 1,1% sponsoring en andere subsidies: dit is een combinatie van andere subsidiëring voor projectwerking en samenwerking met andere partners. Dit is een voorzichtige schatting op basis van de afgelopen jaren. Voor specifieke projecten zal gezocht worden naar bijkomende middelen.
- 8,% overdracht: dit is een combinatie van middelen van de Vlaamse overheid en eigen inbreng.

Daarnaast is er nog een hele grote personele en andere inzet (medewerking, logistiek, financieel…) vanuit de gemeenten en verenigingen en partners (*zie vraag 7*).

PERSONEELSKOSTEN

De personeelskosten worden berekend op basis van het huidig personeelsbestand, namelijk 3,1 VTE met onderstaande **inschalingen op 01/01/14**:

- Coördinator: 1 VTE met inschaling A1b/9
- Erfgoedconsulenten: 1,8 VTE met inschaling A1b/10 en B2/14
- Erfgoedmedewerker: 0,5 VTE met inschaling C3/19

Bij de berekening en extrapolatie van de **loonkost van de Erfgoedcel Waasland** t.e.m. 2020 werd uitgegaan van de volgende principes:

- Brutoloon: inclusief RSZ werkgever (gemiddeld jaarlijks 31,1%, vakantiegeld (jaarlijks 92%), eindejaarstoelage met RSZ, groepsverzekering (jaarlijks 4%) en RSZ groepsverzekering (jaarlijks 8,86%)

en andere personeelskosten (zoals woonwerkverkeer, berekening lonen Cevi, geneeskundige dienst, verzekering voor dienstverplaatsingen, burgerlijke aansprakelijkheid, arbeidsongevallen, hospitalisatieverzekering en maaltijdcheques van € 6)
- Gemiddelde jaarlijkse indexering van 1,76%
- Feitelijke jaarlijkse anciënniteitsverhoging (gemiddeld ongeveer 2%).

Betalend **vrijwilligerswerk** bij de Erfgoedcel Waasland is uitdovend. Vanaf september 2014 is het vrijwilligerswerk onbetaald (*zie ook visie rond vrijwilligerswerk*). Regelmatig werkt de Erfgoedcel Waasland ook samen met **stagiairs** van verschillende opleidingen.

Tenslotte is er een hele grote inzet van **personeel en vrijwilligers vanuit de gemeenten en partners**. Deze is moeilijk kwantificeerbaar, maar is minstens even belangrijk in de uitvoering van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas. *Zie ook vraag 7.*

Vanaf 2015 de **communicatieverantwoordelijke van Interwaas** mee gerekend in de omslag van Interwaas (onder algemene functies en directie) en niet meer bij de loonkost van de Erfgoedcel Waasland zoals voorheen het geval was.

OMSLAG INTERWAAS

De omslag van Interwaas omvat alle kosten die Interwaas maakt en die niet onmiddellijk toewijsbaar zijn aan een specifieke deelwerking. Deze kosten worden verdeeld over de verschillende deelwerkingen van Interwaas a.d.h.v. verschillende verdeelsleutels. In de extrapolatie van de omslag wordt uitgegaan van de volgende principes: de basisbedragen dateren van het werkingsjaar 2012 en er wordt gewerkt met een gemiddelde jaarlijkse verhoging van de kosten met 1,7%.

- **Bestuurskosten**: o.a. zitpenningen voor de bestuursleden, een verzekering bestuurdersaansprakelijkheid, de controle van de boekhouding en diverse kosten bestuurders. De Erfgoedcel Waasland betaalt 10% van de totale bestuurskosten.
- **Kosten voor het onderhoud van hard- en software**: de Erfgoedcel Waasland betaalt à rato van het aantal personeelsleden (3,1 VTE) mee in deze kosten.
- **Kosten voor onderhoud en huur van de kopieermachine**: de Erfgoedcel Waasland betaalt à rato van het aantal personeelsleden (3,1 VTE) mee in deze kosten.
- **Algemene functies en directie**: o.a. 0,3 VTE directeur, 1 VTE communicatieverantwoordelijke, 0,1 VTE ICTverantwoordelijke, 1 VTE algemeen secretariaat, 1 VTE boekhoudster en 0,5 VTE poetsvrouw. De Erfgoedcel Waasland betaalt 10% van deze algemene functies en directie.
- **Huisvesting**: o.a. verzekering gebouw en zonnepanelen, alarm, handdoeken en zeep, ramenwasser, elektriciteit, water en onderhoud van de parking. De Erfgoedcel Waasland zou à rato van het aantal personeelsleden (3,1 VTE) mee betalen in deze kosten, maar Interwaas neemt deze kostenpost op zich als eigen inbreng.

- **Diverse kosten**: o.a. drank vergaderingen en personeel, koekjes en diverse kosten. De Erfgoedcel Waasland betaalt à rato van het aantal personeelsleden (3,1 VTE) mee in deze kosten.

INVESTERINGEN IN VASTE ACTIVA

In de meerjarenbegroting wordt een gemiddeld jaarlijks bedrag opgenomen als **afschrijvingen specifiek voor de Erfgoedcel Waasland**. Daarnaast zijn er nog **afschrijvingen van Interwaas** voor algemeen materieel (o.a. gebouw voor renovatie, installaties van PC's, telefoons, koelkast…, dienstfietsen, dienstwagen, meubilair en aankoop software), waarin de Erfgoedcel Waasland à rato van het aantal personeelsleden (3,1 VTE) mee zou moeten in betalen, maar Interwaas neemt deze kostenpost op zich als eigen inbreng.

KOSTEN OP BASIS VAN DE DOELSTELLINGEN

Wat betreft de **specifieke doelstellingen** *zie Verhouding tussen de doelstellingen*. Voor strategische doelstelling 5 rond de financiële ondersteuning wordt beroep gedaan op de **financiële bijdragen van de gemeenten**. Naast de **specifieke middelen voor de doelstellingen** opgenomen in de begroting, is er een hele grote inbreng van allerlei middelen door de **gemeenten en partners** in de verwezenlijking van alle doelstellingen (ondersteuning, logistiek, samenwerking…). Deze is moeilijk kwantificeerbaar, maar is minstens even belangrijk in de uitvoering van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas. *Zie ook vraag 7.*

INKOMSTEN VAN LOKALE OVERHEDEN

De **gemeenten** brengen jaarlijks € 0,22 per inwoner in de werking van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas in als eigen inbreng. Voor de extrapolatie t.e.m. 2020 werd rekening gehouden met de volgende principes:

- Jaarlijkse stijging op basis van een schatting van de bevolkingsaantallen (bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering, bevolkingsprojectie: http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Pages/2011-01-24-studiedag-projecties.aspx). In de beleidsperiode 2009-2014 werd geen rekening gehouden met de stijging van de bevolkingsaantallen. Vanaf 2015 gebeurt dit wel.
- Er wordt geen indexering op dit bedrag toegepast.

Naast deze financiële investering brengen de gemeenten **en partners** ook personeel en andere middelen (bv. logistiek, samenwerking…) in. *Zie ook vraag 7.*

Daarnaast investeert **Interwaas** in de werking van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas via gratis huisvesting en niet terug te betalen afschrijvingen.

INKOMSTEN UIT DE WERKING

Dit is een combinatie van inkomsten via de werking, die nu reeds voorzien worden:

- Inkomsten uit verkoop van de Publicatiereeks over De Groote Oorlog: dit bedrag wordt ingeschat op basis van voorgaande uitgaves en is afkomstig uit de verkoop van jaarlijks één boek.
- Deelnemersgelden: voor de Erfgoedontmoeting wordt uitgegaan van gemiddeld 40 deelnemers aan € 10 per deelnemer voor 2 Erfgoedontmoetingen jaarlijks. Voor de jaarlijkse studie-uitstap wordt uitgegaan van

het dekken van de totale kost door inkomsten uit deelnemersgelden. Voor de vormingen wordt uitgegaan van een schatting van een gemiddelde inkomst jaarlijks op basis van deelnemersgelden.

SPONSORING EN ANDERE SUBSIDIES

Sponsoring, andere subsidiëring en samenwerking met partners biedt voor specifieke projecten en acties mogelijkheden. Dit is een voorzichtige schatting op basis van de afgelopen jaren en dit kan doorheen de beleidsperiode nog aangevuld worden met andere inkomsten.

SUBSIDIES VLAAMSE GEMEENSCHAP

Dit bedrag gaat uit van de **bepalingen in het Cultureel-Erfgoeddecreet**: de werkingssubsidie bedraagt binnen de perken van de Vlaamse begroting ten minste € 300 000 per jaar voor een intergemeentelijk samenwerkingsverband met ten minste 120 000 inwoners. Begin 2014 telt het Land van Waas 260 112 inwoners. Dit bedrag wordt jaarlijks voorzichtig geïndexeerd met 1% (minder dan de indexering op de andere bedragen in de meerjarenbegroting).

Daarnaast wordt aan Vlaanderen een **hogere subsidie** gevraagd. De redenen hiervoor zijn divers.
Het uitgebreid doelstellingenkader met zes strategische doelstellingen en drieëntwintig bijhorende operationele doelstellingen vraagt een ernstige financiële inspanning. Vanuit de lokale besturen werd de afgelopen jaren sterk ingezet op cultureel-erfgoed en we willen dit blijven doen de komende jaren.
Het personeelsbestand van 3,1 VTE is essentieel en zelfs het absolute minimum voor een kwalitatieve uitvoering van de vooropgestelde ambitieuze doelstellingen. De kosten voor het personeel van de Erfgoedcel Waasland stijgen echter jaarlijks.
De uitgebreide werking wordt verder uitgebouwd. En in 2015 komt er een negende gemeente bij (i.p.v. acht gemeenten in de vorige beleidsperiode). In totaal telt het Waasland dan maar liefst meer dan 260 000 inwoners, verspreid over een grondgebied van 544,3 km²!

BIJLAGEN

OVERZICHT VAN DE BIJLAGEN

1. Vragenlijst als richtlijn voor gesprekken met stakeholders
2. WODE voorbeeldfiches voor invoer voor organisatie-, deelcollectie- en depotgegevens
3. Swot
4. Kaart van de actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking in het Waasland
5. Voorbeelden van expertise in het Land van Waas
6. Overzicht van gemeentelijke ondersteuning van cultureel-erfgoed
7. Overzicht van projectsubsidies 2009-2013
8. Overzicht van subsidies voor éénmalige publicaties 2011-2013
9. Overzicht van vorming 2005-2013
10. Visie rond vrijwilligersbeleid
11. Meerjarenbegroting (2014)2015-2020
12. Meerjarenbegroting in doelstellingen 2015-2020
13. Eindrapport WODE (1 generiek exemplaar)
14. Eindrapport WODE – samenvatting (1 generiek exemplaar)

Bijlage 1 – Vragenlijst als richtlijn voor gesprekken met stakeholders

EVALUATIE (2005-)2009 – 2014: VRAGEN

1. Bent u op de hoogte van de werking van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas?
2. Hoe ervaart u in algemene zin de werking van de Erfgoedcel Waasland?
3. Wat zijn de sterke punten van de huidige werking van de Erfgoedcel Waasland?
4. Wat zijn de zwakke punten van de huidige werking van de Erfgoedcel Waasland?
5. Hoe ervaart u in algemene zin de samenwerking tussen de Erfgoedcel Waasland en haar partners?
6. Bereikt de Erfgoedcel Waasland de doelgroepen die ze zou moeten bereiken en welke zijn dit?
7. Vindt u dat de Erfgoedcel Waasland meer moet inzetten op het publiek (vs. sector)?
8. Hoe beoordeelt u de inspraak van de sector in het beleid binnen het CE LvW?
9. Wat is de grootste verandering in het Waasland en de sector sinds de start van het CE LvW?
10. Wat vindt u van de communicatie van de Erfgoedcel Waasland (bv. website, nieuwsbrieven, direct mailing, projectcommunicatie…)?
11. Wat vindt u van het financieel ondersteuningsbeleid binnen het CE LvW (projectsubsidiereglement, publicatiesubsidiereglement, jaarlijkse ondersteuning periodieke tijdschriften, Stadsmuseum Lokeren; bv. noodzaak, bedragen, proces, aanpak…)?
12. Wat is uw mening over de medewerkers van de Erfgoedcel Waasland (bv. deskundigheid, communicatie, ondersteuning, correctheid…)?
13. Wat vindt u van de structuur binnen Interwaas?

VOORBEREIDING 2015 – 2020: VRAGEN

1. Aan welke noden, wensen of behoeften zou de Erfgoedcel Waasland moeten kunnen tegemoetkomen?
2. Wat is de belangrijkste taak van de Erfgoedcel Waasland in 2015-2020?
3. Welke accentverschuiving ziet u de komende jaren in de werking van de Erfgoedcel Waasland? Waarom?
4. Wat zijn uw concrete verwachtingen t.o.v. de Erfgoedcel Waasland in de toekomst?
5. U noemde een aantal sterke punten in de werking (xxx). Welke punten wil je zeker behouden in 2015-2020?
6. U noemde een aantal zwakker punten in de werking (xxx).
    a. Aan welke punten wil je zeker remediëren in 2015-2020?
    b. Welke punten moeten niet meer opgenomen en moeten we dus niet meer doen in 2015-2020?
7. Heeft u concrete voorstelling voor opname in de meerjarenplanning 2015-2020?
8. Hoe zou u het financiële ondersteuningsbeleid zien in de volgende beleidsperiode?
9. Heeft u concrete suggesties ter verbetering / verandering van de werking van de Erfgoedcel Waasland?
10. Welke andere organisaties zijn een voorbeeld voor de werking van de Erfgoedcel Waasland?
11. Wat zijn uw concrete plannen voor de komende jaren?

Bijlage 2 – WODE voorbeeldfiches voor invoer voor organisatie-, deelcollectie- en depotgegevens

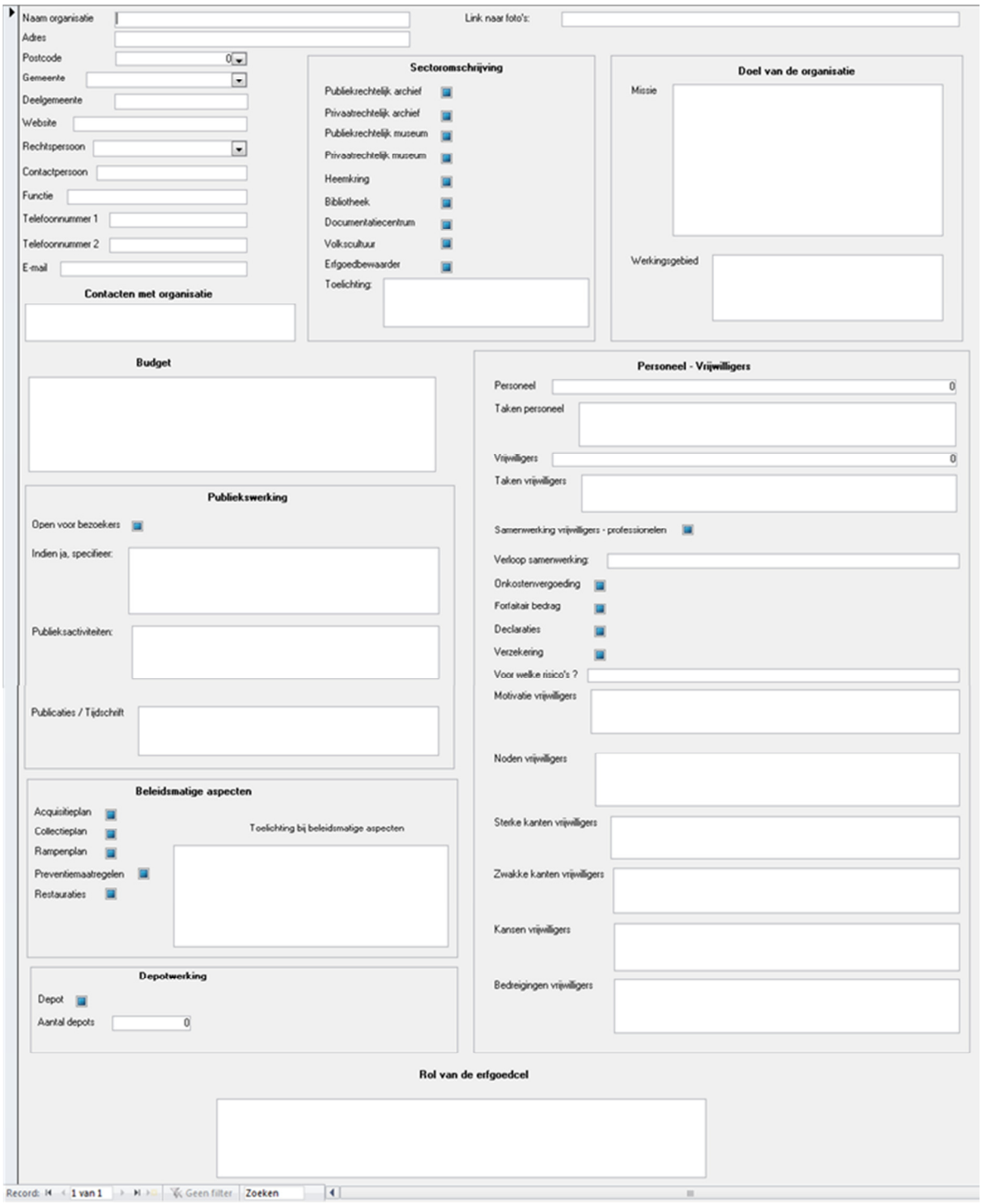

Figuur 1: WODEdatabank: invoerformulier organisatie

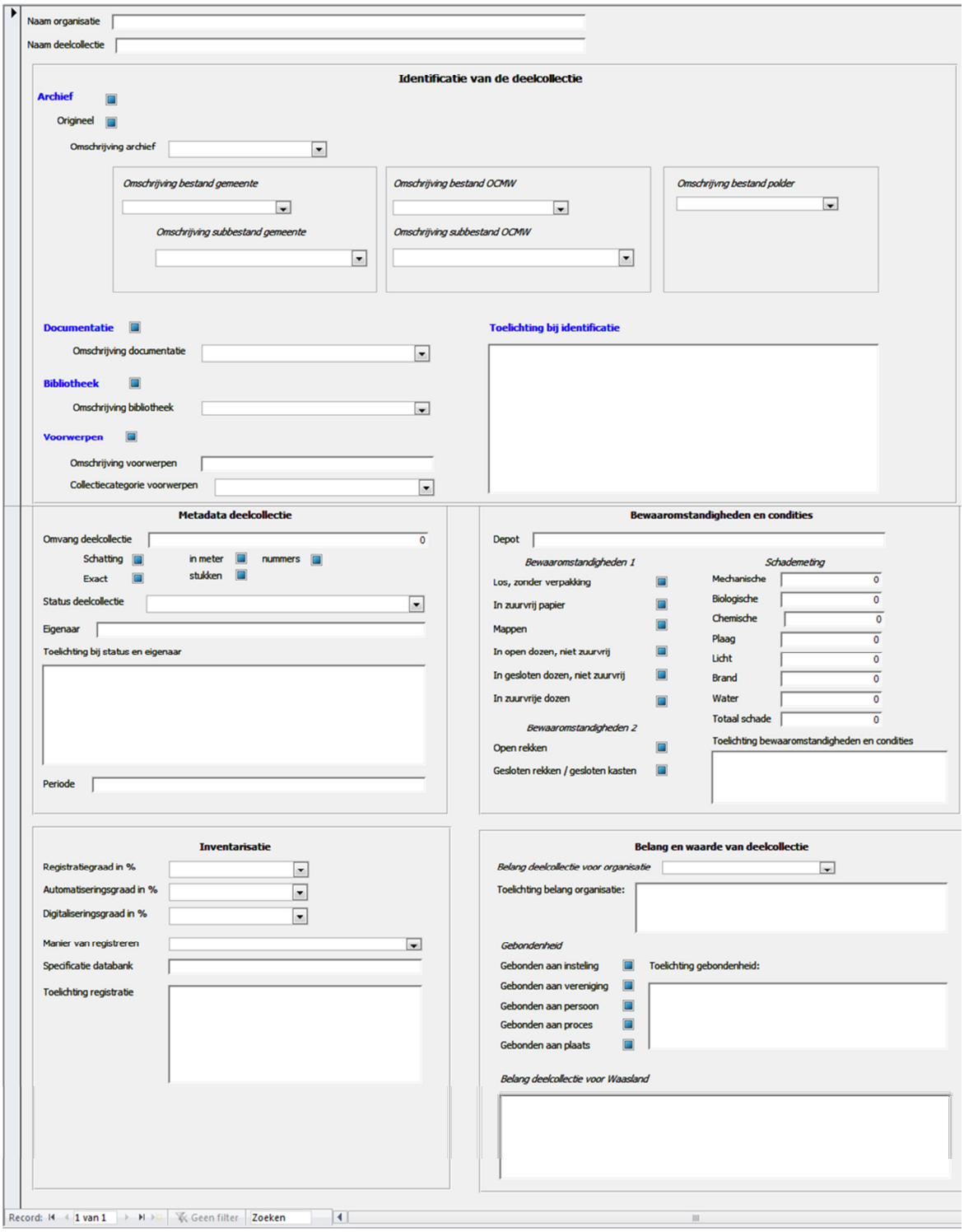

Figuur 2: WODEdatabank: invoerformulier deelcollectie

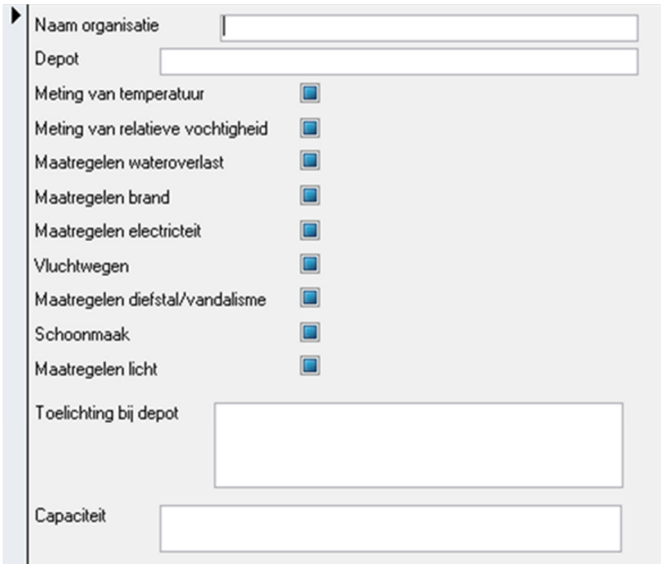

Figuur 3: WODEdatabank: invoerformulier deelcollectie

Bijlage 3 – Swot

STERKTE	ZWAKTE	KANS	BEDREIGING
STRUCTUUR EN ORGANISATIE			
Erfgoedcel Waasland			
Goed team; jong en dynamisch, actief en proactief, open, laagdrempelig (~~IIII IIII~~)	Gezamenlijke profilering als EGC WL is sterk verminderd (I)		Wat zijn de uitdagingen voor het team van de EGC? (II)
Goed gedragen door het erfgoedveld (IIII)			Stopzetting Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas
Know how, expertise, degelijkheid en professionaliteit (~~IIII~~)			
Expertise-uitwisseling is zeer belangrijk (IIII)			
EGC vangt (personele, financiële en inhoudelijke) druk op voor de gemeenten (I)			
Interwaas			
Zeer goede en duidelijke structuur van Interwaas (~~IIII IIII IIII~~)	Interwaas is geen goede onthaalstructuur (I)	Erfgoedbeleid als visitekaartje uitspelen voor Interwaas en als goodpractice van intergemeentelijke samenwerking (I)	
Interwaas biedt legitimiteit en autoriteit naar de besturen toe (III)	Voor "buitenstaanders" heeft Interwaas geen duidelijke structuur (I)	Grotere inbedding in andere werkdomeinen van Interwaas: cultureel erfgoed ook aan bod laten komen in niet louter cultureel-erfgoedprojecten (II)	
Politieke ondersteuning is goed (I)	De economische omgeving van Interwaas is niet 100% geschikt voor een EGC, de link tussen erfgoed en streekontwikkeling is soms onduidelijk (III)	Culturele intergemeentelijke samenwerking op andere vlakken dan erfgoed en bibliotheek	
Politieke ondersteuning is goed (I)	Weinig of geen vertegenwoordiging uit de cultuursector in de bestuursorganen van Interwaas		
Interwaas als thuisbasis biedt voordelen voor boekhouding, personeel e.d.			
Politieke bovenbouw en draagvlak is aanwezig (al meer dan 40 jaar)			
Jarenlange traditie van intergemeentelijke samenwerking			
Hefboom, neutraal terrein			
Subsidiëring via Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas			
Werking van de Erfgoedcel Waasland geeft positieve uitstraling aan Interwaas			
Politieke bovenbouw en draagvlak is aanwezig (al meer dan 40 jaar)			
Jarenlange traditie van intergemeentelijke samenwerking			

Beleid			
Samenstelling van de stuurgroep is gevarieerd, evenwichtig en heeft een grote gedragenheid (~~IIII~~ ~~IIII~~ II)	Betrokkenheid van sommige beleidsmensen is te klein (II)		
Stuurgroep is zeer goed voorbereid en gestructureerd (~~IIII IIII~~)	STG staat soms te veel stil bij details (I)		
Voldoende inspraak (~~IIII IIII~~ III)	Niet alle leden brengen even veel in (~~IIII IIII~~)		
	Avondvergadering is niet handig (I)		
SAMENWERKINGSVERBAND / NETWERK			
Intergemeentelijk samenwerkingsverband			
Efficiëntiewinst door intergemeentelijke samenwerking (III)		Grotere schaal kan voordelen met zich meebrengen, bv. afschaffen gemeentes op termijn?	Grote schaal kan ook nadelen met zich meebrengen
Goede intergemeentelijke samenwerking (~~IIII~~ I)		Regionaal denken, minder intergemeentelijk (I)	Grote gemeentes kunnen ook een bedreiging zijn voor kleine gemeenten (I)
Grote gemeenten trekken kleinere gemeenten mee en wisselen informatie en expertise uit (I)		Afstemming tussen regionale organisaties en structuren van erfgoed, toerisme, cultuurcentra en bibliowaas: concrete samenwerking zoeken (~~IIII~~)	Niet alle gemeentes kunnen evenveel bijdragen. Het evenwicht moet bewaard blijven (II)
		Streven naar meer info-uitwisseling tussen WACCO en de EGC m.b.t. beleidsthema's als vergrijzing, vrijwilligers etc.(II)	Verschillende regio's voor verschillende regionale samenwerkingsverbanden (II)
		Streven naar meer info-uitwisseling tussen WACCO en de EGC m.b.t. beleidsthema's als vergrijzing, vrijwilligers etc.(II)	Verschillende decreten vragen verschillende beleidsplanning: gevaar van te weinig afstemming (II)
Algemeen - partners			
Sterk netwerk met veel verschillende partners (~~IIII~~ IIII)	Gemeenten maken soms te weinig gebruik van de EGC (III)	Cubeco's als verbindingsofficieren naar eigen gemeentelijke diensten/instellingen (I)	Diverse belangen van gemeentelijke partners en privepartners (I)
Heel veel potentieel door grote hoeveelheid ervaring in de sector (I)	Nog onvoldoende kruisbestuiving tussen de EGC en ambtenaren van sommige instellingen (bv. SteM en bib) (I)	Het Waasland heeft veel gemeentes met veel verschilende culturele spelers (CC, CBC, archieven, bibliotheken..) (I)	Gemeentes haken af in Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas
Nauwe betrokkenheid van de partners (I)	Soms moeizame samenwerking met en weinig input van bepaalde partners (IIII)	Gemeentebestuur en vrijwilligers van kleinere gemeenten kunnen netwerk met EGC verder versterken (III)	Samenwerking met commerciële partners en sponsors (I)
Stimuleren van samenwerking en interactie (II)	Sinds twee jaar minder samenwerking met Toerisme Waasland	Netwerken moeten verder versterkt worden (I)	Particuliere projecten worden belangrijker, opletten dat organisaties en gemeentes evenveel aandacht krijgen. (II)
Zowel openbare organisaties als privépartners worden op dezelfde manier betrokken (I)		Samenwerking met Nederland (I)	
		Samenwerking met commerciële partners en sponsors (I)	

Lokale cultuurbeleidscoördinatoren			
De functie cultuurbeleidscoördinator kan het betreden van nieuwe paden op het vlak van cultuur stimuleren, zo ook op het gebied van cultureel erfgoed	Geen cultuurbeleidscoördinatoren in 2 van de 9 gemeenten (Lokeren en Moerbeke)	Goede kansen op contacten en netwerkvorming (lokaal en bovenlokaal)	
Netwerking			
Personele inzet voor cultuur in de gemeente			
Duidelijk aanspreekpunt			
Stimulans voor het lokale cultuurbeleid			
Gemeentelijke toeristische diensten			
Distributiekanaal	De mogelijkheid om onze streek als een eenheid te profileren door onderlinge samenwerking en het maken van functionele ruimtelijke relaties tussen de voor onze regio typische landschapselementen, recreatieve en cultuurhistorische elementen		De relatie tussen toerisme en (cultureel) erfgoed is soms moeilijk omdat de finaliteit van beide sectoren gedeeltelijk anders is
Erkende infokantoren			
Veel informatiepunten en bezoekerscentra			
Goed georganiseerd toeristisch netwerk			
Kerkbesturen			
Rijk patrimonium verbonden met sociaal-culturele geschiedenis	Een eerder beperkte deskundigheid op het vlak van cultureel erfgoed (zowel op het vlak van instandhouding als voor publiekswerking) binnen de kerkfabrieken	De goede ervaringen met samenwerkingen rond muzikaal erfgoed, cultuurhistorische tentoonstellingen en andere sociaal-culturele projecten	De terugloop van aantal gebruikers / gelovigen met gevaar op verlies aan betekenis van de kerken en het daar aanwezige roerend patrimonium
Enkele goede voorbeeldpraktijken	Soms te beperkte aandacht voor opentrekking van taakstelling	Samenwerking met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen	Sluiting van kerken
			Vergrijzing van de vrijwilligers
Intergemeentelijke spelers - BiblioWaas			
De coördinator initieert en trekt het samenwerkingsverband	De loonkost van de coördinator is in verhouding met de overige werkingsmiddelen hoog, maar wel essentieel	Provinciale verankering en ondersteuning via het Streekgericht Bibliotheekbeleid	Geen financiële inbreng van de gemeenten
Gemeentelijke spreiding van de filialen		Het streekgericht bibliotheekbeleid van het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen schrijft als één van de taken van samenwerkingsverbanden werken rond erfgoed voor	Mogelijke veranderende invulling van het Streekgericht Bibliotheekbeleid
(Mogelijke) distributie- en promotiepartner voor de Erfgoedcel Waasland			Sluiting van bibliotheekfilialen

Intergemeentelijke spelers - Polderbesturen			
Rijke archieven	De vrij gesloten en verouderde besturen	De herwaardering en de aandacht voor polderarchieven en de rol van de polderbesturen in de landschappelijke en economische ontwikkeling van het LvW	
	De wettelijke zorgtaak wordt niet in alle besturen even efficiënt uitgevoerd		
	Belangrijke archieven zijn zo goed als ontoegankelijk		
Provinciebestuur Oost-Vlaanderen			
Dienstverlening voor de gemeenten in het Waasland op verschillende vlakken: musea, archieven, vrijwilligerswerking, diversiteit…	Besparingen	Goede kansen op contacten en netwerkvorming (lokaal en bovenlokaal)	Afbakening werkgebieden, nood aan duidelijke afspraken
Projectmatige ondersteuning van bepaalde initiatieven		Depotwerking in het kader van het nieuwe Cultureel-Erfgoeddecreet	
Goede kansen op contacten en netwerkvorming (lokaal en bovenlokaal)		Afstemming van de werkingen o.a. in het zesmaandelijks overleg tussen het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen en de cultureel-erfgoedcellen in Oost-Vlaanderen	
Vlaanderen			
Samenwerking met andere erfgoedactoren in Vlaanderen, o.a. andere CECellen		Afsluiten van een derde CEC Land van Waas	Eventueel wegvallen van voldoende financiën
Structurele en projectmatige subsidiëring van allerlei cultureel-erfgoedinitiatieven		Projectmatige en structurele ondersteuning voor initiatieven met een Vlaamse relevantie	
Transparant en complementair beleid			
Lokale culturele infrastructuur			
Fijnmazig net van culturele infrastructuren	Tekort aan geschikte tentoonstellingsruimtes	Mogelijke subsidiëring uit het Fonds voor culturele infrastructuur	
Fraaie, schilderachtige locaties, vaak in historisch rijke sites	Soms versnipperde locaties, waardoor er problemen zijn met beheer, toezicht (verantwoordelijkheid van vrijwilligers)		
Uitbouw van een regionaal depot op de site van de Zwijgershoek	Gebrek aan depotruimtes		
Lokale verenigingen			
Grote diversiteit aan verenigingen en themata		Immaterieel erfgoed (meer dan folklore alleen) als belangrijke bron van culturele diversiteit en menselijke creativiteit	Verenigingslijsten zijn nooit limitatief en verdienen een permanente bijsturing en verdere aanvulling (bv. ook groepen en comités rond volksgebruiken, volksdevotie, religieus erfgoed)
Een opvallend grote aanwezigheid van actoren rond immaterieel erfgoed. Het intensief betrekken van het lokale verenigingsleven leidt tot een ruime invulling van het begrip erfgoed			

Onderwijs			
Breed netwerk in het Waasland	Weinig ruimte binnen leerplannen	Educatie van een brede bevolkingsgroep	Financiële implicaties van samenwerking
Inspelen op projecten		Groot en breed aanbod	
Enthousiasme		Verder opentrekken van aanbod	
Eindtermen		Erfgoededucatie	
Sterke samenwerking met KAHO op het vlak van cultureel erfgoed		Doelgroepenwerking	
Project Erfgoedspeurders met sterke samenwerking tussen cultureel-erfgoedactoren en lager onderwijs			
Archeologische Dienst Waasland			
Focus op dienstverlening: de behandeling/beheer van het archeologisch patrimonium, gaande van snelle en efficiënte interventies op het terrein tot de finale behandeling van de archeologica, met alle tussenliggende stappen	Niet in alle gemeenten is een presentatie van de archeologische collecties aanwezig	Financiële middelen vanuit gemeenten (20%), andere overheden en via dienstverlening aan derden (> 50%)	
Expertise (o.a. keramiek) en professioneel team	Onvolledige inventarisatie	Centraal archeologisch depot met keramiek- en metaalatelier in volgende beleidsperiode	
Ontsluiting en educatieve werking via presentatie in de Stedelijke Musea Sint-Niklaas	In- en uitstappen van gemeenten	Samenwerking in het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas bv. op vlak van publiekswerking	
De ontwikkelingen rond de Doelse kogge			
Centraal archeologisch depot met keramiek- en metaalatelier			
CULTUREEL-ERFGOEDACTOREN			
Kwaliteitsverhoging van de verenigingen naar aanleiding van vorming en andere ondersteuning (I)			Respons van de erfgoedverenigingen is niet altijd hoog. Sommige verenigingen zijn zeer op zichzelf gericht (I)
Vrijwilligers worden beter bereikt door de EGC dan door de gemeentebesturen zelf (I)			Verouderd vrijwilligersbestand, risico's op termijn? (~~III~~)
Goed evenwicht tussen vrijwilligers en betaalde krachten, aanbod voor iedereen gelijk (I)			Bibliotheca Wasiana is één van de grote erfgoedspelers in nood zoals erfgoedbibliotheken, schrijvershuizen, DBNL (I)
Veel en goede vrijwilligers (III)			

Heemkundige en oudheidkundige kringen			
Hoofdzakelijk gedreven verenigingen verspreid over de regio	Publiekswerking moet verder uitgebouwd worden	Mogelijkheid tot samenwerking, onderlinge afstemming van collecties, expertise-uitwisseling en taken	Vergrijzing van vereniging en bestuur van de (heemkundige) musea en kringen
Groot vrijwilligersengagement	Grote noden op allerlei vlakken van de werking	Overlappende collecties (ruilmogelijkheden)	Gebrek aan financiën
Groot aanbod	Beperkte toegankelijkheid van de meeste musea	Jonge historici zijn misschien op een andere manier (projectmatig) te betrekken dan via het traditionele (zware) engagement van lidmaatschap (cfr. verenigingsmodel)	
Veel diversiteit	Gebrek aan degelijke depotruimte	Publiekswerking verder uitbouwen	
Lokaal onderzoek van de heemkundige kringen	Werklast verdere professionalisering te hoog voor huidige personeel (professioneel en vrijwillig)		
Tijdschriften	Grote organisatorische versnippering		
Gemeentelijke archieven			
Uniek en grotendeels nog onbekend patrimonium	Gebrek aan degelijke infrastructuur (depotruimte)	Depotwerking in samenwerking met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen	Fundamentele archiefbeheerstaken geraken ondergesneeuwd door culturele werking
Gespecialiseerde archieftechnische en historische kennis, o.a. inzake preservatie	Gebrek aan mankracht	ICT-evoluties toepassen op de archiefwerking	
Knowhow en ervaring met brede publieksgerichte projecten	Onvoldoende aandacht voor conservatie		
Stevige traditie op het vlak van lokale en bovenlokale samenwerking	Tekort aan automatisering en digitalisering		
OCMWarchieven			
Uniek en grotendeels nog onbekend patrimonium	Gebrek aan degelijke infrastructuur (depotruimte)	Samenwerking met gemeentearchieven	Onvoldoende aandacht voor conservatie
	Gebrek aan mankracht	Depotwerking in samenwerking met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen	
	Onvoldoende aandacht voor conservatie	Gebruik maken van ICT	
	Tekort aan automatisering en digitalisering		
Privaatrechterlijke archieven – Archief de Bergeyck			
Voorbeeldfunctie voor andere bewaarders van adellijke familiearchieven			
Topstuk als historische bron			
Actieve publiekswerking			
Gemeentelijke ondersteuning door Beveren			
Goede publieksontsluiting			
Privaatrechterlijke archieven – Archief Vilain XIIII			
Topstuk als historische bron	Nog geen ontsluiting volgens de regels van de archivistiek	Gebruik maken van de ervaring van Archief de Bergeyck	Gebrek aan gemeentelijke ondersteuning
Bewaarplaats Kasteel Wissekerke met mogelijkheden tot publiekswerking			

Documentatiecentra – Bibliotheca Wasiana			
Enkele belangrijke collecties bv. Reynaert, Jozef De Wilde	Gebrek aan personeel en een overvloed van documentair erfgoed zorgt dat kerntaak soms in gedrang komt	Samenwerking met andere partners zoals Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas	Vergelijkbare opdracht als Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas
Door integratie in de Stedelijke Openbare Bibliotheek is een leeszaalwerking mogelijk	Grote noden op het vlak van inventarisatie	Documentatiecentra	Zeer beperkte budgetten
Publiekswerking via tentoonstellingen, lezingen enz.		Modernisering van de Openbare Bibliotheek Sint-Niklaas	
		Erfgoededucatie	
		Automatisering en publicatie van inventarissen	
		Afspraken over collectievorming	
Documentatiecentra – Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas			
De Annalen, waaraan in heel veel publicaties gerefereerd wordt	De hoge werkdruk bestuursleden (overbevraging)	Structurele samenwerking met de Stedelijke Musea Sint-Niklaas (bv. presentatie in vaste collectie) en de andere musea in het Waasland (bv. bruikleen)	Het dreigend ledenverlies (geschiedkundige publicaties zijn niet zo populair als heemkundige)
Unieke bewaarbibliotheek en het documentatiecentrum met een goed bereik van studenten	De hoge kosten van preservatie en restauratie (die ver het budget van de instelling overstijgen)		
De Mercatoriana en de cartografie	Het gevaar voor aftakeling en beschadiging van het patrimonium		
De expertise op het vlak van dienstverlening (medewerking aan publicaties van derden, individueel dienstbetoon, medewerking aan tentoonstellingen, speciale rondleidingen…)			
Hoge graad van inventariseing			
Veel participatie van jonge historici en anderen			
Musea			
Hoofdzakelijk gedreven verenigingen verspreid over de regio	Beperkte toegankelijkheid van de meeste musea	Jonge historici zijn misschien op een andere manier (projectmatig) te betrekken dan via het traditionele (zware) engagement van lidmaatschap (cfr. verenigingsmodel)	Vergrijzing van vereniging en bestuur van de (heemkundige) musea en kringen
Mogelijkheid tot onderlinge afstemming van collecties en taken	Gebrek aan degelijke depotruimte		SteM is zeer afwezig in het cultureel-erfgoedconvenant verhaal, fixatie op eigen collecties (II)
Lokaal erkend Stedelijk Museum Lokeren	Werklast verdere professionalisering hoog voor huidige personeel (professioneel en vrijwillig)		
Groot vrijwilligersengagement			
Overlappende collecties (ruilmogelijkheden)			
Deelname aan MovE			
2 erkende musea: Stadsmuseum Lokeren als lokaal ingedeeld en Stedelijke Musea Sint-Niklaas als regionaal ingedeeld			

Bibliotheken met specifiek de gemeentelijke bibliotheken met historische collecties			
Groot publieksbereik	Soms gebrekkige bewaaromstandigheden	Het literair / documentair erfgoed biedt perspectieven voor taakverdeling en voor samenwerking met archieven en met de brede erfgoedsector (intergemeentelijk)	Beperkte subsidiëring
Samenwerking met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen in Ovinob		De digitale informatieverspreiding (nieuwe kanalen om jongeren te bereiken)	
Volkskunst			
Bewaren van de traditionele dansen en muziek	Dalend ledenaantal	Potentie om jongeren aan te spreken (revival dans)	Gebrek aan subsidiëring
Behouden traditionele klompenambacht		Onontsloten collecties	Integratie in Danspunt die bepaalde verplichtingen / veranderingen teweeg brengt
Optredens in binnen- en buitenland			
Intergemeentelijke spelers - Intergemeentelijk Project Land van Reynaert			
In het verleden zijn een heleboel kwalitatieve toeristische en culturele activiteiten en producten ontwikkeld m.b.t. Reynaert o.a. door het IGPLand van Reynaert	Wisselend voorzitterschap	Reynaert is en blijft een uniek toeristisch verkoopsargument voor het Waasland en een gemeenschappelijk Waas thema	Bescheiden gemeentelijke bijdrage
Grote aanwezigheid van erfgoed en infrastructuur m.b.t. Reynaert	Nood aan nieuwe personele impulsen	Reynaert biedt veel educatieve mogelijkheden	
	Gebrek aan een inventarisatie en verspreiding van het Reynaerterfgoed	Actualisering van de Reynaertmaterie	
		Aanwezigheid van internationaal gerenommeerde Reynaertkenners in het Waasland o.a. binnen hhet IGP	
Intergemeentelijke spelers - Familiekunde Vlaanderen (Afdeling Land van Waas)			
De expertise m.b.t. het organiseren van lessen en lezingen	De beperkte openbaarheid van archieven	Mogelijkheden tot samenwerking met de Ex-Libriscollectie i.f.v. genealogie	De vergrijzing van het bestuur van de instelling
De mogelijkheid tot ondersteuning bij opzoekingswerk (via raad en documentatie)	De rem op de reproductie van archiefbronnen		
De samenwerking met Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (gemeenschappelijke huisvesting / leeszaal Huis Janssens)			
Bovenlokale spelers – Reynaertgenootschap vzw			
Goede eigen kanalen (tijdschrift, site) en goede e-dienstverlening	Gebrek aan subsidiëring door ontbreken van duidelijk profiel (literair / erfgoed)	Internationaal karakter	Beperkte subsidiëring
Groot specialisme én wetenschappelijke expertise en toch grote aandacht voor educatie en cultuurtoerisme	Bescheiden groep van medewerkers		
Jaarlijkse publicatie	Volledig op basis van vrijwilligheid		
	Hoge werkdruk		
	Rijke knipselarchieven niet ontsloten		

Bovenlokale spelers – Rijksarchief Beveren			
De uitgebreide collectie	Bezoekers zijn hoofdzakelijk genealogen met slechts een beperkte interesse in het bredere erfgoedverhaal en overwegend uit andere streken, provincies of landen (Nederland)	Afstemming met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen	Een onzeker personeelskader (statuten van beperkte duur, afvloeiing van expertise...)
De infrastructuur met kantoren, leeszaal en depot met ruimte voor ca. 60 kilometer archief		Samenwerking in WAO	
De uitgebouwde dienstverlening (expertise op het vlak van leeszaalwerking en materieel beheer)			
De expertise op het vlak van archivistiek en historisch wetenschappelijk onderzoek			
Bovenlokale spelers – Toerisme Waasland			
De regiocoördinator en de assistent regiocoördinator (1 eenduidig aanspreekpunt, naast de voorzitter)	Voornamelijk het onroerend erfgoed wordt in beeld gebracht door de toeristische diensten	De regiocoördinator zetelt in stuurgroep van het Cultureel-Erfgoedconvenant en de coördinator erfgoedcel zetelt in de Raad van Bestuur en Algemene Vergadering van Toerisme Waasland	Geen traditie in samenwerking met Wacco voor promotie
De goede netwerking, provinciale verankering en via Toerisme Vlaanderen Vlaamse verankering	Ander werkgebied dan het Cultureel-Erfgoedconvenant (inclusief Lochristi en Wachtebeke)	Toerisme Waasland werkt een strategisch lan uit	
De goede infrastructuur (veelal) in historische monumenten		Ontwikkeling van een aantrekkelijk aanbod van roerend erfgoed in samenwerking met de Wase cultureel-erfgoedgemeenschappen	
Het net van toeristische gidsen met grote erfgoedbelangstelling en –kennis			
Bovenlokale spelers – Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (Afdeling Land van Waas)			
De expertise m.b.t. het organiseren van lessen en lezingen	De beperkte openbaarheid van archieven	Mogelijkheden tot samenwerking met de Ex-Libriscollectie i.f.v. genealogie	De vergrijzing van het bestuur van de instelling
De mogelijkheid tot ondersteuning bij opzoekingswerk (via raad en documentatie)	De rem op de reproductie van archiefbronnen		
De samenwerking met Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (gemeenschappelijke huisvesting / leeszaal Huis Janssens)			
Bovenlokale spelers – Wacco			
Communicatie via Acc'enten		Samenwerking voor communicatie	Verschillende werkingsgebieden
Veelzijdige programmatie		Expertise-uitwisseling m.b.t. publiekswerking en doelgroepenwerking	
Profilering van de cultuur- en gemeenschapscentra		Mogelijkheden samenwerking van IGSen	
Zelfstandige projectvereniging		Hertekenen van werkingsgebied	

Bovenlokale spelers – Waas Archievenoverleg			
De open uitwisseling van kennis en expertise tussen vakgenoten	Geen zwaar gestructureerd en vormelijk vastgelegd overleg: werking en opvolging hangen af van de goodwill en inspanningen	Een stimulerend effect op een actief en zorgvuldig archiefbeheer in de regio	Geen eigen financiële middelen
Morele, intellectuele en praktische ondersteuning van (nieuwe) collega's		Grotere afstemming van de archivalische dienstverlening	
Perspectieven voor gezamenlijke cultureel-erfgoedprojecten		Samenwerking met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen	
Archiefreglement			
Bovenlokale spelers – Diversen			
		In de belendende sectoren zitten vaak onvermoede partners (met interessante methodieken, breed en/of bijzonder doelpubliek...)	
CULTUREEL ERFGOED			
Oudbollig imago van erfgoed is doorbroken (I)		Erfgoed nog meer uitspelen (I)	Cultureel erfgoed uit kerkfabrieken zal op de markt komen: hoe ga je daarmee om? (I)
Het erfgoed is meer bekend geworden (I)		Digitaal erfgoed (II)	Veel bedreigd erfgoed in bv. in private handen
Het convenant heeft het veld extra in beweging gebracht (II)		Ander erfgoed aan bod laten komen bv. kerkelijk en literair erfgoed (IIII)	Onderscheid tussen roerend en onroerend erfgoed ontkrachten (III)
Er wordt ingezet op verschillende soorten erfgoed (I)			Definitie erfgoed? Opletten voor "opeetgedrag" (I)
Erfgoed als verbinding tussen de verschillende verenigingen (I)			
Grotere visibiliteit van erfgoedprojecten (I)			
WERKING CULTUREEL-ERFGOEDCONVENANT LAND VAN WAAS			
Algemeen			
Coördinerende rol (~~IIII~~ II)		Continueren bestaande dienstverlening	
Brede en professionele werking (~~IIII IIII~~)		Is een sterkere profilering van de EGC nodig ? (I)	Ruim werkveld maar waar liggen de klemtonen? Wat met erfgoed in de marge? Bv. literatuur, feestcultuur (I)
Doelstellingen worden gehaald (I)	Door heel veel structurele zaken is er weinig ruimte voor ad hoc zaken en projecten	Afstemming met complementair beleid (I)	Er wordt te veel gedaan, er moeten duidelijk prioriteiten worden gesteld (I)
EGC kan enthousiasme temperen en hoeft daardoor niet terug te krabbelen. Zaken worden in het breder kader van het Waasland bekeken (II)	Door veel structurele zaken is er weinig ruimte voor inhoudelijke verdieping en expertise-opbouw (I)	Vernieuwing en innovatie (I)	In de BBC is erfgoed geen prioriteit
EGC heeft algemeen overzicht van het Waasland (I)	Wordt er voldoende gedaan / uitgevoerd? (I)	Serieuze thema's als erfgoed blijven inbedden in lokaal cultuurbeleid (met de grootste interesse van de lokale bevolking) (I)	Besparingen (~~IIII~~ I)
Er worden leemtes opgespoord en opgevuld (I)	Aandeel personeelskosten op geheel van de begroting weegt zwaar door (I)	In de BBC is erfgoed geen prioriteit	Te weinig zichtbare return van convenant naar gemeenten toe? (I)
Aandacht voor vrijwilligerswerk en private initiatieven zorgt voor appreciatie (I)			

Waas erfgoedloket			
Interessante vorming en studieuitstappen op maat voor alle erfgoedactoren (~~IIII~~ II)	Uitleendienst educatief aanbod werkt niet	Meer afstemming met Vorming Plus (I)	
ondersteuning op vraag en op maat (~~IIIII IIII IIII~~)	ontlening toestellen mondelinge geschiedenis; moeilijk technisch luik (I)		
EGC als eerste referentiepunt (III)			
Faciliteren van projecten en trajecten (I)			
Ontlenen opnameapparatuur (I)			
Financiële ondersteuning			
Projectsubsidiereglement en publicatiesubsidiereglementen werken heel goed en kwaliteitsbevorderend voor iedereen (~~IIII IIII IIII IIII~~ III)	Financiële ondersteuning is altijd een beetje subjectief, zelf met reglementen (I)	Samenvoeging verschillende subsidiereglementen in 1 reglement (I)	Gemeentes en organisaties met meer personeel of vrijwilligers kunnen meer subsidies vragen aangezien ze hier meer tijd voor hebben (I)
Goede ondersteuning van de EGC bij de subsidiereglementen (II)	Soms nog te weinig gekend (bv. bij particulieren (IIII)	Financiering tijdschriften evenredig met aantal abonnees of bladzijden (I)	Financieel ondersteuningsbeleid zal niet hetzelfde kunnen blijven, er zal een herverdeling nodig zijn (I)
	Sommige gesubsidieerde projecten zijn achteraf gezien niet terecht gesubsidieerd (I)		
	Projectsubsidie is soms te hoog in vergelijking met de publicatiesubsidie (I)		
	Is het nodig om de periodieke tijdschriften te blijven subsidiëren? (I)		
Communicatie			
Goede nieuwsbrief (~~IIII~~ II)	Nieuwsbrief is soms verwarrend (I)		
Goede communicatie die een meerwaarde biedt en voorbeeldfunctie heeft (~~IIII~~ II)	Te weinig afstemming tussen Facebook, Erfgoedbank Waasland en de website (II)	Meer inzetten op sociale media (IIII)	
	Communicatie van erfgoedbank, EGC en facebook te weinig gecoordineerd (I)	Gezamelijke communicatie voor specifieke projecten (I)	
Goede website (~~IIII~~)	Website is aan vernieuwing toe (III)		
	Projectsites op website niet altijd duidelijk (I)		
Goede projectcommunicatie bv. regionale Erfgoeddag programmabrochure (~~IIII~~)	Verouderde huisstijl (I)		
Goede doorstroming informatie naar gemeentes, gecentraliseerde informatie (I)			

Projectwerking			
Goede projectcommunicatie	Te veel verder werkend op wat is en reeds bestaat (ontsluiten, verpakken van reeds bestaande inhouden) (I)	Projectmedewerker die rond thema's werkt (I)	
Goede projectorganisatie met veel afstemming en coordinatie (II)	te weinig verschillende onderwerpen durven aansnijden (I)	Innovatie in thema's (I)	
Verschillende invalsmogelijkheden voor projecten werden gebruikt (IIII)	Werklast bij gemeentes ligt soms hoog: beter afstemmen (I)	Belangrijk dat er meer bestendiging (structureel) is als automatische reflex bij afloop van een project (II)	
Kwalitatieve projecten (III)		Meer gezamenlijk toeristisch-culturele projecten (II)	
Af en toe een "eigen" project van de EGC dat het verenigingsleven overstijgt (I)		Meer gezamenlijk toeristisch-culturele projecten (II)	
Gezamenlijke projecten (II)			
Overkoepelende projecten met meerdere partners (I)			
Kleinere interessante projecten (I)			
Educatie (~~IIII~~)			
Uitgaves van de partners promoten (I)			
Werking rond SKSMgebruiken (I)			
Publiekswerking			
Erfgoedbank Waasland werkt goed (IIII)	Te eng, te veel gericht op educatieve voor lagere school (II)	Meer publieksgericht denken (IIII)	Publiekswerking van lokale verenigingen niet overnemen (I)
Goede publiekswerking bij de projecten (II)	Soms te theoretisch en academisch (I)	Toenadering in publiekswerking rond onroerend erfgoed en archeologie (II)	Door te weinig publiek sterven sommige tradities een stille dood (I)
Grotere visibiliteit van erfgoedprojecten (I)	Publiekswerking soms klein bereik (I)		
Samenwerken met het veld			
Samenwerking met verschillende groepen (I)	Soms is de drempel voor bepaalde erfgoedverenigingen hoog om samen te werken (~~IIII~~)	Nieuwe doelgroepen: andere afkomst, nieuwe Belgen, kansarmen, migranten… (IIII)	
"Klassieke" doelgroep is bereikt (I)		Link met onderwijs (onderzoek) verder exploreren (I)	Klassieke erfgoeddoelgroep is bereikt, moeilijk om nog meer mensen te bereiken (I)
Samenwerking met onderwijs (onderzoek) (I)		Nog meer scholen betrekken (I)	
		Intergenerationeel werken	
		Meer jongeren bereiken (II)	
		Relatie tussen de erfgoedactoren en de particulieren versterken (I)	
		Specifieke doelgroepen van cultuur betrekken en bereiken (bv. socioculturele verenigingen) (I)	

Bijlage 4 – Kaart van de actoren met belang voor de cultureel-erfgoedwerking in het Waasland

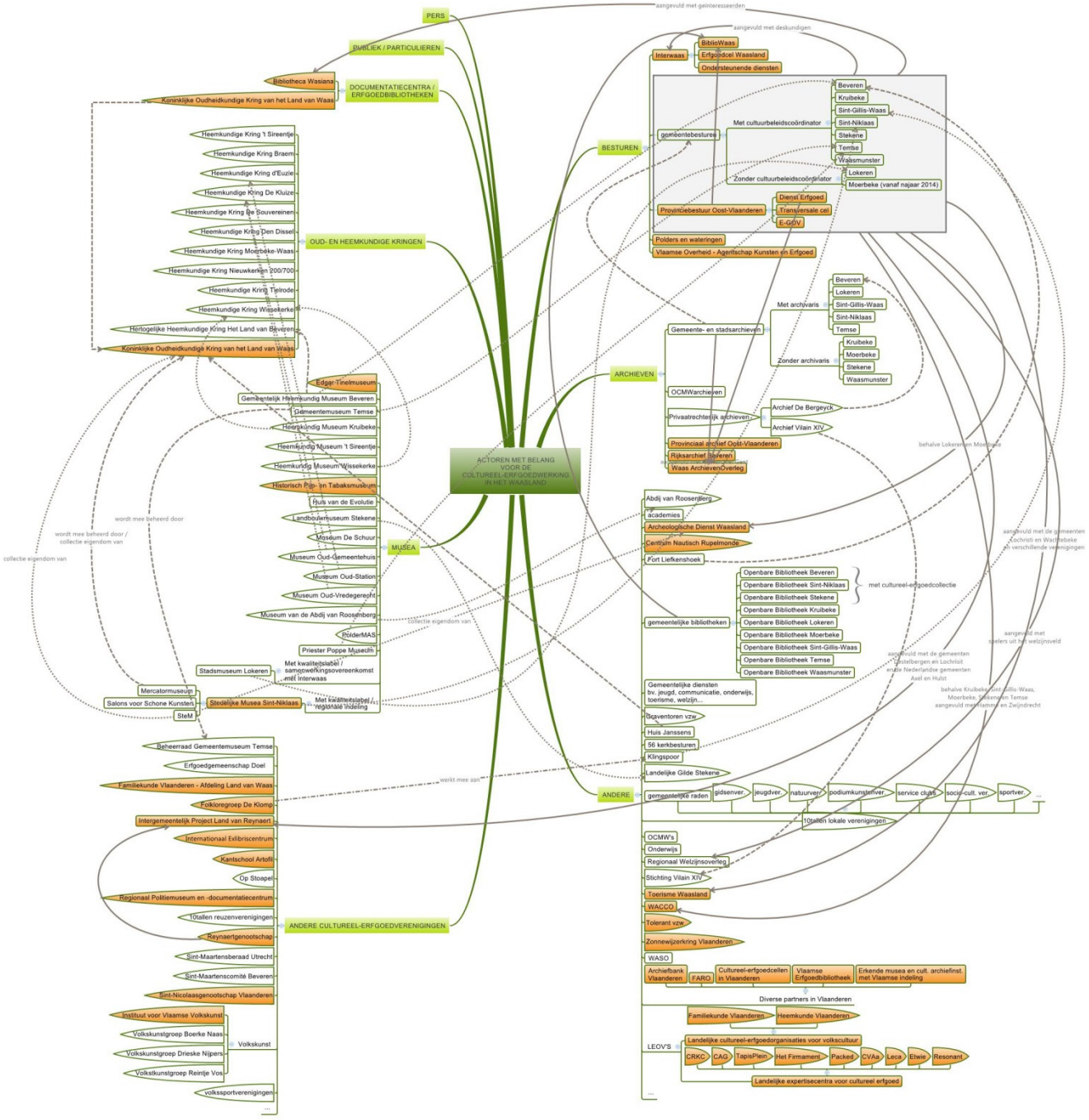

Bijlage 5 – Voorbeelden van expertise in het Land van Waas

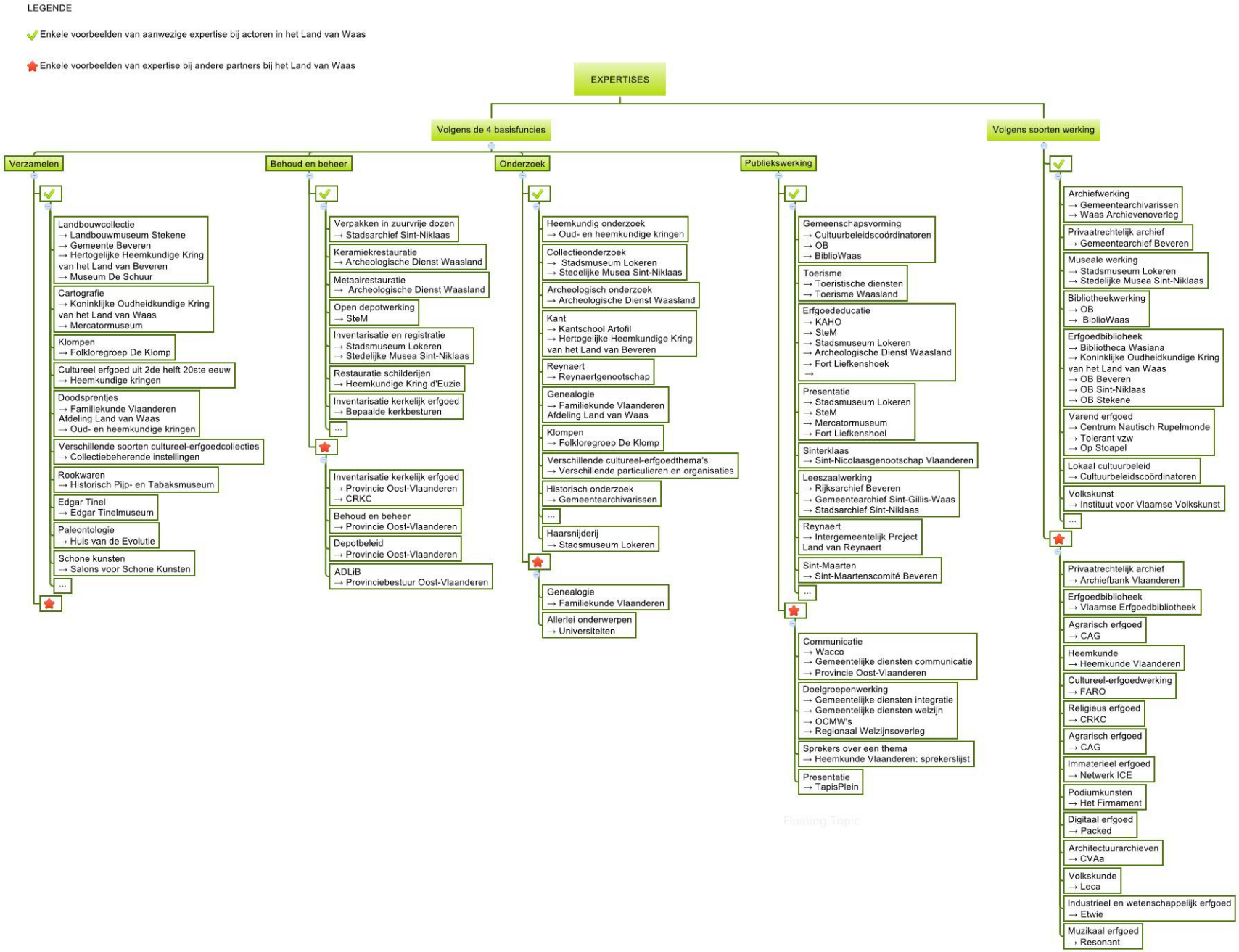

Bijlage 6 – Overzicht van de gemeentelijke ondersteuning voor cultureel erfgoed

		BEVEREN		KRUIBEKE		LOKEREN		MOERBEKE		SINT-GILLIS-WAAS		SINT-NIKLAAS		STEKENE		TEMSE		WAASMUNSTER	
		J / N	Bijkomende informatie	J / N	Bijkomende informatie	J / N	Bijkomende informatie	J / N	Bijkomende informatie	J / N	Bijkomende informatie	J / N	Bijkomende informatie	J / N	Bijkomende informatie	J / N	Bijkomende informatie	J / N	Bijkomende informatie
LOGISTIEKE ONDERSTEUNING																			
Structurele huisvesting	Zijn er CEorganisaties gehuisvest in gebouwen van de stad of de gemeente?	ja	Archief de Bergeyck, Hertogelijke Heemkundige Kring Land van Beveren en Gemeentelijk Heemkundig Museum Beveren	ja	Archief Vilain XIIII, Heemkundige Kring en Museum Wissekerke	ja	Heemkundige Kring De Souvereinen en Stedelijk Museum Lokeren	ja	Heemkundige Kring Moerbeke (voor opslag van materiaal)	ja	Heemkundige Kring De Kluize in musea Oud Gemeentehuis en Oud Vredegerecht	ja	Archeologische Dienst Waasland, Bibliotheca Wasiana, Heemkundige Kring Den Dissel, Heemkundige Kring en Museum Nieuwkerken-Waas 200/700, Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, Sint-Nicolaasgenootschap, Stedelijke Musea Sint-Niklaas (Zwijgershoek, Salons voor Schone Kunsten, Mercatormuseum), Tinelmuseum en Familiekunde Vlaanderen - afdeling Land van Waas	ja	Heemkundige Kring en Museum D'Euzie	ja	Gemeentemuseum Temse, Priester Poppemuseum, Heemkundige Kring Braem vzw (in Museumherbeg De Swaene), Heemkundige Kring Tielrode (in zolderruimte van oud-gemeentehuis Tielrode)	ja	Heemkundige Kring 't Sireentje en Heemkundig Museum Waasmunster
Verhuur zalen	Is het gebruiksreglement afgestemd op de noden van CEverenigingen?	ja	CC Ter Vesten en kasteel Cortewalle	ja	Kasteel Wissekerke, zaal boven de bibliotheek, OC De Brouwerij, Getijdenmolen	ja	Theaterzaal en Torenzaal. Lokale culturele verenigingen betalen speciale lage tarieven voor gebruik van de infrastructuur van het CC.	ja	Elke vereniging kan jaarlijks 1 maal gratis een lokaal van de gemeente gebruiken	ja	Gemeentelijke infrastructuur (polyvalente zalen en vergaderzalen)	ja	Meestal palend aan de 'geprivatiseerde' erfgoedlokalen (expozalen SteM, polyvalente ruimte dorpshuis Sinaai, klaslokaal Meratormuseum, Salons voor Schone Kunsten...)	ja	Culturele infrastructuur (gemeentelijke zalen) aan verenigingen	ja	Gemeentemuseum, Exporuimte de Watermolen, Feestzaal Gemeentehuis, Huis De Fortune, Bovenzaal theaterzaal Roxy	nee	
Uitleendienst	Kan er in de uitleendienst ook materieel voor cultureel-erfgoedactiviteiten worden ontleend?	ja	Via Technische Dienst	ja	Tentoonstellingskasten, tentoonstellingspanelen, beamer en laptop	nee		ja	Fotokaders, ophangpanelen en tentoonstellingstafels	nee		ja	Tentoonstellingspanelen (dienst feestelijkheden) en expokasten SteM	ja	Ontlening van gemeentelijk materiaal, waaronder tentoonstellingsmateriaal	ja	Verenigingen huren aan verminderde tarieven: logistiek materiaal: stoelen, tafels, podium, tentoonstellingspanelen, vitrinekasten, beamer, projectiescherm,...	ja	Gratis ter beschikking: heel gamma aan feestmateriaal, mobiel podium, een toiletwagen een geluidsinstallatie.
Drukwerk	Kan een CEactor gratis of tegen verminderd tarief gebruik maken van kopieerdiensten van de	ja		nee	in principe niet	nee		ja	Zolang het maar geen oplagen zijn om huis aan huis te verspreiden	ja		nee		ja	Het gemeentebestuur biedt 1000 gratis kopieën (recto of recto verso) per jaar aan verenigingen	ja	Verenigingen kunnen tegen gunstarieven fotokopiëren	ja	Socio-culturele verenigingen kunnen tegen gunsttarieven documenten kopiëren op de cultuurdienst
Technische dienst	Kan een CEactor beroep doen op de technische dienst van de gemeente?	ja	Via gemeentearchief, cultuurcentrum Ter Vesten	ja	Er dient per geval een aanvraag ingediend te worden, gericht aan het College van Burgemeester en Schepenen	ja		ja	Afhankelijk van de noden	ja	Beperkte logistieke ondersteuning voor bijvoorbeeld uitlenen vlaggenmasten/tafels en stoelen	ja	Stedelijke actoren hebben eigen klusjesdienst. Private actoren alleen bij samenwerkingsprojecten.	ja	Logistieke steun en uitlening materiaal aan erfgoedverenigingen	ja	Bij specifieke aangelegenheden (dikwijls mits toestemming college bv. overbrenging materiaal bij tentoonstelling	ja	materialen worden door de technische dienst bezorgd en opgehaald
PROMOTIONELE ONDERSTEUNING																			
Gemeentelijke website	Staan alle CEactoren op de gemeentelijke website?	ja	Wordt momenteel op punt gezet - nieuwe website is pas in gebruik genomen en nog niet volledig	ja	Volledig nieuwe website in de maak	ja		ja	Als vereniging	nee	Enkel de eigen gemeentedienst: gemeentearchief	ja		nee		ja			Verenigingen kunnen hun publieke activiteiten gratis bekend maken via de cultuurkalender van de gemeentelijke website
Gemeentelijk infoblad	Worden alle CEdactoren en -activiteiten opgenomen in het infoblad?	ja	De activiteiten worden opgenomen in 'Uit in Beveren', bijlage van Onze Gemeente	ja	Activiteiten uit de UIT-kalender worden effectief opgenomen in het splintemieuwe Kruibeke INFO	ja		ja	Indien de input er is	nee	Enkel gemeentelijke initiatieven (vaak zijn activiteiten van de cultureel-erfgoedverenigingen echter in samenwerking met de gemeente en dan komt dit er wel in)	ja	Met de activiteiten via uitdatabank in "Uit in Sint-niklaas" (gedrukt en digitaal) en in de tweejaarlijks infogids	ja	Op eigen initiatief kunnen zij hun gegevens invoeren op de Uit-databank die verschijnt als Uit-agenda in infoblad en op website	ja	verenigingen kunnen open activiteiten gratis bekend maken via de Gemeenteberichten in het plaatselijk reclameblad, het gemeentelijk Informatieblad en de gemeentelijke website	ja	In het gemeentelijk infoblad, de Vierschaarkroniek wordt ruimte voorzien voor de cultuurdienst
Uit-databank	Zijn alle CEorganisaties en -activiteiten opgenomen in de UiT-databank?	ja		ja		nee		ja		nee		ja	Zie boven	ja	Cultureel-erfgoedverenigingen worden aangespoord om hun activiteiten in te voeren in de Uitdatabank	nee		
Distributie	Distribueert de gemeente informatie (bv. flyers, posters) van CEactoren?	ja		ja		nee	Via een extra katern kan dit wel in de infokrant	nee		ja		ja	Alleen affiches. Flyers bij samenwerkingsprojecten	ja	Mogelijk via bibliotheek en dienst toerisme	nee		ja	Afficheringssystemen en infoborden
Prijs	Is er een gemeentelijke prijs voor cultureel-erfgoed?	nee		nee		nee		nee		nee		ja	Cultureel-erfgoedprojecten of -actoren komen in aanmerking voor de cultuurprijs	nee		nee	In het verleden is er één maal een erfgoedprijs uitgegeven voor een bijdrage aan het jaarboek van het gemeentemuseum (2007)	ja	Er is een specifieke toelage voor de Cultuurprijs
Andere		nee		nee		nee		nee		nee		nee		nee		ja	Erfgoedactiviteiten worden vermeld in de elektronische nieuwsbrief cultuur	nee	
INHOUDELIJKE ONDERSTEUNING																			
Aanspreekpunt	Hebben CEactoren een duidelijk aanspreekpunt in de gemeente?	ja	Voltijdse erfgoedmedewerker verbonden aan CC Ter Vesten	ja		ja	Via de stedelijke erfgoedraad	ja	Burgemeester, Schepenen, Gemeentesecretaris, Bibliothecaris, ...	ja	Archivaris en cultuurbeleidscoördinator	ja	Meerdere zelfs: bv. Cultuurdienst, Stadsarchief en SteM	ja	Vaste medewerker op dienst cultuur verantwoordelijk voor erfgoeddossiers	ja	De cultuurbeleidscoördinator en archivaris	ja	Culltuurbeleidscoördinator
	Heeft dit aanspreekpunt een zicht op de aanwezige expertise in de gemeente?	ja		ja		ja	Via de archivaris, via iemand die bij dienst erfgoed werkt bij de provincie.	ja		ja		ja		ja	In hoofdzaak	ja		ja	
	Heeft dit aanspreekpunt een zicht op de aanwezige expertise buiten de gemeente?	ja		ja		ja		ja	Er is een goede samenwerking	ja		ja		ja	In hoofdzaak	ja	Indien niet, wordt doorverwezen naar de Erfgoedcel Waasland	ja	
Eerstelijns-ondersteuning	Kan dit aanspreekpunt ook eerstelijnsondersteuning bieden?	ja		ja		ja		ja	Indien nodig, momenteel wordt dit altijd door verenigingen zelf gedaan.	ja		ja		ja		ja	Cultuurbeleidscoördinator biedt regelmatig hulp bij het invullen van erfgoeddossiers voor subsidies	ja	
FINANCIELE ONDERSTEUNING																			
Werkingsmiddelen collectiebeherende organisaties	Krijgen de private collectiebeherende organisaties werkingssubsidies van het lokaal bestuur?	ja		ja	Structurele logistieke ondersteuning	ja		nee		nee		ja	financiële toelage: Archeologische Dienst Waasland (€ 45000), Bibliotheca Wasiana (€150) en de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (€3500+€750)	ja	Heemkundige Kring D'Euzie	ja	Het museum krijgt een werkingssubsidie van het bestuur, erfgoedkringen krijgen gratis locatie en andere logistieke ondersteuning en ook werkingssubsidie voor hun activiteiten	nee	
Werkingsmiddelen verenigingen	Worden CEverenigingen gesubsidieerd op basis van een bestaand subsidiereglement voor socio-culturele verenigingen?	ja		nee		nee		nee		ja	Dit bedrag is enkele honderden euro's	ja	Reynaertgenootschappen en Sint-Nicolaasgenootschap, Familiekunde Vlaanderen - Afdeling Land van Waas, Heemkundige Kring Den Dissel, Heemkundige Kring Nieuwkerken 200/700, Edgar Tinelmuseum, Heemkundige Museum Nieuwkerken en Historisch Pijp- en Tabaksmuseum	ja	Een werkingsubsidie op basis van een puntenstelsel	ja	0,85 per inwoner via een subsidiereglement met puntensysteem verdeeld over de socio-culturele verenigingen en muziekverenigingen	ja	
Subsidies tijdschrift	Worden CEverenigingen met een jaarboek of tijdschrift gesubsidieerd?	ja	Binnen het subsidiereglement voor socio-culturele verenigingen	ja		ja	Bv. De Heemkundige Kring De Souvereinen heeft meestal een apart jaarboek dat een bijzonder iets toelicht waarvoor subsidie mogelijk is via de	nee		nee		ja	Het tijdschrift levert punten (en dus werkigsmiddelen) op	nee		ja	Via het subsidiereglement voor socio-culturele verenigingen kunnen zij punten krijgen voor een jaarboek of tijdschrift	nee	
Projectsubsidies	Worden CEprojecten gesubsidieerd op basis een subsidiereglement?	nee		ja	Een bij de cultuurraad aangesloten vereniging kan aanspraak maken op een projectsubsidie (max. € 250 per vereniging). Voor de realisatie van een buitengewoon project kan een vereniging aanspraak maken op €2500	nee		nee	Eénmalige subsidies voor grote projecten kunnen door het CBS wel toegestaan worden	nee		ja	Tot 2x max. €2000 per jaar	ja	Socio-culturele verenigingen kunnen een subsidie aanvragen voor gemeenschapsvormende, culturele projecten (initiatieven met een uitzonderlijk karakter en bovenlokale uitstraling)	ja	Via het projectsubsidiereglement voor gemeenschapsvormende projecten waarbij toch regelmatig erfgoedprojecten aan bod komen	ja	Er zijn projectsubsidies voor uitzonderlijke culturele initiatieven
Ad hoc toelagen	Zijn er ad hoc toelagen voor CEprojecten?	ja	Naar aanleiding van bv. uitzonderlijke projecten of vieringen (bv. 50 jaar Heemkundige Kring)	nee		ja		nee		ja	Bv. bij het vijfjarige Drieskes Kermis krijgt Volkskunstgroep Driekse Nijpers een toelage van €5000	ja	€ 150	nee		nee		nee	
Nominatim toelagen	Zijn er nominatim toelagen voor CEactoren?	nee		nee		nee		nee		nee		ja	KOKW en Bibliotheca Wasiana	nee		nee		nee	
Andere		nee		nee		nee		nee		nee		ja	tot maximum €7440 per periode van 5 jaar	nee		nee		nee	
PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS																			
Cultuurbeleids-coördinator	Hoeveel personeelsleden en vrijwilligers zijn actief?	ja	1 VTE via CC ter Vesten	ja	1 VTE	ja	0,5 VTE	nee		ja	1 VTE	ja	1 VTE	ja	1 VTE	ja	1 VTE	ja	1 VTE
Archief	Hoeveel personeelsleden en vrijwilligers zijn actief?	ja	4,7 VTE	nee		ja	1,7 VTE	nee		ja	1 VTE	ja	4,3 VTE	ja	1 medewerker secretariaat	ja	> 1 VTE	nee	
Museum	Hoeveel personeelsleden en vrijwilligers zijn actief?	ja	zie Heemkundige Kring	nee		ja	3,5 VTE	nee		nee		ja	18,82 VTE	ja	wisselend aantal vrijwilligers Landbouwmuseum Stekene	ja	1 VTE voor alle musea (1/2 B-niveau, 17 u. toezicht D-niveau, 1/2 poetsvrouw E-niveau)	nee	
Heemkundige kring of museum	Hoeveel personeelsleden en vrijwilligers zijn actief?	ja	20 Vrijwilligers	ja	12 vrijwilligers	ja	6 vrijwilligers	ja	11 vrijwilligers	ja	10 vrijwilligers	ja	tientallen vrijwilligers bij de verenigingen	ja	15 vrijwilligers Heemkundige Kring D'Euzie	ja	Wisselend aantal vrijwilligers Heemkundige Kring Braem	ja	> 4 vrijwilligers
Andere		ja	1 VTE via CC ter Vesten	ja	8 à 9 vrijwilligers bij Graventoren vzw, Julien Lyssens (WOI), Werner Van de Walle (Nautisch)	ja	3 vrijwilligers bij Heirbrugmolen	nee		ja	20 vrijwilligers bij Folkloregroep De Klomp, 4 vrijwilligers bij Huis van de Evolutie, 49 leden bij Volkskunstgroep Drieske Nijpers	ja	tientallen vrijwilligers bij de verenigingen	nee		ja	6 vrijwilligers voor de Beheerraaad van Gemeentemuseum Temse	ja	Vrijwilliger Abdij van Roosenberg
ANDERE																			
Receptie / feestelijke ontvangst	Biedt de gemeente een receptie of feestelijke ontvangst aan CEactoren aan?	ja	Bij opening tentoonstelling, voorstelling boek…	nee		ja		nee		so ms		ja	Bij viering 25 en 50 jaar	nee		ja	Bij specifieke activiteiten (bv. Erfgoeddag)	nee	
Aankoop publicatie	Koopt de gemeente publicaties van CEdactoren aan als relatiegeschenk?	ja		nee	Er worden wel publicaties aangekocht om aan te bieden in de bibliotheek	ja		nee		ja		ja	10-tal (indien het de moeite is als relatiegeschenk)	nee		ja		nee	
Andere		nee		nee		nee		nee		ja	Er zijn uitgebreide mogelijkheden tot samenwerking met de gemeentelijke diensten	nee		nee		nee		nee	

Bijlage 7 – Overzicht van projectsubsidies 2009-2013

Titel project	Naam aanvrager	Subsidie in €
2009: 13 gesubsidieerde projecten		**€ 11.000**
VERANKERD over Boelwerf Temse en haar scheepsbouwers	OP SToAPEL	€ 800
Zwarte boterhammen	DE BARST	€ 600
Wase topstukken	WAO	€ 1.000
Het verleden is alomtegenwoordig. Huldeboek voor Hilaire Liebaut	Stad Lokeren	€ 750
De Hutsepot…	Instituut voor Vlaamse Volkskunst vzw	€ 750
De Nachten van Cortewalle	CC Ter Vesten - Archief De Bergeyk	€ 1.000
Tweede sneukelfietstocht	Davidsfonds	€ 750
Projectgroep "Wonen in Hoedhaar, bewoners vertellen"	Wonen in Hoedhaar, bewoners vertellen	€ 1.050
De Durme: een confrontatie in foto's	Heemkundige Kring Braem	€ 900
De laatste landbouwgetuigen van Kruibeke, Bazel en Rupelmonde aan het woord	'tij-cultuur en natuur Kruibeke	€ 900
Promofolder Abdij Roosenberg en Heemkring 't Sireentje	Heemkring "het Sireentje"	€ 700
Verheyen 2010. Herdenking van het 300-jarig overlijden van dr. Philippus Verheyen (1648-1710)	Werkgroep Verheyen 2010	€ 950
Studenten plukten tabak tussen 1965 en 1999 bij Vlaamse Canadese boeren	Vlaams Canadese Vriendenkring	€ 850
2010: 13 gesubsidieerde projecten		**€ 10.800**
Het industrieel verleden van Tielrode	Milieuwerkgroep Ons Streven	€ 800
Zingende zeilen. Molenliederen uit de 17de, 18de en 19de eeuw	Stad Lokeren - Heirbrugmolen	€ 1.000
Marcel Ryssen vertelt Reynaert de Vos	vzw Reynaertgenootschap	€ 750
75 jaar Vuelta en de gebroeders De Loor 2010	Organisatiecomité Vuelta-gebroeders De Loor 2010	€ 950
De plastrontrekker	De Barst	€ 600
Fotomozaïek 60 jaar Boerke Naas	Volkskunstgroep Boerke Naas	€ 750
Verhalen uit den brei	VZW Breimuseum	€ 950
Sprakeloos in de buurt. Een sociaal-cultureel project in de Elisabethwijk	Leopoldcomité	€ 950
150 jaar KOKW…	Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas	€ 950
TROUGOUT… TO BE TRUE	KTA Lokeren	€ 1.000
Rupelmonde en de Gebroeders Lyssens van 1916 tot 2000	Gemeentebestuur Kruibeke	€ 500
"'De Vlaamsgezinde rode apotheker' Henri Van de Voorde (1910-1976).", Bijzondere uitgave nr. 13	De Souvereinen	€ 750
Kant: weelde voor de rijken, zegen voor de armen?	Kantschool Artofil	€ 850
2011: 22 gesubsidieerde projecten		**€ 16.950**
Fotoboek Chiro Kriko 55 jaar	Chiro Kriko - werkgroep geschiedenis	€ 800
Armoe troef	CC Boontje	€ 900
Arm Elversele in arm Vlaanderen	Heemkundige Kring Braem	€ 900
De Vlamigrant	vzw Vlaams Canadese Vriendenkring	€ 550
Arm in arm, Boelmannen vertellen	OP STOAPEL	€ 800
Tentoonstellings- en totaalproject BROOD OP DE PLANK?! i.h.k.v. Erfgoeddag op 1 mei 2011 thema "ARMOE TROEF"	Gemeentebestuur Waasmunster	€ 900
Reuzententoonstelling	Davidsfonds Kemzeke	€ 550
Heiligen door het oog van de naald	Kerkfabriek Sint-Nicolaas	€ 1.000
75 jaar Sint-Kristoffel. Word onderdeel van ons heden en onze toekomst	Scouts Sint-Kristoffel vzw	€ 950
Kinderproject om 8-jarigen kennis te leren maken met Wereldoriëntatie (deeltak "techniek")	Folkloregroep De Klomp De Klinge	€ 850
"Mandus en Schipper" De reuzen	Schrijverskermis VZW	€ 500
Wandelzoektocht "De Klinge en zijn grenzen"	Davidsfonds De Klinge	€ 500
10 jaar Archief de Bergeyck	vzw Gemeentelijk Cultuurcentrum Ter Vesten Beveren-Archief De	€ 1.150
Reinaertvertelwedstrijd 5/6de jaar ASO/BSO/KSO/TSO	Marnixring Land Van Waas Reinaert	€ 650
Mensen komt kijken, ik leef/Paul Snoek (1933-1981)	Bibliotheca Wasiana	€ 1.000
CD-opname: Orgelmuziek uit het Waasland. Muziek van Edgar Tinel, Gabriel Verschraegen en Camil Van Hulse	Laure Dermaut	€ 650
Restauratie Cottonmachine	vzw Breiatelier	€ 800
Geocache wandeling "Mercator" - "kom passen met Mercator" inleefwandeling Rupelmonde- Dagarrangementen	Toerisme Waasland vzw	€ 850

Titel project	Naam aanvrager	Subsidie in €
De renners zijn in aantocht.	Heemkundige Kring d'Euzie	€ 550
100 jaar parochie Hellestraat	Feestcomité 100 jaar parochie Hellestraat	€ 650
775 jaar Roosenbergabdij	Vrienden van de Roosenbergabdij	€ 650
Vliegweek 2012	Kantschool Artofil	€ 800
2012: 16 gesubsidieerde projecten		**€ 13.150**
Erfgoeddag 2012 - In het fietsspoor van de polderheld	Erfgoedgemeenschap Doel en Polder	€ 600
100 jaar glas-in-lood-ramen	Parochiale werken Nieuwkerken	€ 700
De geschiedenis van het onderwijs in Eksaarde	Stedelijke basisschool Eksaarde	€ 750
Fotoboek 50 jaar Chiro Melsele	Werkgroep Chiro Melsele	€ 750
De Zaat, een plek om lief te hebben	Op Stoapel	€ 900
Herdenking Internationale Vliegweek Temse 1912-2012	Gemeentebestuur Temse	€ 1.100
Mercatorinkleurprenten voor de jeugd als placemats in de horecazaken die een Mercatorwandeling aanbieden	Centrummanagement vzw	€ 600
Mercatorrun	Sportdienst Kruibeke	€ 650
Erfgoedontsluiting 2020 - Multifunctioneel en cultuurhistorisch gebruik van cartografische bronnen - HisGIS voor de culturele en toeristische sector	V-ICT-OR	€ 900
Reynaert, de valschaard met den grijzen baard	Theater Tieret	€ 1.050
Jawaade. Marc Sleen 90	Bibliotheca Wasiana	€ 950
Ken je Edgar Tinel?	Heemkring Den Dissel	€ 650
Burgemeesters in Stekene	Heemkundige Kring d'Euzie	€ 700
Spoele speurt	Stedelijke Basisschool Spoele	€ 950
Heldenverhalen uit de wereld	OKAN	€ 950
Memento	Gemeentebestuur Waasmunster	€ 950
2013: 19 gesubsidieerde projecten		**€ 16.900**
Tentoonstelling "Op speurtocht naar de geschiedenis van Waasmunster"	Gemeentelijke basisschool Waasmunster	€ 1.000
De terugkeer van de Heirmanklok	Kunstenplatform WARP	€ 900
400 jaar Koninklijke Handboogschuttersgilde Sint-Sebastiaan Lokeren	Koninklijke Handboogschuttersgilde Sint-Sebastiaan Lokeren	€ 700
500 jaar markt Stekene	Gemeentebestuur Stekene	€ 900
Zo was onze oorlog - Lokerse scholieren op zoek naar verhalen over WOII	Sint-Lodewijkscollege Lokeren en K.A. Lokeren	€ 950
De Arme Klaren te Lokeren	Heemkundige Kring De Souvereinen	€ 650
Anton Van Wilderode	Bibliotheca Wasiana	€ 1.050
Wij, Reynaert! Vier Sint-Niklase massaspelen	Stadsarchief Sint-Niklaas	€ 1.050
Armand van Asschelezing - editie 1	Stedelijke openbare bibliotheek Sint-Niklaas	€ 850
Buitenkerststallen in het "Land van Beveren" en "Kerstafbeeldingen in de parochie Melsele"	Jan Holvoet	€ 800
Achter mooie gevels - wonen in Lokerse hofkes	Curieus Lokeren	€ 1.000
Stekene een grensgeval. Stekene in WOI	Heemkundige Kring d'Euzie	€ 900
Heldenverhalen uit de wereld	OKAN	€ 950
VIJVER - Vrijwilligers ijveren Vijftig jaar voor Erfgoed	Instituut voor Vlaamse Volkskunst	€ 800
Grenzeloos	Kantschool Artofil	€ 850
Adolf Roelens project in Rupelmonde	Mercatoria	€ 700
Spreekwoordenstoet	Feestcomité O.L. Vrouwparochie Beveren	€ 1.000
Erfgoedspeurders in Sinaai	Sint-Catharina Lager School Sinaai	€ 900
Guldensterrenslag 2014	Guldensterrenslag vzw	€ 950
2014: 5 gesubsidieerde projecten (dd 12/03/14)		**€ 4.350**
Platform '14-'18 - opstart van de herdenking van De Groote oorlog in Sint-Niklaas	vzw ACCSI	€ 1.000
Leven over grenzen heen	Rode Kruis Opvangcentrum voor Asielzoekers - Sint-Niklaas	€ 900
Documentaire 'Temse, Belfort en Beiaard'	Waaslandse Videoclub Temse	€ 800
Hoe mooi KANT zijn? Vijf jaar Beverse Kantschool	Beverse Kantschool	€ 900
Tentoonstelling Wereldoorlog I in Sint-Gillis-Waas	Heemkundige Kring De Kluize	€ 750
TOTAAL: 88 gesubsidieerde projecten		**€ 73.150**

Bijlage 8 – Overzicht van subsidies voor éénmalige publicaties 2011-2013

Titel éénmalige publicatie	Naam aanvrager	Subsidie in €
2011: 4 gesubsidieerde publicaties		**€ 3.700**
"De zoektocht van een katholieke intellectueel: Prosper Thuysbaert (1889-1965) en de vragen van zijn tijd"	Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas	€ 1.125
"De geschiedenis achter de acht kastelen van Waasmunster"	Dirk D'haese	€ 850
"Ik ben gesteken". Grote en kleine criminaliteit in Sint-Gillis-Waas, Sint-Pauwels, De Klinge en Meerdonk, 1832-1870	Kenneth Colleman en André Robbens	€ 875
Vandaag is't Sinte-Maarten	Roland Van Goethem	€ 850
2012: 7 gesubsidieerde publicaties		**€ 6.525**
De Teresiaantjes in Lokeren	Heemkring de Souvereinen	€ 850
Terugblik	François Smet	€ 650
Van den vos Reynaerde	Reynaertgenootschap	€ 1.175
Toondichter Edgar Tinel	Heemkring DEN DISSEL	€ 1.125
50 jaar T-CLUB. In woord en beeld	VZW Jeugdclubs	€ 700
100 jaar internationale Vliegweek Temse 1912-2012	Beheerraad van het Gemeentemuseum Temse	€ 1.175
Woonzorgcentrum De Notelaar Beveren	OCMW Beveren	€ 850
2013: 7 gesubsidieerde publicaties		**€ 5.525**
Celine Van Geertsom. Een leven in dienstbaarheid	De Beverse Klok	€ 625
De Arme Klaren te Lokeren	Heemkundige Kring De Souvereinen	€ 875
190 jaar onderwijs in Sinaai	Heemkring Den Dissel	€ 575
50 jaar scouts Sint-Johannes	Scouts en gidsen Vlaanderen Sint-Johannes	€ 600
Het Molsbroek. Paradijselijk voor mens en natuur	Durme	€ 925
Toen den Duitsch kwam	Hugo De Looze	€ 1.225
Feestcomité O.L.Vrouwparochie	80 jaar parochie Beveren	€ 700
2014: 2 gesubsidieerde publicaties (dd 12/03/14)		**€ 1.250**
100 jaar Groendreef	Heemkring Kring De Souvereinen	€ 675
Scholen op Spoele…1863-1983	Omer Bauwens	€ 575
TOTAAL: 20 gesubsidieerde publicaties		**€ 17.000**

Bijlage 9 – Overzicht van vorming 2005-2013

Vorming	Datum	# deel-nemers	I.s.m. o.a.
2005			
2006			
Inventarisatie en registratie met demo Invulboek (Plenaire vergadering)	15/03/2006	30tal	
Mondelinge Geschiedenis (Plenaire vergadering)	20/09/2006	25tal	
Cursus Mondelinge Geschiedenis	05/12/2007, 12/12/2007 en 16/01/07/2007	30	
Totaal		**85-tal**	**3 momenten**
2007			
Nieuwe vrijwilligerswet (Plenaire vergadering)	21/03/2007	5	
Opleiding Wase griezelverhalen vertellen - 2 soorten	sept-okt 2007	35	
Opleiding Memorix voor de partners van de Beeldbank Waasland	22/10/2007	11	
Religieus Erfgoed on-line (zilverpoetsdemo vond plaats in het Waasland)	23/11/2007	>100	Erfgoedcel Meetjesland, Gent, CRKC, Provinciebestuur Oost-
Colloquium De economische ontwikkeling in het Land van Waas in de 18de eeuw	30/11/2007	102	
Totaal		**>235**	**5 momenten**
2008			
Archiveren kan je leren	08/11/2008 -> 06/12/2008	22	
Interactieve internettoepassingen	8/08/2012	24	
Totaal		**46**	**2 momenten**
2009			
Google Analytics	26/03/2009	15-tal	
Bruggen bouwen tussen erfgoed en onderwijs	15 en 22/04/2009	26	Artevelde Hogeschool
Workshop Insecten en insectenbestrijding	13/06/2009	18	FARO, Prov.museumconsulentschap O-VL, SteM en KOKW
Studie-uitstap Bokrijk	26/06/2009	12	
Workshop schimmels en insecten in papieren erfgoedcollecties	5/12/2009	15	FARO, Stadsarchief SN
Totaal		**86-tal**	**5 momenten**
2010			
Workshop fotograferen van museale objecten	16/01/2010	20	
Studiedag SIWE	7/05/2010	30	SIWE, KOKW
Studiedagen Fondsenwerving	05 en 19/06/2010	25	FORUM
Brainstorm Erfgoeddag (in Stem Sint-Niklaas)	27/09/2010	20	FARO
Derde Groot Waas Reuzenoverleg	28/09/2013	51	Gemeente Sint-Gillis-Waas
Ontmoetingsdag gebruikers CRKC-Databank	2/10/2010	80	Provinciebesturen O-VL en Antwerpen, CRKC
Studiedag "thema Armoe Troef"		45-tal	
Totaal		**271-tal**	**7 momenten**

Vorming	Datum	# deel-nemers	l.s.m. o.a.
2011			
Vorming schrijven projectdossiers	25 en 27/01/2011	22	
Brainstorm WOI	3/02/2011	44	
Gidsencursus Syntra	5/05/2011	6-tal	SYNTRA
Opleiding auteursrechten	24/06/2011	20	SABAM
Brainstorm Erfgoeddag	7/10/2011	15	
Studie-uitstap "thema WOI"	15/10/2013	39	
Vierde Groot Waas Reuzenoverleg	25/10/2011	30	Gemeente Sint-Gillis-Waas
Ten huize van … Erfgoedcel Waasland	7/10/2011	10-tal	Vorming Plus
Totaal		**186-tal**	**8 momenten**
2012			
Vorming vaardig Vergaderen	27/02/2012	22	
Internationaal congres "Mercator Revisited"	25/04 tot 28/04/2012	66	SteM en Ugent
Studiedag Open Kaart	28/04/2012	87	SteM
Studiedag kerkelijk Erfgoed - "Kerkgebouw met toekomst"	6/06/2012	100-tal	Prov. Oost-Vlaanderen - EGC Viersprong
Workshop "Bouwen van een website"	9/06/2012	6	Heemkunde Vlaanderen
Workshop Kleine Herstellingen aan een reus	08/09 en 15/09/2012	3	Jo Bocklandt
Studie-uitstap Ename thema "Stop de tijd"	29/09/2012	40	
Wase Brainstorm Erfgoeddag	26/10/2013	10	Mooss
Vijfde Groot Waas Reuzenoverleg	12/11/2012	35	Gemeente Sint-Gillis-Waas
Terugkomavond WOI	15/11/2013	30	
Totaal		**399-tal**	**10 momenten**
2013			
Workshop Meer dan chips en chocomelk	11/06/2013	14	Mooss
De meerwaarde van een digitale nieuwsbrief	19/09/2013	10	
Studie-uitstap thema "Grenzeloos"	29/09/2013	25	
Promotie maken via sociale netwerksites	12/10/2013	12	
Inspiratiemoment het gemeentearchief	22/10/2013	85	Stadsarchief Lokeren, WAO
Studiedag voorstelling enquête SKSM	26/10/2013	53	Werkgroep SKSM
Ontwerpen van flyers en folders met Scribus	04/11 en 07/11/13	9	
Workshop Kant en klaar	23/11/2013	40	Erfgoedcel Land van Dendermonde, Kantschool Artofil
Wervend schrijven	12/12/2013	14	
Jongeren en lokaal erfgoed. Secundair pakket voor secundair onderwijs	21/12, 28/12 en 05/12/13	15	Heemkunde Vlaanderen, Alain Debbaut en Gemeente Beveren
Totaal		**277-tal**	**9 momenten**
TOTAAL		**1585-tal**	**49 momenten**

Bijlage 10 – Visie rond vrijwilligersbeleid

1. HET VRIJWILLIGERSBELEID VAN DE ERFGOEDCEL WAASLAND

1.1 ALGEMEEN

Elke organisatie is uniek, een eenduidige visie op vrijwilligers(werk) kan daarom niet bestaan.

Visie, missie, doelstellingen en middelen bepalen welke richting de organisatie uit gaat en welke visie ze hanteert op vrijwilligerswerk. De vrijwilligers zelf hebben natuurlijk ook een visie en een doel voor ogen.

De beste samenwerking tussen een vrijwilliger en een organisatie is volgens de Erfgoedcel Waasland die samenwerking, die erin slaagt de eigen visie van de vrijwilligers te combineren met de doelstellingen, middelen, visie en missie van de organisatie die de vrijwilliger te werk stelt.

In de marge van dit uitgeschreven vrijwilligersbeleid zal ook steeds vermeld worden of de betreffende maatregel invloed heeft hetzij op het selecteren en werven van vrijwilligers, hetzij op het motiveren en waarderen van vrijwilligers, hetzij op het ondersteunen van vrijwilligers. Dit zijn namelijk binnen een integraal en geïntegreerd vrijwilligersbeleid, de belangrijkste aandachtspunten die onze voortdurende aandacht vragen.

1.1.1. Visie van de Wase cultureel-erfgoedgemeenschap

Samen verder op weg naar eenheid in verscheidenheid
De verscheidenheid in het intergemeentelijk samenwerkingsverband van het Land van Waas uit zich zowel op het vlak van bodemgesteldheid (zandgronden, meersen, heide, kleipolders...), ruimtelijke (wan)ordening (oprukkende industrie van haven en langs snelwegen, ruil- en andere verkavelingen, dicht wegennet, maar ook bolle akkers, open ruimten en stiltegebieden) en economische ontwikkeling (nieuwe en oude industriële activiteiten) als in de diversiteit van de aanwezige bevolking en het aanwezige cultureel erfgoed. Zowel vrijwilligers als professionelen dragen met zeer veel toewijding en enthousiasme zorg voor het aanwezige cultureel erfgoed en ontsluiten dit voor een zo groot mogelijk publiek.

Ondanks de grote onderlinge verscheidenheid, bestaat er een grote verbondenheid in het Waasland, een duidelijk begrensd gebied met historische wortels. Eeuwenlang vormde het Waasland een aparte bestuurlijke eenheid onder de graven van Vlaanderen. Meer recent leidde de druk vanuit Antwerpen tot een nog groter gemeenschapsgevoel. De nabijheid van Nederland en de evidentie van grensoverschrijdende samenwerking zorgt voor een open blik op de wereld.

Samenwerken is altijd al een wezenlijk onderdeel van het maatschappelijke leven in het Waasland. Intussen is dit, door een brede schare aan deskundige cultureel-erfgoedzorgers die zich dagelijks inzetten voor dit cultureel erfgoed, ook cruciaal in de zorg voor en ontsluiting van cultureel erfgoed.

Vakkundige ondersteuning voor een professionele zorg

De cultureel-erfgoedgemeenschappen willen het verhaal van het cultureel erfgoed in al haar verscheidenheid vertellen: van doodsprentjes tot literair erfgoed, van bevolkingsregisters tot bedrijfsarchief, van middeleeuwse stoeten tot de gebruiken rond Sinterklaas en Sint-Maarten.

In 2008 werkten alle cultureel-erfgoedzorgers mee aan het uittekenen van een eerste staalkaart van het cultureel erfgoed in het Waasland. Hieraan werd tussen 2009 en 2014 verder gewerkt. Het verder in kaart brengen van het cultureel erfgoed en de noden van erfgoedzorgers leidde – dankzij een sterke coördinatie en de verdere uitbouw van netwerken (in het Waasland en daarbuiten) – tot een ruimere expertise-uitwisseling en een verdere professionalisering van de cultureel-erfgoedzorgers op een structurele manier. De Erfgoedcel Waasland zal in de toekomst onverminderd blijven inzetten op de ondersteuning van deze cultureel-erfgoedzorgers, die zo zorgvuldig de duurzame zorg voor en ontsluiting van het cultureel erfgoed in de gemeenten op zich nemen. Een blijvende aandacht voor duurzame resultaten staat hierin centraal met o.a. een belangrijke rol voor het gedigitaliseerde en digitale erfgoed.

Via het Cultureel-Erfgoedconvenant van het Land van Waas worden de gemeentebesturen en organisaties blijvend gesensibiliseerd over het belang van de zorg voor cultureel erfgoed. Een structurele responsabilisering met betrekking tot de verschillende verantwoordelijkheden op het gebied van cultureel erfgoed en een structurele culturele-erfgoedreflex bij alle diensten en op alle niveaus is de conditio sine qua non.

Cultureel erfgoed leeft!

Cultureel erfgoed maakt deel uit van het dagelijks leven. Het vertelt ons wie we zijn en bepaalt mee de eigenheid van de gemeenten en de inwoners in het Waasland. De waarde en betekenis van het cultureel erfgoed worden niet enkel ingevuld door het cultureel erfgoed op zich, maar ook door de verhalen die ermee verbonden zijn. Deze verhalen worden niet enkel verteld door de cultureel-erfgoedzorgers, maar door verschillende cultureel-erfgoedgemeenschappen in het Waasland.

Dit cultureel-erfgoedverhaal wordt verteld in samenwerking met en aan de diverse inwoners van het Waasland: erfgoedzorgers en erfgoedliefhebbers, nieuwkomers, senioren en jongeren, individuen en groepen. Aan de hand van een actieve en verrassende publiekswerking die oog heeft voor diverse doelgroepen en hedendaagse en duurzame communicatie, die tegemoet komt aan de noden van een divers publiek wordt het cultureel erfgoed in het Waasland meer dan ooit levend.

1.2. DOELSTELLINGEN VAN HET VRIJWILLIGERSBELEID VAN DE ERFGOEDCEL WAASLAND

Voortbordurend op de hierboven vermeldde missie en visie van de cultureel-erfgoedgemeenschap, is het mogelijk om de doelstellingen op te lijsten waarbinnen de Erfgoedcel Waasland – als netwerkspeler binnen de cultureel-erfgoedgemeenschap – vrijwilligers inzet.
Enerzijds zijn er de doelstellingen waarbij het vrijwilligerswerk een instrument is voor de Erfgoedcel Waasland om haar doelstellingen te bereiken, anderzijds is het faciliteren van vrijwilligerswerk voor de Erfgoedcel Waasland als maatschappelijk geëngageerde organisatie ook een maatschappelijke dienstverlening. Het faciliteren van vrijwilligerswerk wordt in deze het doel op zich.

1.2.1 Vrijwilligerswerk als instrument

De Erfgoedcel Waasland laat zich, om haar doelstellingen verwoord in de visie en missie van de Wase cultureel-erfgoedgemeenschap te bereiken, bijstaan door vrijwilligers die specifiek over de nodige competenties beschikken om deze doelstellingen te helpen bereiken.

Er wordt dan ook - om deze vrijwilligers gericht te vinden - een duidelijk en uitgebreid **functieprofiel** opgesteld dat ruim wordt verspreid via onder andere www.11.be, www.vrijwilligerswerk.be, www.cultuurnet.be, www.faronet.be en via de eigen website en digitale nieuwsbrief van de Erfgoedcel Waasland. Het gebeurt ook dat leden van Wase cultureel-erfgoedgemeenschap voor een bepaalde taak gericht aangesproken worden, omwille van hun technische bagage.

Op en vraag en als deel van haar dienstverlening voor de Wase cultureel-erfgoedgemeenschap zoekt de Erfgoedcel Waasland ook vrijwilligers voor Wase cultureel-erfgoedorganisaties.
Ook wanneer zich bijvoorbeeld voor een functie meerdere geïnteresseerden aandienen, worden deze in de mate van het mogelijke doorverwezen naar een Wase cultureel-erfgoedorganisatie, die op dat moment deze vrijwilliger nuttig kan inzetten én kan omkaderen. Dit is in het verleden reeds meermaals voorgevallen, met positieve resultaten op langere termijn voor alle betrokkenen.)

Een functieprofiel omvat steeds:

- Een gedetailleerde beschrijving van de taak en functie waarvoor een vrijwillige medewerker wordt gezocht;
- Een gedetailleerde beschrijving van de competenties waarover men dient te beschikken om deze functie naar behoren te kunnen vervullen;
- Een beschrijving van het voordelenpakket (verzekering + onkostenvergoeding) dat de Erfgoedcel Waasland biedt aan de vrijwilliger;

- Gedetailleerde informatie over de duur van de vrijwilligersopdracht, aangevuld met de vermelding wanneer en waar de vrijwilligersprestaties dienen te worden geleverd.

Meestal worden de vrijwilligers in de kantoren van de Erfgoedcel Waasland gehuisvest, maar sommige taken laten de vrijwilliger ook toe om het vrijwilligerswerk thuis te verrichten.

Het duidelijk vermelden van al deze informatie in het functieprofiel draagt bij tot het succesvol werven, ondersteunen en motiveren van de vrijwilliger.

Enkele voorbeelden:

- Om de website Erfgoedbank Waasland (www.waaserfgoed.be) verder aan te vullen met oude documenten en foto's met betrekking tot het Waasland, worden op regelmatige basis vrijwilligers gezocht die zich graag toeleggen op het inscannen en beschrijven in de software van de Erfgoedbank Waasland van dit materiaal. Vanzelfsprekend dient men dan als vrijwilliger over bepaalde computertechnische en taalkundige competenties te beschikken om dit werk te kunnen doen. Men dient ook nauwkeurig te kunnen werken.
- Om de eigen bibliotheek van de Erfgoedcel Waasland bij te houden en administratief ondersteuning te verlenen in drukke periodes, werd ook een vrijwilliger gezocht die administratief onderlegd is.
- Ter ondersteuning van het Landbouwmuseum in Stekene, dat door vrijwilligers wordt beheerd en over een interessante collectie beschikt, werd gericht een vrijwilliger gezocht met de nodige achtergrond en competenties om de collectie van dit museum te inventariseren en te beschrijven; dit zal resulteren in een publicatie van deze inventaris. Een vrijwilliger met dezelfde competenties werd om dezelfde reden gezocht voor het Sint-Nicolaasgenootschap.

1.2.2 Vrijwilligerswerk als doelstelling

In lijn met de hierboven vermeldde missie en visie van de Erfgoedcel Waasland zijn alle geïnteresseerde personen welkom om vrijwilligerswerk uit te oefenen bij de Erfgoedcel Waasland wanneer daar een plaats voor vrij is en wanneer ze voldoen aan de gevraagde competenties.

In functie van de exacte taken binnen de werking waarvoor de vrijwilliger zal worden ingezet, gebeurt een screening van de kandidaat-vrijwilligers op basis van hun competenties.

Als maatschappelijk geëngageerde instelling vindt de Erfgoedcel Waasland het belangrijk om mensen met diverse profielen, die allen interesse tonen voor het verrichten van vrijwilligerswerk, hiertoe de kans te bieden onder haar professionele begeleiding.

In de praktijk stelt een divers soort mensen zich kandidaat voor vrijwilligerswerk bij de Erfgoedcel Waasland:

- Jongeren: vaak bieden jonge werkzoekenden hun diensten aan voor de periode waarin zij werkloos zijn. Via vrijwilligerswerk kunnen jongeren zich een heleboel vaardigheden eigen maken. Niet enkel het opbouwen van basiscompetenties zoals omgaan met anderen staan centraal. Door vorming, activiteiten en het uitvoeren van taken kunnen jongeren in het vrijwilligerswerk sterk evolueren in hun persoonlijke groei. Ook voor deze doelgroep is het toekennen van een OSCAR-attest (zie verder) een grote meerwaarde **(motiveren van de vrijwilliger)**. Door jonge werkzoekenden als vrijwilliger aan te nemen dragen we bij tot het voorbereiden van jonge werkzoekenden op de arbeidsmarkt door hen in contact te brengen met de realiteit van het werken in de culturele sector en het opbouwen van ervaring. **(ondersteunen en motiveren)**
- Anderzijds bieden we aan jong-gepensioneerden die zich nog graag nuttig willen inzetten een veilige haven die een interessante materie behartigt. Ook zij worden door de confrontatie met de veelzijdige en cultureel-rijke omgeving van de Erfgoedcel Waasland sterk geïnspireerd. **(ondersteunen en motiveren)**
- Oudere werkzoekenden tenslotte vinden bij de Erfgoedcel Waasland eveneens een vriendelijke omgeving die hen steunt in het zoeken naar werk en hen intussen een nuttige dagtaak aanbiedt waar ze met hun kennis en kunnen hun steentje bijdragen. Ook voor deze doelgroep is het toekennen van een OSCAR-attest *(zie verder)* een meerwaarde. **(ondersteunen en motiveren)**

In haar omgang met al deze vrijwilligers met diverse profielen draagt de Erfgoedcel Waasland respect steeds hoog in het vaandel **(ondersteunen en motiveren van de vrijwilliger)**.

De Erfgoedcel Waasland uit dit onder andere door:

– de taken van de vrijwilligers steeds voor te bereiden zodat zij niet werkloos zijn;
– de nodige begeleiding en uitleg te voorzien bij het uitvoeren van hun taken, opdat zij dit tot een goed en foutloos einde kunnen brengen.
– Aan werkzoekende vrijwilligers indien zij dit vragen nuttige informatie te verstrekken, die hen eventueel kan helpen om een job te vinden.

Wanneer er zich voor een bepaalde vrijwilligersvacature meerdere geschikte kandidaten aandienen, zal de erfgoedcel de voorkeur geven aan de kandidaat die zich het eerste heeft aangemeld. Dit is de meest eerlijke werkwijze.
In de mate van het mogelijke zullen de overblijvende kandidaat-vrijwilligers naar andere Wase erfgoedorganisaties worden doorverwezen; de erfgoedcel zal hiertoe actieve contactnames ondernemen om te bemiddelen tussen de erfgoedorganisatie en de kandidaat-vrijwilliger. In vele gevallen kunnen potentiële vrijwilligers ook op die manier aan een interessante vrijwilligersjob worden geholpen.
De CV's en gegevens van kandidaten die ook nà deze interventies nog geen vrijwilligerswerk vonden, worden door de erfgoedcel bewaard. Soms doen zich immers op middellange termijn nog gelegenheden voor,

waarbij deze mensen alsnog door de erfgoedcel worden gecontacteerd en zij zich toch nog als vrijwilliger voor het Wase erfgoedveld kunnen inzetten.

De vrijwilligers hebben binnen de erfgoedcel één duidelijk aanspreekpunt: een lid van het team van de erfgoedcel communiceert met hen over alle belangrijke afspraken en centraliseert ook de werkopdrachten naar de vrijwilliger toe.

1.3. MIDDELEN

1.3.1. Wettelijk voorziene middelen en verplichtingen

Op 29 augustus 2005 (wet van 3 juli 2005) werd de 'Wet betreffende de rechten van de vrijwilliger' in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd (zie ook *www.vrijwilligerswerk.be)*. De nieuwe wetgeving over het statuut van de vrijwilligers is behoorlijk ingrijpend. De wet regelt de 'top 5' van knelpunten in het vrijwilligerswerk:

- de definitie;
- de toegang tot het vrijwilligerswerk;
- de problematiek van aansprakelijkheid en verzekeringen;
- de kostenvergoedingen;
- de relatie tussen het vrijwilligerswerk en andere rechtsdomeinen.

De Erfgoedcel Waasland houdt hiermee terdege rekening:

1) i.v.m. de **toegang tot vrijwilligerswerk**: de Erfgoedcel Waasland zal kandidaat-vrijwilligers selecteren op basis van hun kwaliteiten in functie van het gezochte vrijwilligersprofiel, ongeacht leeftijd, geslacht, etnische afkomst, geloof, handicap, nationaliteit, enz. **(succesvol werven)**

2) i.v.m. de **kostenvergoeding**: de Erfgoedcel Waasland gaat ervan uit dat de vrijwilligers zich onbezoldigd willen inzetten als vrijwilliger. In het geval echter van bepaalde taken of projectwerking die wel voor herhaalde en reële kosten voor de vrijwilliger kunnen zorgen, kan door de erfgoedcel hierin nog tegemoet komen. **(motiveren, werven, ondersteunen van vrijwilligers)**
    a. In dat opzicht informeert de Erfgoedcel Waasland de kandidaat-vrijwilligers over de bestaande mogelijkheden die er wettelijk zijn, en zal de keuze die de erfgoedcel hierin maakt om vrijwilligers niet te vergoeden op basis van een forfaitaire vergoeding door de erfgoedcel worden toegelicht. De mogelijkheid om reële kosten terug te betalen wanneer zij zich voor zouden doen zal in onderling overleg tussen de vrijwilliger en de Erfgoedcel Waasland worden afgesproken voor de aanvang van het vrijwilligerswerk en duidelijk in een afsprakennota worden opgenomen.
    b. Wanneer de Erfgoedcel Waasland vrijwilligers zoekt en begeleidt voor andere erfgoedorganisaties, wordt hier standaard geen onkostenvergoeding voor voorzien door de Erfgoedcel Waasland. De erfgoedvereniging zelf kiest of hij de vrijwilliger al dan niet een

vergoeding aanbiedt. Dit wordt van in het begin duidelijk gecommuniceerd, zodat daarover zeker geen verwarring kan ontstaan.

3) i.v.m. de **problematiek van aansprakelijkheid en verzekeringen (motiveren, werven, ondersteunen van vrijwilligers)**: de Erfgoedcel Waasland zet aan de vrijwilliger duidelijk uiteen voor welke daden en omstandigheden hij of zij als vrijwilliger wél en niet is verzekerd; in de praktijk komt het hierop neer:
   a. i.v.m. de aansprakelijkheid: *(Bron: de federale wet betreffende de rechten van vrijwilligers, te vinden op www.vrijwilligerswerk.be):*
      i. De organisatie is aansprakelijk voor de schade die de vrijwilliger aan derden veroorzaakt, bij het verrichten van vrijwilligerswerk, dit is de burgerlijke aansprakelijkheid. Dit geldt zowel tijdens de uitvoering van de activiteit als onderweg van en naar de activiteit.
      ii. Ingeval de vrijwilliger bij het verrichten van het vrijwilligerswerk de organisatie of derden schade berokkent, is hij enkel aansprakelijk bij bedrog en zware schuld.
      iii. Voor lichte schuld is hij enkel aansprakelijk als die bij hem eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt.
   b. i.v.m. de verzekeringen:
      i. De projectvrijwilliger wordt door Interwaas ingeschreven in een gemeenschappelijke polis bij Ethias met deze waarborgen:
      - de burgerlijke aansprakelijkheid van de organisatie en van de vrijwilliger
      - lichamelijke schade geleden door vrijwilligers bij ongevallen tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk of op weg naar- en van de activiteiten
      - rechtsbijstand voor de 2 genoemde risico's.
      ii. Bij het verkeer van huis van en naar de vrijwilligersactiviteit is de wagen van de vrijwilliger niet verzekerd. Dit is op eigen risico.
      iii. Bij verplaatsingen gedurende de vrijwilligersactiviteit en op vraag van de Erfgoedcel Waasland, is de wagen van de vrijwilliger wel (omnium) verzekerd.

4) i.v.m. de **relatie met andere rechtsdomeinen (motiveren, werven, ondersteunen van vrijwilligers)**: vrijwilligers kunnen bij de Erfgoedcel Waasland en de andere ondersteunende diensten van Interwaas steeds terecht voor informatie over hun rechten en plichten inzake andere rechtsdomeinen.
   Zowel de Erfgoedcel Waasland, de directie als de boekhoudkundige dienst vullen regelmatig documenten in die de vrijwilligers bijvoorbeeld t.o.v. RVA, VDAB, dienst pensioenen e.d. nodig hebben om hun vrijwilligerswerk te mogen uitoefenen en toch bepaalde uitkeringen te behouden. Op deze manier worden de door de vrijwilligers opgebouwde rechten veilig gesteld en kan de erfgoedcel de persoon in kwestie als vrijwilliger inzetten. Ook telefonische contactnames met de betreffende instanties worden genomen, indien nodig.

5) i.v.m. de **informatieplicht in het algemeen**: al het bovenstaande wordt door de Erfgoedcel Waasland duidelijk uiteen gezet t.o.v. de vrijwilliger en bevestigd in een afsprakennota, die door beide partijen wordt getekend na een mondelinge toelichting door de Erfgoedcel Waasland tijdens een opstartgesprek. Eén exemplaar hiervan is voor de vrijwilliger bestemd, één voor de directie van Interwaas en één voor de eigen administratie van de Erfgoedcel Waasland. **(motiveren, werven, ondersteunen van vrijwilligers)**

1.3.2. Extra's

1) **Infrastructuur:** vrijwilligers die actief zijn op de locatie van de Erfgoedcel Waasland worden voorzien van een bureau, stoel, pc en het verdere instrumentarium indien nodig (bijvoorbeeld een scanner) om de taak naar behoren te kunnen verrichten. Er wordt hierbij ook gratis koffie, thee en water voorzien. Het effectief aanwezig zijn binnen het kantoor van de Erfgoedcel Waasland is voor vele vrijwilligers ook een meerwaarde, niet alleen omwille van het sociaal contact maar ook omwille van de interessante en leerrijke omgeving. Desalniettemin staat het vrijwilligers in functie van bepaalde taken en na onderling overleg ook vrij om deze van thuis uit te verrichten. **(motiveren, werven, ondersteunen van vrijwilligers)**

2) **Begeleiding:** de Erfgoedcel Waasland voorziet zoals eerder vermeld in *Vrijwilligerswerk als doelstelling* voor elke vrijwilliger voldoende werk én begeleiding bij het uitvoeren van de afgesproken taken. **(motiveren, ondersteunen van vrijwilligers)**

3) Toekennen van een OSCAR-attest / **competentiedocument**: het Oscarsysteem helpt vrijwilligers een zicht te krijgen op de competenties die ze verwerven doorheen het opnemen van vrijwilligersfuncties en -taken. Op die manier ondersteunt Oscar het (h)erkennen van verworven competenties. **(motiveren, ondersteunen van vrijwilligers)**
    a. De Erfgoedcel Waasland stapte in september 2013 in dit Oscarsysteem in en kent vanaf dan vrijwilligers, die een taak verrichtten voor de Erfgoedcel Waasland, ook een competentiedocument toe.
    b. Op een competentiedocument staan de competenties vermeld die aan bod kwamen in de desbetreffende functie of taak. Naast de competenties wordt er op het competentiedocument meer informatie gegeven over de uitreikende organisatie, de deelnemer of de vrijwilliger die het document ontvangt en de vorming, functie of taak waarvoor het document is opgesteld.
    c. De website www.oscaronline.be vormt de kern van Oscar. De website is een archief waarin alle competentiedocumenten van een persoon automatisch gebundeld worden. Via een persoonlijke login vinden personen niet alleen hun competentiedocumenten terug, ze kunnen ook andere bestanden opladen en reflecties toevoegen. De online Oscar-map is er voor jongeren en volwassenen die hun papieren competentiedocumenten willen verzamelen. Ook deze map is aan te vullen met andere informatie en eigen reflecties. Bovendien geeft iedereen, met behulp van de tabbladen en de zelfklevers, de Oscar-map indien gewenst een eigen structuur.

d. Door het formuleren van de competenties waar vrijwilligers rond werken bij het uitvoeren van een taak, worden de vrijwilligers ook geholpen in het (eventueel) detecteren van competenties waarrond zij nog kunnen werken of zichzelf bijscholen.

4) **Schouderklopjes en aanmoedigingen**: de Erfgoedcel Waasland is ervan overtuigd dat vrijwilligers, omwille van hun vrijwillige inzet, af en toe een extra schouderklopje of aanmoediging verdienen. Om deze reden neemt de Erfgoedcel Waasland op jaarbasis enkele kleinere, maar zeer efficiënte initiatieven **(motiveren van vrijwilligers)**:
   a. Op jaarbasis gaan de medewerkers en de vrijwilligers van de Erfgoedcel Waasland éénmaal samen eten of ontvangt de vrijwilliger wel eens een mooi cadeautje;
   b. Op jaarbasis organiseert de Erfgoedcel Waasland voor de achterban een jaarlijkse studie-uitstap in het kader van het thema van de jaarlijkse Erfgoeddag. De vrijwilligers worden hierop vanzelfsprekend ook uitgenodigd.
   c. Rond belangrijke feestdagen of verjaardagen van vrijwilligers zendt de Erfgoedcel Waasland een kaartje.
   d. Ter gelegenheid van Sinterklaas en Pasen krijgen de vrijwilligers, net als de personeelsleden van Interwaas, een chocoladen verrassing.
   e. Vrijwilligers die op kantoor werken, genieten mee van regelmatige traktaties door personeelsleden van Interwaas.

Dit geheel van maatregelen en de globale aanpak leidt ertoe dat vrijwilligers bij de Erfgoedcel Waasland meestal graag vrijwilligerswerk van lange duur verrichten. Op die manier dragen zij wezenlijk bij tot het bereiken van de doelstellingen van de Erfgoedcel Waasland.

Bijlage 11 - Meerjarenbegroting (2014)2015-2020

UITGAVEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Personeelskosten	**217.000,00 €**	**216.898,64 €**	**227.025,57 €**	**232.488,20 €**	**242.904,09 €**	**256.351,48 €**	**264.701,49 €**
Erfgoedcel Waasland	211.800,00	216.898,64	227.025,57	232.488,20	242.904,09	256.351,48	264.701,49
1 VTE coördinator erfgoedcel (betaling op A-niveau)		74.462,36	78.509,39	80.815,17	82.216,17	88.561,91	91.728,90
0,8 VTE erfgoedconsulent (betaling op A-niveau)		60.583,23	63.834,51	64.955,31	66.853,15	70.361,56	71.538,87
0,8 VTE erfgoedconsulent (betaling op B-niveau)		51.057,32	52.952,33	54.071,25	60.257,03	62.344,50	64.810,27
0,5 VTE erfgoedmedewerker (betaling op C-niveau)		30.795,73	31.729,34	32.646,47	33.577,73	35.083,52	36.623,45
0,1 VTE communicatieverantwoordelijke Interwaas	5.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kantoorvrijwilligers	2.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Stagiairs	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Personele kosten vanuit de gemeenten	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Personele inzet vanuit de verenigingen en partners	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Andere kosten	**45.100,00 €**	**57.090,00 €**	**57.953,43 €**	**58.831,54 €**	**59.724,57 €**	**60.632,79 €**	**61.556,45 €**
Administratieve kosten	6100	6000	6000	6000	6000	6000	6000
Portkosten en telefonie	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
Reis- en representatiekosten	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
Bureaumateriaal allerhande	600	500	500	500	500	500	500
Allerlei	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
Aankoop boeken en publicaties	500	300	300	300	300	300	300
Omslag Interwaas	38000	50790	51653	52532	53425	54333	55256
Bestuurskosten		7060	7180	7302	7426	7552	7681
Kosten onderhoud hard- en software		3750	3814	3879	3945	4012	4080
Kosten onderhoud en huur kopieermachine		1540	1566	1593	1620	1647	1675
Algemene functies en directie		30530	31049	31577	32114	32660	33215
Huisvesting Interwaas	P.M.	3990	4058	4127	4197	4268	4341
Diverse kosten		3920	3987	4054	4123	4193	4265
Investeringen in vaste activa	**500,00 €**	**11.690,00 €**	**11.690,00 €**	**11.690,00 €**	**11.690,00 €**	**11.690,00 €**	**11.690,00 €**
Afschrijvingen Erfgoedcel Waasland	500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
Afschrijvingen Interwaas		10190	10363	10539	10719	10901	11086
Kosten op basis van de doelstellingen	**89.600,00 €**	**112.000,00 €**	**127.000,00 €**	**106.700,00 €**	**126.700,00 €**	**106.700,00 €**	**116.700,00 €**
Strategische doelstelling 1		900,00	900,00	900,00	900,00	900,00	900,00
Strategische doelstelling 2		20.800,00	20.800,00	20.800,00	20.800,00	20.800,00	20.800,00
Strategische doelstelling 3		34.700,00	34.700,00	34.700,00	34.700,00	34.700,00	24.700,00
Strategische doelstelling 4		19.800,00	34.800,00	14.500,00	34.500,00	14.500,00	34.500,00
Strategische doelstelling 5		35.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00
Strategische doelstelling 6		800,00	800,00	800,00	800,00	800,00	800,00
Inbreng vanuit de gemeenten		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Inbreng vanuit de verenigingen en partners		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Totaal	**352.200,00 €**	**397.678,64 €**	**423.669,00 €**	**409.709,74 €**	**441.018,66 €**	**435.374,27 €**	**454.647,93 €**

INKOMSTEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inkomsten van lokale overheden	**54.000,00 €**	**71.507,82 €**	**72.071,18 €**	**72.608,28 €**	**73.034,70 €**	**73.591,87 €**	**74.053,02 €**
Gemeenten	54000	57328	57650	57942	58119	58423	58626
Personele en andere inbreng vanuit de gemeenten		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Personele en andere inbreng vanuit de vrijwilligers en partners		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Financiële inbreng vanuit de gemeenten	54000	57328	57650	57942	58119	58423	58626
Interwaas		14180	14421	14666	14916	15169	15427
Afschrijvingen Interwaas		10190	10363	10539	10719	10901	11086
Huisvesting Interwaas	P.M.	3990	4058	4127	4197	4268	4341
Inkomsten uit werking	**6.000,00 €**	**6.800,00 €**	**6.800,00 €**	**6.800,00 €**	**6.800,00 €**	**6.800,00 €**	**3.800,00 €**
Verkoop Wereldoorlog I: publicatiereeks (OD 4.4)	6000	3000	3000	3000	3000	3000	0
Erfgoedontmoetingen - 2 maal per jaar (OD 3.4)	0	800	800	800	800	800	800
Studie-uitstap (OD 3.2)	0	2000	2000	2000	2000	2000	2000

Bijlage 11 - Meerjarenbegroting (2014)2015-2020

Vormingen (OD 3.2)	0	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SD 5 via gemeentelijke middelen - zie inkomsten lokale overheden		fin. inbreng gemeenten	fin. inbreng gemeenten	fin. inbreng gemeenten	fin. inbreng gemeenten	fin. inbreng gemeenten	fin.inbreng gemeenten
Inbreng vanuit de gemeenten		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Inbreng vanuit de verenigingen en partners		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Sponsoring en andere subsidies	**6.000,00 €**	**5.000,00 €**	**5.000,00 €**	**5.000,00 €**	**5.000,00 €**	**5.000,00 €**	**5.000,00 €**
Subsidies Vlaamse Gemeenschap	**305.056,00 €**	**330.000,00 €**	**333.300,00 €**	**336.633,00 €**	**339.999,33 €**	**343.399,32 €**	**346.833,32 €**
Overdracht	**54.833,53 €**	**28.189,53 €**	**43.818,71 €**	**37.320,89 €**	**48.652,43 €**	**32.467,80 €**	**25.884,72 €**
Algemene werkingsmiddelen	35209	6565	43819	37321	48652	32468	25885
Projectsubsidies - Overdracht	10400	12400	0	0	0	0	0
Publicatiebeleid - Overdracht	9225	9225	0	0	0	0	0
Totaal	**425.889,53 €**	**441.497,35 €**	**460.989,89 €**	**458.362,17 €**	**473.486,46 €**	**461.258,99 €**	**455.571,06 €**

Bijlage 12 - Meerjarenbegroting in doelstellingen 2015-2020

	2015		2016		2017		2018		2019		2020		TOTAAL	
	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE	FIN	VTE
TOTAAL	**€ 355.879**	**3,28**	**€ 381.869**	**3,31**	**€ 367.910**	**3,06**	**€ 399.219**	**3,26**	**€ 393.574**	**3,06**	**€ 415.848**	**3,26**	**€ 2.314.298**	**19,23**
Totaal personeelskosten	**€ 216.899**		**€ 227.026**		**€ 232.488**		**€ 242.904**		**€ 256.351**		**€ 264.701**		**€ 1.440.369**	**0,00**
Totaal overige werking	**€ 68.780**	**0,50**	**€ 69.643**	**0,50**	**€ 70.522**	**0,50**	**€ 71.415**	**0,50**	**€ 72.323**	**0,50**	**€ 73.246**	**0,50**	**€ 425.929**	**3,00**
Totaal strategische doelstellingen	**€ 70.200**	**2,78**	**€ 85.200**	**2,81**	**€ 64.900**	**2,56**	**€ 84.900**	**2,76**	**€ 64.900**	**2,56**	**€ 77.900**	**2,76**	**€ 448.000**	**16,23**
STRATEGISCHE DOELSTELLING 1	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 900**	**0,20**	**€ 5.400**	**1,20**
Operationele doelstelling 1.1	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 200	0,03	€ 1.200	0,18
Operationele doelstelling 1.2	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 500	0,07	€ 3.000	0,42
Operationele doelstelling 1.3	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 200	0,10	€ 1.200	0,60
STRATEGISCHE DOELSTELLING 2	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 17.000**	**0,74**	**€ 102.000**	**4,44**
Operationele doelstelling 2.1	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 10.000	0,60	€ 60.000	3,60
Operationele doelstelling 2.2	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 6.000	0,10	€ 36.000	0,60
Inkomsten vorming	-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 1.000		-€ 6.000	
Inkomsten studie-uitstap	-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 2.000		-€ 12.000	
Operationele doelstelling 2.3	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 800	0,02	€ 4.800	0,12
Operationele doelstelling 2.4	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 4.000	0,02	€ 24.000	0,12
Inkomsten Erfgoedontmoeting	-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 800		-€ 4.800	
STRATEGISCHE DOELSTELLING 3	**€ 31.700**	**0,57**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 31.700**	**0,55**	**€ 24.700**	**0,55**	**€ 183.200**	**3,32**
Operationele doelstelling 3.1	€ 500	0,07	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 500	0,05	€ 3.000	0,32
Operationele doelstelling 3.2	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 14.200	0,25	€ 85.200	1,50
Operationele doelstelling 3.3	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 10.000	0,15	€ 60.000	0,90
Operationele doelstelling 3.4	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 10.000	0,10	€ 0	0,10	€ 50.000	0,60
Inkomsten publicatiereeks WOI	-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		-€ 3.000		€ 0		-€ 15.000	
STRATEGISCHE DOELSTELLING 4	**€ 19.800**	**0,75**	**€ 34.800**	**0,80**	**€ 14.500**	**0,55**	**€ 34.500**	**0,75**	**€ 14.500**	**0,55**	**€ 34.500**	**0,75**	**€ 152.600**	**4,15**
Operationele doelstelling 4.1	€ 17.800	0,45	€ 12.800	0,45	€ 12.500	0,30	€ 12.500	0,40	€ 12.500	0,30	€ 12.500	0,40	€ 80.600	2,30
Operationele doelstelling 4.2	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 1.000	0,05	€ 6.000	0,30
Operationele doelstelling 4.3	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 1.000	0,15	€ 6.000	0,90
Operationele doelstelling 4.4	€ 0	0,10	€ 20.000	0,15	€ 0	0,05	€ 20.000	0,15	€ 0	0,05	€ 20.000	0,15	€ 60.000	0,65
STRATEGISCHE DOELSTELLING 5	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,07**	**€ 0**	**0,42**
Operationele doelstelling 5.1	€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 13.000		€ 78.000	
Operationele doelstelling 5.2	€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 7.500		€ 45.000	
Operationele doelstelling 5.3	€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 9.500		€ 57.000	
Operationele doelstelling 5.4	€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	
Operationele doelstelling 5.5	€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 30.000	
Inkomsten vanuit de gemeenten	-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 35.000		-€ 210.000	
STRATEGISCHE DOELSTELLING 6	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 800**	**0,45**	**€ 4.800**	**2,70**
Operationele doelstelling 6.1	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 1.800	0,90
Operationele doelstelling 6.2	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 200	0,15	€ 1.200	0,90
Operationele doelstelling 6.3	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 300	0,15	€ 1.800	0,90

Bijlage 13 – Eindrapport WODE (1 generiek exemplaar)

Zie website Erfgoedcel Waasland voor de digitale versie:
http://erfgoedcelwaasland.be/images/filelib/20080318_wode_eindrapport_def_759.pdf

Bijlage 15 – Eindrapport WODE – samenvatting (1 generiek exemplaar)

Zie website Erfgoedcel Waasland voor de digitale versie:
http://erfgoedcelwaasland.be/images/filelib/20080214_publieksversie_def_765.pdf